

ב"ה

ספר

נהורא דשרגא

דברי אלוקים חיים, נאמרים ברשפי אש קודש,
בשולחנות הטהורות, בשבתות וימים טובים,
בדרכי העבודה וחסידות, המעוררים את הנפש,
ומלהיבים את הלב, לעבודתו ית' שמו

אשר זכינו לשמוע מאת
ב"ק אדונינו מורינו ורבינו

מרן רבי **שרגא פייביש** זצוק"ל
מקאסוב

ירח האיתנים - שנת תשפ"ד

יו"ל ע"י

מבין שפה ברורה
להפצת אור תורתו ומשנתו של
הרה"ק מקאסוב זי"ע
ירח האיתנים שנת תשפ"ד לפ"ק



הרב אהרן שלמה זלמן האגער
נשיא המכון
הרב ישראל מאיר ברעכער
מנהל זמיוסד

~

עורכים ראשיים
הרב מאיר גאדינגער יו"ר
הרב משה אליקים אונגער
הרב שמעון כהן רפאפורט

~

עורכים
הרב מאיר מנחם כהן רפאפורט
הרב צבי הירש כהן רפאפורט
הרב יהושע פריעדמאן
הרב בנציון שפירא

~

חברי המערכת
הרב אברהם העשיל אונגער
הרב אברהם דוד ארנסטער
הרב אברהם צבי דייטש

Copyright '26 ©
כל הזכויות שמורות

קול שפה ברורה

לשמיעת שיעורים, שיחות,
דרשות, וקולו בקודש
מאת ב"ק מרן רבינו זצוק"ל
ארה"ב - 718-400-7750
ארה"ק - 076-598-9014
ענגלאנד - 443-30-350-5779

להערות והארות או להשיג הספר
יש לפנות להמערכת #0
office@mechonsb.com

הבס לב יקח מציזות

זכזתי הנצחזת בהספר הזדש
'נחזדא דשרגא- ב"ב'
דברי אלזקים חיים מב"ק מרן אדמו"ד זצוק"ל
על פרשיות השבוע ומועדי השנה

זכזת מהדזרת הספר

זכזת שער הספר

זכזת כרך ב

זכזת כרך א

סדר זיקרא

סדר שמזת

סדר בראשית

ידח האיתנים

סדר דברים

סדר במדבר

ובזכזת זה תתברכו בכל מילי דמיטב, וזכזת דביה"ק זי"ע תעמוד לבס ולכל אשר לבס

הרזעה לקנות זכזת הנצחה בהספר יתקשר בהקדם
office@mechonsb.com | 718-404-6054

הקדמה ומבוא ממכון שפ"ה ברורה

נודה ה' בכל לבבנו ובתוך רבים נהלל שמו, על חסדו הגדול אשר גמל עמנו, שזכינו להיות מן העוסקים במלאכת הקודש לברר מקחו של צדיק ולהעלות על הכתב את דברי תורתו ומשנתו הטהורה של מרן רבינו הקדוש זי"ע; ועל אשר זכינו עתה בחסדי השי"ת להגיש לפני הציבור הרחב, שוחרי תורתו, מהני מילי מעלייתא, דברי אלקים חיים, אשר זכינו לשמוע מפה קדשו מדי שבת בשבתו ומועד במועדו, בעת שלחנותיו הטהורים וברעוא דרעוין.

הקונטרס המוגש עתה לפני הקוראים אינו אלא דוגמה וטעימה מתוך מפעל גדול ורחב הרבה יותר אשר אנו עמלים עליו זה זמן רב, הוצאת שני כרכים מפוארים ומלאים מדברות קדשו של רבינו על חמשה חומשי תורה ומועדי השנה, מתוך שתי שנותיו האחרונות, שנות תשפ"ג ותשפ"ד. בשנים אלו זכינו לאוצר עצום של דברי תורה אשר השמיע רבינו בשלחנותיו הטהורים, בשבתות ובמועדים, במשך השנה. חלק מן הדברים ראו אור כבר בחיים חיותו בצורתם הראשונה בגליוני "תמצית דברות קודש", שהוצאנו בשעתו בכדי שיוכלו השומעים לחזור עליהם סמוך לאמירתם, וחלק אחר וניכר מעולם לא ראו אור עדיין ונערכו זה עתה לראשונה. העבודה על כל האוצר הגדול הזה דורשת זמן רב ויגיעה מרובה, ועדיין לפנינו מלאכה גדולה עד שנוכל לברך על המוגמר, אבל היות וגברה עלינו הביקוש הגדול מרבים שזכו להסתופף בצל הקודש ועדיין נשמע קולו בקודש באזניהם ואמרו מי יראינו טוב, אמרנו להוציא עתה קונטרס דוגמה זה, הכולל את דברות קדשו שהשמיע רבינו במשך ירח האיתנים של שנת תשפ"ד - ירח האיתנים האחרון שבו זכינו להסתופף בצלו.

ולא מקרה הוא שבחרנו לפתוח דוקא בדברות קדשו של ירח האיתנים, כי הימים שמראש השנה ועד שמחת תורה היו בכל שנה חטיבה אחת של עבודה אצל רבינו; המלכת השי"ת בראש השנה, העמידה לפני ה' ביום הקדוש, החיבוק והקירבה של ימי הסוכות, והשמחה והיחוד של שמיני עצרת ושמחת תורה, לא היו אצלו ענינים נפרדים, אלא מהלך אחד ההולך ונבנה שלב אחר שלב, וכך גם דברי התורה שהשמיע במשך ימים אלו משלימים זה את זה, עד שבהעמדתם יחד מתגלה לפנינו תמונה רחבה מדרכו הנשגבה בעבודת ה' במשך ירח האיתנים כולו.



בפתח הקונטרס מוכרחים אנו להקדים, כי אין בכוחו של הכתב למסור בשלימות את אשר זכינו לשמוע ולראות. מי שלא היה נוכח בשלחנותיו הטהורים עלול לקרוא את הדברים כסתם מאמרי תורה עמוקים ונפלאים, ואכן כך הם; אבל באמת, מי שהיה נוכח באותן זמנים הנעלים יודע ועד כי הרבה יותר ממה שנכתב כאן היה גנוז ונמסר באותה שעה. קשה לתאר המעמד והמצב בעת אמירת דברי תורתו אלו. פניו היו מאירים, עיניו עצומות, וכל מהותו בוערת באש קודש, ונתונה בתוך הדברים. נקודה נתחברה לנקודה, מאמר חז"ל נתחבר למשנהו, פסוק נשזר בדברי הזוה"ק ובדברי רבותינו תלמידי בעש"ט, וכולו בנוי ומיוסד על דברי הראשונים והאחרונים מפרשי התורה במשך הדורות, ומתוך כולם היה נבנה מהלך אחד ברור וחי, המלמד את האדם כיצד לעבוד את בוראו, כיצד להביט על עצמו ועל מאורעות חייו, וכיצד להמשיך את דרכי מרן אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש ותלמידיו זי"ע אל תוך מציאות החיים של כל אחד ואחד. והכל יצא מפיו ברצף אחד, מתוך עומק מוחו ולבו. וכל הנמצאים שם הרגישו כי הם נמצאים במעמד ומצב של דביקות וטהרה וזוכים לשמוע דברי אלוקים חיים מפי צדיק אמת, המזכך ומטהר אותם, מקרבם אל אביהם שבשמים, מדריכם ומאיר לפניהם את הדרך הישרה אשר יבור לו האדם לחיות בה את חייו עלי אדמות.

ועל כן צריכים אנו למודעי כי אף לאחר כל מלאכת העריכה, אין דפי הספר יכולים למסור את הכל. אין הכתב יכולות להחזיר ולצייר את המצב שהיתה נוכח באותה שעה, ואותה ההרגשה שהרגישו השומעים בשעת מעשה, אף על פי כן בכדי שלא יהיו הדברים בבחינת סיכום יבש של מה שנאמר השתדלנו לכל הפחות שלא תאבד החיות עצמה מן הכתב, אלא שכלל האפשר יישמר בהם סדר לשונו ודרך אמירתו בד בבד עם הלהט שהיה בהדברים, עד שהקורא יוכל לצייר בנפשו בבחינת מה כאילו בעל השמועה עומד כנגדו.



חובה עלינו להבהיר כי דברי התורה הללו, שכבר הופיעו בגליוני "תמצית דברות קודש" נערכו אז בצורה שונה מאוד מן הצורה שבה אנו מבקשים להעמידם עתה בספר. באותם ימים עמדה לפנינו מטרה דחופה, שלא יעבור הזמן מבלי שיוכלו השומעים לחזור על דברי התורה ששמעו בשבתות הקודמות. לשם כך נעשתה המלאכה במרוצה גדולה, מיד לאחר השבת נאספו הרשימות, הדברים נערכו, וה"תמצית דברות קודש" נמסרה לידי השומעים. לא היה אז הזמן הדרוש לבדוק כל מראה מקום עד תומו, לעיין בשאר המקומות שבהם דיבר רבינו בענין זה, לעבור שוב ושוב על כל פסקה ולברר כל פרט

קטן הדורש עיון, ומשום כך הופיעו הדברים באופן "בלתי מוגה - מיוחד לחזרה", כי כל מטרתם היתה לאפשר להשומעים לחזור על הדברים בטרם יישכחו.

אבל עתה, כאשר אנו באים להוציא את הדברים בצורתם הנכונה, אין אנו יכולים להסתפק באותה עריכה ראשונה, ועל כן חזרנו אל החומר מתחילתו; עברנו שוב על כל הרשימות והנוסחאות, חזרנו אל ההקלטות במקום שהן מצויות, בדקנו את המקורות, ופעמים רבות נתברר רק עתה כמה עומק היה גנוז בכל תיבה ותיבה, משפט קצר אשר הופיע בשעתו בתוך ה"תמצית" כנקודה אחת נתגלה לאחר העיון כמפתח לבנין שלם, וכמה נקודות שנראו בתחילה כענינים נפרדים נתגלו כחלקים של מהלך אחד ארוך ומדויק. **ממילא אין מלאכתנו עתה מלאכת הגהה גרידא, אלא מלאכה של בירור ממש - לברר מקחו של צדיק, לעמוד על עומק המהלך ולהעמידו לפני הקורא בכל שלימותו ובהירותו.**

ואף הקונטרס המונח עתה לפניכם אינו עדיין המהדורה הסופית; ישנם מקומות אשר צריכים עוד בירור, מראי מקומות אשר בדעתנו להשלים. אולם כבר עתה ניתן לראות בו את כללית צורת הספר אשר אנו מבקשים בעזהשי"ת להעמיד: דברות קודש שלימות, מסודרות ומבוארות, אשר קולו של רבינו נשאר נשמע מתוכן,

חיבה יתירה נודעת לחומר שלפנינו, כי עבודת עריכת ה"תמצית דברות קודש" נעשתה עוד בחיים חיותו של רבינו, ורבינו בעצמו עבר על הדברים בשעת עריכתם, והוסיף להעיר עליהם ולהבהיר להעורכים עקרי יסודי הדברים ועומק כוונתו, והראה להם מקורות הענינים וכמה וכמה פעמים הביע רבינו בפני העורכים את גודל קורת רוח מן הדרך שבה הועלו דבריו על הכתב ועל אופן עריכתו, וסמך ידיו וברכותיו הקדושות על העורכים ותמך בידם וחיזקם שימשיכו בעבודתם, ועתה, כאשר אין לנו עוד את הזכות להיכנס אל רבינו ולשאול את פיו בכל ספק, הדרך היחידה העומדת לפנינו היא הדרך שהדריך אותנו שבה ביקש להעלות את דברי תורתו על הכתב ולהגישם לפני הלומדים.



החלק המוגש לפניכם עתה כולל, את דברות קדשו של רבינו במשך ירח האיתנים של שנת תשפ"ד. נכללו בו דברות קדשו מליל ב' דראש השנה; דברי התורה של שבת קודש פרשת האזינו - שבת שובה - הן בליל שבת קודש והן ברעוא דרעין; הדברים הנלהבים שנאמרו בעת סעודת ערב יום הקדוש; שיחות הקודש של מוצאי יום הכיפורים; דברות קדשו מליל א' וב' דחג הסוכות; הדברים שנאמרו בעת שמחת בית השואבה בלילות חול המועד; ודברות הקודש אשר השמיע בנעילת החג בשמיני עצרת ושמחת תורה. כמו כן

ציפנו את דברות קדשו משבת בראשית, בהיות שבת זו המשך טבעי לימי הקודש וכן יוכל הלומד ללמוד ממנו הסדר הרגיל שה' רבינו רגיל לומר תורה במשך שבתות השנה. ובפרט שבעת ברעוא דרעוין האריך רבינו לבאר כיצד ממשיכים לתוך ימות השנה את הכוחות שקנה האדם בימים הקדושים, והוא המשך ישיר לדבריו בנעילת החג. בתוך דברי שבת בראשית נכללים גם דבריו החוצצים בענין האסון הנורא שאירע בארץ הקודש ביום שמיני עצרת ומצב המלחמה שפרצה אחריו, וביותר - מהי הדרך שבה צריך איש ישראל להביט על מאורעות כאלו מתוך אמונה, דביקות והשגחה פרטית.

ובעת כזאת אין אנחנו מספיקים להודות ולהביע את גודל ההכרת הטוב על אשר זכינו שבאותן שנים נמצאה חבורה של חכמי לב, תלמידים נאמנים ושומעי לקחו, אשר הכירו בגודל האחריות המוטלת עליהם שלא להניח לדבר אחד מדברי רבינו להשתכח, בני משפחת רפאפורט הנודעים לשבח ולתהלה - הרב מאיר מנחם הי"ו, הרב צבי הירש הי"ו, והרב שמעון הי"ו בני הרה"ח ר' אלכסנדר אהרן שליט"א ואתם עמם האברך החשוב הרב יהושע פריעדמאן הי"ו ועוד כמה חברים כאו"א בשמו הטוב יבורך אשר הטו אוזן לכל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש. ובמשך כל השבת היו חוזרים על כל הדברים שוב ושוב בכדי שישמר הכל בזכרונם ותיכף בצאת השבת היו מתאספים יחד ומעלים איש איש את אשר זכר, הן בלשון המדיוק של רבינו, והן במראי מקומות שהזכיר רבינו, ועל כולם יסודי ועקרי הדברים בכדי להעלותם על הכתב כראוי וכנכון.

וחובה מיוחדת מוטלת עלינו להדגיש את עיקר המלאכה שנעשתה לאחר מכן, לערוך את הרשימות הרבות ולהעמידן באופן שיהיו ראויות לקריאה, ועבודה קשה זו שבמקדש נטל על שכמו הרב שמעון הי"ו הנ"ל, הנודע לשם ולתהלה בגודל חכמתו ורוחב בינתו בכל תורת רבינו וזכה לערוך את הדברים באופן נפלא מעשה ידי אומן ומלאכת מחשבת, לחבר נקודה אל נקודה, ולהעמידם בלשון בהירה, מבלי לזוז מדברי רבינו שכאשר הקורא יפתח את הספר, לא ירגיש כי הוא קורא מאמר שנכתב על פי דברי רבינו, אלא כי דברי רבינו עצמם עומדים לפניו. והקדיש מזמנו היקר אלפי שעות ארוכות, בלי גזומה, במסירת נפש ממש לקיים רצון צדיק, להוציא דברי תורתו לאור עולם ולעשות נחת רוח לנשמתו במרומים, וזכה עוד בחיים חיותו של רבינו לשבח ולהוקרה מיוחדת מפיו על דרך עריכת דברי תורתו. וכל המלאכה וגמר העריכה נעשתה בד בבד עם יו"ר מכונינו שזכה שסמך עליו ידי הקדושות מרן רביה"ק זי"ע ובפרט בעבודת עריכת והוצאות דברי תורתו לאור עולם הרה"ג ר' מאיר גאדינגער שליט"א. 'ישלם ה' פעלם ויעמוד להם זכות רבינו להתברך בכל מילי דמיטב.



וראו לציין שבקונטרס זה ישנה נקודה חשובה, אשר עתה, לאחר הסתלקותו של רבינו, מקבלת משמעות עמוקה ומיוחדת ביותר. ולא ידענו אז כמה יקרים יהיו הדברים לנו. והוא מה שדיבר בעת נעילת החג במוצאי שמחת תורה, בענין התקשרות תלמיד לרבו כי כאשר תלמיד חי עם רבו כבימי חיותו, ומכניס את תורת רבו לתוך מוחו ולבו, וחי על פיהם והולך בדרכו, אין זו התקשרות אל דבר שהיה בעבר בלבד, אלא הוא חי בלב תלמידו, ואורו וחיותו מוסיפים ללוותו. ודברים אלו נעשו לנו כצוואה והדרכה למעשה להחזיק אותנו ולחיותינו בזמנים הקשים לאחר הסתלקותו ע"ש.



ומכאן אנו יוצאים בקריאה של חיבה והיות שבכדי שנוכל להשלים את המלאכה הגדולה כפי הראוי בהוצאות ב' כרכים שלמים ומפוארים, עדיין מוטל לפנינו מלאכה גדולה ועבודה רבה הכולל, פענוח, עריכה, עיון ובירור, בירור אלפי מקורות, והגהה. ולשם כך הננו פונים אל נדיבי הלב ושוחרי תורת רבינו להיות שותפים עמנו במלאכת הקודש ולתמוך בידינו בגודל ההוצאות המרובים. ולאפשר לנו להמשיך להפיץ אור תורת רבינו לפני אלופי אלפי ישראל הצמאים לדברי קדשו, ומתעלים ומתחזקים במשנתו הבהירה, תקותנו איתנה שנוכל להשלים את שני הכרכים במלוא הדרם ולהוציאם בעזהשי"ת בקרב הימים ממש.

ויהא רעוא מן קדם אבוהון די בשמיא שחפץ ה' בידינו יצליח, ונזכה להשלים את המלאכה הגדולה בלי מכשול וטעות, ותהא תורתו של רבינו זי"ע הולכת ומתפשטת ומאירה על פני תבל, להחיות נפשות, לקרב לבבות, ליישב דעות וליישר אורחות חיים. ושיהיו שפתותיו דובבות בקבר ודברי קדשו ימשיכו לחיות בקרב תלמידיו ושומעי לקחו, וזכות כל התומכים והמסייעים במלאכת הקודש תעמוד להם ולביתם להתברך ממקור הברכות בכל מילי דמיטב, בבני חיי ומזוני רויחי, בנחת דקדושה ובהרחבת הדעת, ויהא חלקם עם מזכי הרבים אשר זכותם עומדת לעד, ונזכה במהרה ליום אשר יקיצו וירננו שוכני עפר, ולהתראות שוב עם רבינו בביאת משיח צדקנו ובבנין בית המקדש במהרה בימינו, אמן.



תוכן ענינים

ג	ראש השנה
	ליל ב' לפני קידוש ו'שהחיינו'
ז	תשליך
	שיחות קודש במסיבת לחיים אחר סדר תשליך
מז	האזינו - שבת שובה
מז	ליל שב"ק
כג	רעוא דרעוין
לא	ערב יום הקדוש
מג	מוצאי יום הקדוש
מג	שיחה א'
נג	שיחה ב'
נו	שיחה ג'
נה	שיחה ד'
סא	סוכות
סא	ליל א' - ליל שב"ק
סז	ליל ב'
עא	שמחת בית השואבה בליל חור"מ
עפ	שמיני עצרת ושמח"ת
	דב"ק נעילת החג שמחת תורה
קג	שבת בראשית
קג	ליל שב"ק
קי	רעווא דרעוין

ראש השנה

ליל ב' לפני קידוש ו'שהחיינו'

עלמנו אשר איש יהודי מכיר צדעתו שהקצ"ה חפץ צו וצריך לעבודתו ולהמלכה שלו, וכדיכול אינו מסתדר בלעדיו, הרי זה 'מוזון' לנפשו, וועלכע איד לעצט נישט אויף ראש השנה' ב' כאשר הוא מצין שההמלכה של השי"ת תלוי צו.

וזהו הענין המבואר בצפה"ק אודות השמחה שיש לשמוח ציום הזה, וכלשון הפסוק (נחמיה ח, י) 'כי חדות ה' היא מעוזכם' שנאמר ציום ראש השנה, וכמש"כ צעל 'באר משה' (בספרו דעת משה לר"ח אלול ד"ה אחא צילקוט) על השמחה הגדולה שהיתה לאציו (המגיד מקאזניץ זי"ע) צראש השנה'ג, וכן בחתם סופר יש ג"כ כמה מאמרים צענין זה"ר עי"ש. ועומק הדברים הוא, כי צכל ראש השנה

אמרנו היום צתפילה 'כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב' (תהלים פא, ה). הרי שעבודת היום של ראש השנה נקראת 'חק'.

והנה פשטות לשון 'חק' הוא דצר שאין מצינים את טעמו, ואכן מה שאנו עסוקים ציום זה בהמלכת השי"ת הוא עלמנו 'חק', שהרי צאמת הוא אדון עולם אשר מלך צטרס כל יצור נצרא, ולא שייך אללו שום חסרון, וכינד אפשר לומר שהוא זקוק להמלכה שלנו קרוצי חומר ופחותי ערך, והרי זה 'חק' שאין אנו יכולים להצין את טעמו.

והנה 'חק' הוא גם לישראל דמוזני כידוע מחז"ל (ציה טז, א), והיינו שענין זה

א. ו"ל הגמ' שם: כל מוזנותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים וכו', אמר רבי אבהו מאי קראה 'תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו' איזהו חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ראש השנה וכתוב 'כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב' מאי משמע דהאי חק לישנא דמוזני הוא דכתיב 'ואכלו את חקם אשר נתן להם פרעה' מר זוטרא אמר מהכא 'הטריפני לחם חקי'. ע"כ.

ב. איזה בר ישראל אינו מחיה את עצמו

ג. וזל"ק בא"ד: וזכורני כד הוינא טליא הייתי תמיד מתמה עצמי על כבוד הה"ק אאמו"ר וצלה"ה, שבראש השנה היה שמח למאור, ולכאורה ביום ההוא לשמחה מה זו עושה, אמנם הוא הרבר אשר דברנו, מחמת שהוא ראשית השנה יורד בו קדושה וטהרה וכל טוב לכל ימי השנה.

ד. עי' דרשות חתם סופר לראש השנה, בדרוש לשנת תק"ס בד"ה לכו אכלו, בדרוש לשנת תקס"ג בד"ה אר"י למה תוקעין, ועוד במקומות רבים.

יורד אור חדש המיוחד לשנה זו, ומציא עמו השפע של כל השנה (עי' דעת משה המוצא בהערה ג), כמו שאמרו חז"ל ציבור הפסוק הנ"ל 'כי חק לישראל', דחק הוא לישראל דמוני, שכל השפע לכל השנה נקצב בראש השנה. והרי שבשנת תשפ"ד יורד אור שלא היה לכל הנדיקים שבדורות הקודמים, ונחמדם בשביל הדור הזה בלבד כפי נסיונותיו והשגותיו. 'און פארדעם דארף מען שפרינגען און טאגן ראש השנה' כי מכירים שללורך עצודתנו להמליך את השי"ת עלינו בשנה הזאת, יורד אור חדש בשבילנו במיוחד, מחמת שיש לורך בעצודתנו המיוחדת בשנה הזאת, עצודה שלא הייתה בדורות אחרים ושנים אחרות.

והנה עדיין יש לנו להבין מדוע ראש השנה הוא יום שמחה, כי לכאורה היה צריך להיות יום חשון וענוב, שהרי ציוס הזה חטא אדם הראשון ואכל מעץ הדעת (ויק"ר כט, א), ועשה צוה פגם גדול בכל העולמות, וירדו העולמות ירידה גדולה מאד כנודע (עי' עץ חיים).

וידועים דברי הרש"ש בדרשתו לפני תקיעת שופר (נהר שלום דף נח): שהקצ"ה מוחל עונותינו ציוס הזה - ואף חטאים כאלו שבזוה"ק מוצא שאין להם תשובה - כשמתודים צין התקיעות, וזהו אכן שמחה גדולה שיכולים לשוץ ולמחוק את כל העוונות, אבל ענין זה גופא צריכים להבין מדוע אכן כך הוא שדווקא ציוס זה שבו פגם אדה"ר כל כך, זוכים צנקל לתשובה עילאה כזו ולשמחה גדולה.

אלא הענין הוא, דהנה ציוס ראש השנה צרא הקצ"ה את האדם הראשון צגן עדן, והיה האדם צמדורה גדולה מאד עד שאמרו חז"ל (תגינה יב) שהיה גדול מסוף העולם ועד סופו. ולכאורה הרי היה גלוי וידוע לפנינו ית' שעמיד האדם לחטוא וליפול ממדרגתו, וא"כ למה צרא השי"ת את האדם צמעלה גדולה כל כך ציודעו שבזמן מועט יפסיד את הכל ע"י החטא ויירד מגדולתו, אלא ע"כ שבזדאי צאמת אף אחר החטא לא נעלם מעלה הזאת לגמרי,

ה. 'ולכן צריכים לרקוד' בשמחה עצומה בראש השנה'

ו. כיודע ומבואר עפ"י המדרש נחומא וישב ד' ז"ל: נורא עלילה על בני אדם (תהלים סו ה) א"ר יהושע בן קרחה אף הנוראות שאתה מביא עלינו בעלילה את מביאן בא וראה כשברא הקב"ה את העולם מיום הראשון ברא מלאך המות, מנין, א"ר ברכיה משום שנאמר 'וחושך על פני תהום' (בראשית א ב) זה מלאך המות המחשיך פניהם של בריות, ואדם נברא בשש, ועלילה נתלה בו שהוא הביא את המיתה לעולם, שנאמר (שם ב יז) 'כי ביום אכלך ממנו מות תמות', משל למה הדבר דומה, למי שמבקש לגרש את אשתו, כשבקש לילך לביתו כתב גט נכנס לביתו והגט בידו, מבקש עלילה ליתנו לה, אמר לה מזגי לי את הכוס שאשתה, מזוגה לו כיון שנטל הכוס מידה אמר לה הרי זה גיטך, אמרה לו מה פשעי, אמר לה צאי מביתי שמזגת לי כוס פשור, אמרה לו כבר היית יודע שאני עתידה למזוג לך כוס פשור שכתבת הגט והביאתו בידך, אף כך אמר אדם לפני הקב"ה רבש"ע עד שלא בראת עולמך קודם שני אלפים שנה הייתה תורה אצלך אמון שכך כתיב (משלי ח ל) 'ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום' ב' אלפים שנה, וכתביב בה (במדבר יט יד) 'זאת התורה אדם כי ימות באהל', אלולי שהתקנת מות לבריות היית כותב בה כך, אלא באת לתלות בי את העלילה הוי 'נורא עלילה על בני אדם'.

וזהו עיקר עסקינו ציוס הגדול הזה, להתקרב שוב אל השי"ת ולהמליכו ולייחדו. ואע"פ שאנו יודעים שציוס הזה נקצב השפע של כל השנה אין אנו מבקשים על צרכינו כלל. וגם כל אחד יודע שלא דוקא שמי שיתפלל כראוי יהיה 'עושר' ומי שאינו מתפלל כראוי ירד מנכסיו ויהיו לו צרות וכדו', כל אחד יודע שאינו כן, אבל מי שמקשה קושיא זו אומרים לו 'שייגעץ', וזהו ג"כ חלק מהענין של ה'חק' לישראל, שאין אנו מבינים זאת. ובאמת אף אינו עולה על הדעת קושיא זו כלל, כי כל תפילותינו ציוס הזה הם רק להמליכו ולייחדו, ומתפללים שתתגלה מלכותו בכל העולם כולו.

ועוד, כי מאחר שאנו מתפללים על כבוד מלכותו אין צורך להתפלל על כל שאר צרכינו צפרטיות, שכאשר אנו מתפללים למען שכינתו יתברך הרי אנו נעשים עי"ז מרכזה להשכינה הק', שהרי באמת כולנו הננו אצרי השכינה, 'און וועלעכע מאן וויל נישט טון אלעס אין די וועלט ס'זאל זיין גוט פאר זיין פרוי', וכן כביכול קוצ"ה רוצה שיהא כל טוב להשכינה הק' ולכל מי שיש לו חלק בה, וממילא צודאי גם יושפע לנו כל מה שצריכים לעצדו בהרחצת הדעת.

והנה זה כבר אלפיים שנה שממליכים אותו בכל שנה ושנה ואין רואים שהתפילות פועלות, 'ס'האט זיך גארנישט גערוקט', ומקום המקדש עדיין מתחלל בכל

וכוחות נשאר טמונים צפנימיות האדם. וכיון שכולנו משורש אדם הראשון אנחנו, וכולנו היינו כלולים בו צעת צריאתו, הרי שכל הגדול הזה שהוא צלתי גבול וצלתי ערך לא הלך לאיצוד, ועדיין ישנו באמת צפנימיות כל אחד ואחד מאתנו. ובכוונה תחילה סיבצ הקצ"ה את הענין כך, שצרא את האדם באופן גדול כל כך אע"פ שידע שיחטא אח"כ, כדי שידע שצערס כוחנו גדול מסוף העולם ועד סופו, אלא שנתמעט ע"י החטא, אבל גם המיעוט אינו אלא לְפָנֵים, ובאמת גם כהיום כוחנו באמת הוא צלתי גבול וצלתי ערך, אלא שצריכים להוציאו מן הכח אל הפועל.

וזהו השמחה הגדולה של היום הזה, כי בו נצרא האדם צמעלתו הראשונה שהיה גדול מסוף העולם ועד סופו, וכח זה נשאר לעולם צקרבנו, ובכח זה אנו צאים לחדש את השנה החדשה. וכן יכולים אנו ע"י כח זה לחקן את אשר שיחתנו צנקל כל כך, שהרי כל עצודת ה'תשובה' שרואים מאתנו אין ענינה שהקצ"ה כועס על האדם ורואה להענישו ונדרשת מן האדם עצודה קשה לשנות את המצב, אלא אדרבה, ענין תשובה היינו שהשי"ת רוצה שיחזור האדם לשורשו ויצין גדול כוחו ומעלתו, ודייקא ציוס הזה - יום שנצרא האדם, שבו יש לנו אחיזה צהמעלה הראשונה שהיה אדם הראשון לפני החטא.

נראה לנו שאין מתקבלים התפילות על גילוי מלכותו, כי אכן דווקא הצימאון הזה הוא מה שהקצ"ה אוהב כל כך, ודבר זה לא יהיה לו לעתיד לבא, ולכן הוא מאריך את הגלות כל כך. שהרי באמת אם קוצ"ה רוצה בהמלכתו הוא יכול מרגע לרגע להכריח את כל העולם כולו לזה ואין מעכב צידו, וכיון שאינו עושה כן, מוכח מזה שהוא רוצה לקבל נחת רוח מהצימאון הזה שיש לנו כאשר אין רואים בגלוי את מלכותו.

וזוהו באמת כל ענין התשובה, שיהיה להאדם צימאון להתקרב להשי"ת ורצון והשתוקקות שכבר יתגלה השי"ת את מלכותו בעולם, ולא בא הקצ"ה צימים אלו להטריח את האדם ביותר בעבודת התשובה, אלא הוא רוצה שיתעורר האדם לחזור לשורש שלו.

ומאד צריכים לשים לב לנצל את הזמן של היום הזה כראוי, כי הוא נקרא 'ראש השנה' כפשוטו - 'די קאפ פון די יאר', וכל הגוף נגרר אחר הראש, ולכן ציוס זה יכולים לעשות שינויים גדולים בשורש. 'מ'זאל וויסען די טעג אז מ'רוקט זאכן', 'זאכן רוקען זיך'!

רגע ורגע, ואין רואים שום גילוי מלכותו ית'. אלא שגם זה הוא חלק מה'חק', שאין אנו מצינים מהו התכלית בכל תפילות אלו, ומ"מ אין אנו מוניחים את עבודת היום, ומתפללים על גילוי מלכותו ית' צמאון גדול והשתוקקות עצומה, ומאמינים שתפילתנו עושה רושם, אע"פ שאין מרגישים שנעשים שינויים על ידינו.

ואת הצימאון הזה שיש לנו אנו מביעים בתקיעת שופר, שהיא הצעקה של עומק רצוננו מתוך פנימיות לבבנו, כידוע שקול השופר הוא קול פשוט היוצא מתוך הצל הלב (עי' סידור עם דא"מ לבעל המיזא שער ראש השנה ד"ה תקעו), ובשעת תקיעת שופר נחקק אז האור החדש של השנה החדשה בליבנו. וזהו פירוש הפסוק 'תקעו צהדש שופר וגו' כי חק לישראל היא, שע"י התקיעה בשופר נחקק האור בלבות בני ישראל (עי' שם), וכלל ישראל מתעורר אז צימאון עז והשתוקקות נפלאה, 'וועלכע איד האט נישט די צימאון מארגן ציי תקיעות שופר'^ח (יום הראשון היה שבת ולא תקעו).

אמנם, צעמס הצימאון וההשתוקקות הזאת מונחת התשובה לשאלה זאת, למה

ח. 'וכי איזה יהודי אין לו הצמאון הזה למחר אצל תקיעות שופר'.

תשליך

שיחות קודש במסיבת לחיים אחר סדר תשליך

הדרך הראויה לקיים את מנהג התשליך היא דוקא אצל מקוה מים, וכפי שמבואר בכתבי האריז"ל שיש שייכות פנימית בין סוד המקוה לבין הארת י"ג מדות הרחמים המתעוררת בתשליך (עפ"י המבואר בפרע"ח בשער השבת פ"ג ופ"ה, ושער יום הכיפורים פ"ד שסוד המקוה הוא בשם אהי"ה דהרי"ן, שבג"י מקוה. ואותו שם עצמו חוזר ומתגלה בכוונת התשליך בי"ג מדות הרחמים, כמבואר שם בשער השופר פ"ה שמנהג לומר בשעת תשליך את י"ג מכלין דרחמי שבפסוקי 'מי אל כמוך', ובפרט מבואר שם לכוון ב'תשליך במצולות ים כל חמאתם', שהוא כנגד התיקון התשיעי, מדת 'לאליפים' שבי"ג מדות שבתורה שהוא ג"כ שם אהי"ה דהרי"ן). ואין אנו משיגים כלל את עומק הדברים שאנו פועלים בשעה זו, אלא אנו עושים את אשר נצטוונו ונמסר לנו מדורי דורות, ועל דעת הצדיקים שגילו לנו את דרכי העבודה. אבל צריכים לדעת שאין כאן מנהג בעלמא, כי בשעת אמירת תשליך מתעוררת הארה גבוהה מאד של רחמים והארת פנים.

י"ג מדות הן דרגה נוראה המכוונת כנגד פניו יתברך כביכול, המאיר ומתנוצץ מתוך עבודתם של ישראל, ובפרט מתוך קדושת ישראל וטהרתם. משום כך שייך כל כך ענין המקוה לעבודת התשליך, כי כאשר ישראל מבקשים להתטהר למטה, מתעוררת כנגדם טהרה והארת פנים מלמעלה.

ולכן יש ענין גם בדרגים הנמצאים במים. ובעומק הדברים, עיקר הרמז שבדג הוא בעינו של הדג. בזה"ק (ח"ג קכט: ועוד מקומות) הפליג מאד במעלת עין הדג, מפני שעינו אינה נסגרת ואינה מתכסית לעולם, והיא דוגמא ל"עיני פקחא" של מעלה - "הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל". עין האדם נסגרת. פעם הוא ער ופעם הוא ישן, פעם הוא רואה ופעם אינו רואה. אבל שמירתו של הקב"ה על ישראל אינה נפסקת אפילו לרגע אחד.

וזהו עומק ההתעוררות שבעין הדג. לפעמים נדמה לאדם שהוא נשאר לבדו בתוך העולם, כביכול אין מי שרואה את מאבקו ואין מי שמביט עליו. אבל באמת עינו של הקב"ה נתונה תמיד על כלל ישראל ועל כל אחד ואחד מישראל. אין רגע שבו

הוא מסתלק מאתנו, ואין מצב שבו עבודתו של יהודי נעלמת מעיניו. ועל ידי עין הדג עוררו הצדיקים את הדוגמא של מעלה, את אותה שמירה תמידית שאין בה שינה והפסק כלל.



ועד כדי כך גדולה הארת הפנים בשעת תשליך, שאנו משתמשים אז ב"ג המדות של "מי א-ל כמוך נושא עון ועובר על פשע". בכל ימות השנה כמעט שאין אנו משתמשים בהן (אף שאומרים פסוקים אלו בכל יום בתוך התפילה, מכל מקום הם נבלעים בתוך ה'יהי רצון' שאחר העקידה ואין עושים מהם עסק מיוחד). וידוע כי יש מעלה מיוחדת ונפלאה ב"ג המדות של מיכה, "מי אל כמוך", עד שהן מעוררות רחמים גדולים ונעלים ביותר אף למעלה מהארת י"ג מידות של "ה' ה' אל רחום וחנון". ואף שי"ג המדות של "ה' ה'" כתובות בתורה ואילו אלו נאמרו במיכה, מכל מקום יש בהן מעלה עליונה ונפלאה, ועל כן אין משתמשים בהן בתמידות, ותשליך הוא מן המקומות היחידים בשנה שעושים מהן עסק גדול לעורר רחמים עליונים.

וכל ענין התעוררות עינו הפקוחה של מעלה, והמשכת הארת הפנים ושמירתו יתברך, תלוי מאד בקדושת העינים של האדם עצמו. אי אפשר לבקש לעורר ה"עינא פקוחא" מלמעלה, ובה בשעה להפקיר את העין של מטה לכל מה שהרחוב מומן לפניו.



הצדיקים היו מופלגים מאד בשמירת עיניהם. מי שהיה לו שייכות לצדיק אמת, ראה עד כמה היתה העין אצלם דבר יקר ונורא. הם שמרו את עיניהם בשמירה מופלגת, וכל ראייה שלא היתה בדיוק מה שביקשו לראות היתה אצלם דבר חמור מאד, כי הם חיו בדוגמא דלעילא ורצו שעיניהם תהיינה קדושות וטהורות. ולא מפני שחששו שמא יבואו לידי עבירה כפשוטה בלבד, אלא מפני שידעו מה כוחה של ראייה אחת לפעול בתוך נפש האדם.

א"א לאדם לומר "אני מכיר את עצמי, הדבר הזה אינו מוזיק לי". כי אין מציאות כזאת. ככל שיהיה האדם גדול וקדוש, ראייה שאינה ראויה משאירה בו רושם, וראייה אחת יכולה ממש להרוג חלק מן החיות והקדושה שבאדם. הקב"ה יכול להביט בכל הבריאה ואין הדבר פועל בו שום שינוי, אבל אדם הוא בשר ודם, ומה שהוא רואה נכנס לתוכו. מראה שאינו צריך לראותו יכול לעורר בו חמימות והתעוררות במקום

שאינו ראוי, ואחר כך, כאשר הוא מבקש להתחמם לדביקות שבקדושה, הוא מוצא את עצמו קר וחסר רגש.

וזהו מן הנסיונות הקשים של דורנו. הרי האדם מוכרח לצאת לרחוב, לעסוק בצרכיו ולהימצא בין בני אדם. אין אפשרות לישאר כל היום סגור בבית. אולם דווקא משום כך צריך להבין עד כמה נצרכת שמירה. אם מבקשים לעורר את ראייתו של הקב"ה ואת הארת פניו, הרי הדבר קשור באופן עמוק לדרך שבה אנו משתמשים בראיית העינים שלנו, שהרי בסדרי העליונים כל צורת הפנים, העינים, הגבות ושאר פרטי הפנים והדיקנא, היא בדוגמא דלעילא. ובתשליך עיקר הדגש הוא על בחינת הראיה ועין הדג.



יש נקודה נוספת הנרמזת בדגים. טבע הדג הוא קר (אוה"ח, בראשית א כב; אהבת יונתן, בראשית ע). אף שהוא רואה, הראיה אינה פועלת בו אותה התפעלות וחימום שהיא פועלת באדם. ואף שחז"ל (ב"ב עד:) אמרו "דגים פריצי", מכל מקום טבעם קר. אצל האדם, לעומת זאת, מראה אסור יכול לחמם את כל הגוף במקום שאינו צריך להתחמם, ואחר כך במקום שבו הוא צריך להתלהב לדביקות שבקדושה, הוא נשאר קר. ועוד מבואר שהדגים לא היו בכלל אלו שאכלו מעץ הדעת (בראשית רבה יט ה), שהרי חוה נתנה מפרי העץ לבהמות, לחיות ולעופות, ואילו אל הדגים שבים לא הגיע הפרי. וממילא יש להם בחינת "כתנות אור", אור ובהירות של קודם החטא, מחמת שלא נפגמו מאותו פגם.

ומשום כך יש חשיבות מיוחדת לעיניהם, שכאמור הן פתוחות תמיד בבחינת "עינא פקחא" ואין להן כיסוי הסוגר את העין בדרך עין האדם. הצדיקים היו משתעשעים הרבה ברמז זה שבין הדג ועשו מהם עסק גדול, כי ראו בה דוגמא לעינא פקחא של מעלה, ולבחינה של ראייה שאינה נגררת אחר החיצוניות ואינה מתפעלת ממנה, אלא נשארת זכה ובהירה.

ולבן הצדיקים, שהבינו את יקרת כח הראיה, נהגו בעצמם בדוגמא זו. ראשם היה מוטח כלפי מטה, ולא ביקשו לסקור את העולם בעיניהם, ואעפ"כ 'האבן זיי געדרייט מיט די וועלט'. וכעין מה שמצינו בגמרא (ב"ק קיז) בתיאור רבי יוחנן, שהיו לו גבות עינים גדולות, ובזקנותו היו מכסות על מבטו, ועם זאת מתואר בגמרא יופיו המופלא (ב"מ פד). כי יופי אמיתי אצל צדיק הוא יופי של קדושה, יופי הנובע מטהרה. אין הכוונה שהצדיקים לא ידעו מה נעשה סביבם, אלא שכלי הראיה הגשמיים שמרו בקדושה מופלגת, והיה זה אצלם בבחינת חוק ולא יעבור.

והדבר נוגע גם לעצם מקום התשליך. ודאי שלילך לים או נהר יש בזה מעלה. אולם צריכים לשקול גם את מחיר הראיה. בדורות הקודמים היו יהודים יושבים בכפרים והולכים אל הבאר שבמרכז העיירה לומר שם תשליך (כי לא בכל כפר היה ים). ומה שאדם באותו כפר היה רואה במשך כל ימי חייו, יכול אדם בדורנו לראות ביום אחד, ולפעמים בפחות מיום אחד. אם כן, כאשר הולכים לעורר ענין גבוה כל כך של ראייה עליונה, יש להיזהר מאד שלא לילך למקומות שעלולים לראות בהם ראיות אסורות*.

ובאשר מבקשים לעורר את הראיה העליונה, את בחינת ה"עינא פקוחא" של מעלה, שהיא בחינה גבוהה ונפלאה, הרי הדבר תלוי במידה רבה מאד בקדושת עיניו של האדם, שלא יסתכל בכלים שאינם ראויים, ושלא ישוטט בעיניו ברחוב ולא יביט בכל דבר המזדמן לפניו. אין הכוונה שעליו להסתגר בביתו כל היום ולא לצאת לרחוב, דבר זה אי אפשר לומר אבל צריך לדעת שקדושת העינים היא עבודה גדולה ויסודית, ובפרט כאשר באים לעורר בשעת תשליך בחינה עליונה וגשגבה כל כך. ואם רוצים לעורר באמת את ענין התשליך ואת הראיה העליונה המתגלית בו, צריכה להיות מצד האדם קבלה אמיתית ורצינית על שמירת העינים וקדושתן.



ראינו זאת באופן נפלא אצל מרן בעל שבט הלוי זצ"ל. גם בזקנותו המופלגת, כאשר לפי המבט הפשוט כבר לא היה מקום לחשוש אצלו לנסיונות כדרך בני אדם, היתה שמירת עיניו מופלאה ביותר. ולא לחינם זכה להשגות מופלאות בתורה, שגם סמוך לגיל מאה זכר את כל התורה כולה באופן מפליא בבחינת "לא נס ליחו". וכן כאשר ביקשו אנשים לבוא אליו מחוץ לארץ, אם להניח אצלו תפילין, להיות אצלו בראש השנה וכיוצא בזה, היה אומר "אני איני מקבל אחריות על שדה התעופה". כלומר, אם רצונך לשמוע לי באמת, מוטב שתשב במקומך ואל תכניס את עיניך למקום שעלול ליכשל בראיות אסורות.

ובאשר היו מבקשים ממנו לצאת למקומות שונים, היה רגיל לומר 'איך האב נישט קיין צייט' והיה תמיד מוצא טעמים מדוע אינו יכול ללכת. אבל מי שהכיר

א. כוונת רבינו ברברים אלו היא לבאר את הנהגתו, שלא היה הולך לתשליך על שפת הים כמנהג הרכים, אלא היה עורכו בבית המדרש אצל ספל גדול של מים שהובאו לתוכו דגים.

אותו ידע כי בשורש הדבר עמדה שמירה חזקה ונוראה על העינים. ולא לחינם זכה להשגות מופלאות בתורה, כי קדושת העינים היתה אצלו יסוד גדול בכל עבודתו.

ובן ראו אצל צדיקים קדושים, כדוגמת הרה"ק מבעלזא זי"ע, שקדושתו היתה למעלה מהשגתנו כלל, ועכ"ז היה ראשו תמיד כלפי מטה ולא הביט בעולם שלא לצורך. איש לא חשש שייבשל ח"ו במראה אסור, אלא זו גופא היתה קדושתו. ואף שהיה יכול לדעת מה נעשה במקום רחוק, עד שהיה יכול לומר מה מתרחש בבית במקום רחוק, לא הרים את עיניו הגשמיות, והיו תמיד מושפלות כלפי מטה. מוחו ידע מה שהיה צריך לדעת, אבל עיניו הק' נשארו שמורות.

אין כוונתנו לומר שאדם ילך ברחוב בעינים עצומות. יש מכוניות, יש אנשים, וצריך להיזהר ולהתנהל בדרך הטבע. העבודה היא 'צו האלטן קאפ', לא להביט בכל דבר, להוריד את המבט ככל האפשר, ובעיקר לדאוג שהמוח לא יהיה מופקר לכל מה שעובר לפניו. וממילא נכון להעסיק את המחשבה בדבר טוב. בעת שאדם הולך ברחוב ישמע שיעור תורה, דברי חיוק או דבר אחר שמעניין אותו, כי זה שמירה גדולה, כי כאשר המוח תפוס בענין אחר, גם מה שענינו רואות בדרך אינו מעורר אותו כל כך, מפני שדעתו אינה פנויה להתפעל מן המראות הסובבים אותו. [ואין להתבייש ללכת עם 'העד פאונס', כי הרי בזמננו זה דבר רגיל שאנשים מדברים עם אחרים ע"ד 'עיר פאדס' וכדומה, עד כשאתה אומר לו "בוקר טוב" הוא כמעט אינו יודע שדיברת אליו, מפני שהוא שקוע בשיחה אחרת. חו"ל הפליגו במעלת הקדמת שלום ואף התירו להזכיר שם שמם בשאלת שלום, אבל כן הוא המציאות כהיום... ואם אין בני אדם מתביישים ללכת כך כשהם עסוקים בשיחה, ודאי שאין במה להתבייש כאשר אדם משתמש בזה כדי לשמור את מחשבתו]. ואם אדם מרגיש שהדבר קשה עליו, יכול אף להסיר את משקפיו, ולא אירע מאומה. אולי מיהו יצחק, אבל בשביל קדושה, בשביל השגת התורה, בשביל השגת הבורא ועבודתו, כדאי לעשות גם דבר שנראה לאחרים משונה.



וצריכים לדעת כי קדושת העינים היא יסוד היסודות בעבודת ה'. קדושת העינים היא הכל, צדיקים השקיעו כוחות עצומים בענין הדג ובעיקר בעין הדג, ובפרט בערב יום הקדוש ובימים הסמוכים לו. דורות של צדיקים אמרו תורות ורמזים על עין הדג, אילו היו מקבצים את כל מה שנאמר בענין זה במשך הדורות, היה אפשר למלא

בכך ארון ספרים שלם. הם ידעו כי "עינא פקחא" של קדושה פותחת לאדם שערים של השגת התורה, ואכן הצדיקים זכו להשגות בתורה בלי גבול בכח קדושת העינים.

העין של יהודי נבראה להביט באותיות התורה ולהתקדש על ידן. כאשר העין שמורה, היא יכולה לקלוט את האור שבתוך האותיות. אבל אם העין התמלאה במראות זרים, יכול האדם ללמוד מן הבוקר עד הערב ולשבת מול ספר יפה ומהודר, ולראות לפניו רק דיו שחור על נייר לבן. מדפיסים היום ספרים יפים מאין כמותם, אבל עכ"ז יכול האדם להיות רחוק מן הענין כהודו מכוש, ולא לדעת כלל מה כתוב לפניו. האותיות נמצאות שם, אבל האור שבהן אינו חודר אליו, בלי קדושת העינים א"א ללמוד ולהתפלל כראוי, זה פשוט לא שייך.

אחד מהבעיות גדולות שיש לנו היום הוא חסרון בריכוז המוח. בני אדם מתקשים להחזיק מחשבה, לקרוא בעיון ולהיות בתוך ענין אחד כל כולו. שורש גדול בקושי זה הוא ריבוי הראיות של העין והמוח. אדם יכול להביט בדף, לקרוא את האותיות, אבל הוא קולט אותן כאילו היו כתובים ב'ספאניש' או ב'כינעזיש', הוא רואה וקורא, אבל אינו תופס מה כתוב כאן, כי העין קולטת בלי סוף, והמוח נעשה מלא ועמוס עד שאינו יכול להתיישב בריכוז על דבר אחד.

וממילא מי שרוצה לזכות להארת פנים, להבנה בתורה, לכוונה בתפילה ולדביקות בבורא, מוכרח לקחת ברצינות את קדושת העינים. כל ראייה פועלת. לכל ראייה יש כח עצום לקלקל, אין ראייה שנכנסת ויוצאת בלי להשאיר רושם. וככל שהאדם שומר את עיניו יותר, נעשה מוחו בהיר יותר, וכלי השגתו זכים יותר. אפשר לדבר על כך לילה שלם מתוך מאמרי חז"ל, עד כמה הזהירונו על כח הראייה ועל הצורך לשמרה.



אולם יחד עם כל זה אסור לאדם ליפול ברוחו. הקב"ה מבין אותנו ויודע היטב באיזה עולם אנו חיים, הוא יודע מה רצונו האמיתי של יהודי, ויודע שאין שום יהודי כשר המבקש לכתחילה לראות דבר שאינו ראוי. אלא אדם הוא אדם, והוא מוכרח להימצא בתוך העולם ובין הבריות, ולפעמים נכשלת העין שלא ברצונו. הקב"ה יודע את הרצון הפנימי, ויודע שיהודי באמת אינו רוצה להפקיר את עיניו.

דווקא משום כך נתן לנו הקב"ה זמן של תשובה. מגיעים ימים שבהם יהודי מבקש להתחדש, לקבל על עצמו שמירה ולהיטהר. אנו נכנסים לימים השייכים במיוחד למדת היסוד (פרע"ח, שער יום הכיפורים פ"א) – ערב יום הקדוש והיום הקדוש עצמו – ובשעה

שהקב"ה רואה יהודים בתוך עולם פתוח כל כך, שבו יכול אדם לעשות כמעט כל העולה על רוחו, ואף על פי כן הם מקבלים על עצמם שמירה ורוצים להיות קדושים, הוא מתפעל מעבודתם של ישראל, ויש מזה נחת רוח עצומה לפניו יתברך.

וזהו מה שאנו עושים בתשליך, משתמשים בטהרת המקוה, עומדים אצל המים, מביטים בדגים, ומשתמשים עם ה"מי אל כמוך", כי על אף שאין אדם שיכול לומר "מעולם לא הבטתי במה שלא הייתי צריך לראות", מ"מ "מי א-ל כמוך נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו, לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא", הקב"ה מבין אותנו, יודע את רצונו של האדם, יודע את תשובתו ויודע שהוא רוצה באמת להיות נקי.

ובשם שהאדם טובל למטה במי המקוה, כך מתעוררת עליו כביכול טבילה במים העליונים. הטהרה אינה רק רחיצה חיצונית, המים העליונים מטהרים ושוטפים את האדם כולו. והארת הארת פנים של מעלה חודרת באדם ושורפת את הלכלוך הפנימי, עד שיוכל לשוב ולהיות כלי נקי זך לעבודת ה'.



ובפרט בימים אלו, כאשר מתקרבים ל"לפני ה' תטהרו", צריך האדם לעורר בתוך עצמו רצון לטהרה. זהו יסוד העבודה של הימים הבאים. לא קבלה הנובעת מפחד, לא מפני שמאיימים עליו ולא מפני שלוחצים אותו, אלא מפני שהוא עצמו רוצה להיות חיים נקיים וטהורים. ודבר זה נרמז ב"לפני ה' תטהרו", העולה בגימטריא "עת רצון", כי עיקר טהרתם של ימים אלו מתחילה מן הרצון, שהאדם יעורר בקרבו רצון אמיתי להיות טהור ולהתקדש לפני ה'. וברוך ה', ישראל מקבלים על עצמם קבלות של טהרה, ורוצים באמת להתנקות ולהתקדש.

כל יהודי רוצה בסופו של דבר להצליח בתורה ובעבודה. הוא רוצה להיות נקי, להבין את לימודו, להרגיש קירבת ה' בעת שהוא מתפלל, לאהוב את הקב"ה ולאהוב את התורה. וכל זה תלוי מאד בקדושת העינים. כאשר העין נקיה, גם המחשבה נקיה, וכאשר המחשבה נקיה, הלב יכול להיפתח, וכשהלב נפתח, יכול האדם ללמוד ולהתפלל ולעבוד את בוראו כאוות נפשו. וזו מן הרחמים הגדולים ביותר, לעורר את ראיית ה' עלינו, כדי שגם אנו נוכל לראות את מה שצריך לראות.

ובפרט צריכים להיות זהירים ונקיים בימים גדולים אלו, וכמו שמרן בעל שבט הלוי זצ"ל היה רגיל לומר, שראיה אסורה אדם במשך השנה עולה בזכרוננו דווקא בשעת תפילת נעילה. והוא ענין המבואר בדברי הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק

זי"ע בפרשת משפטים על הפסוק "ולא תעלה במעלות על מזבחי", שכאשר האדם עולה במעלות בעבודתו, הוא עלול לפגוש את התאוות הפנימיות שעדיין לא נתבררו. כשעולים גבוה, הדברים הללו עולים יחד עם האדם. אי אפשר לעלות למקום גבוה באמת בלי טהרה. וכל העבודה הזאת תלויה מאוד ברצונו האמיתי של האדם להיטהר.



יש משל ידוע על אדם שנכנס למוזיאון גדול והציגו לפניו ציורים יקרים ונפלאים. הראו לו יצירות ששוויין הון רב, והוא טען על כולן שאינו רואה אלא 'זויער מילך' [חלב חמוץ]. עברו מציור לציור, וכל פעם היתה תשובתו אחת שהוא רואה רק 'זויער מילך'. לבסוף גילו שעל משקפיו עצמם היה מרוח 'זויער מילך', ממילא לא משנה מה הראו לו, הוא ראה הכל דרך אותו לכלוך.

בך הוא גם בעבודת האדם. אפשר להניח לפניו גמרא, רש"י, תוספות, ראשונים ואחרונים; הספרים מלאים אור, אבל אם כלי הראיה שלו מלוכלכים, הוא אינו רואה את האור, הוא רואה רק 'זויער מילך'. וכן ביחס להקב"ה ש"מלא כל הארץ כבודו" ו"לית אתר פנוי מיניה", הקב"ה נמצא לפני האדם בכל רגע, אבל האדם אינו רואה, מפני שהוא מביט בעולם בעינים מלוכלכות. הקב"ה מצדו רואה אותו תמיד, השאלה היא מה כבר יכול האדם לראות כאשר המשקפיים שדרכם הוא מביט בעולם אינם נקיים.

הטהרה הגדולה היא להגיע לאמונה חיה כזאת, שהאדם יודע שבכל רגע אני עומד לפני הקב"ה. אני הולך ברחוב, והקב"ה עמי. אני נכנס לבית המדרש, והקב"ה עמי. כי "מלוא כל הארץ כבודו", ו"לית אתר פנוי מיניה". כאשר אדם חי כך, הוא אינו זקוק למים ואינו זקוק לדג כדי לזכור את "עינא פקחא", יש לו את הקב"ה עצמו לפניו תמיד, הבחינה של "דיקנא דלעילא" עומדת לפניו בתמידות, והקב"ה שואב חיות ונחת מכל ראייה שהאדם שומר ומכל מלחמה שהוא נלחם על קדושתו. צריכים רק להאמין באמת שהקב"ה נמצא עמו ורואה אותו בכל רגע.

והכרה זו נותנת לאדם חיזוק עצום, כי הוא יודע שכל פעם שהוא מוריד את עיניו, כל פעם שהוא מתגבר על עצמו, הקב"ה מביט בו ושואב נחת מעצם המלחמה הזאת, ועל ידי כך מזכך האדם את עיניו, כדי שיוכל גם הוא לראות יותר ויותר את אור ה' ולהצליח בתורה ובעבודה ובכל דבר טוב.



זהו עומק הענין של "כדרך שבא לראות כך בא ליראות". הקב"ה רואה אותנו תמיד. העבודה שלנו היא לזכך את עצמנו כדי שנוכל גם אנו לראות אותו כפי שהוא מביט עלינו. אנו קונים מלבושים נאים, ונראים כלפי חוץ כאנשים נאים ומהודרים, אבל להקב"ה יש מבט אחר לגמרי על האדם. הוא אינו מסתכל רק על הכיפה הנאה ועל המלבושים הנאים, אלא רואה את האדם כפי שהוא באמת. יכול להיות שמבחוץ הכל נראה יפה ומהודר, ואילו האדם עצמו מלוכלך כולו, מפני שענינו לא נשמרו כראוי. כי עיקר הדבר הוא שהעניים יהיו נקיות ושמורות, שהמחשבה תהיה נקיה, ומתוך כך יהיה האדם ראוי לראות ולקבל את אור ה'.

יום הקדוש הוא היום של "לפני ה' תמהרו". היום הקדוש צריך להביא אותנו לידי כך שנוכל לראות. זהו היום שבו ניתנו לוחות שניות, והסליחה שהחלה בבקשת משה רבינו ובגילוי י"ג מידות של רחמים נשלמה ביום הכיפורים, עד שאמר הקב"ה "סלחתי כדברך". אז נתחדש רצונו יתברך לשכון בתוך ישראל, ומתוך כך נפתחת שוב בחינת הראיה בבית המקדש, המקום שבו ישראל באים לראות ולהיראות לפני ה'. היום הזה נועד להחזיר לאדם את היכולת לעמוד לפני ה' בזכות ובהירות, ולחדש את הקשר שבין ישראל לאביהם שבשמים.

ובאשר הקשר הזה מתחדש, זוכים לבחינת הראיה שבבית המקדש, מקום שבו השכינה שורה בתוך ישראל. ובפרט בהגיע ח' תשרי, זמן חנוכת הבית בימי שלמה המלך (אף שבשנה זו חל היום בשבת ואין אומרים בו סדר י"ג מדות כבחול), מתעורר ענין תפילתו של שלמה המלך בחנוכת הבית "להיות עיניך פתוחות אל הבית הזה לילה ויום" (מלכים א, ח כט) וכן "להיות עיניך פתוחות אל תחנת עבדך ואל תחנת עמך ישראל" (שם, נב), כמו שנאמר על הביהמ"ק "והיו עיני ולבי שם כל הימים" (דה"י ב, ז טז). כי כאשר עיני ישראל מתקדשות מלמטה, מתעוררות עליהם "עיני ה'" מלמעלה – עינים של שמירה, של הצלחה, של תורה, של רוחניות, ובמקום שבו הקב"ה מביט, נמשכות גם השפעות טובות בגשמיות שפע טוב.

יהי רצון שנוכח לשנה מאירה, שנה של בריאות ונחת, שנה של שמחה והשפעות טובות בגשמיות וברוחניות, ושיתעורר עלינו "רוח אפינו משיח ה'" ברחמים גדולים, אמן.



האזינו - שבת שובה

ליל שב"ק

דברות קודש

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ
אמרי פי (לג, ה).

איתא במסכת ראש השנה (לא) אשר צעת
הקרבת קרבן מוסף צבית המקדש
מידי שנת צשנתו היו הלויים מומרים את
שירת האזינו, ונקראת שם בגמרא 'הזי"ו
ל"ך', [שהוא הרמו לחלוקת הפרקים בשירה
זו, ונחלקו הראשונים שם בחלק מהם על
איזה פסוקים צדיק קאי, אבל עכ"פ הרמו
הוא הזי"ו ל"ך].

והנה, אע"פ שלפי ראות עינינו אין זה
שירה כלל, כי שירת האזינו כל

כולה מוסר, ועוסקת בגלות וגאולה - ואף
יותר בגלות מזגאולה - אמנם כל השתלשלות
הדורות וכל קורות כלל ישראל מאז ועד שיצא
משיח נכתב בהשירה הזאת. וכתב הרמב"ן
שהפסוק 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת'
(דברים לא, יט), קאי על שירת האזינו, שצכל
הדורות יקראו אותה בשירה וצומרה^ב.

והנה איתא (עי' מהרש"א שם ד"ה צמוסי) שהרמו
של 'הזי"ו ל"ך' מרמו על הזיו של
משה רבינו, שקרן עור פניו אחר שקיבל את
הלוחות (שמות לד)^ג.

והוסיף החתם סופר לזכר, שהזיו הזה
נמשך מן 'עֲדָיִם' (שמות לג, ו) של
כלל ישראל, דהיינו הכתרים שקיבלו ישראל

א. ראה בפירושו רש"י שם: הזי"ו ל"ך, פרשת שירת האזינו חולקים אותה לששה פרקים, הראשון האזינו, השני זכור
ימות עולם, השלישי ירכיבוהו על במותי ארץ, הרביעי וירא ה' וינאץ, עד כאן ששה פסוקים לפרק, ומכאן ואילך
שמונה פסוקים לפרק, החמישי לולי כעס אויב אגור, הששי כי ידין ה' עמו, ע"כ. וראה בתוספות שם (ד"ה הזי"ו):
האזינו זכור ירכיבוהו וירא לולי כי ידין, כ"כ בספרים וכ"פ בקונטרס, וכן המנהג, ובמסכת סופרים כתיב וישמן לו,
ור"ח פירש וירא לו.

ב. וז"ל: וטעם 'השירה הזאת', השירה אשר אגיד לך עתה, והיא האזינו, ויקראה שירה, כי ישראל יאמרוהו תמיד
בשיר ובזמרה, וכן נכתבה כשירה, כי השירים יכתבו בהם הפסק במקומות הנעימה.

ג. ז"ל המהרש"א שם: במוספי דשבת כו' הזי"ו ל"ך כו' במנחה כו' אז ישיר כו'. והם כלל שירות שבתורה, וקבעו
אותן שירות ביום השבת לפי הקדושה ובימי חול קבעו שירות של דוד שאין בהן קדושה כ"כ, ולסימן טוב חלקו
פ' האזינו לו' חלקים בר"ת הזי"ו ל"ך ששיר של שבת יש לו זיו דהיינו מפי משה שקרן עור פניו ותרגומו זיו.

זהר סיני צעת שאמרו 'נעשה ונשמע', ולאחר שחטאו צעגל ניטלן מהם וניתנו למשה רבינו (שבת פח.).

והנה ידועים דברי האר"י ז"ל (שער הכוונות

דרושי קבלת שבת דרוש א' עיני מומור שיר ליום השבת) על 'שמח משה צמתנת חלקו', שצכל שבת מחזיר משה רבינו לישראל אורות אלו צמתנה. וזה נרמז בהראשי התיבות 'מ'מזמור ש'שיר ל'יום ה'שבת' (תהלים נב, א) שהם אותיות למש"ה, כי צעת כניסת השבת מקצלים כל ישראל תוספת נשמה וקדושת שבת מאותם האורות שמחזיר להם משה רבינו.

ובפרט צתפילת מוסף שאז היא צמי' 'מוסף אהבה', שלכן נקראת

ומאחר שאורות אלו היו מתחילה של ישראל, היה מקום לחשוב שאין הזיו שייך למשה רבינו צענס, אלא שנמסר לידו כפקדון עד שיזכו ישראל ויוחזר להם, וכמו שאכן עתידים הכתרים לחזור לישראל לעתיד לבוא. אולם לאחר פטירת משה רבינו, כאשר לא נמסר זיו זה ליהושע, אלא 'פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה', נתברר למפרע שאין הזיו אלא צדרך פקדון בלבד, אלא הוא שלו צענס. ועל זה אמרו

ד. ז"ל בתורת משה כאן, וכן הוא גם בחת"ס עה"ת: הזיו"ו ל"ך, עיין תשובת זכרון יוסף וכבר כתבתי במק"א (ע"י דח"ס כרך א' דף כ"ה טור ג'), וי"ל דהרי למרע"ה ניתנו כל הכתרים שהורידו ישראל עדים בהר חורב והם המה קרני הודו (שבת פח.), וי"ל שאינם לו בעצמם אלא שנפקדו בידו כפקדון עד שיזכו להם ישראל ויוחזרו להם כאשר באמת לעתיד לבא ויוחזרו להם כמו שדרשו חז"ל פרק ר"ע (שבת שס) על פסוק 'שמחת עולם על ראשם', וע"כ חשבו שהזיו ההוא איננו לו בעצם אך כשמת מרע"ה ולא הופקדו אצל יהושע אלא ה' פניו כפני לבנה אמרו אי לאותה בושה ואמרו למשה הזיו לך לגמרי בעצם ולא רק כהפקדן אצלו.

ה. וז"ל: כי כשעלה משה רבינו ע"ה אל הר סיני לקבל התורה נתנו אליו אלף חלקי אורה הנרמזים באלף רבתי ד'אדם שת אנוש' בדברי הימים (-א-א א), וכשחטאו ישראל בעגל נסתלקו ממנו בעון ישראל ולא נשתתף בו רק חלק אחד מן האלף, והיא סוד האלף זעירא ד'ויקרא אל משה' (ויקרא א א). ולפי שמשא לא אדם ע"י חטא עצמו אלא בעון ישראל לכן הקב"ה משלים אליו אלו האלף חלקים מחלקם של ישראל שהם בחי' אותם האורות והעטרות והעדיים שקבלו ישראל בהר סיני ואח"כ נתנצלו ונתפרקו מהם כמשי"ה ויתנצלו בני ישראל את עדיים מהר חורב' (שמות לג ו), ומשה נטלם ונשלם בחלקם של ישראל, והנה בכל ערב שבת בבוא ליל השבת חוזר מרע"ה לקחת אותם האורות של אלף חלקים שלו עצמם שנאבדו ממנו ולוקחם בסוד תוספות קדושת שבת, וכיון שלוקחם משלו הוא מחזיר לישראל אותם האורות שלקח מחלקם ואלו האורות נתנים לישראל בכל ע"ש בסוד תוספות קדושת שבת, והבן זה. וזה סוד 'שמח משה במתנת חלקו', פי' כי משה הוא שמח עתה ביום השבת במתנת חלקו עצמו הוא שנאבדו ממנו ועתה נתנו לו במתנה ביום השבת, והכוונה לומר ולהגיד מעלת מרע"ה כי אעפ"י שניתנו לו בתחילה האורות והכתרים מחלקם של ישראל הנה הוא שמח בחלקו ודי לו בזה ותיכף מחזיר האורותיהם של ישראל להם ואינו נוטלם לעצמו כי חפץ הוא לזכות את הרבים ואינו אומר כיון שאני לא חטאתי והם חטאו בעגל ובעבורם אבדתי שלי א"כ גם עתה אעכב את שלהם בידי אמנם הוא שמח במתנת חלקו ואז מחזיר להם חלקם, ונמצא כי בזה ניכרת מעלת מרע"ה 'כי עבד נאמן קראת לו' כי אעפ"י שהפקיד השי"ת בידו פקדון חלקם של ישראל הנה עתה ביום שבת הוא עבד נאמן להחזיר הפקדון לבעליו והם ישראל, וביאר מה ענין מתנת חלקו הנזכר ואמר כי היא 'כליל תפארת אשר בראשו נתת בעמדו לפנך על הר סיני' ונאבדה ממנו ועתה חוזר השי"ת ליתנה לו במתנה.

'מוסף' (ע"י) בני יששכר מאמרי השבחות מאמר 1 אות יא), ואז יש תוספת קדושת הנשמה יתירה, והנשמה יתירה היא הקדושה הזאת שאנו מקבלים שוב ממשה רבינו.

ולבן אמרו צצית המקדש את השירה הזאת של 'הזיו' ל"ך' אלל הקרבת המוסף בכל שבת, כי בשבת מקבלים כל ישראל את ה'זיו' הזה ממשה רבינו. ובשעת מוסף דווקא כי אז היא מאירה ביותר.

וביותר בשבת זו - שבת שובה, כאשר עומדים אנו צימים קדושים ונשגבים של תשובה וטהרה לפני אבינו שבשמים, מאיר ומתגלה ה'זיו' האמיתי של כלל ישראל ציית שאת וציית עוז.

דחנה צאמת הזיו הזה מעולם לא סר מאתנו, והוא טמון בעננס פנימיותו של כל איש ישראל, אלל שבמשך השנה לפעמים הוא מתכסה ונעלם, ע"י שהאדם נמשך אחר ההבלים ומכסה את אור נשמתו בכל מיני לכלוך. אולם מיד כאשר הוא שז אל השי"ת, ומטהר את עצמו ומסיר מעליו את הכיסויים, חוזר אותו הזיו הפנימי ומתגלה כפי שהיה מעולם.

וענין זה גם כן מרומז בלשון 'הזיו' לך', דהיינו לומר להאדם שהזיו שהוא מקבל צימים הקדושים האלו אינו אור חדש הבא מן החוץ, אלל 'הזיו' לך' - הוא זיו שלך בעננס, ורק עד עתה היה מכוסה בכל מיני הבלים, ועכשיו הוא מתגלה ומאיר כתיקונה.

וזוהו ענין ה'לוחות שניות' שאנו מקבלים ציום הקדוש בכל שנה ושנה, כמו שהיה אז בדור המדבר שכלל ישראל עמדו בתשובה בכל אותם הימים שבהם היה משה צמרוס, מר"ח אלול עד יום הקדוש, וציום הקדוש בא משה רבינו עם הלוחות השניות וציוס לישראל כי 'ויאמר ה' סלחתי כדבריך' (צמדד יד, כ; ע"י רש"י דברים ט, יח), ועד כדי כך נתרצה לנו הקצ"ה עד שצא לשכון בקרבנו במשכן שציונו לעשות לו.

וענין זה מתעורר בכל שנה ושנה ציום הכיפורים, שאז נכנס הכה"ג למקום הארון אשר צו מונחים הלוחות, ושם שורש כל העולם כולו - אצן השתיה שממנו נצרא העולם (יומא נד:), והתעורר אז יחוד נפלא של 'עולם שנה נפש' כידוע (אמרי נועם ראש

1. ראה ספה"ק חמדת דוד להרה"ק רבי דוד צבי מנייטשטאט בן להרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זי"ע בדבריור הראשון ליו"כ וול"ק: הנה לוחות האחרונות ניתנו ביוה"כ אחרי שנשתברו הראשונות ועשו ישראל תשובה שלמה, לכן היה להם קיום, כי כל דבר הבא ע"י תשובה יש לו קיום, וזה ענין יוה"כ שבא לתקן מה שנשבר על ידו [פירוש מה שפגם עד הנה, כמו לוחות הראשונות שנשברו ע"י עשיית העגל ואח"כ ע"י תשובה שעשו ישראל ניתן להם לוחות האחרונות שהיה להם קיום], ועושה תשובה כמאמר השי"ת ומתודה שהוא מצות עשה, עי"ז כותב ה' מחדש על לבו, כמו שנאמר 'כתבתם על לוח לבך', שע"י החטא נמחק הכתב שנחקק בלבו, ולזאת אם עבר עבירה ושנה בה נעשה לו כהיתר לפי שנמחק הכתב, וכשעושה תשובה נכתב מחדש על לבו כמו שניתנו לוחות האחרונות, ויש לו קיום. כי קוב"ה ואורייתא וישראל חד.

שבת קודש כנ"ל, אשר אז מקבלים הארה זו ע"י שמשה רבינו מחזירה לנו ע"ד הארת נשמה יתירה. ויש לדעת שראש השנה ויום כיפור הם אכן ימים קדושים מאד, אמנם שבת יותר גבוה מהם במעלה, 'שבת איז נאך גרעסער ווי ציידע' (עי' שעה"כ בהמשך עין ר"ח - עין השניים צין יו"ט לשבת).



שיחות קודש



הנה כאשר מתבוננים בפרשת האזינו אשר היא מלאה זרות וקשיים העוזרים על כלל ישראל, הרי לעינינו הגשמיות אינו נראית כ'שירה' כלל (כנ"ל). אבל צאמת אנו יודעים ומאמינים שהכל הוא לטובה, אלא שאין אנו זוכים לראות צצהירות שכל דרכי השי"ת המה טובים ונעימים.

והנה איתא בשם הגאון ר' שמעון סופר זצ"ל^ה, צביאור דברי הגמרא (ברכות

השנה ד"ה בפסוק סור מרע; פרי לדיק מאמר קדושת שבת^ו), ובכת זה נמשך שוב לכל אחד מישראל ה'זיו' שלו אחר שנתכסה ע"י חטאיו, על דרך לוחות שניות שקיבלו ישראל אחר שצירת הראשונות (וגם עכשיו שאין לנו כהן בעצמותו וכו') העבודה נמשכת הלאה למעלה כדודע, עי' להלן בשל"ס עפ"י התפארת שלמה).

ובבן נמצא שיום הקדוש הוא צעצס יום של שמחה גדולה על כך שזוכים להטרה ולהפטר מכל המסכים המבדילים ומכסים עלינו ומקבלים שוב את ה'זיו' הזה, וכן אמרו (משנה תענית כו): 'לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב ויום הכפורים', והיינו השמחה של מחילת עוונות (שם בגמרא ז.). 'פאר אונז איז עס אנגענויגן...' אבל צאמת בשמים הוא שמחה גדולה על כך שצני ישראל מטהרים עצמם מכל סוג ופגם (ע"ע בתנא דבי אליהו פ"א, ובדצ"ק לעיו"כ).

ולבן לעולם קוראים פרשה זו צימי השתובה, לגלות את ה'זיו' שיש צאמת בכל אחד ואחד מישראל, ומתגלה צימים האלו כאשר מעצירים מעליו את כל הכיסויים שנעשו ע"י עוונותיו. ובפרט ציזם

ז. זה לשון האמרי נועם שם: וידוע כי יש עולם שנה נפש (עיי' בספר יצירה פרק ו משנה א), והיותר מקום מקודש בעולם הוא מקום קדשי הקדשים, ובשנה היום המקודש ביותר הוא יוה"כ, ובנפש הוא הכהן גדול. ולזאת ביה"כ שהלך הכהן גדול לקדשי הקדשים, אז נעשה תיקון בעולם שנה נפש על צד המובחר. ולזה הרמז כה"ן גדול" יו"ם כיפור" קדש"י קדש"ים עולה ברו"ך ש"ם כבוד" מלכות" לעול"ם וע"ד, וגם עולה שעי"ר משתל"ח, שעל ידי שהוא יום המקודש ביותר, ומבחינת הסט"א על ידי שער משתלח, הוא בכחנו לומר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בלי יראת החיצונים כלל, ולעשות היחוד בקדושה.

ח. מובא בספרו מכתב סופר בפר' שמות ד"ה ויסתר משה פניו, וכעיי"ז גם בשו"ת שבט סופר יו"ד תשובה ל' הראשון) בסופר, עיי"ש.

צצהירות. לכן צעת קריאת שמע הניח את ידו על עיניו, היינו שהסחיר מעצמו את כל השגותיו ועשה עצמו כאילו אינו רואה צצהירות כ"כ, עכ"ד.

וזוה מרומז בהמשנה הראשונה שזה מתחיל רצינו הקדוש את סדר המשניות (צרכות פ"א מ"א) 'מאימתי קוראים את שמע צערצין'. שהגמרא (שם ב) מקשה למה לא הזכיר קודם קריאת שמע של שחרית. ולדרכנו יצואר ש'שחרית' מורה על זמן שהכל נהיר וצהיר ויכולים לראות ולהצין דרכי השי"ת, ולכן לא פתח רצינו הקדוש בזה, כי עיקר עצודת קרי"ש היא דווקא 'צערצין', בקצלת 'עול' מלכות שמים אף צעת חושך והסתר צחי' לילה.

והנה צאמת כן היה צריך להיות אלל כולנו, שעצודת ה' לא תהיה 'עול' כלל, וכהמשל הידוע של המגיד מדובנא על הפסוק (ישעיה מג, כב) 'ולא אותי קראת יעקב כי יגעת צי ישראל', שהמשיל משל לסוחר אחד שצא מן הדרך ונכנס לביתו, וחפציו נשארו על העגלה בחוץ, ושלח נער אחד להציאם משם, הלך הנער והציא את החפצים ונכנס אל הסוחר ואמר לו 'הצאתי את חפצריך והנחתים צהר החיצון', וצחוק הדברים הוא מקנה את פניו מזיעת אפו, וגם דיצורו היה צקוצר רוח מאד, כאיש אשר נשא זה עתה משא כבד. ויאמר אליו

י: שרצינו הקדוש היה מניח ידו על עיניו בשעה שקרא קריאת שמע. שהרי קריאת שמע עניינה היא קצלת עול מלכות שמים (וכלשון הגמרא צצרכות שם), אלל צאמת אלל הצדיקים המשיגים את כל הסודות וטעמי המלוות, ורואים את דרכי השי"ת צצהירות, אין קיום התורה אללם 'עול' כלל, שהרי משמעות 'עול' היינו עצודה צטורח ונשיאת משא כבד, וזה שייך כאשר אין מצינים, ועוצדים עצודת עצד, אלל כאשר רואים ומצינים את סוד הדברים ואת דרכי השי"ת משתוקקים לקיים רצון ה' צלי שיהיה נרגש בקצלת עול כלל. ולכן הצדיקים שהיו דצקים תמיד צהשי"ת וכל התענוג שלהם צא רק ממנו ומעצודתו ית', לא היה להם שום 'עול' צעצודתם רק הכל מתוך תענוג ורצון.

והנה רצינו הקדוש שזיכך את גופו צדרגה גצוהה מאד עד שנקרא לדורות 'רצינו הקדוש', 'ער הייסט דאך 'קדוש' פאר א סיצה'ש, והעיד על עצמו צפירוש לפני פטירתו 'לא נהניתי מעולם הזה אפילו צאצצע קטנה' (כחצות קד.), צודאי ראה והשיג הכל צצהירות, ואללו לא היתה קצלת מלכות שמים 'עול' כלל.

והנה רצינו הקדוש ראה להצטרף למדריגת שאר צני דורו שלא היו צמדריגתו, ולקרוא קריאת שמע בקצלת 'עול' מלכות שמים דווקא, דהיינו מצלי להשיג הכל

ולעתידיד לצא נוכה לראות הכל צצהירות,
ויהיה זה לנו לשירה נפלאה,
'און מוועט זעהן אז ס'איז א שיר, אצער
א שיר'.

ב

ביום הזה - ח' תשרי התחיל שלמה המלך
את חינוך הצית המקדש הראשון
כמבואר בהפסוקים (מלכים א' ח'), והחינוך הזה
נמשך למשך שני שבועות, עד לאחר סוכות
כמבואר שם (פסוקים טו-סו ורש"י שם).

ואמרו חז"ל (מ"ק ט.) שצאותה שנה
אכלו ציוס הכיפורים, שעשו ק"ו
מחינוך המשכן, מה קרצנות חינוך המשכן
דוחים שבת כ"ש שחינוך המקדש דוחה יום
הכיפורים, וצפשוט הוא ק"ו תמוה שאין
לו ידים ורגלים ואפשר לכאורה להפריכו
בקל (ע"י רד"ק ורמב"ם צמל"ס שם), והדבר
נר"ץ ביאור.

והנה כתב החתם סופר לבאר צהפטרות
פרשת פקודי - שמפטירין צה צענין
חינוך המקדש צספר מלכים שם - דאליצא
דאמת אפשר לאכול ציו"ב, 'נאר מ'דארף
וויסען ווי אזוי נו עסן, דהיינו לאכול אך

הסותר 'לא הצאת את החפצים שלי, תמה
הנער 'הלך החפצים מונחים צחדר החינוך
ועדיין לא ראיחם ואיך אתה יודע שלא
את שלך הצאתי, ענה הסותר ואמר 'אין
לי צורך ללכת ולראות, כי כשאני רואה
איך שאתה מויע כל כך מעצודתך הקשה,
יודע אני שאין החפצים שלי, שהרי חפציי
הם קטנים וקלים ואין צנשיאתם עצודה
קשה כלל'. והנמשל מוצן מאליו והוא ציאור
הפסוק הנ"ל, שאם עצודת השי"ת היא דצר
קשה והאדם עיף ויגע צה, אומר לו השי"ת
'ולא אותי קראת יעקב, יען 'כי יגעת צי
ישראל', הלא עצודתי היא ערצה ומתוקה,
ומה לך כי יגעת, והרי שלאאותי עצדת.

ובאמור, דצר זה תלוי צמידה שהאדם
זוכה להשיג ולראות את דרכי
השי"ת צצהירות, שאז אין עצודת השי"ת
נחצבת אצלו לעול וכאשר נוכה כולנו לראות
ולהצין את השי"ת ואת דרכיו, אז נעצוד
אותו יתצרך מתוך תענוג והארת הדעת.

ובן הוא הענין צפרשת האזינו, כי צאמת
פרשה זו - עם כל המאורעות והתוכחות
הנוכרות צה - הרי היא 'שירה', אלא שכעת
אין אנו זוכים לראותה ולהצינה כראוי.

י. וז"ל הגמ' שם: אמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן אותה שנה לא עשו ישראל את יום הכפורים והיו דואגים ואומרים
שמה נתחייבו שונאיהן של ישראל כלייה יצתה בת קול ואמרה להם כולכם מזומנין לחיי העולם הבא מאי דרוש
אמרו קל וחומר ומה משכן שאין קדושתו עולם וקרבן יחיד דוחה שבת דאיסור סקילה מקדש דקדושתו
קדושת עולם וקרבן צבור ויום הכפורים דענוש כרת לא כל שכן אלא אמאי היו דואגים התם צורך גבוה הכא
צורך הדיוט הכא נמי מיעבר ליעבדו מיכל לא ניכלו ולא לישתו אין שמחה בלא אכילה ושתיה.

ורק לשם שמים צלי שום הנאת הגוף כלל, ובשנה ההיא של חינוך בית המקדש צאו כלל ישראל למדריגה גבוהה, שידעו והשיגו כולם 'איך לאכול' כראוי".

והנה ידוע אשר עבודת אכילת ערב יום כיפור היא ג"כ ממש על דרך זה, 'מ'דארף וויסן ווי אזוי מ'עסט', ומתקנים צה האכילות של כל השנה כידוע (מאור עינים פ' אמור ד"ה אלה מועדי, שפ"א עיו"כ תר"מ).

וזהו הכנה ליום הכיפורים, שבו אינן אוכלים אכילה גשמית כי אנו ניזונים רק מרוחניות (עי' שער הכוונות דרוש' יו"כ דרוש א, ומצאנו להן צמזמאי יו"כ שיטה א' עיי"ש) ועל ידי האכילה הקדושה של ערב יו"כ מקדשים את

הגוף שיהיה מוכן לאכילת הרוחניות של יום הכיפורים".

ובפרט בשנה זו שחל שבת ציוס שלפני ערב יום כיפור, שגם בשבת האכילה

היא עבודה גבוהה כנודע, וכדאיתא (עבודת יששכר בראשית ד"ה ויבצר אלקים) שמאכלי שבת היא צחי' אכילת המן, ואכילת ערב יו"כ היא ג"כ צחי' אכילת המן (אמרי נועם לעיו"כ ד"ה והנה).

ונמצא שיום ח' תשרי אשר צו התחיל חינוך המקדש שבו אכלו ציוס הכיפורים - ומשם אפשר ללמוד כיצד אפשר להתקדש בשעת אכילה ולכוין לגמרי לשם שמים - היא הכנה נכונה לערב יום כיפור, אשר הוא הכנה ליום כיפור כנ"ל.



יא. ז"ל החת"ס שם בא"ד: עכנלע"ד דודאי לאכול ביה"כ לשם מצוה אם אדם יכול לכוון כל מחשבתו לכבוד ה' בלי שום כונה אחרת להנאת הגוף אזי היא צורך גבוה כמו קרבנות נשיאים ועוד טוב ממנו, ויפה דנו ק"ו אך מי יכול לעמוד בזה כ"א גדולי ישראל שהרי משום כך ס"ל לאבא שאול (יבמות לט:) מצות חליצה קודם למצות יבום לרוב העולם שאינם יכולי' לעמוד על מחשבתם שלא לכוון להנאת הגוף וה"נ דכוותי' ואשר ע"כ לא הקהיל שהע"ה אלא זקני ישראל וראשי האבות שהי' אז גדולי עולם בני נביאי' ובעלי רה"ק העומדי' על דעתם אבל לא כל ישראל, אך ישראל קדושי' מאליהם נקהלו כולם וכל א' בנפשו שיער שיכול הוא לעמוד על דעתו וכוונתו ובין כך אכלו כולם ביה"כ ולא הי' כח ביד שהע"ה לומר לא תעבוד מצוה, כי אדם נאמן על עצמו, ולבסוף הוה דייגי' אעפ"י שכל א' ידע בנפשו האמת אך הוה דאיג על חבריו אולי בקהלה גדולה הלז ימצאו אנשים שאכלו שלא מן הדין ויצאה ב"ק כלכם מזומנים לחיי העה"ב העיד הקב"ה עליהם א' מהם לא נעדר שאכל שלא כראוי, והיו שמחים וטובי לב.

יב. ראה מאור עינים פרשת האינו ד"ה כי שם ה' אקרא בא"ד: כל האוכל בתשיעי כאלו התענה תשיעי ועשירי, מפני שיום הכפורים הוא בחי' עולם הבא שאין בו לא אכילה ולא שתיה רק צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה, וצריך הכנה לתענוג הגדול ההוא שיוכלו לקבלו הוא ערב יום כיפור בסוד אכילה היא הכנה וכלי לקבל התענוג. והוא בסוד 'ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו' (שמות כד, יא), שהיו נהנים מזיו השכינה על ידי ויאכלו וישתו. ונמצא שצריך כלי לחקן תחלה כדי שיוכלו אחר כך להכנס לפנים לתענוג הגדול, ולכן שניהם כאחד טובים וחשובים זהו ויהי ערב זהו ערב יום כיפור ויהי בוקר זהו יום כיפור שאנו מבקרים מעשה הטוב, יום אחד.

רעוא דרעוין

בי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקינו
(ג, א).

וברש"י: כשאקרא ואזכור שם ה' אתם
הבו גודל לאלקינו וזכרו שמו,
מכאן אמרו שעוין צריך שם כבוד מלכותו
אחר צרכה שצמקדש.

הנה עיקר ותכלית ענין זה היה ציוס
הכיפורים, כאשר אמר הכהן הגדול
את השם המפורש, 'והכהנים והעם
העומדים צעורה כשהיו שומעים את השם

הנכבד והנורא מפורש יולא מפי כהן גדול
צקדושה וצטהרה, היו כורעים ומשתחוים
ונופלים על פניהם ואומרים צרוך שם כבוד
מלכותו לעולם ועד' (נוסח סדר העבודה, עפ"י
המסנה ציומא פ"ו מ"ב).

והנה ידועים דברי הצ"ח צפסמים (דף
ג ד"ה העולם הזה, ושם דף נו. ד"ה צקס
יעקב לגלות) צ שכתב 'שמעתי צילדותי, פירוש
דברי הגמרא שלעמיד לצא יאמרו רק 'הטוב
והמטיב' ולא 'דיין האמת', דהיינו שלא רק

ז"ל הגמרא שם דף נ ע"א: והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד אטו האידנא לאו
אחד הוא אמר רבי אחא בר חנינא לא כעולם הזה העולם הבא העולם הזה על בשורות טובות אומר ברוך הטוב
והמטיב ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת לעולם הבא כולו הטוב והמטיב' ושמו אחד מאי אחד אטו
האידנא לאו שמו אחד הוא אמר רב נחמן בר יצחק לא כעולם הזה העולם הבא העולם הזה נכתב ביו"ד ה"י
ונקרא באל"ף דל"ת אבל לעולם הבא כולו אחד נקרא ביו"ד ה"י ונכתב ביו"ד ה"י. ע"כ.

וז"ל הצ"ח שם בא"ד: ששמעתי בילדותי מהמנוח הרב החסיד המוכיח הגדול המפורסם מוה"ר אפרים רישר
דצלה"ה מגיד דק"ק בראד, פירוש המאמר הזה, שדקדק במה שאמר לא כעולם הזה העולם הבא, הרי בעסק
הברכה אין הפרש, שעל הטובות גם בעוה"ז מברך הטוב, אלא שבעולם הזה יש גם רעות ולעולם הבא לא יהיה
רע כלל, וא"כ אין בעסק הברכה הפרש, והיה לו לומר לא העולם הזה עולם הבא, העולם הזה יש בו רעות וטובות
העולם הבא אין בו רק טובות. ואמר הוא המנוח ז"ל דכתיב (ישעי' יב א) אורך כי אנפת בי, לפי שמעלין לא
תצא הרעות ואין דבר רע בא מהקב"ה והכל הוא לטובה, ואפי' הפרעניות שבא על האדם אינו רעה אבל טובה
לזכך אותו ולהכניע יצה"ו ולטהר הנשמה שיזכה לעולם שכולו טוב, אלא שהאדם בעולם הזה אינו מבין הדבר
לאשורו ונדמה בעיניו כאילו הוא רעה, כמו החולה שעושיין לו תחבושת ויש לו יסורים והחולה השוטה צועק
להסיר התחבושת, אבל החכם סובל בשמחה, וכן הוא יסורי הרשעים הם תחבושת, אמנם אחר מותו שרואה ומבין
הטוב האמיתי, וכמו כן לעתיד לבוא כשנוזה לזה במהרה, נאמר ביום ההוא אורך כי אנפת בי, שנתון הודאה
לשעבר לשעבר על שנתאנף בו הקב"ה לפי שעה להטיבו באחריתו. וזהו כוונת המאמר כאן, בעולם הזה אומר
על בשורות רעות דיין האמת, שסובר שזהו מצד מדת הדין, ולעולם הבא כולו הטוב והמטיב, פירוש שיראה
למפרע שכולו היה מדת טובה והיה לו לברך על הכל הטוב והמטיב. אלו דברי הרב מוה"ר אפרים דצ"ל. עכ"ל.
ולהלן דף נו ע"א בגמרא: ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה אמר שמא חס ושלום יש
במטתי פסול וכי' אמרו לו בניו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו
אלא אחד באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ע"כ.

וז"ל הצ"ח שם: צריך קצת טעם מה שייכות זה השבח של בשכמל"ו באותו פעם, וגם מהו קץ הימין, וגם
כיון שאין בלבם אלא אחד למה נסתלקה שכינה ממנו, ואם מפני שלא הסכימה השכינה שיגלה קץ החתום
וכמו שנאמר לדינאל (יב), אם כן היה להגמרא כאן לפרש כן ולומר זה שמפני כן נסתלקה השכינה ממנו. ורש"י

לנו. ומצאנו שם הל"מ שזהו החילוק בין שם הוי"ה לשם אדני, כי שם הוי"ה מורה על הנהגת ה' בגלוי כאשר רואים איך שהכל חסדים ורחמים, ושם אדני ענינו אדנותו ומלכותו, שהוא המלך והכל עצדיו ומורה על מידת הדין והנהגתו ית' בהסתר. וכנגד בחינה זו אומרים 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', שאנו מאמינים שהוא אדון כל,

על צורות טובות יאמרו הטוב והמטיב, אלא גם על מה שהיה נראה בעולם הזה כצורות רעות יצינו אז למפרע שהכל היה לטובה, כי צאמת אין שום רע יולא מהשי"ת ח"ו, רק שלעיינו הגשמיים צעוה"ו נראה לפעמים שיש רע והנהגת השי"ת הוא בהסתר, אצל לעתיד לבא נזכה ונצין איך שהכל היה בחשכון מדויק והכל היה רחמים וחסדים להיטיב

פירש קץ הימין שהשיב אחר ימינו, ואני אומר שיש קץ הימין ויש ג"כ קץ השמאל, וקץ הימין הוא מצד החסד ורחמים, ויש ג"כ קץ במדת הדין וכמו שכתוב (עי' יחזקאל כ לג) אם לא בחימה שפוכה אמלך עליכם, והקב"ה מביא עליהם מציקין כהמן להחזירן למוטב, ויעקב ביקש לגלות לבניו קץ הימין כי היה מתיירא שלא יוכל לעמוד בנסיון לקבל צרות ופורעניות וחבלי משיח, אבל באמת ישראל קדושים הם והם מוכנים לסבול רק לקרב גאולת השכינה, וכמו"ש רז"ל (ראש השנה ב:) כי כל האי ריתחא ריתחא רחמנא ולפרקין, והדין הזה עצמו חסד ורחמים נחשב לישראל, ובשביל זה נסתלקה השכינה על שחשד את בניו בני ישראל שיקצו בפורעניות, אבל יעקב היה סבור שסילוק השכינה היה מפני שיש ח"ו איזה פסול בבניו, ושאל אותם אם יש בהם פסולת כאברהם שיצא ממנו ישמעאל וכיצחק שיצא ממנו עשו, חקר אם לא פגמו בימין או בשמאל, כי לפעמים אדם בועט מרוב טובה וישמן ישורון ויבעט, וזה פוגם בימין שהוא מדת החסד שהשפיע לו הקב"ה טובה, ויש בועט בפורעניות כאיוב שלא היה יכול לעמוד בנסיון של מדת הדין וזה פוגם בשמאל. ואין לנו עסק בנסתרות רק כן מצאנו ברש"י בחומש (שמות טו ו) בפסוק ימין ה' נאדרי וגומר כשישראל עושין רצונו מהפכין מדת הדין למדת הרחמים ואז השמאל נעשה ימין, מכלל כשארין שם מדת הרחמים אז השמאל נשאר שמאל שמשם בא העונש והפורעניות. והנה אברהם היה מצד החסד, ומדותיו יוכיחו להאכיל ולהשקות ולעשות לויה לקרב בני אדם לאמונה השלימה, ואין לך גומל חסד גדול מזה, וזהו רמז תתן אמת ליעקב חסד לאברהם (מכאן ז כ). ויצחק היה מצד מדת הדין וכן כתיב (בראשית לא מב) ופחד יצחק, וחקר אותם הזקן אם יש בהם פגם מאיזה צד, והם השיבו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, ובמסכת ברכות דף ס' ע"ב חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה אמר רבא לקבלינהו בשמחה וכו' ר' שמואל בר נחמני אמר מהכא בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר, בה' זו מדת טובה באלקים זו מדת פורעניות, ופרש"י אלקים לשון דיין כמו עד אלקים יבא דבר שניהם, וזה שהשיבו שבטי ישראל ה' זו מדת טובה אלקינו זו מדת פורעניות ה' אחד אצלנו הכל חסד ורחמים נחשב ומקבלים בשמחה זה כמו זה, ובוה ראה הזקן שלא פגמו אפילו בשמאל. ולעיל סוף ואלו עוברין (ג) אמרו ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד אמר רב נחמן בר יצחק לא כעולם הזה עולם הבא עולם הזה נכתב ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת ולעולם הבא שמו אחד נכתב ביו"ד ה"י ונקרא ביו"ד ה"י, ואומר אני שאין הכוונה שיבוטל שם אל"ף דל"ת חלילה, אבל כך הפירוש כי שם אל"ף דל"ת מורה כי הוא אדון והכל עבדיו, וזה מורה על מלכותו כי אין מלך בלא עם שהם עבדיו, וזה מורה על מדת הדין, משא"כ שם הוי"ה הוא עצם הרחמים, וכבר כתבתי לעיל בשם הרב ר' אפרים ז"ל פירוש מאמרם שם העולם הבא כולו הטוב ומטיב דהיינו שיראו למפרע כי לא היה מדת הדין כלל רק הכל היה חסד ורחמים, ולכן בעוה"ז נדמה ששם שנקרא בו אינו דומה לשם שנכתב שזה רחמים וזה דין, אבל לעולם הבא הוא נקרא ג"כ ביו"ד ה"י דהיינו שיבינו ששם א"ד ג"כ הוראתו כמו שם יו"ד ה"י, וממילא לא יתבטל שם א"ד לעולם ועד, ושם זה מורה על כבוד מלכותו כי הוא מורה שהוא אדון על הכל, וכששמע הזקן שהם הכירו זה ואמרו ה' אלקינו ה' אחד, וא"כ שם א"ד הוא רחמים וישאר גם לעתיד, פתח ואמר בשכמל"ו, ששם כבוד מלכותו ישאר ברוך לעולם ועד. עכ"ל.

פ"ה) שמה שאמרו שציהמ"ק היו 'עומדים
לפופים ומשתחווים רוחים' היה זה צעיקר
ציום הכיפורים. והיינו כי אז היה התגלות
אלוקות צצהירות נפלאה, עד שכל אחד ואחד
הצין אז את דרכו ואת כל נסיונותיו כפי
השגתו צד' אמות שלו.

שהרי ציום הכיפורים היה השם 'יוצא
מפי כהן גדול' (משנה יומא פ"ו מ"ג)
וכתוב בבתבי האר"י (פע"ח שער יום הכיפורים
פ"ג), שלא היה אפשר צמציאות לומר את
השם הזה, אלא היה יוצא מעצמו מפיו צדרך
נס, צצחנית שכינה מדצרת מתוך גרונו, ואז
היו כולם כורעים ומשתחווים ואומרים 'צרון'
שם כצוד מלכותו לעולם ועד', כל אחד צד'
אמותיו לעצמו, כי אז נתגלתה הארה נפלאה
שעי"ז ראו כולם את השי"ת צצהירות והצינו
את דרכיו לתכלית הטוב.

וחנה כתב הרמ"ע מפאנו (גלגלי נשמות
אות י') שרבי ישמעאל כהן גדול היה
גלגול יאשיהו המלך. והענין הוא דהנה
יאשיהו המלך הוא היה מי שגנו את הארון
צסוף ימי צית ראשון (יומא נב), ומצינו שכאשר
צנה שלמה המלך את ציהמ"ק כצר הכין
מקום לגנוז את הארון כמ"ש הרמב"ם (הל'
צית הצחירה פ"ד ה"א), וכצר תמהו המפרשים
למה כתב הרמב"ם ענין זה, והרי אין זה

גם כשאין מציינים את החצונות של השי"ת.
וזהו צרון שם כצוד מלכותו 'לעולם ועד',
היינו שאמונה זו מתקיימת לנצח, שמאמינים
צהשי"ת אף כאשר אין מציינים את דרכיו
ואין רואים אותו צצהירות, עכת"ד.

וידוע מה שאמר ה'שפאלער וידע' -
שהצוה היה היארצייט שלו (יום
ה' - ו' תשרי) - 'צאשעפער דו ווארטסט די
אידן זאלן תשובה טון, איך זאל דייך לו זיי
גייען נישט תשובה טון' וחרה"ק מרוז"ין
זי"ע אמר פעם דצר זה צשמו צדרשת צבת
שובה, והוסיף על זה 'אויצ מ'וועט זעהן
חסדים מגולים וועלן זיי יא תשובה טון',
[וצין חסידים מסופר שזה היה מעמד נורא,
ובעת שאמר דצרים אלו זלגו עיניו דמעוות,
עד שנתזו מעיניו]. והענין הוא, צצודאי
אילו היה אור השי"ת נראה צעולם צגלוי
לא היינו צאים לידי חטא, אף מחמת שאין
אנו מציינים את השי"ת ואת דרכיו, ולעיינו
נראה פעמים רבות רק חושך והסתם, לכן
צאים אנו לפעמים לירידות ונפילות. ואילו
היה השי"ת מראה לנו חסדים מגולים, צודאי
היינו כולנו עושים תשובה צאמת ושצים אל
השי"ת צכל לצ ונפשי.

וזהו הארת יום הקדוש, כמ"ש בתשב"ץ
(חלק ג' ענין ל"ז, ע"פ ויק"ר י, ט ואצות דרבי נתן

יד. וז"ל: ובעת שבנה שלמה את הבית וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום לגנוז בו הארון למטה במטמוניות עמוקות
ועקלקלות ויאשיהו המלך צוה וגנוז במקום שבנה שלמה שנאמר (דברי הימים ב' לה, ג) 'ציאמר ללוים המבינים לכל
ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דויד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה
עבדו את ה' אלקיכם וגו'.

נוגע להלכה ואין דרך הרמב"ם להציא אלא מה שנוגע להלכה. אבל הענין הוא דע"י שנגנו שם הארון נשאר שם כח הארון גם צביהמ"ק השני, ועד היום הזה אף צעת החורבן שאין רואים צעינינו את ציהמ"ק והארון, עדיין 'ארון נגנו במקומו' וקדושתו עומדת לעד, ולכן ציוה השי"ת ע"י שלמה המלך כבר מתחילת צניית ציהמ"ק הראשון, להכין מקום לגניזת הארון, כי ידע שיהיה חורבן והכין את הדרך שתישאר קדושת המקום לנצחיות (קונטרס בית הנצחיה להעב"ץ על הרמב"ם שם) ^{טו}.

[ועל זה אמר חר"ה"ק מריוון כלימוד זכות על בני ישראל 'ומפני חטאינו גלינו מארצינו' - הלא עוד לפני שחטאנו כבר נכתבה גזירת הגלות, א"כ מה לנו כי תצו עלינו בתציעה לומר שעוונותינו גרמו.]

והנה רצי ישמעאל כהן גדול נכנס לפני ולפנים וזכה לראות את כבוד השי"ת

צעמנו, ובקש ממנו השי"ת 'ישמעאל בני צרכנו' (צרכות ז. ועי' צרית מנוחה דרך השנית ניקוד הו', שכן היה בכל שנה ושנה), וזה אירע צביהמ"ק השני צומן שכבר לא היה הארון צגלוי, ואעפ"כ זכה רצי ישמעאל גם אז לגילוי הנפלא הזה, כי ידע איך להתקשר לקדושת הארון גם כאשר אין רואים אותו צגלוי, כיון שהיתה צו נשמת יאשיהו המלך, שהוא גנו את הארון במקום אשר הכינו לכן מתחילה, וכאמור, עכ"פ גניזת הארון היתה הכנה לכן שקדושתו תימשך לעולם, גם צומן של העלם והסתר. ואמנם רצי ישמעאל השיב להקצ"ה ואמר לו 'יהי רצון שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם צניך צמדת הרחמים ותכנס להם לפנים משורת הדין', ועומק בקשתו היה, שלא נטערך עוד לעצוד את השי"ת מתוך חושך והסתר ולהאמין בצובו כאשר אין אנו רואים אותו, אלא שזוכה שכבוד השי"ת ומדת טובו וחסדו יתגלו לעינינו צגלוי וצצהירות.

טו. קונטרס זה נדפס בסוף ספרו 'לחם שמים' על משניות סדר זרעים ומועד, ונעתיק לשונו לתועלת המעיינים: נלע"ד דבר נאה במה שהביא רבינו (-הרמב"ם) דברים אלו כאן, שנראה לכאורה שאין נפקותא מזה לענין דינא, וידוע שכל דבריו להלכה אמורים אי הלכתא למשיחא או לזמן הזה, ודברים שאין יוצא מהן דין מהדינים ולא מוסר והנהגה וידיעה הצריכה אין מדרכו ז"ל להטפל בהם בחיבור זה, כל שכן שהדבר במחלוקת שנוי ורבינו הכריע כדברי האחר, הלא לא דבר רק הוא, אלא שאיזה צורך הביאו לכן. ולכן לבי אומר לי שצורך גדול יש לרבינו בדבר זה לפי שיטתו שתפס לו לקמן בפ"ו (ה"ד - ט"ו) שקדושת הבית לא בטלה וראוי להקריב בו עתה, וכן הנכנס לשם חייב עליו כרת, שלא כדברי הראב"ד החולק שם. ונראה שאותן הדינים שהביא רבינו בהלכות ביאת מקדש, גם לזמן הזה שנאם, ולא משום הלכתא למשיחא לחוד, אלא משום דס"ל כדאמרן דקדושת הבית לא בטלה, ומשמע לי דסבר רבינו דהך מילתא דקדושת הבית לא בטלה אולא כמאן דס"ל ארון במקומו נגנו, דאי למ"ד ארון גלה לבבל, גם קדושת הבית בטלה ע"י כך, ועכ"פ לענין ביאת מקדש מסתברא דבהכי תליא דהא כתיב למבית לפרוכת ואל פני הכפורת, וכיון דאין שם ארון וכפורת, דילמא לא חייב עלה רחמנא, כדאמרין במנחות (כו:): אליבא דר"י דמשו"ה בענינן קרא להזאות כדילפינן התם מוכפר את מקדש הקודש, ושמע מינה לרבנן דסברא טובה היא, ובאמת נאמר כן ויפטר הנכנס לשם בזמן הזה, אפילו לפמ"ש רבינו ז"ל בפ"י דשכינה לא בטלה נימא דאארון וכפורת נמי קפיד קרא, אבל אי אמרינן במקומו נגנו שפיר, ודו"ק. עכ"ל.

דווקא 'צערצין', צקצלת 'עול' מלכות שמים
צכל המצבים.

**ועל דרך זה יש מימרא מהרה"ק ר'
הערשעלע מליסקא** (אך פרי תצאה פר')

יורא ד"ה ויקרא אברהם) אשר הלימוד מהעקידה
הוא שהקצ"ה משגיח על האדם צכל פרט
ופרט וצכל רגע ורגע, 'ער האלט מיט נא
די רגע', כי אילו היה המלאך שאמר 'אל
תשלח ידך' מגיע רגע אחד מאוחר יותר
צבר היה יצחק נשחט. ולכן אומרים אותו
צכל יום, כי מלצד מה שמזכירים זכותו
של אותו זקן, כל אדם יש לו ה'עקידה'
שלו, היינו הנסיונות הקשים שהוא עובר,
והאדם חושב 'ווער האלט מיט נא כ'האצ
יא געקוקט נישט געקוקט, יא געלערענט
נישט געלערענט?', כי הוא אינו רואה
להדיא איך שהקצ"ה עמו ומשגיח עליו,
וזה אכן מציא את האדם לפעמים ליפול,
ולכן אומרים צכל יום את פרשת העקידה
ללמד שהשי"ת משגיח עליו צכל רגע ורגע
וצכל פרט ופרט צכל מה שעובר עליו,
וכאשר יודעים ומכירים זאת אז עוצדים את
השי"ת צשלימות.

**ועבודה זו, להאמין צהשגחת השי"ת גם
כאשר אין רואים אותה צגלוי,
היא מעיקר ענין צקצלת עול מלכות שמים.
וזהו הענין צציוס הקדוש אנו אומרים 'צרון
שם צצוד מלכותו לעולם ועד' צקול רס,**

**ובבר הצאנו את ציאורו של הג"ר שמעון
סופר** (עי' צאריכות צליל צבת שיחות קודש

א) אהא דרצינו הקדוש הניח ידו על עיניו
וקרא קרי"ש (צרכות יג:), דהנה קריאת שמע
עניינה היא צקצלת עול מלכות שמים (וכלשון
הגמרא צצרכות שס), אצל צאמת אצל הצדיקים
המשיגים את כל הסודות וטעמי המצוות
ורואים את דרכי השי"ת צצהירות, אין קיום
התורה אצלם 'עול' כלל, כי זהו רק אצל
אלו שאינם מצינים עד היכן הצברים מגיעים
ועוצדים עצודת עצד, אצל הצדיקים הרואים
ומצינים את סוד הצברים יש להם תשוקה
גדולה לקיים רצון ה', ואינו נחשב אצלם
כ'עול' כלל. והנה רצינו הקדוש ראה והשיג
את כל הסודות ודרכי השי"ת צצהירות,
ואצלו לא היתה צקצלת מלכות שמים 'עול'
כלל, ולכן כדי להצטרף עם שאר בני דורו
שאינם כפי מדריגתו, ולקרות קרי"ש צקצלת
'עול' מלכות שמים, הניח את ידו על עיניו,
והיינו שהסתיר מעצמו את כל השגותיו
ועשה עצמו כאילו אינו רואה צצהירות כ"כ
(עכצ"ד). וציארנו שלכן התחיל רצינו הקדוש
את סדר המשניות (צרכות פ"א מ"א) 'מאימתי
קוראים את שמע צערצין', שכבר הקשה
הגמרא (שס צ) למה לא הזכיר קודם קריאת
שמע של שחרית, אצל הענין כי 'שחרית'
היינו שאז הכל נהיר וצהיר ויכולים לראות
ולהצין דרכי השי"ת, ולכן לא פתח רצינו
הקדוש צזה, כי עיקר עצודת קרי"ש היא

בשונה מכל ימות השנה שאומרים אותה בלחש. כי צורך כלל יש לנו הרצה שאלות ותמיהות ויש הרצה דברים שאינם מובנים לנו, וזכן צריכים לקבל 'עול מלכות שמים', כי 'מלכות' היא ענין של הנהגת המלוכה, שלכל דבר הנעשה במלכותו של המלך יש חשבון מדויק, אך המון העם אינו מדין הכל, והם צריכים לקבל את 'עול' המלכות, ועל זה אומרים 'צורך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', שאנו מקבלים את הנהגת מלכותו אף כשאין אנו מבינים, ומאמינים שהוא משגיח עלינו תמיד (עי' דברי הלל"ח לעיל בהערה יג).

ואמנם בכל השנה אומרים זאת בלחש, כי כבוד מלכותו אינו מתגלה להדיא, ואף הפסוק של 'שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד' ראשי התיבות שלו בגימטריא לב"ש (ברית כהנת עולם מאמר נר מזה אות ג; רגל ישרה מערכת ל אות ז), לרמז שיש לבוש המסתיר את כבודו ואחדותו יתברך, אך בצוא יום הקדוש שבו מאירה הארה גדולה כל כך, אזי יולאים מתוך הלבוסים וההסתרים, מ'גייט ארויס פון די גרתיק', ויכולים לקבל ולהשיג את מלכותו יתברך בלי לבוש, וזכן גם אומרים 'צורך שם כבוד מלכותו' בקול רם.

וביום הקדוש הזה כשנכנס הכהן גדול לפני ולפנים, ועמו הצטרפו כל ישראל, נתייחדו עולם שנה נפש: הנה"ג - האדם הכי קדוש, בקדוש הקדשים - המקום המקודש בעולם, ציוס הכיפורים - היום המקודש שבשנה (אמרי נועם ראש השנה ד"ה בפסוק סור מרע; פרי צדיק מאמר קדושת שבת ז), ונעשה יחוד נפלא שאין כמוהו, והנה"ג ראה שם את שם הוי"ה לכן בלי גוונים (ברית מנוחה דרך השנית ניקוד הו"ה), והכרוצים היו מעוררים זה בזה, ואמרו שירה (זה"ק ויקרא טו.), וכן איתא (ברית מנוחה שם) שאם היה רואה את השם בצאותיות אדומות היה יודע שיש דינים מתוחים, והיה חוט קשור ברגליו, והיה מנענעו כדי שידעו כל ישראל ויתפללו עמו, כי עיקר ההארה היא שיהא אור השי"ת מאיר בלי גוונים, ולכן אנו הולכים ציוס זה בצגדי לבן.

בי יום זה הוא יום שבו עליונים ותחתונים מתאחדים; יחודא עילאה ויחודא תתאה נעשים אחד, ו'שמע ישראל' ו'צורך שם' מאירים יחד בהשוואה אחת, ויכולים להכריז 'צורך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' בקול רם בתוקף ובוודאות, 'א טאג וואס מ'ווערט ריין, מ'ווערט נאנט' (ה) אנו עומדים ממש לפני ה' כמ"ש (ויקרא טו, ג) 'לפני ה' תטהרו',

יז. וזה לשונו הקדוש: 'אמר רבי אבא, מה בעא הכא כי בענן אראה על הכפרת, וכתוב בזאת יבא אהרן, והא כהנא לא חמי לשכינתא בשעתא כד הוה עאל, אלא עננא הוה נחית, וכד הוה נחית מטא על האי כפרת, ומתערין גדפייהו דכרובין, ואקשי להו, ואמרו שירתא, ומה שירתא אמרי, (תהלים צו ד) כי גדול ה' ומהלל מאד ונורא הוא על כל אלהים'. האי כד סלקי גדפייהו, בשעתא דפרסין להו אמרי (שם ה) כי כל אלהי העמים אלילים וה' שמים עשה.

יח. 'יום שנעשים טהורים וקרוכים להשי"ת'

ואז מאיר ומתגלה שהכל הוא אלוקות! כמו ששוררו הכרוצים ציוס הזה בקודש הקדשים 'כי כל אלהי העמים אלילים וה' שמים עשה' (תהלים לו ה; וזה"ק שם ע"י בעצרה יו). וכן אמרו חז"ל (יומא לט): שצעת שאמר הכה"ג את השם המפורש 'היה נשמע קולו ביריחו', לרמוז שאור השי"ת היה מאיר ומתפשט עד המדרגה התחתונה שבעולם הזה (ע"י מהרש"א שם, סוד ישרים עיו"כ אות כ) וזה הכל היה נראה אז בצהירות.

ובל זה נמשך הלכה עד היום הזה אף כשאין ציהמ"ק. כי הרי כתב בתפארת שלמה (ליו"כ ד"ה בואת יצא אהרן)² שכל הפרשה של יום כיפור נזכר דוקא שמו של 'אהרן', הגם שהיו אחריו הרבה כהנים גדולים, להורות שעם כל כה"ג שהיה צמח הדורות הצטרף אהרן הכהן עצמו לעצוד עמו את העבודה. וזה נמשך גם לאחר החורבן, כי אהרן הכהן עומד ומשמש למעלה, והוא עצמו ממשיך לעשות את העבודה בכל שנה ושנה עד היום הזה.

ובבן צריכים לשמוח מאד ציוס הזה, כמו שאמרו (תענית כו): 'לא היו ימים טובים לישראל כיום הכיפורים'. ואף שאנו מרגישים בזה גדולה ציוס זה 'אזנו פיל מיר זיך נישט אין פלאך', מכל מקום צאמת צריכים להיות בשמחה רבה, כי יום זה גדול וקדוש הוא, שבו מתגלה השי"ת בגילוי נפלא עד העולם התחתון הזה, ואז יכולים אנו להשיג שכל מה שעוצר עלינו צמשך החיים הוא צחצון מדויק, ומעולם לא היינו רחוקים ח"ו מאתו יתברך, ועי"ז אנו זוכים לטהר את עצמנו מכל חטא ועון, מתוך שמחה רבה וקירוב נפלא להשי"ת.

ופסוק זה 'כי שם ה' אקרא הצו גדול לאלקינו' אמרו משה רבינו ציוס פטירתו, וצודאי גם אז היו כל ישראל כורעים ומשתחוים ואומרים צרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, כי ראו את כבוד השי"ת והצינו את הכל בצהירות, וכן כתוב בהמשך הפרשה (לג לט) 'ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי אני אמית ואחיה', והיינו

יב. ז"ל הסוד ישרים שם בא"ד: וזהו 'וכבר אמר אנא השם ונשמע קולו ביריחו' כי יריחו הוא הגמר והקצה האחרון מגבולי ארץ ישראל וזה מורה שנתרחק מאד מהקדושה, רק על ידי גודל צעקה ומסירות נפש נשמע קולו גם ביריחו לרמוז שאפילו אחר גודל התרחקות נתעורר גם כן הכל בחזרה לכלל בקדושה.

ב. וזה"ק: בואת יבא אהרן אל הקודש וכו', צריך להתבונן בזה מה שבכל הפרשה של יו"כ נזכר דוקא שמו של אהרן כמ"ש בואת יבא אהרן ובא אהרן וכו' הלא היו כמה כהנים גדולים שלא ה' שמם אהרן גם מה שעבודת יו"כ ה' צריך להיות דוקא ע"י הכה"ג בעצמו משא"כ בכל השנה אך יען כי לגודל קדושת היום הזה צריך להיות העבודה ע"י מבחר האנושי הוא הכה"ג אשר ה' לו הכנה ופרישה יתירה בכל השנה כאשר נפשו יודעת כי הוא יכנס לפני ולפנים לכפר בעבודתו על כלל ישראל ומחמת גודל הפרישות והטהרה ה' ביכולתו לעורר כוחו וזכותו של אהרן הכה"ג הראשון עד אשר אהרן בעצמו ה' נכנס עמו בשעת העבודה ולזה נזכר בכל הפרשה שמו של אהרן.

בא. ראה דברים רבה יא, ח: אמר משה רבונו של עולם דבר אחד אני מבקש ממך לפני מותי שאכנס ויבקעו כל השערים שבשמים ותהומות ויראו שאין זולתך.

שלפעמים יש 'אמית' ולפעמים 'אחיה',
 אך תמיד 'אני אני הוא', 'אמאל אזוי און
 אמאל אזוי, אצער אלעס איז גוט!' ואז
 נפתחו לפניהם כל הרקיעים וראו הכל־בא,
 והשיגו צהירות אשר 'הנור תמים פעלו כי
 כל דרכיו משפט א-ל אמונה ואין עול נדיק
 וישר הוא' (ב, ד).

'דער אייזערשטער זאל העלפן אונז זאלן
 אים שוין פארשטיין, און אים קענען
 דינען צאנפין נהירין כאות נפשינו - מיר
 קענען נישט אזוי מער, אמאל ארויף אמאל
 אראפ, מער אראפ ווי ארויף.. - ויערה
 השי"ת עלינו רוח טהרה ממרום, צביאת גואל
 נדק צב"א.



ערב יום הקדוש

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו (ויקרא טו, ל).

הנה בתנא רבי אליהו (רצה פ"א) כתב צענין גודל השמחה העלומה שיש להשי"ת ביום הקדוש הזה של יום כיפור, וז"ל: 'שהוא שמחה גדולה לפני מי שאמר והיה העולם שנתנו צאהצה רצה לישראל, משלו משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שהיו עבדיו וצני ציתו מוציאין את הזבלים ומשליכין אותם כנגד פתח בית המלך, וכשהמלך יוצא ורואה את הזבלים הוא שמח שמחה גדולה, לכך נדמה יום הכפורים שנתנו הקב"ה צאהצה רצה וצשמחה. ולא זו בלבד אלא בשעה שהוא מוחל לעוונותיהן של ישראל אין מתעצב בלצבו אלא שמח שמחה גדולה, ע"כ. וכן אמרו חז"ל (תענית ל) 'לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב

וכיום הכפורים וכו' יום הכפורים משום דאית ציה סליחה ומחילה, שהיתה שמחה עלומה לישראל על כך שיכולים לנקות את עצמם מכל חטא ועון, 'א מורא'דיגע זאך', שזכינו לכך שהשי"ת נתן לנו יום זה של 'לפני ה' תטהרו'.

והנה ידוע (מגן אברהם פר' נשא ד"ה ואת אשר חטא, בני יששכר מאמרי השבחות מאמר ז אות ו) ש'כפ"ר' הוא כמנין מספר החטא הידוע שאין לו תשובה. ו'מטהר"ו' הוא כידוע כמספר 'כתר' (הרמ"ע מפאנו מאמר מאה קשיטה סי' ב; פירוש הרמ"ז זוהר ח"ג סו.).

והענין הוא, דהנה ידוע המצואר שכל יום הקדוש הוא צמחנת הארת הכתר (עי' מאור ושמש רמזי יוהכ"פ ד"ה והכהנים) א, והיינו שהשי"ת מתגלה אז בדרגה הגבוהה ביותר ששייך להתגלות בעולם הזה - מקום שאין שם שום רע כלל. וכבר ידועים 'די געוואלדיגע

א. זה לשון המאור ושמש שם: אך הענין הוא שבכל ימות השנה הגם שהצדיקים עושין יחודים והעולמות מתעלין מכל מקום אור הכתר אינו מתגלה, חוץ מיום הכפורים שאז מתגלה אור הכתר עליון על ישראל ומופיע עליהם כל היום הקדוש והוא המטהר את ישראל ביום זה כנאמר (ויקרא טו, ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם וגו' לפני ה' תטהרו. ומלת תטהרו רומז אל הכתר, שתיבת תטהרו עולה גימטריא תר"ך כמנין כתר. ועל כן יש דעות בין המקובלים לומר קדושת כתר גם בשחרית יום כפורים. על כן כל ימות השנה לא היה כריעה בשעה שהזכיר את השם המפורש מפני שלא היה היחוד גדול כל כך, אבל ביום הכפורים שהכהן גדול היה מכוון כשהזכיר את השם הנכבד והנורא להמשיך אור הכתר על כן היה צריך כריעה מפני גודל קדושתו ועוצם בהירותו שאין בו השגה.

והנה, כאמור, יום הכיפורים הוא יום הארת הכתר, שבו השי"ת מאיר לנו צהירות עולמה, עד שאנו זוכים להרגיש כי אנו עומדים 'לפני ה' ממשי. ומכאן זה אנו זוכים ל'כי ציוס הזה יכפר' עליכם, המורה על הכפרה מחטא זה, אשר כידוע הוא מצלב את דעת האדם ומסתיר ממנו לראות את אור פני ה' צהירות, וממילא ציוס הכיפורים אנו זוכים לצהירות הדעת על דרך מה שזכה רבינו הקדוש במשך כל ימות השנה, 'אזא מין הארת הכתר גייט און'.

ולבן דווקא רבינו הקדוש אמר 'עילומי של יום מכפר', וענין 'עילומי של יום' היינו ההארה הגדולה המאירה ציוס הזה. וידוע אשר 'יום' רומז לגילוי אור וצהירות, ולעומתו 'לילה' ו'ערב' רומזים לחושך והסתור, וזה מרומז במה שרבינו הקדוש מתחיל את סדר המשניות שלו ב'מאמתי קורין את שמע צערצין', המורה על זמן של חושך צחי' 'ערצין', שאז קבלת מלכות שמים היא צחי' 'עול' כי הוא זמן של חושך והסתור שאין רואים בו צהירות. אבל לעומת זאת ישנו זמן אחר, והוא יום הקדוש, שבו מאירה צהירות גדולה כל כך בצחינת 'עילומי של יום', שאז ישראל מתדבקים צהי"ת מתוך צהירות ותענוג, וניתן לקנות בו הארת הדעת שתימשך ותחדור בכל מציאות האדם, מן המוח

שרבינו הקדוש, כשהיה מקבל עול מלכות שמים, היה מכסה את עיניו. וציא, כי רבינו הקדוש לא היה לו 'עול' מלכות שמים, כי מאחר שהיתה לו צהירות גמורה במציאות השי"ת ובהנהגתו, היתה עצודתו יתצרך נחשבת צעיניו לזכיה גדולה ולשמחה, ולא הורגשה אצלו כעול כלל. ולכן היה מעביר ידיו על עיניו, כדי להסתיר את גודל צהירות השגתו, ועל ידי כך יהיה שייך אצלו ענין קבלת 'עול' מלכות שמים, ועצודתו בכל זה היתה להצטרף עם שאר בני ישראל שאינם במדרגתו, אשר אצלם אכן יש 'עול' מלכות שמים - כיון שאינם רואים את השי"ת ואת דרכיו צהירות - ולהעלותם עמו.

לגודל מדרגה זו זכה רבינו הקדוש ע"י שזיך את גופו הקדוש, עד שהעיד על עצמו שלא נהנה מן העולם הזה אפילו באצבע קטנה (כחצות קד.), ולא היה לו שום שייכות לתאוה זו ולחטא זה (עי' מגיד דברים לעקב אות 75), וכל חיותו היתה מראיית פני השכינה ומדבקות בהצורה כל עולמים לצדו, עד שזכה להארה אלקית גדולה כל כך, אשר גם הקיסר הרומי נכנע לפניו (עי' ע"ז י), כי במקום שהיה שם רבינו הקדוש לא היה שולט שום רע, והכל היו נכנעים לפניו, ואפילו השטן נכנע לפניו בכל השנה כולה, בצחינת יו"כ שאין שליטה להשטן כנודע (יומא ב.).

ג. עי' בזה לעיל ליל שב"ק האזינו שיחות קודש א', שלכן נקט ברישא קרי"ש בערבין ולא בשחרית כקושית הגמרא, עי"ש.

'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד'. ויעקב השיב לעומתם 'צרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.

בי 'שמע ישראל' הוא צחינת יחודא עילאה, שבו מאירה אחדותו יתצרך בגילוי וצצהירות, והכל בטל אליו יתצרך, ואילו 'צרוך שם' הוא צחינת יחודא תתאה, להמשיך ולגלות את אותה אחדות גם בתוך העולם התחתון, בתוך מקום ההעלם וההסתתר.

והנה צדק כלל אומרים 'צרוך שם' בלחש, כי מדריגה זו של 'לעולם ועד' קשה מאוד להשיגה, שהרי אין האדם זוכה בכל עת לראות ולהכיר בצירור כי גם בתוך כל פרטי העולם והנהגתו הכל הוא גילוי כבוד מלכותו יתצרך. ולכן אין בכוחנו לומר 'לעולם ועד' בקול רם ובגילוי.

אבל יש זמן אחד, והוא יום הקדוש, שאז מאירה הארת הכתר צחינת 'עילאומי של יום', והכל נהיר וצהיר, עד שגם צחינת יחודא תתאה מתגלה בצהירות. ולכן אומרים אז 'צרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' בקול רם ובתוקף גדול, בלי שום פחד (דברים רבה ב' לו), כי ביום זה זוכים לראות ולהכיר גם בתוך העולם התחתון כי הכל הוא גילוי כבוד מלכותו יתצרך.

ובמזעם זה אנו אומרים צליל כל נדרי את הפסוק (תהלים לו, יא) 'אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה', שהוא ס'ת ר' עקיבה כידוע (אור זרוע הקדמה, שער הגלגולים הקדמה לו), אשר יום פטירתו חל ביום הקדוש

והדעת דרך חוט השדרה ועד לכל אבריו, עד שיהיה כולו טהור, נקי ומזוקק, ומאיר באור אחדותו יתצרך.

והארת היום עצומה כל כך, עד שצוונה מכל ימות השנה, שזהם אנו אומרים 'צרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' בלחש, ביום הקדוש אנו מכריזים אותו בקול רם ובגילוי.

ועומק הענין הוא, דהנה מקור שבת זה הוא מיעקב אבינו (פסחים נו.), והנה ידוע אשר יעקב אבינו ורבינו הקדוש ענין אחד הם [וכמו שמנינו שרבינו הקדוש השווה את עצמו ליעקב ואמר 'יחי יהודה בצפורי שבע עשרה שנה', כדרך שנאמר ביעקב אבינו (בראשית מז, כח), 'יחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה' (ירושלמי כתובות פ"ב ה"א)]. והוא מספר טו"ב שנים, כי 'טוב' הוא ענין התיקון של פגם זה הנקרא 'רע', כנודע (זה"ק ט"א נז, וראה רש"י בראשית מט, ג ד"ה וראשית אוני שיעקב אבינו לא פגם מעולם)].

ועל דרך שנתבאר אלל רבינו הקדוש, מנינו מעין ענין זה גם אלל יעקב אבינו. כאשר יעקב אבינו ציקש לגלות לבניו את הקץ, היה זה מפני שהוא עצמו זכה לראות את אור הנהגת השי"ת בצהירות גדולה. אמנם בזה שנתסם הימנו, הדין כי אותה צהירות שהוא זוכה לה אינה מאירה עדיין בגילוי בתוך העולם ובשאר בני ישראל, ועדיין יש מקום לעבודת קבלת 'עול' מלכות שמים מתוך הסתת, ובאותה שעה אמרו לו בניו

לרע כלל, ולכן ציוס זה מסלקים את הרע
מן העולם התחתון, עד שגם למטה יתגלה
אור אחדותו יתצרך.

בי ידוע אשר אף שאין לנו כאן למטה את
עבודת הכהן הגדול והקרבות צפועל,
עבודת היום נמשכת גם עתה למעלה, וכל
הקרבות קרבים שם ע"י אהרן הכהן (כמפורסם
להלן), ועלינו להצטרף ולהתחבר אל אותה
העבודה שלמעלה. אמנם חלק אחד מעבודת
היום, השעיר המשתלח, זה לא שייך למעלה,
שהרי כל ענינו הוא נתינת חלק לזרע הרע,
כידוע (ע"י רמב"ן ויקרא טו, ח), ולמעלה הרי אין
שום מציאות של רע, וא"כ לא שייך ענין זה
כלל, וידועים דברי האר"י הק' (פרע"ח שער
יוה"כ פ"א; משנת חסידים מסכת ימי תשובה פ"ג) אשר
מטעם זה אנו עושים מנהג הכפרות צערב
יום הקדוש ובכך מתקנים למטה צחינה זו
של השעיר המשתלח. וצוה אנו מצטרפים
אל העבודה שלמעלה ומשלימים את החלק
השייך לעולם התחתון.

ועל ידי הצטרפות עבודתנו אל העבודה
שלמעלה נעשה חיבור שלם בין עליונים
ותחתונים, עד שמאיר גילוי אחדותו יתצרך
למטה דרך שהוא מאיר למעלה עד שאין
שום מקום לרע.

והנה ידוע החשבון, שאם נוסף מספר
כ"צ למילת 'לנדי"ק' [שהרי כל

הזה (ע"י מדרש משלי פ"ט). והוא עפ"י מה שידוע
שראשי התיבות של הפסוק 'שמע ישראל' הם
בגימטריא 'לצ"ש' (צרי"ת כהנת עולם מאמר גר מנחה
אות ג; רגל ישרה מערכת ל אות ו), והיינו שיש לצוש
המסתיר ומעלים, ואין רואים את אחדותו
ית' בעולם. אך כאמור יום הקדוש הוא יום
שבו יוצאים מכל הלבושים וההסתרות, וזהו
ענין רצי עקיבא אשר צעת הריגתו על קידוש
השם ראה עולם חשוך וההסתר גדול, ואף
המלאכים רעשו וגעשו 'זו תורה וזו שכרה'
וכי כך נפטר לדיק מן העולם, הורגים אדם
קדוש כזה צמיחה משונה כזאת?! ואמנם
רצי עקיבא קרא אז 'שמע ישראל' וקיבל
עליו עול מלכותו יתצרך מתוך שמחה, וסיים
ביחוד שמו הגדול 'אחד' (ברכות סא:). ואנו
מכריזים 'אור זרוע לנדיק' ציוס זה, כי
הארתו של ר' עקיבא נשארה לנצחיות, כי
אז נפתחו כל המחיצות, ועד היום הזה אנו
נהנים מאותו יחוד כנודע^ד, 'אלע מחיצות
האזן זיך געעפנט! ס'איז געווען ויאלה
נשמתו באחד".



וזוהו גדול ענינו של היום הקדוש, שבו
נפתחות המחיצות ונעשה חיבור בין
עליונים ותחתונים, עד שאחדותו יתצרך
מאירה גם למטה כפי שהיא מאירה
למעלה. ולמעלה אין שום מציאות ואחיזה

ד. ע"י שער הכונות דרושי תפילת השחר דרוש א', ענין א-ל נקמות ה', אשר כל הקיום שלנו בגלות והכח להעלות
מ"ן ונצוצות הוא רק בזכות עשרה הרוגי מלכות.

שױב אױר לװי ישראָל. װהוּ מה שמכוונים
צװיל יום כיפור באמירת 'אור זרוע לצדיק',
שיפתחו כל המהילות שנעשו ע"י עוונותינו
(פע"ח שער יום הכיפורים פ"ג), 'אז מ'זאל
קענען יא פארשטיין דעם איינערשטן',
ושכבר יהיה לנו מהלך ללכת מתוך הרפש
והטיט הזה, ולא רק לקבל כפרה בעלמא,
'כפרה אהין כפרה אהער, מ'דארף זיך
רוקען', 'ס'ווערט טאקע א לעכטיגע זמן
וואס עליונים ותחתונים זענען זיך מנטרף,
די פחד! די הארה! די שמחה! ס'איז נישט
קיין פשוט'ע זאך וואס גייט פאר אין די
זמנים, ס'שטעלט זיך נאזאס, אלעס, עליון
און תחתון שטעלן זיך נאזאס דא! אפילו דער
שטן שטעלט זיך אויך נישט אריין דא'.

וזה סוד מאמרים ז"ל (ע"י ח'). 'בכה רבי יש
קונה עולמו בשעה אחת', כי י"ש'
הוא כמספר חטא זה, ורצונו הקדוש השייך
להארת יום זה כמבואר, מגלה לנו שאפשר
לאדם להיות 'קונה עולמו בשעה אחת',
דהיינו בזמן הנשגב שבו היה הכהן גדול
מונה 'אחת', 'אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת
ושלוש' (יומא נג:), ופעל צוה שיהיה בחינת
'אחת', דהיינו אחדות אמיתית, והמשך ע"י
הארה גדולה ושמחה עצומה בכלל ישראל,
וזכו כולם לראות ולהבין את הצורא יתברך,
ולהמליך אותו בכל רמ"ח אברים ושס"ה

עבודת היום סובב והולך על הארון שבו
נמצאים הלוחות והתורה שניתנה בכ"ב
אותיות], הרי יעלה בגימטריא 'אהר"ן', ואס
נוסיף עוד כ"ב למספר אהר"ן, יעלה כמנין
'עזר"א', כי עזרא ואהרן ענין אחד הם
(מגלה עמוקות ואחמנן אופן כח), ואנו משתמשים
בכח שניהם ציוס הזה. כי אהרן הכהן הוא
הכהן גדול שפתח בטירתם של ישראל מיד
כאשר בא השי"ת לשכון ביניהם בהמשכן,
ומאז נמשכת עבודתו לטהר כלל ישראל עד
היום הזה, שהרי הוא עושה את העבודה
גם כהיום, כמ"ש בספה"ק שהרי כל פרשת
היום מדברת דווקא באהרן, כי אהרן הכהן
מנטרף לכל כהן גדול לעשות את העבודה
עמו ציוס הכפורים (תפארת שלמה ליום הכיפורים
ד"ה באה יצא אהרן, ע"י לעיל שנת שובה של"ס ולשונו
מוצא שם בהערה כ). וכן הוא ממשיך עד היום
הזה לעשות העבודה למעלה, והוא הממשיך
עלינו את ה"כפ"ר'.

וענין עזרא הקופר מורה, שאפילו צעת
שהיו ישראל 'אין א מורא' דיגע
שפלות' דיגע מנצ', וכפי שהיה בזמן עזרא
הקופר, כאשר מנצס היה ירוד מאוד -
הרבה יותר ממנצניו כיום - (שנשא נשים
נכריות כמבואר בספר עזרא פ"י ובספר נחמיה פ"ג),
מכל מקום נפתחו אז מחדש הצינורות של
'אור זרוע לצדיק, ולישרי לב שמחה', ונעשה

ה. ז"ל הפע"ח שם: ויאמר פסוק אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, ויכוין כי ס"ת קר"ע. ולצדיק גימטריא ע"ב
קס"א, שמה שהיה צריך להתענות הנ"ל תעניות כמספר לצדיק ע"ה, עתה יכוין לקרוע ולעלות מתוך הקליפה,
אותן הטפות דאזדרקן למגנא, שיצאו מהיסוד הנקרא טוב, עתה יתעלו שנית בזכות התורה, ויתקן הטוב שהוא
היסוד, וזהו ולישרי לב שמחה, ס"ת גי' טו"ב.

למעלה, כידוע שעניי הדגים מרמזות על צחי' עינא פקחא של השי"ת שאינה נסגרת לעולם, אשר עליה נאמר (תהלים קכ"ד) 'הנה לא ינוס ולא יישן שומר ישראל', וואס דאס איז מרומז אויף משונה'דיגע הויכע פלעצער (וזהר ח"ג קכ"ט).

ובב' הארה זו צריכים לזכות לצחינת' לצל
יעצור מקרה רע', שלא יהיו אלל האדם שום פחד ומאורע קשה ברוחניות ובגשמיות, נגע ומחלה, וכל שאר הפגמים וההסתרות המעלימים על עיני האדם ומונעים ממנו לראות את אור ה'. ועל ידי זה יוכל האדם להתקשר בשי"ת צחי' מה שנאמר בצי"מ"ק, (תגי"ה ג) 'כדרך שצא לראות כך צא לראות', דהיינו שזכו לעמוד לפני ה' ולראות באורו, ולהרגיש כי הוא עצמו נראה לפניו יתברך, מושג ומקורב אליו בפרטות.

וענין ראיה זו בצהירות היה ביותר ציוס
הקדוש הזה, כמו שכתב התשב"ץ (חלק ג' עין ל"ו, ע"פ ויק"ר י, ט ואבות דרבי נתן פל"ה) שמה שאמרו חז"ל (אבות פ"ה מ"ה) שצ"ה"מ"ק היו 'עומדים כפופים ומשתחוים רוחים', וכל אחד התודה בד' אמות שלו לעצמו, היה זה דווקא ציוס הקדוש הזה, שהוא יום הוידוי. והיינו שכל אחד לעצמו וראה והצין השגחת השי"ת עליו בפרטות, והיה זה חיזוק גדול ונפלא לכל אחד ואחד.

שחרי צעת שהזכיר הכהן הגדול את השם היה זה באופן של 'יוצא מפי כהן

גידים. וכן יכול האדם לקנות את עולמו ברגע אחד ע"י גודל הארת היום הזה, עד שלא תהיה עצודת מלכות שמים אללו בצחינת 'עול' מלכות שמים, אלא יעצוד את השי"ת בשמחה וצהירות (כמו רצו הקדוש כ"ל), ועי"ז לא יצא עוד לידי מכשול. ס'איז געווארן אחד, אונז זעמיר איינס, אונז זעמיר איינס'.

מ'איז איוי נופרידן, ברוך השם, מ'קען
ארויסלייגן די זבל', אלל סוף כל סוף אין די צוה, אלא צריכה השמחה להיות עמוקה הרבה יותר, כשתצוננו שהמלך עומד עכשיו בחוץ! הוא מצט' כיצד מוציאים את הזבל.. בדרך כלל, כאשר המלך בזהילן, קשה להגיע אליו, שהרי יש גינוי מלכות, והמלך יושב בחוץ חדר פנימי לפני ולפנים, ולא כל הרוצה יכול להיכנס, אלל כשהמלך יוצא לחוץ לראות כיצד מוציאים את הזבל, הרי יכולים צנקל להגיע אליו. וכן כאשר מלך מלכי המלכים הקצ"ה כצ"ח 'יוצא' ויורד אלינו לראות כיצד אנו מוציאים את הפסולת ומטהרים עצמנו לפניו, שמחתנו צריכה להיות לא רק צעט הכפרה, אלא צעיקר צמה שאנו יכולים עכשיו להתקשר אליו, 'און בלייבן ריין, פארשטיין מיט די הארת הדעת! הארת המוחין!'.


והנה טבע האדם הוא, שכאשר הוא מפחד
מאיזה דבר רע, הרי הוא עוצם את עיניו. והנה מצינו דגים שאין להם עפעפיים הסוגרים את עיניהם, והוא צחינת דוגמא

עס כל אחד ואחד מאתנו, ואס כן 'וואס פאר א טעם האט עס לו גיין מאכן נארישקייטן, ס'איז דאך נישט עולה על דעת מער'.

והקירבה הזאת, שהאדם עומד 'לפני ה' ומרגיש כי השי"ת עומד עמו בקירבה מיוחדת ומאיר אליו צפרטות, היא היא עומק טהרת היום. וכידוע שענין טהרה הוא קירבה אל השי"ת, ולעומתה טומאה היא ריחוק והסתרה. וממילא, ככל שהאדם זוכה להרגיש יותר את קירבתו יתברך, הרי ענש הקירבה מטהרת אותו, כי קבלת מלכותו אינה עוד 'עול', ובכן זוכה 'לצל יעצור מקרה רע', כי מה שמציא האדם ליפול למכשולות אלו, הוא מה שעוצר עליו הרבה תמיהות והסתרות ואינו רואה ומצין את דרכי השי"ת, אך 'עיניו של יום' דהיינו כאשר צאה הארה נפלאה מלמעלה הרי זה טהרה אמיתי שיוכל לראות את השי"ת באנפין נהירין.

וזו מרומז במה שפתח רבינו הקדוש את סדר המשניות שלו [אשר זכה להאיר בה פני כלל ישראל באור תורה שבעל פה, בהמשך למה שפתח רבי עקיבא את ליטורות החכמה במסירות נפשו ב'אחד' (ע"י רמ"ע מפאנו מאמר חקור דין ח"ה פ"א; יונת אלם מהדו"צ ח"א פמ"ו)] 'מאימתי קורין את שמע צערי'ין, משעה שהכהנים נכנסים לטבילת צדקה, שהוא אחר שהכהנים טבלו לטהרתם, וזה מרמז על כח הטהרה העליונה כידוע אשר כל טבילה מלמטה מעוררת טבילה למעלה, והיינו שמתעורר כח הטהרה העליונה מלמעלה.

גדולי מאליו, [כי שם המיוחד הזה שהיה אומר הכה"ג רק ציוס הקדוש, הוא שם שאי אפשר לאדם להוציא מפיו בדרך הטבע, אלא כפי שכתב האר"י הקדוש (פע"ח שער יום הכפורים פ"צ) שלא היה הכה"ג אומר, אלא היה 'יוצא' מפיו מעצמו] בצחינת שכינה מדברת מתוך גרונו, והיה אז גילוי שכינה בלי שום מחילות, ואז היו כל ישראל כורעים ומשתחוים על פניהם, וכל אחד היה 'צד' אמות שלו לעצמו, וכל אחד הרגיש שנפתחו כל המחילות המסתירות את אור השי"ת, וראה בצהירות נפלאה, והצין שהשי"ת רואה אותו צפרטות, ושיש להשי"ת חשבון פרטי עם כל אחד ואחד, ובכן הרגיש שהוא זמן וידוי, ואמר כל אחד לעצמו: 'אוי! כ'האז נישט געוואוסט, אזוי?! דער אייבערשטער האט מיך אזוי איניין, אזוי האט ער מיך איניין?!', א"כ הלא אין עולה על הדעת עוד לילך אחר יצרו. וכמו שאומרים בנוסח הידוי 'יהי רצון שלא אחטא עוד', כי בהירות זו צריכה לפעול על האדם שלא יחטא עוד.

בלל ישראל באו לדרגה כזאת של שמחה וקירבה ה', 'ער פילט זיך אזוי גליקליך! ער איז אזוי נאנט צום אייבערשטן, 'לפני ה' טהרה'! זיין הארת הכת"ר! אשר אע"פ שצחי' כתר היא הארה נעלה וגבוהה מאד, מ"מ הרגיש כל אחד שהשי"ת ירד עד אליו להאיר לו 'דער אייבערשטער האט זיך אזוי אראפגעלאזט!', והוא שמת לירד ולראות את הוצאת הוצל של אנשים פשוטים מאד, וא"כ הרי נמצא שיש לו קשר

ועל דרך זה אמר רבי עקיבא (משנה יומא פ"ח מ"ט) 'אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם, אצרכם שבשמים, לחזקינו וללמדנו שאף בשעה שרואים הסתר וחשכות ונדמה כי אנו רחוקים, נדע כי אציהם שבשמים הוא המטהר אותנו, וסוף האור להתגלות, עד שיתברר לנו כי גם בכל זמן ההסתר עמדנו לפני אצינו שבשמים והיינו קרובים אליו.

ובך הוא מהלך הצירור העוזר על נשמות ישראל לקראת ציאת משיח לדקנו, 'אונז ועמיר די דור פון ציאת משיח לדקינו און ס'דארף זיין צירורס'. ישנם זמנים ומצבים שגורמים כחושך וריחוק גדול, אולם כל אלה עוזרים צירור אחר צירור, עד שלבסוף 'ווערט לעכטיג', ויתגלה האור בשלימות, ויודע כי גם בתוך כל ההסתרות והמעצרים לא היתה מציאות של ריחוק בעצם מן השי"ת.

ועם כל זאת, על אף הקשיים, המעצרים והצירורים, אין בני ישראל מתייאשים, אלא הם מאמינים בני מאמינים, ואנו מאמינים בכח הטהרה העליונה היורדת ביום זה, והוא יתברך 'מעביר' אשמותינו בכל שנה ושנה, אך אין זה כמו 'תכנית שנתית' בעלמא חס ושלוש, אלא בכל שנה אנו משתדלים באמת להתקדם, להזדכך ולהתקרב יותר, עד שתתגלה הטהרה והצהירות בשלימות.

וכח הטהרה הזאת הטביע בכח המשנה, שהיא מטהרת את הנשמה כנודע.

בי קריאת שמע של 'ערצין' מורה על זמן של חושך והסתר, מצב של 'עלומות עינים' מחמת המאורעות והתמיהות העוזרים עליו ואינו מצין את הנהגת השי"ת ואינו רואה את אורו וצהירותו. אבל כאשר בא אדם לבחי' 'משעה שהכהנים נכנסים', וזוכה להארת 'מטהר'ו, דהיינו הארת הכת"ר, הרי הוא זוכה להכיר ולהרגיש עד כמה השי"ת קרוב אליו בכל עת ובכל מצב. כי כאשר מאירה הארת הכתר, נעשה אור וצהירות בדעת האדם 'א' וועלט וואס מ'פארשטייט אלעס, מ'פאנגט אן צו כאפן אז מ'איז קיינמאל נישט געווען רחוק, והוא מתחיל להשיג כי באמת מעולם לא היה רחוק מהשי"ת, וכל העובר עליו הוא בחשבון מדויק ולתכלית הטוב, והשי"ת היה קרוב אליו ומשגיח עליו בכל עת (עי' לעיל בשל"ס האזינו עפ"י דברי השל"ח בפסחים בציאור עין שמע ישראל וצדק שס).

ובענין זה מצינו אצל רבי עקיבא, שגם נשמתו עברה דרך ארוכה של צירורים ומצבים שגוראו רחוקים מאוד - אם מצד שייכותה לשכס, אם מצד גלגולה בזמרי צן סלוא, וכן במה שהיתה נשמתו כבושה אצל סיסרא (רמ"ע מפאנו מאמר אס כל חי ס' ג; סדר הדורות ח"ב ערך רבי עקיבא ס"ק יא; סנהדרין נה; ע"י מגלה עמוקות ואחטון אופן פח; רמ"ע מפאנו מאמר חקור דין ח"ה פ"א) - אבל לבסוף נתגלה ממנה אור גדול ונפלא, וכל הצירורים וההסתרות הללו נתבררו לבסוף באור הגדול שיצא ממנה.

צצהירות וצגלוי. זאת היתה עבודתו ותפילתו של הכהן הגדול בקודש הקדשים.

ומובן מאליו שהכל תלוי במידת הכוחות שאנו משקיעים בעבודה זו, ולפי זה נזכה גם אנחנו לקבל מאור עבודת היום שצצית המקדש, 'וואס אונז האבן נישט קיין השגה וואס האט זיך דארט אפגעטון' צעת אשר הזכיר הכהן הגדול את השם המפורש, נעשה 'לעכטיגע וועלט', עד שכולם ענו ואמרו 'צרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', והיינו ש'לעולם ועד' מאיר 'כבוד מלכותו'. וכמו שאמר יעקב אבינו 'אני רואה הכל צצהירות', 'איך זע קלאר!' איך זע קלאר! דאס איז געווען די זאך, כי על 'שמע ישראל' שהוא יחודא עילאה שייך צו עדיין צחינת לבוש והסתר - כאמור שראשי התיבות של 'שמע ישראל' צגימטריא לב"ש - והוא צחינת 'עול', אזל 'צרוך שם כבוד מלכותו' הוא יחודא תתאה, דהיינו שהכל מתגלה גם כאן למטה. וזה שאמר יעקב אבינו צעת פטירתו, שאין די צגילוי יחודא עילאה הנעלה, אלא צריך להמשיך את האחדות גם צצחינת יחודא תתאה, שיהיה צצחינת 'לעולם ועד' שהוא דבר נצחי. ולכן ציום הקדוש אנו זועקים צקול רס 'צרוך שם כבוד מלכותו', כי יש הארה למטה כמו למעלה, ומצקשים שיהיה כן לנצחיות, 'אלעס זאל זיין קלאר, אלעס זאל זיין ריין, מ'זאל קענען פארשטיין אלעס, די מוח מיט הארץ מיט די גאנצע אברים נאר פאר דיר רצונו של עולם!'

והשי"ת צודאי יעזור לנו, שכבר נזכה צאמת לראות את השי"ת צאנפין נהירין, ונוכל להצין אותו ולהשיג את אורו ואת דרכיו, ונוכל צאמת להתקשר צחי החיים. 'ס'איז א טאג וואס מ'קען זיך צוריק מחזק זיין', וכמו שאומר רצינו הקדוש ש'עילאמו של יוס' מכפר ומטהר, והיינו שמתעורר ציום זה יחוד נפלא, שצו עליונים ותחתונים מתאחדים. ואין תוצעים מאיתנו הרצה 'מ'צעט נישט קיין סאך' רק שנאחו צהארה זו להתקשר עם השי"ת ולהמשיך צקירצה זו גם הלאה, כי הרי 'אלעס איז ער, אלעס ליגט אין אים' וכדאיתא (וזה"ק ויקרא נט.) אשר צעת כניסת הכהן גדול לקודש הקדשים שוררו הכרוצים - את הפסוק שאנו אומרים צכל יום צתפלה - 'כי כל אלהי העמים אלילים וה' שמים עשה' (תהלים נא, ה), 'דאס האבן זיי געזונגען, אלעס איז גארנישט, אלע עבודה זרות איז גארנישט, אלעס איז נאר דו!'

ישם שמע הכהן גדול את השי"ת שאומר לו 'שמעאל צני צרכני' (צרכות ז. ועי' צרית מנוחה דרך השמים ניקוד הו', שכן היה צכל שנה וסנה). והשיצ לו הכה"ג, צודאי אמת וליצ שאתה הוא האלקים ואין זולתך, אזל 'יהי רצון שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם צניך צמדת הרחמים ותכנס להם לפנים משורת הדין' - איני מצקש שהחסדים לא יישארו צהעלם, אלא שכבר יהיו חסדים מגולים 'חסדים צגילוי זאל זיין!' ויראו צני ישראל את חסדיו

אנו נמלאים צמאצ קשה של העלם והסתרה, ואנו רוצים כבר לנאח מן הכיסוי וההסתרה, שלא יהיה צחינת 'לבוש', ולא יהיה עוד 'עול', בני ישראל מראים ציוס הקדוש הזה שהם דומים למלאכים, וכן לובשים בגדים בגוון לבן, בלי לבשים (רמ"א או"ח סי' תרי ס"ד), לרמוז שהכל נקי וזך, 'אלעס איז ריין! זאל דער אייבערשטער העלפן, אז מ'זאל בלייבן ריין'.

רבינו הקדוש היה יכול להיות צמדריגה זו בשלימותו, כמו שהעיד על עצמו 'ולא נהניתי מהעולם הזה אפילו באצבע קטנה', אנו חסרין אפילו צמדריגתו, אזל על כל פנים יעזור השי"ת שנוכל לקבל 'טהרת המשנה' - 'טהרת הנשמה', ונוכה להארת התורה, אשר היא המאחדת בין עליונים ותחתונים, שכל העבודה ציוס הכפורים היתה סביב הארון שבו התורה הק', אשר שם שרתה השכינה, כמו שכתוב (צמדבר י, פט) 'וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפורת מצין שני הכרובים וידבר אליו'. ואכן מיד סמוך לזה נאמר 'זהעלותך את הגרות' (שם ת, צ), שהן נשמות ישראל שהשי"ת חפץ להעלותן ולטהרם טהרה אמתית (עי' צאר משה שם צפר' זהעלותך ד"ה או יאמר זהעלותך, וצעוד ספה"ק).

וזוהו מה שאיתא בזה"ק (ח"ג השמטות שצ) 'שיוס הכיפורים הוא כנגד משה

יזאל דער אייבערשטער טאקע העלפן, ס'זאל זיין טאקע לעכטיג, א לעכטיגע וועלט ווערן צוריק, שכל איש ישראל יוכל להצין ולהשיג ולהיות קרוב אל השי"ת, ולהמשיך הלאה יחד ולא רק לקבל כפרה בעלמא, אלא שנוכל להוציא לפועל את הרצונות האמיתיים שלנו, רצון שנוכל לעבדו בלב שלם כרצונו יתברך.

השי"ת חפץ להוציא את כל ה'זבל' והפגמים מכלונו, ורוצה לטהר ולנקות כל אחד ואחד, כי הרי סוף כל סוף 'זאתה מחיה את כולם' (נחמיה ט, ו) בכל רגע ורגע אף צמאצ הנמוך ביותר, והוא שמה לראות את הוצאת הזבל, ולטהר כל אחד עד שיוכל לשוב ולראות את האור, ס'זאל טאקע זיין 'טהרה' ו', וואס ווערט אנגערופען די הארת הכתר'.

אנו צועקים ציוס זה 'כתר יתנו לך ה' אלוקינו מלאכים המוני מעלה עם עמך ישראל קבוצי מטה - יחד', שעליונים ותחתונים הם יחד ציוס הזה, ואנו מבקשים להישאר יחד! 'זאל יצריחו ואל יעלימו לא זה מזו ולא זו מזה' (עפ"י נוסח התנאים) 'אונז גיי מיר בלייבן צוזאמען, אונז וויל מיר זיך נישט אפטיילן, אונז האבן קיינמאל נישט געוואלט זינדיגען, און קיינמאל וויל מיר נישט ווייטער זינדיגען'.

ו. ואף בעת עשיית העבירה, עי' דגל מחנה אפרים פר' כי תצא ד"ה כי יקרא.

ז. ז"ל: יום הכפורים לקבל משה דקביל ביה קודשא בריך הוא צלותיה וחס על ישראל ואהדר ליה אורייתא, בחג הסוכות לקבל אהרן דבוכותיה אזלין אינון שבעה עננים דחפאן על ישראל כסוכה ובגיין כך עבדין סוכה.

ישראל מלמטה למעלה (זוה"ק ח"ג ענ: פ'),
ושניהם מתחברים יחד - צחינת 'אוהב
שלום ורודף שלום' - לעשות שלום וחיבור
בין עליונים ותחתונים.

'אידן' זאלן זוכה זיין, אז אידן זאלן האבן א
לעכטיג יאר, א פרייליך יאר, קענען
דינען דעם אייבערשטן באנפין נהירין, מתוך
שמחה, מתוך נחת, געזונט, פרנסה, נחת,
און אוודאי אוודאי זאל מען בלייבן צוזאמען,
בציאת גואל דק מהרה צימינו אמן'.

וסוכות כנגד אהרן, כי באמת ענין אחד
הם. ציוס הכיפורים מתחילה הארת הדעת,
צחינת משה, שהאור והבהירות נמשכים
מלמעלה והאדם מתחיל להכיר את קירבתו
יתברך; אולם לא די בהארה זו בלבד, אלא
צריכה היא להימשך עד צחינת אהרן,
שהיא עבודת הקירוב והטהרה הבאה מכח
עבודתינו למטה.

ונמצא שמה ממשך את האור מלמעלה
למטה, ואהרן מקרב ומעלה את



מוצאי יום הקדוש

שיחה א'

הנה נתאספנו כאן לסעודת מוצאי יום הקדוש*, אבל בזמן שבית המקדש היה קיים לא היו יושבים לאכול סעודה בלילה הזה, אלא המוני בית ישראל, מליוני אנשים, היו מלוים את הכהן הגדול בצאתו מן הקדוש עד ביתו. ומעמד זה היה נמשך כל הלילה, כי כל העם נכספו להקביל את פניו ולשאוף מריח של קודש הקדשים אשר שם נכנס. ובכן מה שידוע שהכה"ג עשה סעודה גדולה כמו שאמרו (משנה יומא פ"ז מ"ד) 'ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקדוש', מוכרח שלא היתה סעודה זו מיד בלילה, כי עד שהגיע הכה"ג לביתו נמשך זמן רב, כי ההארה שכלל ישראל קיבלו בזמן שנכנס הכהן גדול לפני ולפנים, היתה הארה נפלאה עד מאד, ולכן נמשכו כולם אחריו ולא יכלו להיפרד ממנו (כמבואר יותר להלן שיחה ג).



והנה יש לשון פלא בתיקונים (תיקון כ"א, טז):² שלעתיד לבא יתענגו ביום כיפור, וז"ל: 'פורים אתקריאת על שם יום הכפורים דעתידין לאתענגא ביה'. והביאור הפשוט בדברי התיקונים הוא שלעתיד לבא יאכלו ביו"כ, כמו שאוכלים ומתענגים בפורים (כסא מלך שם).

א. השלחן הטהור במוצאי יום הקדוש היה נערך תמיד בשמחה עצומה ובמצב של בדיוחא, והיה רבינו משוחח כמדבר איש אל רעהו, בפרט בשנה זו שרבינו העיד על עצמו שהוא שרוי בגילופין, על כי זכה להתענות, על אף שהיה מתיירא שלא יוכל להשלים את התענית מחמת מצב בריאותו, ושוררו ניגוני שמחה והודאה להשי"ת כגון 'מה אשיב', 'טוב להודות לה', ועוד.

ב. ז"ל התיקונים בשלימות, כל מה שנוגע להמשך הדברים כאן: ואיהי יום הכפורים, וכד אתקשטת קדמיה בלבושין שפירין דאינון לבושי כפרה, אתקריאת ציץ דיליה, מצנפת דיליה, אבנט דיליה, איהי כלילא מארבע בגדי לבן מסטרא דימינא, ומארבע בגדי זהב מסטרא דשמאלא, בההוא זמנא דאתקשטת באלין לבושין דכפרה אתמר בה (אסתר ה, א) ותלבש אסתר מלכות, ובהון עאלת לפני ולפנים, הדא הוא דכתיב (שם) ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית, ובהון נשאה חן בעיניו, ורזא דמלה וראייתה לזכור ברית עולם (בראשית ט, טז), ומיד אדנ"י שמעה אדנ"י סלחה אדנ"י הקשיבה ועשה אל תאחר (דניאל ט, יט). פורים אתקריאת על שם יום הכפורים, דעתידין לאתענגא

בי הנה בזמן הזה אנו צריכים להתענות ביום כיפור כדי לזכות לסליחה וכפרה על חטאינו, וכמו שלצערנו אנו רגילים לערוך את הימים הנוראים כמו 'מבצע שנתי של תשובה' ואח"כ אנו חוזרים שוב להרגלנו ולמעשינו כמקדם, וכמו שאמרנו היום בתפילה 'מלך מוחל וסולח ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה', אבל לעתיד לבא לא יהיה עוד ה'מבצע שנתי' הזה, כי אז כבר יהיה ה'מבצע' נגמר ונשלם לגמרי, ובכן יאכלו ביום כיפור.¹

וביאור הענין הוא על פי דברי החתם סופר בהפמרת פרשת פקודי שכבר הזכרנו (עי' לעיל כליל שב"ק האזינו - שובה, שיחות קודש ב, ולשונו מובא שם בהערה יא), אשר אליבא דאמת אם היינו יכולים לכוון מחשבותינו שתהיה האכילה כל כולה רק לשם שמים היינו יכולים לאכול ביו"כ, ולמצוה תחשב, 'נאר מ'דארף וויסען ווי אזוי צו עסן'.

ובן מצינו שעיקר כוונות האכילה שיש לנו נתגלו ע"י האר"י חק' בכוונת סעודת ערב יום כיפור (שער הכונות דרושי יום הכיפורים, דרוש ג), וידוע כי ערב יום כיפור ויום כיפור ענין אחד הם (שעה"כ שם דרוש א)², הרי שבפעם שייכת עבודת אכילה ליום הכפורים, אלא שבהיום אין אנו יכולים לאכול ביו"כ לכן אנו אוכלים בערב יו"כ גם בשביל יום כיפור. אך לעתיד לבא נזכה כולנו למדרגה זו לאכול בלתי לה' לבדו, ובכן 'עתידין לאתענגא ביה' כפשוטו, שא"ה עתידין אנו לאכול ביום הקדוש. וכמו שממשיך כאן בתיקונים

ביה, ולשונוי ליה מענוי לענג. ומה דאיהי שכונתא אסור ביה נעילת הסנדל, בההוא זמנא אתמר בה (שה"ש ז, ב) מה יפו פעמך בנעלים בת נדיב, וענוגא וחדוה וכמה טבין מזומנין לגבה, ודא יהא בזמנא דפורקנא בעגלא.

פירוש: והשכינה (-מלכות) היא בחינת יום הכפורים, וכשהשכינה מתקשטת לפניו (ז"א) בלבושים יפים, שהם לבושי כפרה, היא נקראת הציץ שלו, המצנפת שלו, האבנט שלו. היא כלולה מארבעה בגדי לבן מצד הימין, ומארבעה בגדי זהב מצד השמאל. באותו זמן שמתקשטת בלבושים הללו של כפרה, נאמר בה 'ותלבש אסתר מלכות', ובהם נכנסת לפני ולפנים. זהו שכתוב 'ותעמד בחצר בית המלך הפנימית', ובהם 'נשאה חן בעיניו', וסוד הדבר - 'וראיתיה לזכור ברית עולם', ומיד מתקיים מש"כ 'אדני' שמעה אדני' סלחה אדני' הקשיבה ועשה אל תאחר'. פורים נקראת על שם יום הכפורים, שעתידיים להתענג בו, ולשונות אותו מענוי לענג. ומה שהיא בחינת השכינה, אסור בו נעילת הסנדל, באותו זמן נאמר בה 'מה יפו פעמך בנעלים בת נדיב', ועונג ושמחה וכמה טובות מזומנים אליה, וזה יהיה בזמן הגאלה במהרה.

ג. לפני רבינו היה התיקוני זהר עם פי' מתוק מדבש, ופתח את דבריו: 'הנה בפירוש 'מתוק מדבש' כאן מפרש שכונת התיקונים הוא שעתידיים להתענג בו 'בתענוג רוחני', שאף על פי שלא יהיה אז שום עוון שנצטרך לענות נפשינו בשביל סליחה וכפרה, עם כל זה יצומו ככתוב בתורה'. וכפי פירושו תהיה סיבת התענית ביו"כ משום שבים הקדוש יהיו מתענגים אך ורק בהנאה רוחנית, עד שלא יצטרכו להנאת אכילה גשמית כלל. אמנם הביאור הפשוט בדברי התיקונים הוא כפשוטו לשונו 'דעתידין לאתענגא ביה', שלעתיד לבא יתענגו מאכילה ביום הקדוש'.

ד. זה לשון האריז"ל שם: והנה בעיה"כ צריך להשלים תקון יסוד ומלכות [וכו'], כי ב' בחינות אלו נעשות ביום תשיעי שהוא עיוה"כ והנה היסוד ומלכות האלו אשר בה אינם נתקנים אלא בסוד החיצוניות ולכן האדם חייב להרבות ביום זה באכילה ושתיה, משא"כ בשאר הימים כי בכל יום משאר ימי תשובה נתקן בו בחי' א' לבד

'ולשנויי ליה מענוי לענג' והיינו, דמאי דכתיב 'תענו את נפשותיכם' (ויקרא מז, כט) ישתנה לעתיד לבא ל'עונג' כפשוטו, כמו בפורים שיש בו ענין להתענג במשתה ושמחה.

הרבה הקשו על החת"ס, מהיכי תיתי לומר דבר כזה שבעצם היו יכולים לאכול ביו"כ, והרי התורה אמרה בפירוש להתענות ואי אפשר לשנות את זה, אבל התירוץ הוא שדברי התיקונים האלו הם המקור לדבריו, שהרי כבר מצינו בחז"ל שיכול להיות ענין אכילה ביו"כ, וכן יהיה לעתיד לבא שיאכלו ביום כיפור.



והנה באמת גם כהיום הרי יום כיפור הוא יום של עונג, שכל אחד מרגיש עונג רוחני, וזה בא מחמת שביום הזה יש צירוף של עליונים ותחתונים (ע"י בדב"ק לערב יו"כ), והיינו שביום זה שואבים כולנו הנאה רוחנית כמו שחיים בעולמות העליונים וכמבואר בספה"ק (ע"י מאור עינים האוינו ד"ה כי שם)^ה, ויסוד הדברים מקורו כבר בדברי האר"י (שער הכוונות דרושי יוה"כ דרוש א) שענין התענית ביו"כ אינו על דרך עינוי, שנהיה רעבים ולא נאכל, אלא שביום זה אוכלים רוחניות, ושבעים ומתענגים מרוחניות, ואין צורך לאכילה גשמית. והדבר נראה בחוש מזה שכולנו יושבים כל היום בבית המדרש בלי שום אכילה או שתיה או שאר תענוגי גשמיות, ואם ננסה לעשות דבר כזה באיזה יום אחר, לסגור את כל הציבור בביהמ"ד למשך כל היום ולא ליתן לאכול ולשתות, וכולם יישבו שעות על גבי שעות ויעסקו ב'סוגיא דברירה', 'איז נישט דא גענוג הצלה מעמבעס וואס כלל ישראל וואלט געדארפט האבן', כי אין העולם יכולים לסבול עבודה כזאת, ואילו היום ביו"כ כולם שמחים ומרוצים מעבודה כזאת, כל אחד עסוק בתפלתו בינו לבין עצמו ואף אחד אינו מחפש דברים אחרים להתעסק בהם, ומוכרח הדבר שביום הקדוש הזה אנו שואבים חיות והנאה רוחנית, ומתענגים מהארת היום, ועי"ז שורה מצב של 'עונג'. וכל זה מחמת התקשרות עליונים ותחתונים שיש ביום זה.



אבל עתה נתקן ביום זה בחינתו ובחי' יוה"כ [וכו'], ואמנם תקונם ע"י אכילה ושת' החיצוני' ואם אינו מרבה באכילה ביום זה לא יתקן כי אם בחינתו ויצטרך לאכול ביום עשירי שהוא יוה"כ לתקן בחי' שהוא יסוד ומלכות כי לא תוכל לעלות ולאכול אכילה ושתיה הפנימיות עד שתשתלם בבחי' החיצוניות, ונמצא כי המרבה באכילה ושתיה ביום ט' ע"י הכונה שלו וע"י הברכות והמצות שעושה באכילתו ושתיתו הגופני מתקן בחי' הט' ועשירית, ועי"כ יש בה תיקון לשתוכל לעלות ביוה"כ לאכול ולשתות בחי' הפנימיות ע"י התענית.

ה. ע"י לעיל ליל שב"ק האוינו - שובה שיחות קודש ב', ושם מובא לשון המאור עינים בהערה יב.

והנה ע"י שיש התקשרות עליונים ותחתונים ביום זה, הרי אנו מקושרים עם העבודה הנעשית תמיד למעלה הגם שאין ביהמ"ק ועבודה בפועל למטה (ראה מנחות קי:), ובפרט עבודת יום הכיפורים, שהרי אהרן הכהן עושה העבודה למעלה עד היום הזה, וכמו שכתב בתפארת שלמה (מאמרי יו"כ ד"ה בואת)¹ על הפסוק 'בזאת יבא אהרן אל הקודש', שהתורה מדגשת שהעבודה הנעשית ביו"כ צריכה להיעשות ע"י אהרן הכהן דוקא, ואפילו בדורות אחרים שאין אהרן הכהן עובד בפועל העבודה, היה אהרן הכהן מתלווה עם הכה"ג בהעבודה ונכנס עמו לפני ולפנים. ולפי זה הרי גם בזמן הזה אפילו שאין עמנו כהן גדול מלמטה כלל, הרי אהרן הכהן קיים למעלה ועושה את העבודה, ואנו מקושרים עם אהרן הכהן העושה את העבודה למעלה.

ואמנם לכאורה קשה בזה, שהרי עיקר עבודת הקרבנות ביום הזה היה לכפר על 'טומאת מקדש וקדשיו' (יומא סא; שבועות ב:) ועל שאר עבירות, וא"כ בשלמא כאשר מקריבים קרבנות אלו כאן למטה הרי זה מכפר על כל הטומאות האלו שיש כאן למטה, אבל למעלה בעולמות העליונים הלא אין שום ענין טומאת מקדש וקדשיו, ואין שם עבירות כלל וכלל, ואיך שייך עבודה זו למעלה כלל. ובפרט יש להקשות על עבודת השעיר המשתלח אשר היא דורון לצד הרע (פרקי דר"א פמ"ו; רמב"ן ויקרא טו, ח) וזה בודאי אין שייך למעלה ח"ו.

והתירוץ הוא, אשר הא גופא מורה על גודל ההתקשרות של עליונים ותחתונים שנעשים ממש אחד, שהרי סוף כל סוף עיקר תכלית בריאת כל העולמות העליונים הוא שיהיה התגלות אלוקות למטה, וכמו שכתוב בסוף ספר 'תניא' (פרק נג, ע"ש), שהגילוי הכי גדול ששייך להיות הוא במקום הארון בקודש הקדשים, אשר שם עיקר שכינתו יתברך בתחתונים, ואף יותר מכל עולמות העליונים. ואם לדאבונינו יש עכשיו למטה מצב של 'מפני חטאינו גלינו מארצנו', ומקום המקדש הוא חרוב ונחרב, והוא מתחלל בכל רגע ורגע, הרי בזה יש ענין 'טומאת מקדש וקדשיו' באופן נורא, ובמידת מה יש לזה השפעה גם למעלה.

וגם בענין שעיר המשתלח [אכן איתא (שער הכונות ענין יום הכיפורים בהקדמה) שמחמת כן אנו עושים מנהג הכפרות אשר הם בבחינת מה במקום השעיר המשתלח, היות

1. זה לשון הגמרא שם: לעולם זאת על ישראל, אמר רב גידל אמר רב זה מזבח בנוי ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן. וראה בתוספות שם: ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן, מדרשות חלוקין, יש מי שאומר נשמותיהן של צדיקים, ויש מי שאומר כבשים של אש, והיינו דאמרינן בשמונה עשרה בעבודה ואשי ישראל ותפתלם מהרה באהבה תקבל ברצון.

2. ראה לשון קדשו לעיל בשל"ס האזינו - שובה הערה כ.

ולמעלה לא שייך זה (עי' בזה לעיל בדב"ק לעיו"כ), אמנם הפשטות היא] היות ויש ביום זה התקשרות עליונים ותחתונים, הרי שמה שיש כאן למטה ענין 'טומאת מקדש וקדשיו', וחטאים הבאים מצד הסט"א, הרי יש לזה השפעה גם למעלה מצד הקשר בין העליונים ותחתונים.



ועב"פ נחזור לעניננו, שענין העונג שיש ביו"כ הוא מחמת התקשרות עליונים ותחתונים שיש ביום זה, ובאמת היינו צריכים לאכול כפשוטו ביום הכיפורים כנ"ל, ולכן אנו אכן עושים סעודה במוצאי יום כיפור [הגם שבזמן שבית המקדש היה קיים לא ישבו לאכול בלילה הזה כנ"ל], להראות בזה ענין התענוג כמ"ש בתיקונים 'דעתידין להתענגא ביה', וזהו באמת הדרך האמיתית לערוך את עבודת היום הקדוש וכדברי החת"ס. וכן יהיה לעתיד לבא, שאז יהיה עונג נפלא, כי יצטרפו העליונים ותחתונים יחד בשלימות, ולא יהיה עוד 'טומאת מקדש וקדשיו' וכל הענינים האלו, ס'וועט זיין ריין, לעכטיג, און פרייליך, ולא יחסרו שום דבר.



התיקונים ממשיך כאן בענין איסור נעילת הסנדל ביום הכיפורים, וז"ל: 'ומה דאיהי שכינתא אסור ביה נעילת הסנדל'. ויש בזה הרבה לבאר באריכות גדולה, כי 'סנדל' הוא ענין 'כתנות עור' בעי"ן, וביו"כ אשר אנו דומים למלאכים אסורים אנו ללכת עם 'כתנות עור' בעי"ן אלא הולכים עם 'כתנות אור' באל"ף. דאס איז א מורא'דיגע זאך וואס גייט פאר דעם יום כיפור'.

וממשיך התיקונים: 'בההוא זימנא אתמר בה (שה"ש ג ב) 'מה יפו פעמך בנעלים בת נדיב' - כי לעתיד לבא לא יהיה עוד שום אחיזה להחיצונים, ויתהפך מ'כתנות עור' ל'כתנות אור'. 'וענגא וחדרה וכמה טבין מזומנין לגבה, ודא יהא בזמנא דפורקנא בעגלא' - ענין זה אכן יהיה בשלימות רק בימות המשיח.

ח. ראה בראשית רבה (כ, יב): בתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב כתנות אור, ע"כ. וראה בדברי הזוה"ק שכן היה דרגת אדה"ר קודם החטא, שהיה לבוש בכתנות של אור, ואחר שנתגרש מגן עדן נעשו לו כתנות עור תמורת כתנות אור שהיו לו מקודם, וז"ל הזוה"ק (פקודי רכט): ותא חזי, אדם הראשון כד הוה בגנתא דעדן הוה מתלבש בלבושא כגוונא דלעילא ואיהו לבושא דנהורא עלאה, כיון דאתתך מגנתא דעדן ואצטריך לגוונין דהאי עלמא מה כתיב, ויעש ה' אלקים לאדם ולבשתו כתנות עור וילבישם, בקדמיתא הוו כתנות אור, אור דההוא נהורא עלאה דשמש ביה בגן עדן, כיון דאתתך מתמן אצטריך למלבושא אחרא, כדן ויעש ה' אלקים לאדם ולבשתו כתנות עור. ומבאר אצלינו הרבה פעמים עפ"י הספה"ק שעבודתינו לעשות מ'עור', 'אור' כידוע, ואכמ"ל.

אנמם הנוגע לענינו הוא, שגם עכשיו בזמן הזה אנו נהנים מאור נפלא זה, המאיר ביום הקדוש גם בזמן הזה.

ולכן הימים האלו שבין יו"כ לסוכות הם ימים נעלים מאד. הצדיקים לא היו יכולים להתאפק, והיו מתענגים ושמחים מאד עד שהיו ב'זיביטע הימל' מגודל קדושת הימים אלו, וגם כל אחד ואחד כפי ערכו מרגיש בקדושת הימים האלו. ובפרט 'מוצאי יום הקדוש' הוא זמן מרומם מאד, אשר כל אחד מרגיש שהוא נקי ומכובס וזכה להשליך מעליו את כל הזבל הנדבק עליו, ועלה למדרגה גבוהה מאד, אשר ביכולתו באמת להישאר במצב זה וליהנות מזיו השכינה. ולכן באים עכשיו הימים אלו שהם ימי שמחה, כי עיקר השמחה בא כאשר האדם זוכה לחלוץ מעליו את ה'כתנות עור' בעי"ן, וזוכה ל'כתנות אור' באל"ף^ט, 'און ס'איז טאקע א לעכטיגע הייליגע זמן'.

ומי שיש לו שכל מבין שזמן זה הוא זמן מסוגל מאד להשגות בהש"ת ובעבודתו, ולהמשיך הלאה את כל מה שקנה ביום הקדוש.

הש"ת אכן יעזור שנוכל לשאוב לתוכנו את החיות הזאת שנשפעה לנו ביום זה, וליהנות מזמן שמחתנו הבא לקראתנו, להתענג מהמצוות הגדולות אשר העולם טרודים בהם עכשיו, הלא המה מצות לולב וסוכה אשר התורה אומרת עליהם 'ושמחתם לפני ה' אלקיכם' (ויקרא כג, מ), כי כאשר נומלים בידנו את ה' מינים הרי זה מכנים שמחה בהאדם (עי' חינוך מצוה שכד), 'ס'איז א מורא'דיגע זאך', וזה נמשך מכך שהאדם הוא נקי וטהור, ויש בו את החיות אלוקית שקיבל ביום הקדוש, ועי"ז יכול הוא להמשיך את השמחה המתגלה בחג הסוכות כראוי וכיאות.



מי שרוצה ליהנות באמת יעיין ב'באר משה' על יום הקדוש, שיש שם 'מורא'דיגע שטיקל' על הפסוק 'בזאת יבא אהרן אל הקודש' (ד"ה או יאמר בזאת), והוא מיוסד על דברי הרבי ר' אלימלך זי"ע בפרשת אחרי (ד"ה בזאת), ותמצית דבריו שם הוא יסוד

מ. עי' בזה באריכות להלן ליל א' וליל ד' דסוכות, שהשמחה אמיתית משיגים רק כאשר האדם זוכה להיות שליט על עצמו, ולצאת מתחת כל נטיותיו הרעים. עיי"ש.

י. העתקנו לשון קדשו לתועלת המעינים, וז"ל: או יאמר בזאת יבא אהרן אל הקודש וגו', על מי דרכו של אדומו"ר הרב הקדוש בוציא קדישא מוהר"ר אלימלך זצ"ל בספרו הקדוש נועם אלימלך, עיי"ש בדבריו הקדושים. והנראה לערכינו קרוב לדרכו זצ"ל, דהנה העיקר הוא שיחזיק האדם את עצמו במידת הענוה השלימה, להאמין בעצמו שמעצמותו אין לו שום שכל ויכולת לעשות שום פעולה גדולה או קטנה, כי אם מה שהשם יתברך ב"ה משפיע

היסודות שצריכים לדעת בתמידות, והוא שכל מה שיש לאדם וכל הכוחות שיש לו הכל הוא מאת הבורא יתברך (עי' כל דבריו בהערה).

וזתו יסוד גדול ונחוץ מאוד, ותכלית ידיעה זו היא, כי הנה כל אדם מתנהג תמיד בהנהגת חייו לפי השגותיו שמשיג בדעתו, והאדם מחליט בדעתו כמה 'תלמיד חכם' אני, וכמה אני מסוגל ללמוד, ויותר מזה אין ביכולתי ללמוד, ואומר לעצמו 'לאדם כמוני די במה שיש לי קביעות ב'דף היומי' או 'דף הקהילה', וזה כבר 'יותר מכפי יכולתי', ואם כבר למדתי כל כך הרבה הרי אני כבר צדיק הדור, כי הרי אין אני ה'מר בר רב אשי' הכי גדול, ולמה אומר כן האדם? כי כן החליט בדעתו לפי מה שהוא משער את עצמו ואת כוחותיו.

בו הכח והשכל לעסוק בתורתו, ולהשיג בה החידושים והשכליות. או בעסק התפלה, השם יתברך ב"ה הוא העיקר המשפיע בו הכח והשכל להתפלל תפלתו בכוונה. וכמו כן בשארית המעלות שישנם באדם, למשל כשיש לו קול ערב, ויודע נגן בכל מיני זמר, יקיים הפסוק (משלי ג, ט) 'כבוד את ה' מהונך' וכדרשת חז"ל (ילקוט שם משלי רמז ג) אל תקרי מהונך אלא מגורן, ויאמין באמונה שלימה שכל זה חנן אותו השי"ת ב"ה במתנתו חנים, לתת לו איזה מעלה מהמעלות שהוא מיוחד בה מזולת אחריו.

וכמו שהיה מרגלא בפומא דאמאמו"ר זצ"ל (עבודת ישראל עקב) הפסוק (דברים ח, יח) 'כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל', אותיות 'חלי', לשון תכשיט, דהיינו שהשי"ת ב"ה נתן לך הכח הזה, לעשות תכשיט גדול כזה באיזה מעלה שכן, הן בעסק הלימוד, או בכוונות ויחודים, או בענייני הזמר והניגון. ויחזיר העטרה לו יתברך, להחזיר לו השבח והתהלה על זה, ויעלה הניצוץ הקדוש אל מקורו ושורשו העליון, אל המקום אשר לוקח משם. ולא כאותן המנשאים את נפשם שהמה המופלגים בתורה וביתר מכל העולם כולו, והמה הבעלי קבלה המיוחדים שבדור. או במעלות המנגנים המה מתגאים ומנשאים את נפשם שאך המה המיוחדים שבדור ביודעי נגן וזמר. לא באלה חפץ ה', וכבר נאמר עליהם ועל כיוצא בהם תועבת ה' כל גבה לב (משלי טז, ה).

אך העיקר שיהא האדם בעיניו אך בבחינת השופר, שהוא כלי מוכשר לקבל בו קול התקיעה כשיתקע בו, ובזולת זה, הרי הוא כאבן הדומם. כמו כן מוכרח האדם להיות בעיניו בבחינת הדומם, שאין לו שום תנועה מעצמותו, כי אם שהוא אך בבחינת הכלי מוכן לקבל בו ההתעוררות העליון. כשיהיה נשפע בו מלמעלה האתערות דלעילא, הוא מוכן לקבל ולעבוד בה את השם יתברך ב"ה בתורה, ועבודה זו תפלה, או בשירות ותשבחות, להלל ולשבח ולזמר לפניו בשירות ומירות נאים לכבודו יתברך. ולא להיות דורש לכבוד עצמו, כי אם לכבוד בזה לבעל הכבוד הבורא ית"ש, אשר לו יאתה הגדולה והכבוד, ובלעדי שפעו וחיותו יתברך, יהיה נחשב בעיניו אך כאבן דומם כנ"ל. וזהו מאמר הכתוב, בזאת, כלומר בבחינת נוקבא ומקבל, יבא אהרן, הוא האדם הצדיק העובד את ה', אל הקודש פנימה, דהיינו בהיותו בעיניו אך בבחינת זאת, שהוא בחינת נוקבא, שאין בו שום כח מעצמותו, כי אם מה שמקבל מהשי"ת ב"ה החונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה, מרוב חסדו וטובו. ואז בפר, הגם שיהיה לפעמים איזה בחינת גבורה, המתעורר מהפ"ר דינין רח"ל, אז בן בקר, יהיה צדיק הוזה בבחינת בן החכים לאביו, וכל מה שיחפץ נפשו, אביו מוכן לעשות רצונו, ויגזור אומר להיות בקר, רומז לסחד, מלשון בוקר, שאז הוא התעוררות החסדים בעולם, והדינים יומתקו לרחמים פשוטים וגמורים. וכאשר יגזור אומר לטובת ישראל, ככה יסכים הבורא ית"ש אתו עמו, להשפיע גדול הרחמים לישראל. לחטאת, נוטריקון לא חטאת, שעוד למעלה מזו, שיצוה ויגזור אומר שלא יחטאו עוד ישראל קדושים בשום חטא ופגם ועון ח"ו, והשי"ת ב"ה אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש, ובידו להטות לבב איש לרצונו, יסכים אתו למנוע את ישראל מלחטוא בשום ענין ומלרמומת עיני כבודו ית"ש.

אמנם צריך הוא להתבונן, מי הוא זה שנתן לו את הכוחות האלו ללמוד עכ"פ את המעט הזה, הלא הוא הבורא יתברך, והשי"ת הרי הוא כל יכול, ואין אתה משתמש עם כוחות והשגות משלך כלל, אלא עם כוחות בלתי גבול ובלתי ערך, וא"כ בודאי אתה יכול להשיג הרבה יותר. וכמות ההשגה שיש להאדם הוא דבר שאינו תלוי בו כלל. ולכן אין דבר כזה שהאדם יחליט בדעתו 'אני איני מסוגל ללמוד, התפקיד שלי הוא לעסוק ב'מצוות' וסגולות', כגון לתלות בהסוכה ע"ב תפוחים, או ע"ב נרות, כמנין חס"ה, ובדברים כאלו הוא עוסק בימים נשגבים אלו במקום לנצל את הזמן הנעלה להשגות בתורה. ואכן כל הדברים והענינים האלו הם בודאי ענינים גדולים, אבל איני יודע בבירור אם השי"ת צריך לדברים אלו... מה שאני יודע בבירור הוא שצריך ל'בלעטל' גמרא' וזה חשוב הרבה יותר מלתלות בלעטלעך בהסוכה. בלעטל של דולרים הוא ג"כ דבר נאה ונחוץ שאנו צריכים לעשות בו דברים טובים, אבל העיקר הוא לימוד התורה ואת זאת צריך השי"ת יותר מכל דבר אחר, 'א בלעטל אהין א בלעטל אהער, א בלעטל גמרא דאס איז איין זאך וואס דער אויבערשטער דארף מורא'דיג', וההשגה שיכול האדם להשיג תלוי לפי הרבנו של עולם, ולא לפי השגותיך.

אני אומר ענין זה בקיצור, ואין עכשיו המקום להאריך בזה, אבל יסוד זה הוא יסוד שיכולים להאריך בו כל הלילה.

יסוד זה הוא יסוד נחוץ מאד בחיי האדם, כי בבוא היום הקדוש והאדם מתקדש ומטהר ומקבל על עצמו להיות טוב, הוא רואה פתאום שבאמת הרי הוא מסוגל לשבת וללמוד כל היום, וכאמור למעלה אילו היו רוצים לעשות כן כל השנה הרי זה נראה כבלתי אפשרי, אך יש יום אחד שבו רואה האדם שיכול הוא לשבת כ"ד שעות בלי שום עסק אחר, ואם תבא לדבר עמו לשון הרע, רכילות, נייעם, סטאקס, חדשות במסחר וכיו"ב, הרי אינו מתעניין בהם כלל, ואם תשאל למה? יאמר האדם 'הרי יום הקדוש היום!' והיינו משום שהאדם הגיע למדרגה גבוהה, בבחינת 'כתנות אור', ופשט מעליו את בגדיו הצואים, ונהיה ממש כמלאך היונק מזיו הקדושה, הרי שבאמת יכול הוא, ויש לו את הכוחות לעבודה כזאת.

אבל כאן נשאלת השאלה - אשר בה תלוי הכל: מה יעשה האדם למחרת, מה אתה סובר שפעלת ביום הקדוש, האם אח"כ חוזרים לכומו שהיה? וכאילו אומרים 'רבנו של עולם, נתפשרנו, ונתראה לשנה הבאה, עשינו היום החגיגה השנתי של 'מלך מוחל וסולח ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה', ולשנה הבאה נישב עוד הפעם בביהמ"ד כל היום, ונתפשר עוד הפעם'... הרי זה איבוד זמן!

לא לתכלית זאת עשה השי"ת יום גדול ונורא כזה, כדי שאח"כ יהיה שוב כמו שהיה, אלא השי"ת עשה את היום הזה כדי שכל אחד יבין שהשי"ת חילק ביום הזה כוחות עצומים והשגות נפלאות, 'ער האט געטיילט!'

כל העיר מרעשת ורועשת עכשיו אודות נגיד בוויילאמסבורג שמחלק חבילות גדולות לצרכי יום טוב^א, ובוודאי ראוי הוא לכבוד ולגדולה, והשי"ת יעזור שזכותו תעמוד לו על כל הטוב שהוא עושה תמיד. 'אבער איך האב נייעם פאר דיר, דער אייבערשטער האט היינט אויך געטיילט', והשי"ת חילק מתנות וחבילות גדולות הרבה יותר, ומזה אין מדברים, ואין אנו מאמינים באמת שהקב"ה חילק לנו 'חבילות' ביום הזה.

וצריכים אנו להאמין ולהרגיש בנפשנו שמחה עצומה שהקב"ה אכן חילק לכולנו מתנות גדולות, וכפי שנתבאר שביום כיפור יש ענין 'עונג'. אבל ה'עונג' שמדברים בו אין פירושו שהשי"ת שולח לנו בשר ומטעמים, וכעין שמפרסמים במודעות תמונות גדולות של בשרים שמנים לכבוד יו"ט וכתוב עליהם 'אכלו עניים וישבעו'... זה אינו כלל העונג והשמחה אשר מדברים מהם, אלא העונג של יו"כ הוא מה שקונים לעצמינו כוחות עצומים להתעלות ולהתגדל ולהצליח, כי הוא יום שעליונים ותחתונים נתאחדו יחדיו, והאדם רואה את פנימיות הכוחות שיש לו, 'א מענטש ווערט געוואיר וואס פאר א באמבע ער איז!'

ומי מדבר על גודל ההארה שקבלו ישראל בעת שנכנס הכה"ג לקודש הקדשים - שזה ממשיך עד היום הזה ע"י הצטרפותנו לעבודת אהרן הכהן כנ"ל - וכתוב כאן בתיקונים חשבון שלם על כניסת הכה"ג לפני ולפנים המרומו בפסוקים אצל אסתר המלכה, וז"ל: 'בההוא זמנא דאתקשטת באלין לבושין דכפרה אתמר בה 'ותלבש אסתר מלכות' (אסתר ה, א) ובהון עאלת לפני ולפנים, הדא הוא דכתיב (שם) 'ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית', ובהון 'נשאה חן בעיניו' (שם ב), ועיין עוד שם באריכות כיצד יום כיפור ופורים מקושרים זה בזה. והרי שביום זה זכינו ל'נשאה חן בעיניו', והיינו שכנסת ישראל נושאת חן בעיני מלך מלכי המלכים.

'ברוך השם מ'האט זוכה געווען צו נשיאות חן, ובכן השי"ת בודאי ישפיע געזונט פרנסה נחת, והשגות רוחניות שנוכל ללמוד בהשגה גדולה, ולא רק 'בלעטלעך' גמרא, 'בלעטלעך' הם טובים ויפים אך השי"ת אומר לנו 'אני צריך מסכתות, אני צריך

^אא. היה אז הפעם הראשונה שהרבני הנגיד הטפסר המרום הרה"ח ר' יואל לאנדא שליט"א ערך חלוקה גדולה בעיר וויילאמסבורג יצ"ו לצרכי יו"ט למשפחות נצרכות, לכבוד חג הסוכות.

סימנים שלמים בשו"ע, אני צריך ש"ס! די עולם זאל זיך רוקען. לא שאני רוצה ח"ו לבטל כאן שום ענין טוב שיש בישראל, הכל טוב ויפה ונעים, והוא דבר נפלא מאד שכלל ישראל אכן לומדים ומתפללים, אך צריכים להכיר בכך שהיה היום 'יריד' שבו קנה כל אחד לעצמו כוחות עצומים להתעלות ולהגיע להרבה יותר מזה.

וזוהו החילוק בינינו לבין אנשי נינוה, אשר הוצרכו להתענות ארבעים יום לכפר על נפשם. כי אצל אנשי נינוה היתה ההתעוררות לשעתה בלבד, מחמת יראתם שלא תיהפך עירם, ולא היתה בה כח להימשך הלאה לאחר מכן. אבל עבודתנו ביום הקדוש אינה כן, רק; ביום אחד יכולים אנו להתקדש ולהיטהר ולהתעלות למדריגה נפלאה, מפני שאין עבודת היום מסתיימת עם צאתו, אלא ביום זה אנו קונים כוחות הנמשכים עמנו הלאה לכל השנה. ומשום כך אין אנו צריכים ארבעים יום, אלא די ביום הקדוש עצמו, כי בו קנינו את הכוחות, ומכאן ואילך מתחילה העבודה להמשיך אותם בתוך החיים, להתעלות ולהתגדל על ידם בתורה ובעבודת השי"ת. ובכן אנו נכנסים עכשיו לזמן של תשובה מאהבה"ק, להוציא לפועל את מה שכבר קנינו ביום הקדוש, 'מ'זאל קענען שטייגען און וואקסען און מצליח זיין'.

והקניין הזה שהקב"ה משפיע לנו ביום זה הוא כעין 'מתנות לאביונים', כי כאמור הרי 'פורים אתקריאת על שם יום הכפורים', ובכן כשם שיש 'מתנות לאביונים' בפורים כך יש 'מתנות יום כיפורים', וכמו שידוע לכל שבפורים 'כל הפושט יד נותנים לו' (ירושלמי מגילה פ"א ה"ד), קל וחומר בן בנו של קל וחומר ביום כ'פורים שבדאי נוהג כך, שהרי הוא יו"ט מדאורייתא (ואילו פורים אינו אלא מדרבנן), והשי"ת שלח לנו מתנות גדולות כאמור.

ובפי' שנתבאר, הרי יש ענין שמ'עינוי' נעשה 'עונג'. את חלק ה'עינוי' כבר קיימנו היום, והשי"ת יעזור שנזכה גם לחלק ה'עונג' - היינו עונג רוחני עם כל טוב, און מ'זאל קענען זוכה זיין מ'זאל קענען טאקע אלע בליען און וואקסן און מצליח זיין, און האבן א לעכטיג פרייליך יאר מיט כל טוב וטוב, ביי יעדעם איינעם זאל נישט פעלן גארנישט, מ'זאל קענען דינען די אייבישטער באנפין נהירין, און מ'זאל האבן אויסגעבעטען אלעס גוטס מיט כל טוב וטוב.



שיחה ב'

[אחר זמירת נוסח המבדיל למוצאי יו"כ]

'שובו לכם לאהליכם ובראשיכם אלקיכם יהללו שמו במחול וזרענו וכספינו ירבה כחול'.

הנה נוסח 'המבדיל' זה מובא בשם האר"י הקדוש. אין אנו יכולים לצייר בשכלנו איך היה נראה מוצאי יום הקדוש אצל האר"י הקדוש ותלמידיו, אין לנו שום השגה בזה, והיה זה כמו שכתוב כאן 'ובראשיכם אלקיכם' שהשכינה הקדושה שרתה על ראשם, והיה מצב כזה שהיה נצרך לומר להם 'שובו לכם לאהליכם' ממש כפשוטו, ששכחו לגמרי מעולם הזה, כי יהודים אלו מעת ראש חודש אלול עד לאחר יום הקדוש, לא היו בעולם הזה כלל. שהרי ימים אלו הם שלימות אחת של עבודה כידוע מספה"ק, ונאמרו בזה רמזים וסודות רבים, כגון מה שהם 'מ' יום', ויש בהם 'תתק"ס שעות' שהם שיעור מקוה טהרה^י, ועוד כיו"ב. וכל משך הימים האלו היו בעולם אחר לגמרי, ורק כאשר שבו לבתיהם במוצאי יו"כ, אז נודע להם שיש מציאות של עולם, כי לא ידעו כלל שיש עולם, ולא היו יכולים לדרת לעניני העולם הזה, כי 'ובראשיכם אלקיכם' היה כפשוטו ממש.

וזוהו ממש כעין מה שהיה במעמד מתן תורה, שהוצרכו לציווי מיוחד של 'שובו לכם לאהליכם' (דברים ה, כו - ביצה ה), כי לולא הציווי לא היו ישראל חוזרים לבתיהם כלל. שהרי כל כך התענגנו מזיו השכינה ומהתקרבות להשי"ת, עד שלא רצו יותר בשום דבר גשמי, ואמרו 'אנו נשאים כאן'.

וידוע הסיפור שהיה אצל הרה"ק משינאווא זי"ע, שפעם אחת בא אליו אדם כפרי פשוט אודות הפרה שלו שלא נתנה חלב כראוי, והנה היה להרה"ק משינאווא תנועה מיוחדת בנגינת תיבת 'והנורא' בשמו"ע, וכשמוע האיש התנועה של הרה"ק משינאווא 'איז ער אינגאנצן פארלוירן געווארן', ושכח לגמרי עבור מה בא, ושכח שיש לו אשה ובנים בביתו; שכח שיש לו פרה; ושכח את כל עניניו הגשמיים, ונשאר שם לשבת בבית המדרש בדכיקות ועסק כפי כוחו באמירת תהלים ובלימוד עין יעקב.

יג. ראה בני יששכר מאמרי חודש אלול (אות טו): דהנה במקוה תתק"ס לוגין וכו' יטהר האדם את עצמו, והוא עפ"י הירושלמי שפסק דבריה בטיילה בתתק"ס, והטעם נ"ל כי תתק"ס הוא י"ו פעמים ס', והנה כל בריה יש בה ד' יסודות וכל יסוד כלול מכולם הרי י"ו יסודות, על כן צריך ביטול י"ו פעמים ס', והנה להיות גם האדם כאשר

כך עברו שבוע ושבועיים, עד שחיפשו בני ביתו אחריו ובאו לשינאווא, וביקשו ממנו שישבו לביתו. ואמנם הוא אמר שברצונו לישראל שם ולהמשיך בדבקתו ובלמודיו. הלכו להרה"ק משינאווא וסיפרו לו את אשר אירע, קרא לו הרה"ק משינאווא ואמר לו שצריך לחזור לביתו, ולעסוק בפרנסה ולדאוג לאנשי ביתו. ואז נפרד האיש לשלום וחזר לביתו.

והנה קדושת הרב משינאווא היתה גדולה מאוד, אך מעמד הר סיני היה גדול הרבה יותר, ואכן שכחו ישראל שיש להם בית כלל, והיה צריך לומר להם ציווי מיוחד 'שובו לכם לאהליכם', להזכיר שיש עוד מציאות גשמית בעולם. ומעין זה היה ג"כ בפשוטו ממש אצל הצדיקים אחר הימים האלה.

ובאמת אין הכוונה כאן רק להאר"י הקדוש ותלמידיו; גם לאחרונה עדיין היו הרבה יהודים שהתנהגו כן, שמראש חודש אלול 'איז נישט געווען צו וועמען צו רעדן' וסגרו את מסחרם וכיו"ב - בימינו אין 'כולים' להתחיל עם הימים הנוראים רק מיום 'לעיבא' ר דע"י"ד, וסבורים שקודם לכן אין לדבר מעניני תשובה, אבל - עכ"פ מאותו הזמן שמתחילים לעסוק בימים הנוראים צריכים להתחיל להיכנס לעולם אחר. ולכן גם אנחנו צריכים להיות עכשיו במידת מה במצב כזה שיצטרכו לומר לנו 'שובו לכם לאהליכם'. אמנם גם כאשר נשוב לאהלינו צריך לדעת אשר 'ובראשיכם אלקיכם', שהשי"ת שורה על ראשינו.

וזוהו ביאור ההמשך בומר 'המבדיל', 'יהללו שמו במחול', היינו שצריכים להיות בשמחה גדולה על הזכייה שזכינו ביום הזה, עד שהשי"ת קורא לכלל ישראל בשם מלאכים. הגם שאין אנו במדרגת האר"י הקדוש ולא במדרגת הצדיקים הגדולים, עכ"ז 'דור דור ודורשיו' (בר"ד כה, ב). ואכן ביקשנו היום מהשי"ת כמה פעמים בתפילותינו 'מרובים צרכי עמך ישראל ודעתם קצרה' ועוד כיו"ב, ושפכנו שיח לפניו ית' שיתן בפניו את המילים הנכונות שבהן נוכל לדבר לפניו, כי רצונותינו רבים הם.

נמשך אחר הטומאה הטה יסודותיו אחר הטומאה והפריד את עצמו מן הקדוש, מחויב לבטל את עצמו אל הקדושה ולהוליד כבריה חדשה, על כן המקוה צורת ס מרובעת רמז לבטן האם הוא התשובה, והנה נתבטל בתתק"ס בהכנסו לתוך מי המקוה ומתקפל תלת גו תלת בבטן האם ומתילד אח"כ כבריה חדשה [וכו'], והנה ימי הרצון ימי התשובה הניתנים במתנה מן השי" לישראל עם קרובו לטהרם מעונותיהם כמו מקוה טהרה ויתהוו כבריה חדשה הן המה מ' יום מראש חודש אלול עד יום הכפורים הנה הם התק"ס שעות, הם ג"כ מקוה טהרה לביטול הבריה י"ו היסודות כל אחד בס' כנ"ל ולהתהוות אח"כ כבריה חדשה.

יד. הוא הזמן שבו חוזרים לעבודה אחר ימי הקיץ, והעולם שבים ממעונות הקיץ.

והנה בבוא יום הקודש הזה אין איש מתעניין בשום דבר מעניני העולם, כי ברגע שמרגישים מעט אלקות, אין צריכים מאומה מלבד זאת. וזהו מה שעלינו לבקש להמשיך גם הלאה, שנוכה להרגיש מעט אלקות, ויהיה זה די סיפוק לנפשינו. ובפרט בתוך כל הנסיונות והקשיים העוברים עלינו, אנו צריכים שמירה גדולה וסייעתא דשמיא, עלינו ועל בנינו ועל כל ענינינו, ובפרט מכל הכלים והמכשולות המתחדשים בכל יום, והשי"ת מוכרח לעזור אותנו, כי השמן מסית בכל יום בגזירות חדשות. ועל זה אנו מבקשים 'יהללו שמו במחול' שהשי"ת ישמח את לבנו בעונג רוחני אמיתי, עד שלא תהיה לנו תשוקה לכל אותם הבלי העולם, כשם שביום הקדוש לא היתה לנו שום תשוקה אליהם; שנוכל לרקוד כביכול עם השי"ת לבדו, ושהדביקות בו תהיה לנו לתענוג ולשמחה המספיקים, ולא נצטרך ליקח סיפוק מדברים זרים המתרכים בכל יום ויום.

השי"ת יעזור שנוכה לאור גדול, ושבורא כל עולמים יתגלה אלינו במהרה. הרי אנו מתגעגעים אליו כל כך; היה לנו היום טוב כל כך, ואנו רוצים שהרגשה זו תימשך הלאה. יהודים צמו היום, ולא היה להם שום עסק עם גשמויות - ממש מאומה - והרגישו את עצמם מרוממים למעלה מכל עניני העולם.

וזוהו 'יהללו שמו במחול' וזרענו וכספנו ירבה כחול' שאם יש 'יהללו שמו במחול' היינו שמחה ותענוג ברוחניות, אזי מתקיים 'זרענו וכספנו ירבה כחול' שזוכים לבנים מאירים ודורות ישרים, כי אם חלילה אין הדבר כן, שאין מרגישים שמחה בעבודת השי"ת, 'איז ביטער ווי א זית', מתחילים להביט אנה ואנה מחוסר סיפוק ושמחה, וע"י כל ההסתכלויות הרבות הללו 'פארפארט מען זייער שטארק', רואים אנשים שעיניהם משוטטים ומסתכלים תמיד בכלים השונים למיניהם, 'ער קוקט אהין און אהער', עד שכבר אין מרגישים עוד להיכן נמשכים ע"י זה 'מ'ווערט ממש א טריקענע הושענא' בלי שום לחלוחית דקדושה רח"ל, השי"ת אכן יעזור לנו שנוכה כולנו ש'הלעכטיגע' באשעפער יאיר את עינינו, 'מ'זאל קענען טאקע זוכה זיין צו לעכטיגע זמנים'.



ידוע ומסופר בין חסידים, איך שבדורות הקודמים כשהוצרכו לנסוע אל הרבי, היתה הדרך נמשכת שבועות ארוכים, והיו מטולטלים בדרכים. ובשונה מהיום, לא הניחו בביתם שום 'קרעדי'ט קאר"ד' או משען לפרנסת ביתם, אלא כדאיתא בגמרא

בענין עליה לרגל שעזבו את הכל והלכו בלי שום דאגה (פסחים ח:). וכאשר כבר הגיעו סוף סוף, לא היו ממתינות להם סעודות דשנות ומשובחות, ואם השיגו בילק"ע כבר היה זה טוב מאד, אך הם לא הוצרכו למאומה, כי היה להם את השי"ת לבדו וזה היה כל חיותם.

השי"ת יעזור שנוכה שיהיה לנו את השי"ת לבדו תמיד, ובכן לא נצטרך להימשך אחר דברים אחרים.



שיחה ג'

דיברנו אודות ליווי הכהן הגדול לביתו במוצאי יום הכיפורים, והענין יובן שהרי המצב בביהמ"ק ביום הקדוש הזה היתה מצב נעלה ונשגב מאד, אין אנו יכולים לצייר בדעתנו מה שהיה שם, ואין לנו שום השגה בזה. כלל ישראל התייחדו כולם לאיש אחד - הכהן הגדול, והוא היה להם כשליח ציבור, כל הראשים נמשכו אחר ראש אחד, והוא היה צריך להיות בבחינת אור ישר ואור חזון, לקשר עצמו יחד עמהם בהבורא כל העולמים ולהשיב השפעה שוב לכלל ישראל. וזהו הטעם שכלל ישראל היו רודפים אחריו במוצאי יום כיפור, פשוט מפני שכך היה הסדר בעבודת היום שכולם התאחדו עמו, וכלם נמשכו אחריו.

והיה זה 'א משונה' דיגע מעמד', יהודים היו דומים למלאכים ממש, הכהן גדול לא היה בגדר אדם^ט, וכלל ישראל לא היו בגדר אנשים.

גם העולם לא היה שם בגדר עולם גשמן, שהרי היו 'עומדים צופים ומשתחווים רווחים' (אבות פ"ה מ"ה, ובתשב"ץ חלק ג' ענין ל"ז שזה היה ביהמ"ב, ע' לעיל של"ם האוינו ועי"ב), ולכל אחד היה ד' אמות על ד' אמות כדי שיוכלו לומר וידוי. ותארו לעצמכם, הרי היו שם כמיליוני אנשים, ולכל אחד צריך ד' אמות, והרי אילו היו מתפללים בבית המדרש מיליון אנשים, ואחר כך מתרחב המקום באופן כזה שלכל אחד ממיליון אנשים יש

טו. ראה ויקרא רבה כא, יב: 'וכל אדם לא יהיה באהל מועד' (ויקרא טז, יז), וכו', אמר ר' אבהו וכהן גדול לא אדם היה אלא כההוא דאמר ר' פנחס בשעה שהיה רוח הקודש שרוי עליו היו פניו בוערות כלפידים עליו הה"ד (מלאכי ב. ז) 'כי שפתי כהן ישמרו דעת וגו'.

ד' אמות, להיכן היו מגיעים? הרי היו מגיעים עד אמצע ה'פֿעסֿיפֿיק אושען'... אלא שהמקום לא היה בגדר מקום, והאדם לא היה בגדר אדם, והראש לא היה ראש, הכל היה פורח ועף, והיה זה עולם הרוחני ממש, והעולם נתהפך און, ואיני יודע להיכן זו העולם, כי הרי בפשטות היה כל העולם כולו צריך לזוז מחמת זה. וזהו דבר פלאי, ובודאי היה זה תנועה רוחנית, אין זה דבר טבעי מה שנעשה שם... ואין שום השגה להיכן הגיעו ולהיכן הלכו.

אצל יעקב אבינו כבר מצינו שהמקום הגשמי אכן לא היה תופס מקום כלל, כמו שאמרו חז"ל (חולין צא:): שהקדוש ברוך הוא קיפל את כל ארץ ישראל תחתיו, אבל כאן איני יודע בדיוק איך זה היה, 'מ'איז געפארן און געפלווגן' אין לנו השגה במה שהיה שם.

ובכן כלל ישראל לא רצו להיפרד מן המצב הזה, ולכן היו רודפים אחר הכהן הגדול, והיו טרודים אך ורק בזה. ולא ידעו ממאומה, ולא הרגישו כלל שהם מתענים ושצריכים לילך לאכול, וואס פאסטן ווען פאסטען?... לא ידעו כלל שהם צמים. ולא ישבו לאכול סעודה כמנוג, רק רדפו אחר הכהן גדול כל הלילה.



נתאר לעצמנו אילו היו צריכים להכין 'אויספאסטן' בעבור מיליון אנשים, איזה כמות עצומה של עוגות ו'ראגעלעך' היו יהודי ירושלים צריכים לאפות?... אך באמת לא היה שם אף 'ראגעלעך' אחת, 'איך זאג דיר אויף מיין אחריות, ס'איז נישט געווען קיין איין ראגאלע און קיין איין שטיקל קעיק', כי היו אז במעלה עליונה מאד שלא בגדר אנושי כלל.

והרי ידוע שבבית המקדש לא היה 'בית הכסא', [והיה רק בית הכסא אחד לעת הצורך כפי שכתוב שם (משנה תמיד פ"א מ"א)] כי לא היה זה בגדר אנושי כלל, ולא היו בבחינת בני אדם אז. ובפרט ביום הקדוש, שהעולם היו במצב דביקות ועונג רוחני למעלה ממציאות העולם כלל. והיו ממשיכים במצב הזה גם במוצאי יום הקדוש, ולא היה שום 'אויספאסטן' ולא כלום, כי כלל ישראל היו 'בעולם אחר'.

ובמו אצל הרה"ק מברדיטשוב, שבמוצאי יום הקדוש היה צריך רק מסכת סוכה ומלכוד זאת לא היה צריך למאומה, כן בביהמ"ק היו כל כלל ישראל בבחינה זו, והיו צריכים רק לקפוץ לתוך הסוכה ולא יותה. ובאמת הרי היה להם את הבית

המקדש ולא היו צריכים לסוכה^י, ובכן נכנסו לשמחת בית השואבה בהתלהבות כזו, וכמבואר בגמרא (סוכה נג.) שהסדר שם היה המשך אחד של עבודה בכל ימי החג ברציפות, ולא ישנו ולא אכלו ולא שתו^י. לא היה זה כלל בגדר אנושי כלל, ולא היו צריכים לבלום.



שיחה ד'

הכהנים הגדולים בקודש הקדשים פעלו בעולם כרצונם, 'זיי האבן געדרייט מיט די וועלט דענסמאל'. כידוע מה שאמרו בגמרא (סוכה לג.) שבמעשה דנס חנוכה כבר שמע הכהן גדול ביום הכפורים בקדש הקדשים שהיהודים ינצחו באותה שנה, והיינו שהמה סובבו את העולם כרצונם, וכפי שרצו כן גלגלו. כי הרי יסוד העולם הוא ממקום הארון, ששם אבן השתיה שהיא יסוד הבריאה (יומא נד.), וכשמגיעים לשם, מחזיקים בהכח של כל העולם כולו. ומה גם שנתייחדו שם בחי' עולם שנה נפש - האדם הכי גדול, ביום הכי גדול, ובמקום הכי גדול, וכך יכל הכה"ג 'לאחוז' את כל העולם כולו בשורשו, ובזה היה נבנה ומתנהג העולם.

אנו רגילים שאנו שומעים 'נייעס' - ואני מדבר גם לעצמי - אנו שומעים חדשות, ומתפעלים ממה שאומר פלוני ואלמוני וסוברים שהם אכן מנהיגים את העולם. אך אנו צריכים לדעת 'אונז דארפן נישט אויסהערן נייעס, אונז דארפן מאכן נייעס'. כי הרי יש לנו את התורה, והתורה היא יסוד הבריאה, ובכן בידינו לקבוע את הנהגת הבריאה.

צדיקים היו 'עושים חדשות'. כידוע המעשה שהרשע ימ"ש רצה להכנס לארץ ישראל בעת השואה, וכל העולם כבר סברו שזה קרוב להיות והפחד היה

מז. עיי' בספרי הפוסקים (שו"ת בית יצחק אר"ח סי' ה אות יח, שם אהע"ז ח"ב סי' קכה, ועוד, ועיי' ספר עולת תמיד לבעל מנחת אלעזר ממונקאטש) שדנו בדבר אם היה סוכה בביהמ"ק, ובמ"א האריך בזה רבינו, ובעומק הדברים ביאר שהרי קדושת ביהמ"ק היא יותר גבוה מהסוכה, ולכן לא היו צריכים לסוכה.

יו. ז"ל הגמרא שם: תניא אמר רבי יהושע בן חנניה כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעיינינו כיצד שעה ראשונה תמיד של שחר משם לתפלה משם לקרבן מוסף משם לתפלת המוספין משם לבית המדרש משם לאכילה ושתייה משם לתפלת המנחה משם לתמיד של בין הערבים מכאן ואילך לשמחת בית השואבה... דהווי מנמנמי אכתפא דהרדי.

גדול מאד, ובא הרה"ק מהוסיאטין ואמר 'אינך נכנס!' י. הרי שצדיקים עשו חדשות, לא שמעו חדשות.

אחד מהבעיות שלנו בזמננו הוא, שאנו מונהגים ע"י שרים ומנהיגי המדינה שהם ממש 'שיכורים', וזהו דבר נורא, וצריכים אכן להתפלל על זה. מעולם לא היה הסתר פנים כזה - מי שנמצא קצת בעולם המסחר יודע - שיש גזירות וחוקים משונים כאלו, שאין להם ידים ורגלים, ואנו שומעים החדשות ומתרגשים ונעצבים וכיו"ב. אמנם עלינו להאשים רק את עצמנו, כי אילו לא היינו נוטים לשמוע ולהתפעל כל כך מהחדשות, והיינו מרודים לעשות את החדשות, היה הכל הולך בטוב הרבה יותר.

הן אמת שאנו נמצאים בגלות תחת הנהגת אומות העולם, אבל לפעמים אנו גם עושים לעצמנו 'גלות' משלנו. אנו עושים לעצמנו 'בעלי בתים' עלינו. כל אדם קובע לעצמו מי הוא הבעל הבית שלו, וכאשר הוא מקשיב להדרשות של אחרים והשטותים וההבלים שלהם, אזי הוא נעשה משועבד תחתיהם. עלינו שלא להתפעל כלל מכל הנשמע והנראה, רק לדעת שהתורה היא המנהגת ומסובכת את העולם.

הרי 'עמך ישראל צריכים פרנסה' וצריכים כבר לצאת מכל זה. לא מפני שאנו צריכים ממון, אין צריכים לתת 'עצות' להקב"ה איך לתת ממון, כי ממון יכול הקב"ה לתת באיזה אופן שירצה, אבל רואים שיש כאן מצב משונה מאד, וכל זה מחמת שאנשים מתרגשים ומתפעלים מהדברים הללו. צריכים לדעת כי 'יוסף הוא השליט הוא המושביר' (בראשית מב, ו) - במקום שיש בחינת יוסף אזי הוא השליט והמשביר, כי הנהגת העולם תלוי אך ורק במעשים שלנו ולא בשום דבר אחר, ואין אדם מונהג על ידי אחרים.

וכן היה גם בבית המקדש; כשיהודים התנהגו בכשרות, היו הם הבעלי בתים. כשלא התנהגו כראוי, באו הכריונים (ניסין נו) וכל המשוגעים, ונהיו מונהגים על ידם, זהו המצב.

עלינו לדעת שצריכים להחזיק את עצמנו בתוקף גדול בשלנו, ולהיות בקדושת יוסף, וע"י קדושת יוסף אפשר להגיע להכל, כי בזכות אלו שיש להם קדושת יוסף מתנהג העולם.

יח. המעשה ידוע, שהלך אז הרה"ק מהוסיאטין על ציון האור החיים הקדוש להתפלל, וכשגמר סגר את התהלים ואמר 'ער קומט נישט'. וידוע שידע זאת ע"י שראה את השם הוי"ה מאיר על הציון.

אותו רשע שאיני רוצה להזכיר שמו כאן בבית המדרש, כשהיה צריך לצאת לערוך מלחמה הלך אל הרה"ק מבעלזא ש'יעזור לו' לערוך המלחמה". ומדוע? כי גם הוא ידע 'אז ער טויגט אויף כפרות', ואם הרה"ק מבעלזא יחליט שהוא יצליח אז הוא יצליח. גם הם יודעים זאת שבאמת הכל תלוי במעשים שלנו, אלא שהחיסרון הוא שאין אנו בעצמנו יודעים ומכירים זאת.

ובן הכהן גדול ביוה"כ הנהיג את המלחמות כנ"ל. הוא הנהיג, עשה, סיבב ופעל ככל מה שרצה, והיה זה ע"י שכלל ישראל היו מאוחדים תחתיו ולא התפעלו מדברים אחרים, ואז הכל הלך כשורה.

'דער אייבישטער זאל טאקע העלפן אונו זאלן זיך אויפוועקן פון אונזער שלאף מען זאל האבן גע'פועל'ט, מען זאל קענען דינען דעם אייבישטער באנפין נהירין מיט אלע גוטע זאכן.



סוכות

ליל א' - ליל שב"ק

דברות קודש

הנה ידוע (שער הכוונות דרושי ר"ה וחג הסוכות)
שעל החג הזה נאמר הפסוק (שה"ש
ג, ו) 'שמאלו תחת לראשי וימינו תחבנקנו'.
וענין 'חיבוק' היינו מה שהאם מחבנקת את
בנה והבן מתגדל ומתפתח ע"י זה, כידוע
שכלי האהבה והחיבוק של האם אי אפשר
להתינוק להתגדל ולהתפתח כראוי. וצריצוי
אהבה כזו הקצ"ה צעמנו מחבנק אותנו ע"י
הסוכה כנודע.

וצריבים לדעת שהחיבוק הזה הוא לכל
בר ישראל בשוה, ואין משנה
מה מצבו ועד היכן הוא משיג את הענין,
כמו שאלל האם המחבנקת את בנה התינוק,
הרי זה אהבה עצמית של אם לבנה שאינה
תלויה בשום דבר, ואכן התינוק אף שאינו
מצין ומשיג באמת מה זה אב ומה זה אם,
אבל מ"מ הוא כרוך אחריהם שיחבנקו אותו,
ואף שאינו משיג כלל מהו 'חיבוק' ומה הוא
מועיל לו, עכ"ז החיבוק מסייע להתינוק,
והוא צריך להחיבוק ונישוק של אמו כדי

להתגדל כראוי. וכן אנו כלפי השי"ת, אכן
אין אנו משיגים מהו זה שהקצ"ה מחבנק
אותנו, אבל מ"מ זה מועיל לנו הרבה, ואנו
שואצים מזה השגות צתורה והשגות צעודה,
והעיקר הוא השגות ה'דעת', וכמו שכתוב
'למען ידעו דורותיכם וגו'' (ויקרא כג, מג).

ואחר החיבוק של סוכות מגיעים לשמיני
עצרת, שאז נעשה כבר צחינת
הנישוק והזיווג, והוא היחוד הגדול בין
קוצ"ה וכנסת ישראל.

והנה באמת הענין הוא עמוק יותר, כי
עומק הענין בהקירבה הזאת של
חיבוק ונישוק צימי הסוכות הוא שאנו
משמחים את השכינה הק' בעת הזאת.
דהנה, בדרך כלל השכינה היא צער מפני
שהיא רוצה להיות עם קוצ"ה, אבל מפני
חטאינו נשתלחה להתגולל עמנו בגלות,
וכאשר בני ישראל נטהרים צראש השנה ויום
הכפורים נגרם לה עי"ז שמחה גדולה, כי
בזמן הזה כלל ישראל מתעלים וגם השכינה
יש לה מקום מנוחה צינינו, ומקבלת שפע
נעלה ומתאחדת עם קוצ"ה.

דרכיו הרעים, מ"מ קשה לו מאד לשנות את עצמו, כיון שהמדות הגרועות מושרשים בנפש מיום הולדו.

אבל יש זמן שהקצ"ה נותן לנו מהלך מ'זאל קענען ארויס קריכען פון דעס'י, והיינו צבא הלילה הראשון של חג הסוכות, שאז מתחיל החיבוק הזה של הסוכה. והשפעת ריבוי האהבה הזה נותן לנו כח לשנות את העצמיות שלנו, כמו החיבוק של האם הפועל שינויים זהיל, וכן הלאה במשך כל ימי החג ניתן לנו הכח הזה, כי בסוכות יורד הארת החסדי אשר על ידו אכן יכולים לשנות המדות'.

וגם ע"י הלולג והנענועים ממשיכים חסדים, וצפרט ציוס הראשון שהוא

אמנם למעשה, אף אחר יום כיפור עדיין אין שמחתה בשלימות הגמור, הגם שאנו מקבלים על עצמינו להתנהג כראוי מהיום והלאה, ואנו מתפללים כמה פעמים במשך יו"כ 'יהי רצון שלא אחטא עוד, מ"מ כל אחד יודע בלבו מרת נפשו, ובאמת נראים הדברים יותר כ'פורים' מ'יום כיפורים', שהרי למחרת יו"כ כולם חוזרים להרגלם ואל מעשיהם הראשונים. והטעם לזה הוא כמו שכתוב בדברי חיים צפרט כי תצא שהמדות של האדם מושרשים צו צשורש נפשו, ויש גם רצון להמידות, וגם מידות להרצון (ע"ש צ'אור הענין, מוצא צהערה), ומשום כך קשה מאד לשנות המידות, כי הם מושרשים עם רצונותיו של האדם, והגם שהאדם רוצה לעשות תשובה ולשנות את

א. עי' בד"ה בפסוק כי תבא וזל"ק בא"ד: והנה ידוע שבאדם כחות וחושים ראייה ושמיעה ומדות ההפכים לעשות טוב ולגמול חסד ולרחם ולהפכו, והכל על פי המדות שנטבעו בו. ולכולם יש רצון, היינו שיש ברצון גם כן מדות, היינו שיש במדות כח הרצון, היינו מחמת שטבעו בחמימות ומדתו לכעוס נעשה גם רצונו לכעס, וכדומה ביתר המדות. ויש גם ממדות שברצון, דהיינו מחמת שרצונו כך לכעוס, גם שאינו מוציא בטבעו כעס, ממציא לו כעס כדי למלאות רצונו, וזה נקרא מדות שברצון, וכולם, כל סוגי בני אדם מתנהג על פי המדות והרצון, הגם שהרצון רחוק מגדר המדות, שהמדות המה לנושא על החומר והרצון הוא רק היולי, עם כל זה יחדיו יתלכדו על ידי הדעת, היינו כח השופט והמכריע שבאדם, שהוא ממוצע בין הרצון והמדות כידוע. ולכן כל תנועות האדם על ידי מדות ורצון, וכל אשר הוא עושה הוא על פי מדותיו ורצונו, לזה בפעולה ניכרת בעצמו שרוצה לכעוס, ורק לפעמים המדות מביאו להרצון שהוא מחומם ומיוגע, ולפעמים הרצון מביא המדות למלא רצונו וכנ"ל.

אבל עוד נוסף באדם שיש בו כח בלתי נתפעל על פי מדות, ולמשל כששומע איזה דבר המביא לידי גיחוך ממלא שחוק בשפתיו גם בלי שום רצון ומדה כלל, וכדומה כשרוצה לישב או לעמוד אינו מתפעל כלל במדות, וכמעט ממילא נעשה הדבר בלי שום אמצעות מהמדות כמו שארי הדברים שמתנהגים על פי מדות דוקא כנ"ל... ועי' עוד להלן בד"ה במדרש תנחומא וזל"ק בא"ד: והנה באמת עיקר העבודות להפוך הגשמיות לרוחניות, ולהפוך מדות הטבעיים שבאדם לאהבה ויראה אמתית. והנה באמת ידוע שאי אפשר כלל לבוא לזה ללחום עם היצר ותחבולותיו ומדת תולדות האדם החומרי, ולנצח כל המדות הנולדות בטבע לעבודות השם, וזולת אם השם יתברך עוזר, וכמאמר חז"ל (סוכה נב ע"ב) אלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו...

ב. 'שנוכל לצאת ולהיפטר מכל זה'

ג. עי' פרי עץ חיים שער חג הסוכות פ"א, ושער הכוונות ענין סוכות דרוש ג'.

ד. עי' עוד בענין זה להלן ליל ה' וילי ר'.

והחטאים ואנו עומדים צמאז גבוה, יכול להיות לנו קצת אחיזה בהארץ השצת. וכ"ש כששצת ויו"ט מתאחדים יחד כהיום, אזי השצת והיו"ט יחד גבוהים יותר, וגם יכול להיות לנו אחיזה בהם.

ולבן אין נוטלים את הלולב צשצת, כי מגודל הארץ וקדושת היום אף אין צריכים להלולב להמשיך את החסדים. ואפילו כשחל ציוס הראשון שהוא העיקר להמשכת החסדים שהוא 'חסד שצחסד' ה, ולכאורה צודאי היינו צריכים להמשיכו ע"י הלולב, אצל למעשה צשצת אין צריכים לזה, כי צשצת נעשה הכל מאליו.

וצריבים אנו להכיר צגודל כח הארץ ימים אלו, ולדעת שצסוכות יכולים להפוך את השורש של המדות המוטצעים צנו, וצפרט ציוס הראשון שהוא אושפיאז דאצרהס הארץ חסד כנ"ל. וצריכים להאמין צזה, כי אמונה היא לשון המשכה כידוע^ה,

כנגד אצרהס צחי' חסד, שהוא הפותח שערים לכל המדות^ה, וכן שאר כל הימים שהם מהמידות האחרות הם ג"כ חסדים, כגון יום השני הוא 'גצורה שצחסד', יום השלישי הוא 'תפארת שצחסד' וכו', אצל כולם הם 'חסדים'. וצכח המשכת חסדים אלו ממשיכים את הכוחות לתוך נפשו לשנות את המידות המושרשים צלצצנו. וע"י זה נעשה שמחה גדולה להשכינה הק' שמואלת מקוס מנוחה צינינו, כי נעשים שינויים אמיתיים צעומק נפשו, שלא להמשך אחר התאוות והמדות רעות.

והנה היום הוא גם שצת וגם יו"ט, וצדרך כלל 'שצת' הוא גבוה מאד, ואין לנו כל כך אחיזה צההארץ היורדת צשצת, מה שאין כאן צהארץ היו"ט אינו גבוה כל כך כמו שצת וצכן יש לנו יותר אחיזה צה'.

אבל עכשיו אחר הימים הקדושים אלו שצצננו, נטנהרנו מכל הפגמים

ה. ע"י בפע"ח ושעה"כ שם, שביום א' של סוכות יש הארה נפלאה של חסדים מכמה אופנים, מקיפים וגם פנימיים, ובעיקר מאיר הארה של החסד הגדול הנקרא 'חסד דאזיל עם כולהו יומין' שהוא השורש לכל הבאים אחריו.

וידוע שבכל שנה ושנה היה רבינו בוער בהארץ יום הראשון של סוכות בפרט, באומרו שהיום הוא ה'יריד' הגדול שבו יכולים 'לקנות' שפע רב של חסדים, ואיש המשכיל יזהר לנצל את הזמן היקר הזה, ובפרט בנסילת ונענוע הלולב למחר ביום ראשון הוא 'יריד' גדול מאד שממשיכים חסדים גדולים ונפלאים.

ו. ר"ל שממשיכים חסדים לתוך הגבורה, וכן ביום שלישי ממשיכים חסדים לתוך התפארת, וכן הלאה, אבל כללות כל עבודת חג הסוכות היא המשכת חסדים, ע"י כל זה בשער הכוונות ענין חג הסוכות דרוש ה', וע"ע בפרע"ח שער הלולב פ"א ב' וג'.

ז. כי קדושת השבת נעשית מאליו באתערותא דלעילא בלי עבודתינו, כידוע ענין 'שבת קביעא וקיימא', אבל ההארה היורדת ביו"ט אינו גבוה כל כך כמו שבת כי זה תלוי בעבודתנו. וע"י דברי האריז"ל בדרושי ר"ח ואסרו חג החילוק בין שבת ליו"ט.

ח. ע"י לעיל הערה ה.

ט. ע"י אוהב ישראל נח ד"ה ויבא נח, ועוד.

התחילה רק צליל שני (סוכה גא), שליל שני
היא צחי' גבורה'.

וזדו ענין השמחה של סוכות, שזו יש לנו
מהלך לנצח את כל הקשיים ומדות
גרועות המוטצעים צנו, צכח הציצוק של
השי"ת והמשכת החסדים לתוך המדות
כנ"ל, וממילא מגיעים לשמחה גדולה.



שיחות קודש

א

בפני יהושע (צ"ק צב. ד"ה צחוס') יש חשבון
שהמעשה של צנות לוט (בראשית יט)
היה צלילה הזה - לילה ראשונה של סוכות.
וידוע שממעשה זו נולד מואב, וממנו יצאה
רות המואביה שממנה בא משיח בן דוד,
וכמבואר אצלנו הרבה פעמים שנקודת
משיח צריך לבא דוקא ע"י מעשיות כעורים
כאלו, ועכ"פ הרי שענין לידת משיח שיין
לליל סוכות.

והענין יובן עפ"י דבריו לעיל, שהרי
משיח הוא זה שיהפוך את כולנו
לעתיד לבא, שיהא לנו מידות ישרות, וכל
המדות שמושרשים צנו יתהפכו לטוב, כמו
שאמרנו לעיל שצסוכות יכולים להפוך את

שע"י שמאמינים שכן הוא, אכן יהיה כן,
ואם אין האדם מאמין בכוותיו צודאי
שאכן לא יוכל לפעול עמם כלום, ורק
כאשר מאמין בגודל כוחותיו שנתן לו
השי"ת יכול לפעול גדולות ונצורות ולעשות
שינויים גדולים בעצמו. וצאמת ניתן הכח
הזה לכל אחד ואחד מאיתנו, שהרי הציצוק
הזה של הסוכה הוא לכל ישראל כנ"ל. יש
הסוצרים ש'אתה צחרתנו' נאמר רק על
החתם סופר והצעל שם טוז וכיו"צ, ורק
מפני שאין יכולים למוחקו מהסידור אנו
אומרים אותו ג"כ, אבל צאמת נאמר על
כל אחד ואחד 'אתה צחרתנו מכל העמים!',
'ותתן לנו ה' חלקינו באהבה! את יום חג
הסוכות הזה'.

וזדו עומק ענין השמחה של סוכות, דהנה
ידוע שהשמחה האמיתית אינו צאה
אלא ע"י 'גבורות', דהיינו כאשר האדם
עורך מלחמה ומנצח, נצמח מזה השמחה
אמיתית; כל המהלכים שאנשי העולם
חושבים שיכולים להציא שמחה, כגון ע"י
מאכלים טובים ומקומות נופש וכדו', הם
רק כמו 'ציגארטליך', שהם טובים וערצים
בשעת מעשה, אבל צרגע שלאחריו הוא נמצא
צמצב שהיה לפני זה וצריך עוד... אמנם
השמחה האמיתית אינה אלא מכח הגבורות,
שמתמודד עם קשיים העוצרים עליו ומצליח
לעבוד על עצמו ולהגיע אל תכליתו. ולכן
איתא ששמחת צית השואצה צצית המקדש

המדות מן הקצה אל הקצה ממש, אע"פ שהמה מוטענים צעורשו כנ"ל.

יִוְהַנָּה ידוע שאין דרכו של הקצ"ה לעשות דברים שהם נגד דרך הטבע, ואע"פ שהוא כל יכול ואינו משועבד לטבע כלל, מ"מ קצת שהצריאה יתנהג עפ"י טבע, וצדק כלל אינו משנה מהטבע, ואפילו הצדיקים לא רצו צדק כלל לשנות מהטבע, ואע"פ שהיה צוחם לעשות מופתים וכיו"ב, היו יראים מזה מאד, כי ידעו שיכולים לפעמים לזאת מזה קלקול מזל אחר.

אבל הלילה הזה ראינו איך שהשי"ת שינה את הטבע שצילנו שנוכל לקיים מצות סוכה כראוי, כי צמשך היום ירדו גשמים חזקים מאד והיה נראה שלא נוכל לקיים מצות סוכה כראוי, כי היה נראה שצודאי ירדו גשמים כל הלילה שכוונות אלו שיהודים החרדים דרים בהם,

כמו צארא פארק וויליאמסצורג - איני זוכר כבר זמן רב שמטר חזק כזה ימשך לכ"כ הרבה זמן - ואכן צמשך היום ירדו גשמים רבים וחזקים כל היום כולו צלי הפסק, אצל מיד כשנכנסו בני ישראל לישב צסוכה, פסקו הגשמים.

וזוה מראה לנו איך שצלילה הזה, וכן צמשך כל ימי הסוכות, יכולים להפוך ענינים אע"פ שמוטענים כבר. וזוה קיים הקצ"ה את 'מצות סוכה' אשר ענינה היא להפוך דברים המושרשים מכבר.

ב

היום חל היארצייט של הרה"ק בעל 'ברית כהונת עולם'. צאופן רגיל אני משתדל צליל זה לומר איזה דברים מתוך ספרו הק"י, אצל היום לא הציאותיו עמי משום שצצת היום".

יא. בשנה זו ירדו גבורות גשמים מרובים ורוח סערה כל משך היום בערב יר"ט, וחזוי מזג האויר אמרו שכן ימשך גם כל הלילה. הרבה מורי הוראה כבר פרסמו פסקי הלכות מה לעשות כשיורדים גשמים בליל ראשון של סוכות, וכבר הכריזו בביהמ"ד שבמקום לערוך השלחן בסוכה יתקצו בביהמ"ד לשירות ותשבחות. ולמעשה מיד בכניסת החג פסקו הגשמים לגמרי, ורבינו ערך השלחן בהסוכה כרגיל ובשמחה עצומה.

יב. רבינו חיבב מאד את הספר הקדוש 'ברית כהונת עולם', וחיבה זו היתה טבועה בו עוד מבית אביו, האדמו"ר רבי אברהם יהושע העשיל זצ"ל, שהיה לומד בספר הקדוש הזה תדיר, והיה הספר חשוב ויקר בעיניו מאד. וכאב כן הבן - היה רבינו הוגה בו רבות, והיה מפליא מאד בגודל קדושת הספר ומחברו ובנוראות דברי תורתו. ועד כדי כך היתה התקשרותו אל הספר, שאף בשנים הראשונות, כאשר עדיין לא היה עורך שלחן הטהור בליל ראשון של חג הסוכות, מכל מקום, מאחר שבליילה זה חל היוםא דהילולא קדישא, היה קובע שיתאספו כולם בסוכת בית המדרש, ושם היה לומד ברבים מתוך הספר הקדוש, אף מבלי לערוך שלחן הטהור. ברבות השנים נעשה מעמד זה עצמו כעין שלחן הטהור, ולאחר שכבר החל לערוך שלחן הטהור בלילה זה, היו דברי התורה הנאמרים בו סובבים בעיקר סביב דבריו הקדושים של בעל ה'ברית כהונת עולם'.

יג. כידוע, על אף שרבינו היה מן המתירים את העירוב בעירינו בארא פארק, ואף פעל למען הקמתו מתחילה, מ"מ פקודת רבו הרה"ק התורת מרדכי מוויניץ זי"ע שמרה נפשו, והיה נמנע מלטלטל על סמך העירוב.

הספר 'צריט כהונת עולם' הוא ספר פלא
מאד, וכתוב צו רמזים נפלאים
שאין כמותם. הוא נפטר בהיותו רק בן
שלשים וחמש שנה (נולד שנת תק"ג ונסתלק בשנת
תקמ"ח), ועל מצות סוכה וד' מינים יש לו
רמזים נפלאים על הפסוק 'מקדש ה' כוננו
ידיך' ועוד כהנה וכהנה, עי"ש. הוא ספר

נפלא כל כך, שהוא כותב ששה דברים
בשורה אחת.

העיקר הוא שיושפעו חסדים גמורים,
זכות הסוכה, 'זכו"ת די רבונו
של עולם', וזכות הדיקים. זכותו יגן עלינו
ועל כל ישראל.



ליל ב'

דברות קודש

פוגשים זה את זה, הם מנשקים זה את זה, אך עדיין אין זה האהבה והקירצה הכי גדולה, אלא הקירצה האמיתית היא החיצוק, ואת זאת עושה האם לצנה.

והנה עיקר האהבה והקירצה שיש לאם עם צנה מתגלה ע"י החיצוק, וכל שאר הדברים שהיא עושה לו, שמנשקתו ומאכילתו ומניקתו, כל אלו הם דברים פשוטים הצאים מחמת האהבה והקירצה הזאת. והנה הגם שהאם עושה לצנה גם נישוק, אצל הנישוק הוא טוב לרגע אחד ואח"כ לא משתייר מזה כלום, משא"כ החיצוק הוא דבר תמידי ונמשך, והשפעתו נמשכת גם לאחר מכן, כי ע"י זה מתגדל התינוק כראוי למשך כל ימי חייו (מבואר לעיל ליל א', ע"ש).

ועל דרך זה הוא גם צענין האהבה של קוב"ה לכנסת ישראל, שעיקר אהבתו וקירצתו אלינו מתגלה צמה שמחצק אותנו, וחיצוק זה נתבטא אז במדבר ע"י הענני כבוד, שלא פסקו מהם כל אותם ארבעים שנה ברגיפות, וכל שאר הדברים - שהאכיל אותנו והשקה אותנו זמן וצבאר, זהו בצחינת הנשיקין שהם רק גילוי האהבה לפי שעה, והם כבר נכללים ממילא בחיצוק הזה של הענני הכבוד.

הנה ידוע שמלות סוכה אנו עושים לזכר ענני הכבוד (סוכה יא: טוש"ע תרכ"ה א'), והקושיא צוה ידועה, למה עושים זכר רק לנש של ענני הכבוד, והרי היה לצני ישראל במדבר עוד ניסים, כמו מן ובארה של מרים, ולמה אין אנו עושים זכר גם לניסים אלו.

והענין צוה הוא, דהנה הסוכה היא החיצוק שהקב"ה מחצק אותנו כמו אם המחצקת את צנה, וכידוע שענין הסוכה היא צחינת אימא עילאה המסככת על צנה ומחצקת אותו (זה"ק ח"ג רנה: ושם שט.), על דרך הכתוב (שה"ש ג, ו) 'וימינו תחצקני', וכמ"ש האר"י ז"ל (שעה"כ חג הסוכות דרוש ד) שזהו סוד ההלכה שדפנות הסוכה לריכים להיות 'שנים כהלכתן' ושלישית אפילו טפח' (סוכה ה), כי זהו דמיון ולורת ג' חלקי היד שעושים החיצוק, ב' חלקי הזרוע הארוכים, ופס היד הקצר"י, והוא החיצוק מקוב"ה לכלל ישראל.

והנה יש ב' אופנים לבטא רגשי אהבה וקירצה; חיצוק, ונישוק. והחילוק ביניהם הוא, שע"י נישוק אכן מביעים רגש של אהבה, אצל הרי גם כששני ידידים

הק' אינס דצר שמורידים וגוונים אלא הם מגינים עלינו ונשארים עלינו לעולם, כ"ד שעות ציוס, צכל יוס וצכל עת וצכל רגע ורגע.

ובן היה צמשך כל הארצעים שנה שהיו ישראל צמדצר, שהקיף אותם השי"ת צענני הכצוד להגן עליהם צקדושחו מכל הקליפות שהיו שם, וכמו שהעיד הפסוק (דברים ת, טו) 'המוליך צמדצר הגדול והנורא נחש שרף ועקרצ וגו'', וענני הכצוד הצילו אותם מכל אלו, [וגם למ"ד שהסוכה היא זכר לסוכות ממש שעשו להם (סוכה יא:), הוא ענין של שמירה מקליפות, כי סוכות האלו היו צעת שכצשו את ארץ סיחון ועוג (עי' רוקח הלכות סוכות), שהיו קליפות גדולות שהיו צריכים להכניעם לפני כניסתם לארץ ישראל]. וכן וקדוש צענניס אלו צאו מכחם של כלל ישראל, כמו שהרה"ק מרוזין זי"ע היה רגיל לומר שהענניס נעשו מהצל החמימות של כל ישראל ואהצתם זה לזה.

אבל לא רק צאותן ארצעים שנה ההם, אלא מאז ועד עתה לא היה רגע שהסיר השי"ת את השגחתו ואהצתו מעלינו.

ולובר זה החיצוק אנו עושים את הסוכה, כי הסוכה עצמה היא ענין חיצוק (כ"ז), וממילא שאר הניסים שהיו אז צצר נכללים צהקירצה הזאת, ואינס עיקר הענין ולכן אין עושים להם זכר מיוחד^{טו}.

והחיבוב של הסוכה אכן פועל עלינו ממש כמו חיצוק של האם לצנה, כי אנו 'מתגדלים' על ידי זה, ושואצים מזה השגות התורה והשגות עצודה, וצעיקר את השפעת ה'דעת' הנצרכת לעבודתו יתצרך, וכמ"ש 'למען ידעו דורותיכם'^{טז}.

והחיבוב הזה אינו פוסק מאיתנו אחר סוכות, כי מלות הסוכה אין ענינה שרק צמשך צצעת ימים אלו השי"ת קרוב אלינו ע"י הסוכה, אלא הסוכה היא רק 'סימן' שאנו עושים לענין זה שהקצ"ה משגיח עלינו לעולם, ולא רק צצעה ימים אלו. ועוד שהרי הסוכה היא כל כולה שמות הק', וצעיקר מה שתיצת סוכ"ה צעצמה היא צגימטריא הוי"ה אדנ"י כנודע (מיקו"ז

נו, ועי' צרית כהונת עולם עוד הרצה שמות ורמוזים). וצכן לאחר סוכות אכן מסירים את הסכך הגשמי וסותרים את הדפנות, אצל השמות

טו. ומן הראוי להביא בזה את לשון החיד"א בספרו 'ראש דוד' פר' אמור: באזנינו שמענו משם גדול, הרב החסיד מהר"ר יהודה חאביליוו זה"ה, ראה ויתר וטעמא טעים על אשר ציונו יוצרנו לעשות זכר לענני כבוד במצות סוכה, ואילו למן ובאר שתיים הנה רעותיה לא יפקדו ולא יזכרו לעשות להם שם, והיה טעמו כי הענני כבוד סוכים בכנפיהם לישראל עם קרובו, ובהם נבחן וניכר תפארת ישראל, כי הן הן בני אל חי ובחר בנו מכל העמים, כי הערב רב גם שקבלו התורה והמצוה, מחוץ לענן יחנו, ודוקא ישראל מוקפי ענן, אבל מן ובאר היו נוונים מהם גם הערב רב, אי לזאת בדבר המסויים לישראל לבדם צצטוינו לעשות זכר, מה שאין כן מן ובאר שהיו גם לערב רב.

טז. עיין עוד לעיל בלייל א'.

שיחות קודש

א - אושפיזא דיצחק

הנה במהר"ל (נפח ישראל פי"ג) מבאר מה שאמרו חז"ל (ספרא בחוקותי ב, ה, מוצא ברש"י) על הפסוק (ויקרא כו, מז) 'וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור', 'למה לא נאמרה 'זכירה' ביצחק, אלא אפרו של יצחק נראה לפני צבור ומונח על המזבח' (לשון רש"י שם), דהענין הוא שהרי יצחק 'האט אויס געשטרעקט די האלז פארן אייבערשטן' יי, ועל ידי מסירות נפש כזה נעשה יצחק ממש מאוחד עם השי"ת, ולכן אין שייך לומר שהקצ"ה 'זוכר' את העקידה, כי זכירה שייך רק בדבר שהוא רחוק ועכ"ז זוכרים אותו, אצל יצחק ע"י מסירת נפשו נעשה אחד ממש עם השי"ת ולא שייך לומר זו 'זכירה', אלא כאילו הוא נעשה עכשיו ממש (עכ"ה ד) יי.

ואין החיצוק הזה רק לשצעה ימים, אלא לשצעים שנה - כל חיי האדם, ועוד יותר מזה, לעולם אינו עוזב אותנו, ומחבק אותנו תמיד, וממילא כבר צאים עם החיצוק גם בני חיי ומוזני וכל טוב.

יעזור השי"ת שאכן יושפע לנו כל טוב וטוב, ונצין את גודל אהבתו אלינו והחיצוק שמחבק אותנו. ולמחר נזכה כולנו לקחת בידינו את הד' מינים (יום הראשון היה שבת), שגם הם מלאים שמות, ועליהם רומז הפסוק 'מקדש ה' כונו יד"ך', ויש בזה הרבה רמזים נפלאים, ואכמ"ל (עיין ברית כהונת עולם, מאמר פרי עץ הדור פי"ג ועוד). והסוכה היא מה שהקצ"ה מחבק אותנו, והד' מינים הם מה שאנחנו מחבקים אותו, ולא יצריחו ולא יעלימו לא זה מזו ולא זו מזה, עד שנזכה לציאת גואל נדק במהרה בימינו אמן.



יז. ראה רעיא מהימנא פר' אמור קד. ז"ל: פקודא דא ליטול לולב בההוא יומא באינן זינין דיליה, והאי רזא אוקימנא ואוקמוה חברייא, כמה דקודשא בריך הוא נטיל לון לישראל בהני יומין וחדי בהון, אוף הכי ישראל נטלי ליה לקודשא בריך הוא לחולקיהון וחדאן ביה, ודא הוא רזא דלולב ומינין דביה דאיהו רזא דיוקנא דאדם והא אתמר.

יח. 'פשט צווארו להישחט לפני השי"ת'

יט. ז"ל שם בא"ד: וכל ענין זה רמז הכתוב, דכתיב 'וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור'. למה נאמר אצל אברהם ויעקב זכירה, ואצל יצחק לא נאמר זכירה, כי אפרו של יצחק נראה כאילו צבור ומונח על גבי המזבח, עד כאן. ובאור זה, כי הזכירה שייך אל דבר שאינו לפניו, אבל מצד כי יצחק מסר נפשו אל השם יתברך, וביטל עצמו אל השם יתברך, הרי אין לו הבדל מאתו יתברך, ולא יתכן בזה זכירה, כי הוא נראה תמיד לפני השם יתברך. והוא שאמר שראה אפרו, רוצה לומר מה שמסר נפשו אליו, לכך הוא לפניו תמיד. ואלו הדברים הם עוד סודי חכמה עמוקה מאד, ואי אפשר לפרש יותר.

ועד כדי כך גדול כוחו של מסירות נפש, שאע"פ שלמעשה לא נשחט יצחק, אמרו עליו 'אפרו של יצחק'. וכן גם אמרו (זבחים סג.) שכאשר ראו לראות היכן הוא מקום המקדש ראו שם את 'אפרו של יצחק', ואע"פ שלא נשחט מעולם, ומעולם לא נעשה צאמת 'אפר', אצל כיון שהיה לו רצון חזק ואמיתי למסור את נפשו לה' כעולה כליל, נחשב הרצון הזה למעלה כאילו נשרף צאמת, וכבר יש 'אפרו של יצחק'.

ובן הוא גם המסירות נפש שלנו, ע"י עמידה בנסיונות של דורינו השפל

הזה מתוך מסירות נפש ממש, והרצון העז שיש לנו לעשות רצונו בלבד שלם, הרי היא נחשבת למעלה כאילו מסרנו את נפשינו צאמת.

והרי כבר מסרו ישראל את נפשם להשי"ת בכל ליבם צמשך הרצה דורות, 'אידן האצן שוין גענוג אויס געשטרעקט די האלז פארן אייבערשטן', ובדאי כבר נזכה בקרוב שיחגלה לנו ציהמ"ק, כמו שע"י כח מסירות נפש נתגלה להם מקום המקדש אז, כן נזכה ע"י המסירות נפש שלנו שיחגלה לנו בית המקדש השלישי.



רב"ק אצל שמחת בית השואבה בלילי חוה"מ

ליל ד'

וביאור הדברים למה דוקא אחר יום השני,
י"ל דהנה ידוע שיום הראשון

של סוכות הוא צחינת חסד שצחסקד, ויום
השני הוא צחינת גבורה שצחסקד, [דהיינו
שאין זו רק גבורה אלא היא כלולה צחסקד,
ושניהם הולכים יחד, ואכ"מ] (עי' לעיל ליל
א' וצמחין שם הערה ו'). וידוע שהשמחה אינה
צאה אלא על ידי גבורות. כהיום יש גם
הרבה דרכים ו'פאטענען' אחרים להשיג
שמחה, אבל האמת היא שאין שמחה אלא
על ידי גבורות, ואי אפשר שתהיה שמחה
בלא גבורות. ועל כן צלילה הראשון של
חג הסוכות לא היתה שמחת צית השואבה
צצית המקדש, לפי שהלילה הראשון הוא
צחינת חסד, והגם שחסדים הם דבר טוב
מאד, אך אין צהם צחינת שמחה, עד שיהיה
גבורות עמהם.

וראיה לזה מכל אותם העשירים שיש
להם מיליונים וציליארדים, ויכולים
לעשות כל מיני תענוגים שונים ככל העולה
על רוחם, ואף על פי כן הם מלאים צעצות
ולצקוף הם מפילים עצמם מן הגג, ואין
להם חיים כלל, וכולם משתגעים ויוצאים
מדעתם. ועל כרחק ששמחה אמיתית אינה
אלא מתוך גבורות, כגון על ידי יסורים, או
על ידי קשיים צעצות ה' וכיו"ב, והאדם
המצליח לעבור יסורים וקשיים, הוא יש לו
צחמת שמחת החיים.

איני רוצה להפסיק ולומר כאן דברי תורה,
אך ראיתי היום קטע נפלא צספה"ק
'נועם אלימלך' צפרשת נח והם דיבורים
מפליאים, וזל"ק: "ותנח התיבה בחודש
השביעי' (צראשית ט, ד), רמו שעיקר הוא
לאדם לתקן את מעשיו בחודש השביעי
הוא תשרי, ואז תפילתו רצוי יותר
משאר ימות השנה, כמו שדרשו חז"ל
(כ"ה ית). דרשו ה' בהמצאו (ישעי נה, ו) אלו
עשרת ימי תשובה שאז הוא בח יותר
השראת הקדושה'. וכאן צל דבר חידוש
נפלא: 'זוה ותנח התיבה בו' בשבעה
עשר יום לחודש, דהיינו לאחר שעברו
גם בן ימי החג שני ימי הראשונים
וקיים בהם מצות סוכה ולולב, ואז יש
בח להקדושה לשלום על הרי אדרמ
רמו להקליפות לשבר אותם על ידי
הקדושה'. עכ"ל.

דיבורים אלו הם מחודשים ומפליאים,
'ס'איז זייער אן אינטערעסאנטע
שטיקל, ווער ס'פארשטייט פארשטייט'. מי
שלומד צספר 'נועם אלימלך' יודע שזוהו
קטע נדיר מאד. אבל עכ"פ הוא כותב
שזה דוקא 'צצעה עשר יום לחודש' לאחר
שעברו שני ימים ראשונים של קיום מנחת
סוכה ולולב.

ליל ה'

אין צרנוני להפסיק ולהאריך כאן דדיבורים, אצל יש מימרא קדושה שאומרים בשם הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע, שאמר: 'הללוהו צתו"ף ומחו"ל' (תהלים קג, ד) - 'די סוף וועט זיין מ'וועט מוחל זיין'. והיינו שבסוף ימחלו לו לאדם על כל עוונותיו. ובפשטות נראה הדבר כפתגם יפה בעלמא, אצל צריכים לדעת שכל דצריהם של הצעש"ט ותלמידיו זי"ע היו צוויים ומיוסדים על יסודות עמוקים, ולפעמים ניתן לתפוס ולהצין קצת רמז בעומק כוונת דצריהם.

והנה יש חשבון נפלא מהרב"ע מפאנו בענין ימים האלו שאנו עומדים בהם. ונקדים לדבריו מה שהציא הלבוש (סימן תרס"ד ס"א), שיש צחינת ראש השנה לימות החמה ויש ראש השנה לימות הלצנה, וכידוע שהחילוק צין שנת הלצנה לשנת החמה הרי הוא י"א יום, נמצא לפי חשבוננו שיום הכיפורים שלנו הוא צחינת ראש השנה לימות החמה, ויום הושענא רבא יהיה צחינת יום הכיפורים לימות החמה. הרי שימים אלו מראש השנה עד ליו"כ והושענא רבא הם המשך עבודה אחת הנחלקת לשמים. וכתב הרב"ע מפאנו (חקור דין ח"צ פכ"ד) שמתחלת ראש השנה עד אחר נעילה של יום כיפור

וזאת היתה השמחה העלומה בשמחת צית השואצה, והיו משוררים שם צבית המקדש ניגונים מעניינים מאד, 'אשרי ילדותנו שלא ציישה את זקנותנו', 'אשרי זקנותנו שכיפרה את ילדותנו' (סוכה ג.), שהיו מדברים רק מחלק העבודה, שהלחינו להגיע למדריגות בעבודת ה' ועמדו בנסיונות וכיו"צ. כי לא שייך שיהיה 'שמחת צית השואצה' אלא אם כן יש גבורות, ובלא זה אי אפשר, ולכן רק צלילה השני שהוא צחינת יחמק - גבורה, אז מתחילה השמחה.

ועב"פ יש כאן דבר נפלא שכתב לנו הרצי ר' אלימלך זי"ע, שנתן לנו 'זמן קצוע', שאחר צ' הימים הראשונים, הכל כבר הולך צנקל, ואז יכולה כח הקדושה לשלוט על 'הרי אררט' שהם הקליפות, והמצין יצין.

השי"ת יעזור, צוכות שאומרים דיבורים מהרה"ק הרצי ר' אלימלך, שזכותו יגן עלינו ועל כל ישראל. וכבר יתקיים מה שכתב, וימתקו כל הדינים. וצריכים אנו לכך, כי גבורות יש לנו די והותר, צימינו אין צריך להסציר מהו 'גבורות', 'ס'איז זייער וואויל, זייער פיין, זייער זיס, אצער גבורות האצן מיר איצערן קאפ"ב, ובקשתינו שכאשר השי"ת נותן לנו עכשיו ימי שמחה, כבר יהיה שמחה צשלימות עם כל טוב וטוב.



שאתה יכול 'לערבצ השטן' ועמו כזיכול גם את השי"ת.. הלא ח"ו צכלל לחשוב כן ולצוא צמהלך מחשבה שזזה.

אלא מאי, כי הנה נתצונן מדוע אכן קשה כל כך לאדם לשנות את עצמו ואת טבעיו, הביאור צזה הוא שיש לאדם נטיות צטבעו שאין הוא 'צעל הצית' עליהן, ואין הוא שולט צהן. יש לו נטיות של תאוה, גאוה, ושאר כל ההצלים שיש לו, ואף צצאמת אכן אין הוא רוצה להיות כן, וצפרט צצוא הימים הקדושים שמתעורר רצונו לטוב וצצאמת אינו רוצה וחפץ צרע, מכל מקום המידות שולטות על הרצון, שאפילו על רצונו אין הוא יכול לשלוט, כי המידות הן טבע המוטצע צאדם (עי' לעיל ליל א' עפ"י דברי הדברי חיים פר' כי תצא).

אולם, יש דצר שהוא למעלה מן הרצון ולמעלה מן הטבעיות, [והוא הנקרא צספרי הקדמונים 'כח היולי' (עי' רמב"ן תחילת צראשית)] ועל זה עוצדים צימים אלו. כידוע שימים אלו הם ימים שעוצדים על ענין ה'דעת', שהוא הממשיך מחכמה וצינה (עי' שער הכוונות דרושי הסוכות) וצצאמת היא עוד יותר גצוה מזה, כי לא ממשיכים רק מחכמה צינה דעת, אלא כמו שכתב בעבודת

יש רמ"ג שעות ב', ועוד פעם נוספת של רמ"ג שעות יש מלאחר נעילה עד הושענא רצה ב'. והנה אם נחשוב צ' פעמים רמ"ג, הרי זה עולה למספר 'תו"ף', וזהו 'הללוהו צתו"ף ומחול', שלסוף תפ"ו שעות אלו נשלם המחילה (עכת"ד הרמ"ע מפאנו).

ועומק הענין הוא, דהנה מעיקרי העניינים שעוצדים על זה צימים אלו, הוא לעשות שינויים אמיתיים צתוכנו ע"י שעוצדים על השורש, ולא כמו שנראה שהוא כמין 'מצנע תשובה', כי אם הוא רק צצחינת 'מצנע תשובה' הרי זה אינו כלום, כי אח"כ יהיה - כמו שאומרים כאן צאמעריקע - 'צע"ק ט"א סקווע"ר ווא"ן' (חזורים שוב לדרך הראשון), ומה עכשיו? עשית תשובה, ומה יהיה הלאה? וכאילו זה כמו מין 'כינוס שנת' שאח"כ אומרים 'איצער א יאר אין פריידן' ב', וכמו שאכן אומרים צתפילות יום הקדוש 'מלך מוחל וסולח לעוונותינו ולעוונות עמו צית ישראל ומעציר אשמותינו צכל שנה ושנה' - וכאילו צצר מגלים שזה רק כמו 'כינוס שנת' ואם ירצה השם לשנה הצא עוד הפעם ימחלו העוונות, הרי ח"ו לומר כן, כי זה נראה ממש כליגנות. הלא אין לך שום פנים! אתה צא צכל שנה ושנה 'ווי א נער אויפן מארק', ואתה סוצר

בא. היינו עם הוספה מחול אל הקודש, כי ב' ימים הם ר"מ שעות ושעה אחת הוספה מחול על הקודש בתחלת ראש השנה ושעה אחת הוספה מחול על הקודש בסוף יום הכפורים בשעת נעילה הם רמ"ב ובסוף נעילה בשעה רמ"ג הוא הגמר דין.

בב. היינו מב' שעות אחר יום כיפור כנ"ל עד שעה חמישית של ליל הושענא רבה, עי"ש החשבון.

בג. 'לשנה הבאה בשמחה'

ישראל (לסוכות ד"ה צפרשת אמור כל האזרח) על הפסוק 'כל האזרח בישראל ישבו בסוכות', שתיבת 'האזרח' הוא בגימטריא 'אר"ך', שהוא מקום גבוה ונשגב מאד, למעלה מכל מיני הנטיות, ושם מגיעים ע"י הסוכה^{כד}, ותכלית כל זה הוא להתדבק למקום שהוא למעלה מכל הנטיות המוטצעים בנו, ועי"ז להפוך את המידות בשורשם.

ודבר זה באמת תלוי בצחינת 'עצם הלוח' שיש בכל אדם, שהוא שורש חיות האדם, ועל ידו יקום צתחיית המתים לעתיד לבא כנודע (וזה"ק ח"א סט.). כי אז לעתיד לבא לא תהיה שום נטייה לכל התאוות וההצליס האלו, והאדם יסתכל על עצמו ויתמה 'הלל אני אותם אדם עצמו, ומה נעשה עמי?', אבל הענין הוא שתהיה חיות חדשה בעולם, וכל אדם יקבל חיות חדשה משורש חיותו ועל ידה ישתנה לגמרי.

והאדם כבר יכול לשאוב את החיות הזאת אפילו לפני הזמן ההוא של לעתיד לבא, ובעיקר יכול לשאוב חיות זו בזמנים נעלים אלו. וזה מרומז בהשגות של רמ"ג שעות אלו, כי מספר רמ"ג עולה 'עצ"ם לוי' כידוע, שע"י הכח של עצם הלוח יכולים אכן לשנות את הנטיות והמידות.

וזהו עומק המימרא של 'צחוק ומחול'; שצחוק תהיה מחילה. אבל אימתי הוא

ה'סוף'? יכולים ללמוד כוונת המימרא כמו שגראה בפשוטו, דהיינו - רחמנא ליגן - כשהוא כבר סוף ממש ואין עוד מה לעשות, ובהכרח כבר נריכים למחול, וכמו שעושים 'באנקראט געשעפט', ובצחינת 'מלך מוחל וסולח ומעזיר אשמותינו בכל שנה ושנה'. אך יש ביאור יותר עמוק צענין 'סוף' זה, והיינו כשהאדם תופס את הענין כראוי, ויוצא מתחת כל נטיותיו הרעים ונעשה שליט על עצמו, וצימים אלו יש כוח מיוחד לזה, שהם שני פעמים רמ"ג שעות העולים למספר 'תו"ק', ובכח ימים אלו יהיה 'מחילה' אמיתית ושינוי בהשורש.

והנה יש ימי דין וימי שמחה; מתחילה ראש השנה ויום כיפור שהם ימי דין, ואח"כ נכנסים לסוכות שהם ימי שמחה, ועבודת האדם הוא לעבוד בכל האופנים שלו לשנות את מציאותו, צתחילה ע"י הנהגה של יראה ואח"כ מתוך שמחה.

ובענין זה יש מימרא קדושה בזהר^הק מבאדיגורא ז"ע - 'א אינטערעסאנט ווארט האט ער, אביסל א שארף ווארט' - אשר ציוס שמיני עזרת שהיא גמר הצחימה דנים את האדם באיזה זמן הוא מתנהג טוב יותר, האם צימי הדין הוא מתעורר להתנהג כראוי וצימי השמחה הוא נותן מנוח לנפשו, או שצימי השמחה הוא מתנהג יותר טוב

כד. זל"ק בא"ד: להכי כתב קרא האזרח בה"א שמספרו רכ"א כמספר אר"ך להורות שסוכת אר"ך מגין עלינו מעלמא אריכא וממילא שהנשים פטורות כיון שאין להם שם עלייה.

איז על כתף חצירו, וגם כל היום הלכו מעבודה לתפלה, ללימוד, לסעודת יו"ט וכן הלאה (סוכה שס); באופן רגיל, אדם שלא ישן מגיע לידי כעס ובלבול הדעת, וכאן היו בשמחה וצטוב לצב על אף שלא ישנו כלל, והלכו מחיל אל חיל. והיינו מפני שהגיעו לצמינה זו של 'צתו"ף ומחול', שתפסו את הרמ"ג שעות כראוי, 'ווייל דאס איז שעות פון כוחות למעלה מדרך הטבע פון א מענטש' ב, וכאן זה יש לכל אדם, ורק צריכים להוציאו מן הכח אל הפועל. וכאשר הקדוש צריך הוא עוזר והאדם זוכה להוציא כוחות אלו שלמעלה מדרך הטבע, הרי זאת ישועה לנפשו.

ובימים אלו רואים בחוש שצאמת יש לכל אדם כוחות אלו, כי צימים אלו עושים בני אדם דברים שלא היו עושים בכל השנה כולה ב, ועושים זאת צמסירות נפש והתמסרות נפלאה, כי זהו כוחו האמיתי של האדם, לצאת מכל טבעיו ונטיות נפשו להצליח עוה"ז, 'א מענטש איז צבא ארויסצוקריכן פון אלע זייגע שטותים און גארשקייטן', ואפילו אם לא יאכל את כל אלו התאוות

מצימי הדין. וכפי האופן שבו יטיב את דרכיו יותר, לפי זה יגזרו את דינו לשנה הבאה, אם שנה של דין או שנה של שמחה, ועל זה הוא הנידון בשמיני עשרת, עכמד"ק. והנוגע לענייננו, שעיקר האופן שהאדם אכן ישנה את דרכיו הוא צימי השמחה, ולא רק כאשר עושים מצב של דין המעוררו לעשות תשובה, והוא מצב שיתחלו לו את העוונות שוב ושוב. והם הם צ' האופנים לפרש המימרא של 'צתו"ף ומחול', 'צו"ף' יכול להתפרש על דרך 'סוף' ממש כנ"ל, ויכול להתפרש כחשבון של צ' פעמים רמ"ג כנ"ל, 'וואס א מענטש קען ארויסקריכן פון אלע זייגע גארשקייטן' ב.

וזהו ענין השמחה שהיתה בשמחת צית השואצה צימים אלו, וכמו שאמרו שם 'אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו' (סוכה גג), שעיקר השמחה היתה על ההצלחה לשנות את הנטיות ולצאת מתחת הנהגת הטבע. שכן בשמחת צית השואצה 'איז מען ארויס פון די גלייז' ב, וכמוצן שאינו דבר פשוט כלל ע"פ טבע שאנשים היו נעורים לילות שלימים, ורק נמנמו קצת

בה. 'שאו ניתן להאדם לצאת מכל נטיותיו והבלי'.

בו. 'ממש יצאו מן הכלים'.

בו. 'שהם שעות של כוחות למעלה מדרך הטבע של האדם'.

בה. ענין זה מרגלא בפומיה דרבינו בכמה דוגמאות, כגון מה שבראש השנה ויום כיפור כולם עומדים בביהמ"ד מן הבקר עד הערב ואף אחד אינו מעוניין בה'נייעס' או באיזה לשון הרע וכדו', בזמן שבשאר כל השנה אין יכולים לרכז את עצמינו אף לשעה מועטת. גם מה שבני ישראל רודפים אחד מצוות בהידור רב מתוך התמסרות נפלאה. ומה שבעלי מסחר סוגרים את מסחריהם למשך כל החג וגם בחול המועד, וכיו"ב. ע"י בזה לעיל מוצאי יו"כ שיחה א', ועוד בנעילת החג.

זאגן אז די גאנצע נשמה איז דצוק אינעם אייזערשטן, קריכט מען ארויס פון די אלע זאכן. וזהו ענין שבעת הימים של סוכות שהם השבע מידות, ללא מתחת הנהגת שבע המדות ולהיכנס אל היחוד האמיתי ואל האהבה האמיתית.

זאל דער אייזערשטער אונז טאקע העלפן מ'זאל קענען טאקע האבן אן אמת'דיגע דזיקות, אן אמת'דיגע התקשרות, אן אמת'דיגע יחוד קודשא צריך הוא ושכינתיה מיט כלל ישראל נואמען, און מ'זאל זוכה זיין צו די גאולה שלימה במהרה בימינו אמן.



ליל ו' - אושפיזא דיוסף

היום הוא אושפיזא דיוסף - מידת היסוד, הנקראת על שמו 'קדושת יוסף'.

הנה יש רמז ידוע המוצא בצפה"ק (נחמ דוד בסוף הספר, עמ' רטז, ועוד) אשר התיבות 'למען ידעו דורותיכם' בגימטריא למספר תתק"ס. והרמז הוא שיש תתק"ס לוגין בשיעור מקוה כנועד"ב, והסוכה היא בצחינת מקוה. ויש צוה כמה דרכים ורמזים

והבשר השמן ושאר שטותים והצלים שרואים בכל הפרסומות ברחוב, אשר נראה מהם כאילו אי אפשר להיות יהודי בלא דברים אלו... ובאמת אין זה המהלך להגיע לשמחת החיים כאמור, אלא התכלית היא שהאדם ישתמש בכח זה שלמעלה מכוחותיו הטבעיים, ואז הוא עושה שינויים בעומק נפשו, ומגיע לשמחה אמיתית^ב. וכשיוצאים מכל זה וקצים בכל הדברים אלו, ווייסט מען אז מ'האלט שוין ערגעץ^ל.

יעזור השי"ת שאכן יהיה 'הללוהו בתוך ומחול' - שבסוף תהיה מחילה אחר כל אלו השעות, וזוכה למה שכתוב שם בסוף המזמור 'כל הנשמה תהלל י-ה', דהיינו שנוכל להמשיך בתוכנו את כל הנשמה שלנו, שהרי בדרך כלל הנשמה גדולה מאד ורובה אינה שורה בתוך האדם^א, וכאשר האדם מגיע ל'כל הנשמה' הרי הוא עומד כבר באיזה מדרגה.

וזהו הענין אשר אומרים ספר תהלים בליל הושענא רבה הקדוש, שמשתמשים עם כח ספר תהלים המסתיים בצפוק זה של 'כל הנשמה תהלל י-ה', כי אחר עבודת ימים אלו מגיעים למצב כזה שמשתמשים עם כל הכוחות של הנשמה ואז יכולים ללא מכל העניינים הטבעיים, ווען מ'קען

בב. עיין לעיל ליל ב'.

ל. 'יודעים שכבר נמצאים באיזה דרגה נכונה'

לא. עי' זוה"ק ח"ב צד:

לב. שיעור מקוה היא מ' סאה, ובכל סאה כ"ד לוגין, מ' פעמים כ"ד הרי תתק"ס.

כך עד שישתנה כל מהותו. דאס לא כן הרי תקשה הקושיא הידועה, שצוה שהחסידים הולכים למקוה בכל יום ויום צין כך וצין כך, ובמקוה חמה ונאה, הרי הם מצטלים צוה לכאורה את כל תקנת המקוה^ל. אלא ע"כ שענין המקוה הוא עמוק יותר, ויש על זה מאמר מצעל התניא (בסידור עס דא"ח), וגם בכל הספה"ק מצואר כן, שהמקוה הוא ענין של למעלה מן הדעת, 'אז דער מענטש זאל קומען צום שכל, צום אמת'דיגן דעת'לי.

וזוהו 'קדושת יוסף' אשר לה אנו זוכים צילל זה 'אושפיזא דיוסף', כי הסוכה נעשית מקוה טהרה לאדם, ושומרת אותו מכל הדברים הסוציים אותו - מכל מה שהוא רואה ושומע ומהרהר, ומשנה את האדם לגמרי.

וזוהו 'למען ידעו דורותיכם כי צסוכות הושצתי את צני ישראל צהוציא' אותם מארץ מצרים', שהסוכה היא כמו אותה הסוכה שעשה לנו הקצ"ה צמדצר, דהיינו הענני הכבוד (סוכה יא:) שהגינו עליהם מכל דצר רע, וכל הדברים המפריעים לא יכלו להגיע אליהם, ולא היה להם שום שייכות למה צצחוץ, והעננים כצשו לפנייהם את כל הדרכים, ושמרום מכל ה'נחשים

שונים אין עניני המקוה מרומזים צהסוכה ואכמ"ל, אכן עיקר הענין הוא, דהנה ידוע שעצודת המקוה הוא שמתעלים למדרגה שהיא למעלה מן הדעת (כמצואר צהמשך), וזהו גם הענין שעוצדים עליו צמאות סוכה ולולב, וכמרומז צפסוק 'למען ידעו דורותיכם', שע"י הסוכה ממשיכים דעת שהיא למעלה מן השכל האנושי.

א' מענטש האט זיך זיינע נארישקייטן אין קאפ'לי, הרבה תאוות ומידות מגונות, ואינו יכול להפטר מהם^{לד}, ועל זה ניתנה לנו הסוכה שתהיה צצחינת מקוה טהרה, שהאדם נכנס צכל גופו לתוך הסוכה, והסוכה מקפת את האדם מכל צדדיו ושומרת אותו מכל הקליפות הסוציים אותו ומצצלים אותו, וצפרט כאשר נוטלים את הד' מינים אשר אז ממשיכים 'דעת' (שער הכוונות הקדמה לדרושי חג הסוכות). וזהו 'למען ידעו דורותיכם', שהאדם זוכה לקבל הארת הדעת, שהדעת שלו תהיה למעלה מכל הנטיות של הגוף, וזהו טהרה אמתית כמו מקוה.

וביאור הענין הוא, שהרי ענין המקוה אינו רק שהאדם יטהר צו מטומאתו ותו לא מיד, אלא יסוד המקוה הוא שתפעל הטהרה צפנימיות האדם כל

לג. 'אדם יש לו הרבה הבלים בראשו'

לד. עיין עוד לעיל ליל א' וליל ה', ובאריכות בנעילת החג.

לה. כי כל ענין המקוה הוא שלא יהיו רגילים בטומאה (ברכות כב:), שהרי אחר הטומאה זקוקים להיטהר במקוה, ואם הולכים ממילא בכל יום שוב מה הועילו חכמים בתקנתם.

לו. עי רמב"ם הלכות מקוואות פי"א הי"ב שמבאר ענין מי מקוה שהיא 'מי הדעת'.

כי צכה הסוכה ניתנת לנו השמירה על המשך הדורות. והמשכת הדורות נמשכת מיוסף עד עתה, וצווחו וצנחו ניתן לנו כח השמירה.

ובשאנו מדברים אודות יוסף הצדיק, שמה יאמר האדם בלבו מה השייכות שלי ליוסף הצדיק? 'ר' איד, וואס איז דיין מחותנים' שאפט? וכי אתה יכול לומר על עצמך שאתה נשמר כראוי? אצל מכל מקום, 'רזון' הרי יש לנו, ואף אם איננו נמצאים שם במדרגה, הרי הרזון הוא מעל הכל, וכשיש רזון יכולים לבסוף להגיע, וזהו ענין כח הלילה הזה.

ובזכות יוסף הצדיק ושמירת קדושת יוסף יושפע לנו כל מה שאנו צריכים, כידוע על דרך הכתוב 'יוסף הוא השליט הוא המשציר' (בראשית מז, ו), ויעזור השי"ת שאכן יושפע לנו רוחניות, גשמיות, וכל ההשפעות טובות, 'און מיר זאלן זוכה זיין טאקע צו א לעכטיג פרייליך יאר, מיט שמירה, שמירת הדורות, שמירת היסוד, מיר זאלן קענען זיך האלטן ריין, כאוות נפשנו, ציז דער אייבערשטער וועט טאקע אראפ ברענגען א רוח טהרה ממרום, און מיר וועלן זוכה זיין צו לעכטיגע זמנים', צציאת גואל נדק.

ועקרב'ס' (עפ"י דברים ח, יא) דהיינו כל מיני קליפות וכיו"ב.

וענין זה נקרא 'תיצה', כמו תיצת נת, וכדאיתא ב**נועם אלימלך** (פרשת נח) על הפסוק 'ותנת התיצה על הרי אררט', שעל ידי סוכה ולולב מצטלים את כח הסטרא אחרא, 'און די תיצה פארט' (עין לעיל ליל ד'). והסוכה היא ה'תיצה' שלנו המגינה בעדנו, כי נורת הסוכה היא כמו תיצה מרוצעת. ויש 'מים הזידונים' (עפ"י תהלים קכד, ה, וע"י תורה אור פר' נח ד"ה מים רבים) השוטפים מכל הצדדים ורואים לצלצל ולהדיח את האדם, אך האדם נכנס אל הסוכה והיא מגינה עליו מכל אלו.

וזוהו הטהרה שיש לנו הלילה, שזוכים צה ל'קדושת יוסף', שהוא ענין 'צדיק כתמר יפרח' (תהלים צג, ג), בצחינת יסוד צדיק, וטהרה זו שומרת את האדם שיזכה להיות נשמר בקדושה. שזהו צאמת רזון כל אחד ואחד, להיות מקושר להשי"ת ולהתנהג בצחינת יסוד צדיק.

ובבחי זה יעזור השי"ת שתהיה שמירה על המשך הדורות, כמ"ש 'למען ידעו דורותיכם', כי כאשר אנחנו נשמרים בקדושה וטהרה, איז יש המשך הדורות כראוי. וזהו 'למען ידעו דורותיכם כי צסוכות הושצתי',

שמיני עצרת ושמח"ת

דב"ק נעילת החג שמחת תורה

מקנה הארץ ועד קנהו עזר הרהור תשובה וכיו"ב, אצל צמח השנה אין רואים כעין זה כלל.

אמנם דבר אחד היוצא לנו למעשה, כפי המשמעות היוצאת מהספרים הקדושים, והוא, דהנה טעם הדבר שקשה כל כך לאדם לשנות את עצמו, משום המידות המוטבעות בו. לכל אדם יש מדותיו המיוחדים לו, והוא יודע צעמו מה הם חולשותיו, ויודע ומכיר כי צה הנסיון שלו בעולם הזה, אך קשה לו מאד להיחלץ מהם. ועל אף כל המעשים והקצבות שהוא מקבל על עצמו, הדבר קשה אצלו עד מאד, וכמעשה הידוע על החתול שלימדו אותו לשאת טס של מאכלים, אצל כשהראו לו עכבר, מיד נשתכח ממנו הכל ורץ אחר העכבר^ל. כי צדק כלל הרי אין האדם יכול בכחו ובשכל אנושי שלו לנאת מכל המצרים

עומדים אנו צעת נעילת ימי שמיני עצרת ושמחת תורה, ומסתיימים הכ"ג-כ"ג ימים הקדושים, אשר צהם בני ישראל מתפללים על כל השנה כולה. ורצים שואלים וחפצים להצין מה מתרחש צאמת צימים אלו, כי הנה צראש השנה מתחילים לדבר ולדון צענין 'צדיקים צינונים ורשעים', הנכצצים כל אחד לחיים או למיתה (ר"ה טז:), ואמיתות ענין זה צריכה ציאור וצירור, ואף הראשונים ז"ל התלצטו מאד ציאור הדצרים כפשטן כנודע^ל. וגם צענין תיקון המעשים אין אדם שמרגיש לאחר כ"צ או כ"ג ימים אלו שהוא צבר צדיק גמור. כל אחד יודע שאם נלך צלילי החורף הארוכים צצתי מדרשות, לא נראה שהם מלאים צלומדים יותר מאשתקד.. ולא נמצא צנו שניויים כה גדולים ממה שהיינו. ואף שצאמת צהימים הקדושים האלו הראו בני ישראל צעמם פעולות נשצבות; התפללו ימים שלמים, למדו ימים שלמים, ואף נסעו

לז. ראה רמב"ן בתחילת שער הגמול: 'שכמה צדיקים מתים לאלתר וכמה רשעים מאריכים ימים בשלוה'. וע"ע בריטב"א על הגמ' שם בר"ה; מרדכי שם; תוס' ר"ד שם ועוד רבות.

לח. כידוע המעשה בזה, שכומר אחד נתוכח עם הרבי ר' יונתן זצ"ל אם אפשר לאלף בעל חי בינה ולשנות את מידותיו ואופיו, והכומר רצה להוכיח ששייך לעשות כן ואילף חתול אחד לשאת טס של מאכלים ולחלקם בין המסובים, והרבי ר' יונתן הוציא את הטאביק פושקע שלו, ומתוכה קפץ עכבר קטן, ומיד השליך החתול את כל הטס והמאכלים ורץ אחר העכבר לתופסו, ונוכחו כולם בצדקת הרבי ר' יונתן ש"א לשנות טבעו של בעל חי.

והמידות המוטצעות צו (ע"י לעיל ליל א' דסוכות
עפ"י דברי הדברי חיים פר כי תבא).

ש'דעת' זו אכן נכנסה לתוך רמ"ח איבריו
ושס"ה גידיו.

וזוהו היסוד של עבודת הד' מינים
והענועים, לקנות 'דעת עליון',
היינו להמשיך אל עצמו דעת עליון, כידוע
מהכוונות (שעה"כ הקדמה לדרושי חג הסוכות)
שממשיכים דעת להשכינה, והיינו כי כל
עליה של כלל ישראל ממשיכה הארה ועליה
אל השכינה, ולכן כשקונה האדם דעת עליון
לקשר עצמו כראוי צהשי"ת הרי הוא ממשיך
אותה להשכינה.



והנה מסתיימים הימים הללו בעבודת
ה'רגליים', בריקודי קודש של בני
ישראל בהקפות ציוס שמחת תורה. ובענין
ההקפות ידוע המאמר בזהרה"ק רבי
יחזקאל מקוזמיר זי"ע, שצמשך ימי הסוכות
עד שמיני עצרת ושמחת תורה אלו מקיפים
את הספר תורה באמירת הושענות, ומשם
ואילך התורה היא שמקפת אותנו בהקפות
של שמחת תורה.

והענין הוא, שהריקודים צהרגליים מורה
על זה שממשיכים את הקדושה בכל
קומת האדם עד למטה - בחינת הרגליים,
ומגלים למטה, בעולם הזה התחתון, אשר
הכל מאתו יתברך, צכה התורה, אשר היא
מקפת אותנו ושומרת אותנו כדי שנוכל
לעבוד את השי"ת. וכמו שאומרים בתפילת
'צריך שמייה', 'אנת זן לכולא ומפרנס

מכל מקום יש צאדם כח שהוא למעלה
ממדותיו, וכח זה נקרא 'דעת עליון',
אשר הוא למעלה מדעתו הטבעי. וכח זה
נמצא צאדם אצל אינו מתגלה בתוך מהותו
ממש, והאדם יכול לקבל את הכח הזה כאשר
הוא נכנס למצב של ציטול גמור לפני השי"ת
(כמבואר באריכות להלן), אשר אז הוא זוכה ל'דעת'
כוחה שהיא למעלה ממדותיו. והשי"ת מחלק
כח זה לכל ישראל צימים הקדושים, ומשום
כך יכולים אנשים לשבת שעות על גבי שעות
צראש השנה וציוס הקדוש ולהיות עסוקים
רק צהשי"ת, לפי שצאותה שעה הינם
מקבלים חיות מדעת נעלה אשר היא אחרת
לגמרי מדעתם וממצבם הטבעי והרגיל.
וזהו העבודה המתחלת צראש השנה, אשר
נקרא כן משום שהוא הראש של כל השנה
 - 'די קאפ פונעם יאר', דהיינו השורש של
כל השנה כולה, וצו יכולים לעשות שינויים
צשורש נפשינו.

ובמשך כ"צ-כ"ג ימים אלו, משתדלים
להחזיר את הדעת הזו - אשר
בעצם נמצאת תמיד צאדם אך אינה מתגלה
בתוך מהותו - לתוך המדות, שחכנס בתוך
האדם ותהיה לחלק ממהותו ממש. ושלא
יאמר עוד האדם שאין המציאות נותנת לו
לשבת כל היום צציהמ"ד כמו ציוס הקדוש,
וכי רק צקושי הוא יכול עכ"פ ללמוד קצת
או להתפלל קצת, אלא שיאמין וידע 'אז
ער האט טאקע גע'פועל'ט' וצאמת פעל

ובן הוא ענין המקיפין שהקצ"ה מקיף אותנו, אס צענני הכבוד ואס צספר התורה, עד שהקדושה חודרת למטה ומקפת את כל מהות האדם.



והנה הספרים הקדושים האריכו לצאר ענין שמחת צ"ת השואצה וניסוך המים. הבעל התניא זי"ע בליקוטי תורה (דרושים לסוכות ושמ"ע ד"ה ושאצתם מים) ל"ט כתב משל נאה צה, שכאשר הבן מחפש את אביו ורץ אחריו, יש לאצ נחת רוח גדולה מהתלהבות הבן המחפשו, וכאשר הבן רץ והאצ פושט

לכולא, אנת שליט על כולא, שהכל הוא ממך, והכל על ידי כח התורה. וזאת היא הדרך שהשאיר לנו הצורא יתצרך לקשר את עצמנו צו יתצרך צתמידות, כי עצודת ימים אלו הולכת ויורדת כל קומת האדם מטה מטה; צראש השנה העצודה הוא צ'ראש' וצהל הפה ע"י התפילות והתקיעות; צחג הסוכות משתמשים יותר צהידים, צעצודת הד' מיינס, וגם נכנסים לתוך הסוכה עם כל הגוף, שהיא צחינת מקיף; ולצסוף צשמ"ע ושמח"ת אנו מגציהים את הרגליים, מרימים אותם ורוקדים צהן, וכך נמשכת הקדושה עד למטה מטה.

ל"ט. וזל"ק בא"ד: אך יש בחינה אחרת גדולה וגבוה מזה והוא בחי' מים שמנסכין ע"ג המזבח בחג הסוכות שהמים מרווין צמאון הבא מיסוד האש וכמ"ש היו כל צמא לכו למים. וגם בבחינת ומדרגת מים יש כמה בחינות שונות זו למעלה מזו. כדכתיב אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים בשמים כו' אין עוד מלבדו בראייה חושיית שהוא בחי' ביטול במציאות לגמרי בבחינת ראייה כמ"ש במ"א. ובחינה זו נק' בחי' מים שמקרר ומכבה את חום האש כי מאחר שהוא בבחי' ביטול במציאות לגמרי אליו ית' הרי ממילא ומאליו מתקרר חום האש הטבעי אשר בנפשו האלהית והצמאון כרשפי אש שלהבת. וכמו למשל אהבת הבן אל האב כשרוצה להתקרב אליו ועדיין הוא קצת רחוק אזי אהבה נראית ונגלית מן הלב ולחורץ שצועק אבא אבא משא"כ כשהוא אצל אביו ממש הנה הלב תוכו רצוף אהבה אבל אינה נראית ונגלית חוץ מן הלב ולכן נקרא בחינת מים שמקרר בחינת האש שלא תתגלה לחוץ כ"א נסתרת בתוך הלב. וזהו ענין תפלת שמונה עשרה בלחש בחשאי כי בפסוקי דזמרה הוא מעורר את האהבה כרשפי אש להיות שורף ומכלה את האשים אשר הם אש זרה כנ"ל. והרי הוא כאלו עדיין רחוק מן המלך משא"כ בתפלה שהרי הוא כאלו עומד לפני המלך ואומר ברוך אתה וכו'. פי' ברוך בחינת המשכה שממשיך יחודו ית' למטה שיהיה הוא בבחינת ביטול אליו ית'. ועד"ז תקנו מודים אנחנו לך שהוא בחי' ביטול כמ"ש במ"א. וזהו ענין הכריעות והשתחוואות כו' לכן הוא בלחש ובחשאי. אך להיות בחי' ומדרגה זו קבוע ונטועה בלב האדם כל היום שלא ימוט מזה צריך האדם לשית עצות בנפשו. כי הנה אנו רואים בחוש שאחר תפלת שמונה עשרה חוזר להיות כבראשונה. והעצה האמיתית הוא עסק התורה והלכותיה עם היותן מלוכשים בדברים גשמיים תחתונים כמו בעניני זרעים מועד כו' הן הנה תכלית היחוד והדביקות בו ית' כמ"ש במ"א וצריך האדם להבטל ולהכלל אליו ית' להיות מכוון ליחודו ית' ויבטל ויפקיר את עצמו מכל רצונותיו ומחשבותיו. וכמ"ש במ"א על פסוק ארץ אוכלת יושביה וגו'. ובבחינה זו הנה עסק התורה שוה ממש כמו תפלת שמונה עשרה ויכול האדם שיהיה רושם בחינת הביטול שבתפלת שמונה עשרה קבוע ונטוע במסמרות בל ימוט לנצח כל היום בעסקו בתורה. וזהו ביום השמיני עצרת תהיה לכם שתהיה לכם עצרת וקליטה לבחי' מים הנ"ל שיקלוט ויתפוס בתוככם לבלתי תהיו פולטים ח"ו. כי אדם יכול להיות אחר התפלה חוזר כבראשונה והיינו ע"י בחינת ביום השמיני שהוא בחי' בינה ליבא דהיינו שיהיה בו בחינת ביטול בעומק נקודת הלב כנ"ל והיינו לפי שהתגלות עתיק הוא בבינה עולם התענוג לכן עי"ז נמשך להיות עצרת וקליטה לבחי' מים הנ"ל שהוא בחי' אהבה בתענוגים כו' כמשל הבן כשהוא אצל אביו כו' כנ"ל. ועי' המשך לשונו להלן בהערה מט.

את ידין לקראתו, הרי זה ב'אש' והתלהבות גדולה של אהבה זה לזה, אמנם כאשר כבר הגיע הבן אלל אציו ואחוזים יחד זה בזה, אזי באמת יש כאן אהבה גדולה ועצומה, אבל שוב אין רואים את ההתלהבות והאהבה הזאת בחוץ, וזה נקרא בחינת 'מים', שהיא למעלה מאהבה של 'אש'. ומבאר בעל התניא שם וכן הוא צעוד ספה"ק, אשר זה ענין ניסוך המים.

והענין בזה הוא, כי בחג הסוכות יש התלהבות נפלאה של אהבה, ושמחת צית השואבה היה צריקודים של בני ישראל ובהתלהבות אש קודש להשי"ת, ולעומת זה יורד מלמעלה בחינת מים. והיינו שאנו נותנים את האש ומעוררים את אהבתנו להשי"ת, והוא ההשתוקקות שלנו מלמטה, ולעומתה יורדים 'מים' מלמעלה, ובחינת מים היינו שהשי"ת מראה לנו קירצה נפלאה, וכך היה בניסוך המים שהראה השי"ת את אהבתו לבני ישראל ע"י ההתעוררות שהם עוררו מלמטה באש ההתלהבות שלהם.

ויסוד הדברים הוא עפ"י דברי רש"י על הפסוק (צדאשית ג, ו) 'ואד יעלה מן הארץ', שהיה צריך אדם הראשון להתפלל שירדו גשמים, ולפני זה לא היו הגשמים יכולים לרדת. והיינו שהיה צריך להיות התעוררות בבחינת 'אש' מלמטה, על מנת שירד 'מים' מלמעלה. ואכן אדם הראשון

התעורר באש והתלהבות, מחמת שהצין והשיג את גודל וחשיבות המתנה הטובה שנתן לו השי"ת, שנמצא צעולם שבו הוא קרוב להצורא כל עולמים, והוא יכול לדבר עם הצורא כל העולמים ולשאול ממנו ככל חפצו. [וזהו הכאב הגדול ביותר שלנו, שאנו חיים במציאות כזאת שאין לנו את מי לשאול דבר; מעולם לא היה מצב כזה שממש אין לנו אף אחד, ולשון הסליחות 'שור כי אצדו חסידנו, ומפגיע אין צעדינו', התקיימה במלוא מובן המילה באופן שקשה היה להאמין שיהיה דור כזה. אבל מכל מקום, ההתלהבות הולכת הלאה. ובאמת השי"ת עונה מלמעלה, אך אין לנו את הנציצים והנדיקים שישיבו לנו באופן ברור וגלוי על דברים שהיו מקילים עלינו את דרכינו צעולם. ובכל זאת, ההתלהבות של כלל ישראל ממשיכה הלאה ביתר שאת ועוז]. וזהו צחי' 'אש' מלמטה, המעורר לעומתו ענין הגשמים שהוא צחי' 'מים'. וזה היה ענין ניסוך המים במקדש, הרומז על השפעה וקירצה זו.

ועיקר ענין המים הוא ציוס שמיני עצרת, אשר צו נעשה היחוד הגדול צין כנס"י לאציהם שבשמים שהיא צחי' מים כנ"ל, ולכן ציוס זה אנו מתפללים על הגשמים היורדים מלמעלה, כי היחוד הזה מתעורר דוקא על ידי עצודתנו באש ההתלהבות במשך הני כ"צ ימים הקדושים^ב.

ב. ראה מאור ושמש בד"ה עוד יאמר ביום השמיני (השני) וז"ל בא"ד: והנה בשמיני עצרת הוא עת שה' יתברך ברוך הוא מחד עצמו עם הכנסת ישראל, ולכן מברכין הגשם ביום זה שהוא רומז לטיפת הזיווג והיחוד כידוע. ולכן

להיות יחד עם הצורא יתצרך באהבה גדולה ונפלאה, שהיא בצחינת 'מים'.

וגודל הדיוקות הזה בא מחמת שהקצ"ה נמצא את עצמו וירד אלינו, 'דער איינערשטער האט זיך אראפגעלאזט' להמשיך לתוך האדם כוחות נפלאים. כפי שכבר דברנו (ליל ה' דסוכות, ע"ש באריכות) שזה היה בכח ה'רמ"ג שעות' - כהשגבון של הרב"ע מפאנו, שיש רמ"ג שעות מראש השנה עד אחר יום הכיפורים, ואחר כך עד עכשיו עוד פעם רמ"ג שעות, שזה ניתן לנו כוחות עצומים לעשות שינויים אמיתיים בנפשנו ע"י המשכת דעת עליון.

ובבר' ביארנו (סע"ע"ש) שכן זה נקרא 'עצם הלוו', שהוא הגימטריא של רמ"ג, שזהו שורש כח האדם, וכח העמיד שלו, והוא הכח שבעצם נמצא תמיד בהעלם בפנימיות האדם, שעל ידו יכול להתחזק באמת ע"י שמוציאו מן הכח אל הפועל, וזה משיגים צימים אלו ע"י שני פעמים רמ"ג - עבודת היראה בחצי הראשון ועבודת השמחה בחצי השני [וכבר הזכרנו (סע"ע"ש) המאמר הנורא מהרה"ק מבאדיגורא זי"ע שאמר שדנים את האדם לפי הזמן שבו היה טוב יותר, וכך נותנים לו את השנה, וזהו ענין גמר החתימה שבשמיני עצרת (ע"י לעיל סע"ל), ובכן, אחר כל זה בא יום שמיני עצרת, אשר

ובן היה ציהמ"ק צימים אלו, שהתעורר בחי' המים של שמיני עצרת אחר עבודת האש במשך ימי החג. ובפרט צימים ימי הסוכות, יום הושענא רבה, שהיה יום נורא מאוד, ובו עשו שבע הקפות סביב המזבח, ואז יכלו להיכנס צין האולם ולמזבח אף כהנים פסולים שלא יכלו להיכנס בכל ימות השנה (סוכה מד.), ולפי דעת כמה ראשונים אף ישראלים יכלו להיכנס שם (שו"ת ר"י מייגאש סי' מג ע"פ ילקוט תהלים תשג). והגם שלפי פשטות הדברים היינו משום שאיסור כניסת ישראל צין האולם ולמזבח אינו אלא מדרבנן, וציוס זה לא גזרו רבנן (רמב"ן סה"מ מנחה סט), אבל עומק הענין הוא שהיה זה יום שבו הראה הקדוש צרוך הוא אהבה גדולה כזו, שכולם היו יכולים להקיף שם את המזבח. ונכנסו כולם למציאות של דיוקות וכיסופין, והיו 'רעים' סביב המזבח בהתלהבות גדולה.

ואחר עבודת יום זה בא היום הקדוש של שמיני עצרת, שאז היתה שם עבודה אחרת לגמרי, והכל נשתנה למצב של דיוקות עילאית לבד. לא היה שום דבר מיוחד, לא הקיפו ולא ראו, וגם קרצנות לא היו מקריבים כמעט, כי בשמיני עצרת היו מקריבים פחות קרצנות מכל ימי החג ומשאר המועדים. והענין הוא שאז כבר אנו יחד, קוצ"ה וכנסת ישראל ציחודא שלים, וכל ענין היום הוא רק

צו שמתו ישראל עם השי"ת באופן נפלא, והכל מתוך קירוב של דציקות, כגון המתייחד עם אציו.



אך הקירבה והדציקות הזאת והכוחות העצומים שהקצ"ה משפיע לנו תלויים בתנאי אחד, והוא ענין מה שקראנו היום בסוף התורה 'לעיני כל ישראל' (דברים לז, יב), שזהו ענין שצירת הלוחות (רש"י שם). ואיתא בזה"ק (רע"מ כי תלא רעו), **והמגיד מקאונגין** מציא הענין (עבודת ישראל כי תשא ד"ה שני לוחות), ששצירת הלוחות היא צמינת שצירת הצמולים, שעליה אמרו חז"ל (סנהדרין כג) 'אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי' בא, והיינו שנעשה בזה קירבה נפלאה צין ישראל לאציהם שצממים (כמבואר בהמשך). והענין בזה הוא, שאם רוצים להמשיך הלאה את ה'דעת עליון' שקנינו צימים קדושים אלה, צריכים להיות כחתן וכלה הלהוטים זה אחר זה, וכמו כן אצל אציו בקירוב נפלא, ובאופן זה נמשך ה'דעת העליון' ונשאר בקציעות בתוך האדם ומידותיו.

וביאור הענין הוא, דאע"פ ששצירת הלוחות נראית לכאורה כאצידה גדולה צמסירת התורה, האמת היא דאדרבה,

דוקא אז התחילה נתינת התורה; כי עד אז היתה התורה פתוחה לכל צלי יגיעה וטירחה, ולא היתה תלויה צידיו כלל, אצל עתה, צלוחות שניות, הוא צצמינת 'נותן התורה' (-לשון הוה), הניתנת לנו צכל דור ודור כפי השגת כל דור ודור וכל אדם ואדם, וכל אחד יכול לחדש חידושי תורה המיוחדים לו ולקבל הארת התורה השייכת אליו ע"י יגיעתו. נמצא שע"י שצירת הלוחות דוקא ניתנה לנו קירבה יתירה אל השי"ת על דרך כריתת צרית, כי לפני זה לא היינו צריכים ליגע כדי להצין את התורה, ולא היתה התורה שייכת לנו צאמת, כי לא יגענו בזה ולא קנינו אותה צקנין עצמי, ובשצירת הלוחות אכן 'נסגרה' התורה מצד הטיירחה והיגיעה הנצרכת כדי ללמדה ולהצינה, אך מצד שני 'נפתחה' לכל אחד ואחד שתהא התורה נקראת על שמו כמו שאמרו (ע"ז יט). על הפסוק 'ובתורתו יהגה יומם ולילה' (תהלים ח, ב) צב.

וענין יגיעה זו הוא, שהאדם מוכן ומזומן לקבל על עצמו להתצטלות צצטול גמור להשי"ת; ואף שאין אנו צמדרגת צדיקים שאינם נהנים מן העולם הזה ואינם צריכים לממון וכבוד ותאוות, ולא נדבר כאן צצרים שאין אנו אחוזים בזה - אך עכ"פ כאשר ניגשים לעסוק צצמיוה או צתורה, צריך האדם להכניס את עצמו ולעסוק בזה צכל

מא. ע"י גם בדברי הזרע קודש להלן הערה מג.

מב. ד"ל הגמרא בע"ז שם: אמר רבא בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו שנאמר בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה. וברש"י: נקראת על שמו של אותו תלמיד שטרח בה כדרכיב ובתורתו דמשמע של כל אדם.

דעתו ורצונו, לדעת שזשעת מעשה, כאשר הוא עוסק בעבודה זו אין במחשבתו אלא הצורה כל עולמים לצדו. ואדם כזה, אשר רוצה להיות 'מוסיף והולך' ולקבל עליו יותר את עול התורה ועול המצוות - ובעיקר עול התורה - ורוצה להתייגע בתורה, ומאמין באמונה שלמה 'אז דער אייבערשטער האט 'מוסיף והולך' געווען א דעת עליון, הוא אכן זוכה שהתורה נקראת 'תורתו', וממשיך בקירבה זו תמיד, ומשיג דעת חדשה.

ובח זה קנינו צימים אלו, ועל ידו יכולים להתחדש כצריה חדשה ממש. דהנה

כתב בזרע קודש (לסודות ד"ה צמירש שלמך פרדס רמונים)^מ 'א מורא'דיגע ווארט' על ענין ניסוך המים, דהנה ידוע שכאשר הולד מתפתח צמעי אמו, הרי הוא צריך להיות מוקף צמים, כי צלא זה תהיה צמכה ח"ו כאשר אמו תנוע ותתכופף וכיו"צ. וזהו ענין ניסוך המים, שמכניס את המים לקראת היחוד של שמיני עצרת, כדי שתוכל להיות הולדה חדשה מכאן יחוד זה. וענין ההולדה היינו שיהיה לאדם כח הולדה, שיצאם 'אדם חדש', שיוכל האדם לומר 'אין געזעגן זיך מיט אלע מיינע זאכן וואס לאזן מיך נישט דרייען נוס אייבערשטן, וואס לאזן

מג. העתקנו כל מה שנוגע להמשך דברי רבינו, ועי' היטב, ז"ל שם בא"ד: וזה שנאמר בסוף הפסוק מעין גנים באר מים חיים כו', שמעין הוא המקור ההשפעה, ר'מעין' לשון 'עין' שבעין יש בו מעין של מים, והוא נעשה דוגמת אות סמ"ך. וזה מורה על עינא פקיא דלעילא, כמו שכתבתי לעיל שהיו מעוררין זה בשמחת בית השואבה. שמעינא פקיא סומך ה' לכל הנופלים, בחינת אות סמ"ך. והוא על דרך ראשית הבריאה, בחינת קו ירוק המקיף את כל העולם כולו. כן על דרך זה השחור שבעין, שבו חוש הראיה, מוקף מכל צד, ולכן יש בעין מעין של מים, כמו העולם שמוקף במים. וכן בתחילה היה העולם מים במים, וכן הוולד במעי אמו מונח מים במים, ומשם בא ההולדה: ולכן בסוכות שאנו רוצים שיהיה בחינת זיווג בשמיני עצרת, לבוא לידי הריון בשמיני עצרת כידוע. היו בסוכות מנסכים מים, שיהיה דמיון הריון הוולד, מים במים, כמו שאומרים הטבעיים, שהוולד מונח במים, כדי שלא תפיל הוולד כשתכרע האשה ותפנה לאיזה צד. על דרך זה אנו ממשיכין מימי החסדים, שיהיה הריון נגמר, ויהיה הוולד יוצא בעתו, כידוע ענין הלידה בשביעי של פסח מענין קריעת ים סוף, שהפך ים ליבשה, לגילוי. והנה יש ב' עינים ובכל עין יש בו צורת פנים כידוע, ב' פעמים פנים עם האותיות וב' כוללים גימטריא ש"ע נהורין. משם המשיכו שפע כל טוב, כשהיה עולים לרגל. וזהו שאמרו חז"ל (תניגה ב.) יראה יראה, כדרך שבא לראות כך בא ליראות, מה לראות בשני עיניו כו'. ולכן הסומא באחד מעיניו פטור מן הראיה. ובהעין יש ענין כלי, שמקבל לתוכו כל הדברים שרואה, נחקק שם, ולכן מכיר אח"כ הדבר ההוא שכבר ראה: ולכן בשמיני עצרת שאנו רוצים להמשיך כנ"ל, לעורר מעין עליון, אותיות מעין, כנ"ל שהעין יש בו מעין של מים, והוא דוגמת באר לקבל הכל בתוכו, לכן אז מסיימין התורה, שבהסיום נכלל כל מיני חסדים טובים הנמשכים על ידו, והכל הולך אחר החתום. ומסיימין לעני כל ישראל, כנ"ל בענין הב' עינים. ולכן תמצא שב' עינים יש להם שייכות זה עם זה, כנ"ל בענין ב' פעמים פנים שהם ש"ע נהורין. ו'לעני כלי ישראל ר"ת כלי, כנ"ל שכבר נעשית כלי לקבל ההריון: ותמצא רמז נפלא, שעצרת עם הכולל גימטריא לעיני כלי ישראל, לרמז על כל הענינים הנ"ל בענין העינים בשמיני עצרת. ואח"כ מתחילין התורה בראשית אותיות ישת - באר. ומה שמביא המדרש הנ"ל להתיר פה אלמים ולהתיר פה עקרות, כי כל זה נשפע ממעין גנים באר כו', וכן היה כוונתם להמשיך עד ה'שיתין', שגימטריא ב' פעמים שפ"ה כנ"ל, שאז המשיכו מבחינת מעיין, ובאר מים, ומשם נשפע להתיר ב' בחינת פה הנ"ל, שב' פעמים פ"ה גימטריא מעיין, וב' פעמים שפה כלשון הכתוב (יחזקאל מז, יב) יעלה על שפתו מזה ומזה כו', נמצא ב' פעמים שפ"ה, הוא גימטריא שיתין כנ"ל:

מיך נישט נאשטעלן צום צורא כל עולמים, לאזן מיך נישט אוועקגעבן אזוי ווי איך וויל מיך אוועקגעבן^{מד}.

ובאמור, אין הכוונה דווקא להיות פרוש לגמרי מכל עניני עוה"ו, אך עכ"פ צבואו לעסוק בתורה ומצוות, שעל ידם יכול האדם לזכות לקירבה הגדולה ביותר אל השי"ת, ובעיקר ע"י עסק התורה שהיא הדרך היחידה שנשארה לנו להמשיך את הדציקות בהשי"ת גם אחר ימים אלו, שהם כ"צ ימים נגד כ"צ אותיות התורה. כי בעת שאנו עוסקים בתורה אנו עוסקים ומתדבקים למחשבתו של הקדוש ברוך הוא ממש, והיא הדציקות הגדולה ביותר ששייך, שעל ידו יכולים אנו להשיג 'דעת', לא כהם הדעת הטבעית, אלא 'דעת עליון'.



וה'דעת עליון' הזאת היא אשר יש בכוחה להוציא אותנו מכל הדברים האלו המפריעים אותנו, ובה מונח כל השפע אשר בני ישראל התפללו עליו ככ"צ ימים אלו. כי הנה יש בני אדם שמתפללים מעט ולא חסר להם דבר, ויש שמתפללים כל היום ונשארים עניים, ותמהים ושואלים 'הרי התפללנו, ומדוע לא נשפע לנו כמצוקשנו? ואם ממילא איננו נענים בתפילתנו, א"כ למה אנו מתפללים?'. והתשובה היא, שצודאי פעלנו

בתפילתנו, אלא שיש ענין הנקרא 'מזלות', ואין אנו מצינים זאת; יש בני אדם שאינם נריכים לעשות מאומה והמזל משחק להם, וכל אשר יעשו מזלית צידם ונעשה לזהב, ויש בני אדם שמזלם גורם שכל מה שיעשו אינו עולה צידם, ואף אם יתייגעו וינסו הרבה, אין צידם מאומה.

והעצה לזה היא הענין הנקרא 'דעת עליון', שהוא למעלה מכח המזלות, ובאותה דעת עליון נתקבלו כל תפלותינו, ושם פועלים הכל, ונריך האדם להתעלות לדעת עליון ולהנהיג את עצמו עפ"י דעת זו.

וברי להנהיג את עצמו בדעת עליון יש ענה אחת: שיעשה האדם כריחת צריח עם השי"ת שזה נרמו בצצירת הלוחות כנ"ל, והיינו ע"י יגיעת התורה, שמקבל על עצמו שבעת עסקו בתורה ומצוות הוא נמצא שם בכל מוחו וכוחותיו, וכנס למקום שלמעלה מן העולם שהוא בחינת דעת העליון.

ובחינה זו של 'דעת עליון' הוא למעלה ממה שנקרא 'כח היולי'. כי כח ההיולי הוא הכח שצרא השי"ת שעל ידה נעשה המעבר מרוחניות לגשמיות, כידוע שכדי לעשות 'צראשית צרא אלקים את השמים ואת הארץ', נמצא הקצ"ה את עצמו ככדי שתהא אפשרות למציאות של

מד. 'אני נפרד מכל הדברים המפריעים לי להתקרב להשי"ת ולעשות רצונו כראוי, ומונעים אותי מלהתמסר אליו כפי חפצו'.

נכנס בצחינת 'אין', ומסיח דעתו מכל עסקי עוה"ז, ואומר 'כי עתה הוא זמן שקבלתי על עצמי להתקשר עם השי"ת כבן המתייחד עם אביו, אזי יש לו הללחה למעלה מדרכי הטבע ומכל הצמזומים.



והנה לפעמים רואים דברים אשר נראים כסותרים במקצת את הקירצה הזאת, והם מצללים את הדעת. אם אלו דברים פרטיים הנראים לפעמים כסותרים לה, או מאורעות המתרחשים בעולם, וצפרט דברים הנראים כסתירה דוקא צום קדוש כזה (-האסון הנורא בצרה"ק ציום שמיני עצרת), ועכ"ל עלינו להמשיך הלחה ולהתחזק.

יסוד זה אפשר להצין מתוך התצונות בסדר האושפיזין, דהנה ידוע אשר סדר האושפיזין מסתיים ציוסף ודוד, ואחריהם צא שמיני עצרת שהוא כנגד שלמה המלך (בשם הרבי ר' צוים מפשיסחא ז"ע, מוצא צתורת חמת).

והנה ידוע ציוסף ודוד חיו חיים קשים ומלאים סתירות ותמיהות, אך לצסוף נתגלה שדווקא עבודה כזאת היא מה שהיה נצרך להקים יסוד והמשך לכלל ישראל, ולכן דדיקים הללו הם צצחינת 'דדיק יסוד עולם', והיינו שעבודהם היא לנצחיות, וכדלהלן.

דהנה יוסף הדדיק עבר נסיונות קשים ותמיהות גדולות. הוא לא ידע מפני מה השליכוהו מה'גן עדן' של אציו למקום משונה ושפל כזה צמצרים; ועל אף

'יש' חומרי וגשמי להתקיים, וכח הצמזום הראשון הזה הוא הנקרא 'כח היול' (ע"י רמצי"ן תחילת פרשת צרה"ק). אמנם השי"ת מתנהג עם האדם צצמזום רק מפני שהאדם עצמו מתנהג צצמזום. אצל כשהאדם הוא צטל ומצוטל לפני השי"ת, ונכנס לצחינת 'ראשית' שהיא למעלה מן העולם, והוא רונה להתחדש מחדש ע"י 'דעת עליון' שלמעלה מן הצמזום, הרי שם הוא מקום קיבול התפלות, כי שם אין מקטריגים; אין מדות; אין תאוות; ואין כל ההצלים הללו, כי כל אלו לא נתהוו אלא אחר הצמזום.

בי השי"ת אכן צמצם כציכול את עצמו לצרוא עולם של הצלים, אך אם רונה האדם שמירה עליונה וסייעתא דשמיא והרחצת הדעת, הרי הוא יכול להשיג זאת ע"י שמתנהג צעצמו כאילו אין צמזום, דהיינו שהוא צריך להתנהג - עכ"פ צעת עסקו צתורה - כאילו אין צעולם כלום אלא הצורא כל עולמים לצדו, ולא יתעניין צשום דצר אחר, ואפילו אם תתהפך צצל ומלוואה אין כל זה מעניינו, וצעת ההיה אין לו את מסחרו ולא שיחה צטילה ולא טלפון ולא שום דצר, אלא הוא דצוק צהצורא כל עולמים צכל כחו עד שידו מגעת. ולכל אדם יש זמנים שצהם יכול הוא לעשות כן, לפי מצבו וסדר יומו - אם ציום ראשון, שאין צו מסחר, אם צלילה ואם צשעות הצוקר. ואף אם יצוא אל המסחר מעט מאוחר יותר צצוקר כדי ללמוד קצת יותר, לא יחסר לאיש דצר; ואדרצה, זהו סוד ההללחה הגדול ציותר, כי האדם

כשיאלו ממזרים ויעשו עמו 'טובה' להוליו
עמהם (בראשית ג, כה; שמות יג, יט). אבל צאמת
לא עשו 'טובה' עם יוסף, אלא לעצמם עשו
'טובה', כי בלעדיו לא היה נקרע הים ולא
היו יכולים לצאת, כי כוחו הוא נכחי. אכן
יוסף נפטר מתוך צמאון לדעת מה רוצים
ממנו, אבל דוקא עבודה כזו השאיר כח נכחי,
וכח 'ארונו של יוסף' חי וקיים, ורק בזכותו
נקרע להם הים.

ובני ישראל זכו אז למדרגת ראיית חלקות,
וזכו לומר השירה של 'אז ישיר' ו'זה
א-לי ואנוהו'. וכידוע שהשירה שאמרו אז
אינו רק על העבר אלא 'עתידין' ישראל לומר
שירה לעתיד לבוא (שמו"ר כג, ה), כי גם אז
נאמר שירה כעין השירה שנאמרה בכח
ארונו של יוסף, כי גם אז חיים חיים כאלו,
שאין לנו יודעים מה רצון ה' מאתנו וחיים
בתוך קושיות על גבי קושיות. השי"ת מנהיג
את עולמו; ואין לנו יודעים לאן לנו הולכים
ולהיכן לנו מגיעים, ומה רוצים מאתנו. לנו
עוזרים נסיונות שלא היו מאז היתה יהודה
לגוי, והנסיונות שעבר יוסף הנדיק הוא
כמעט כשחוק לעומת מה שאנו עוזרים.

ואבן זה הענין של 'עתידין' ישראל לומר
שירה, שאותו 'אז ישיר' ו'זה א-לי
ואנוהו', ממשיכים גם הלאה. וכמו אלל
יוסף, שחי כל ימיו צלי יכולת לשאול מאיש
מה מתרחש כאן, אבל כאשר הגיע זמן שאין
יודעים לאן לפנות, ועומדים צין מזרים וצין
הים, ואין יודעים מה לעשות, אז בא ארונו
של יוסף, ובזכותו נאמר להם 'דבר אל בני

שעמד שם צנסיון, הרי 'ויפוזו זרועי ידי'
(בראשית מט, כד) שיאלו ממנו העשר טיפות
כנודע (סוטה לו: מוצא ברש"י עה"ת שם צפי' השני),
והיה צנחנית 'קרח מכאן וקרח מכאן', ולא
ידע מה השי"ת רוצה ממנו. וגם כל ענין
המלכות צמזרים, בודאי לא היה מעוניין בזה
כלל; וכמו שאדם יהיה עתה מעוניין להיות
מלך צ'סין' - איזה תועלת יש לו מכל זה?
יוסף היה מבולבל מאד מכל המצב הזה. וחי
כל ימיו צמזב תמוה כזה, שאף לאציו לא היה
יכול לדבר לזכר הדברים, וכמו שאיחא שהיה
זהיר תמיד שלא להיפגש עם אציו כדי שלא
ישאל אותו 'האיך הגעת לכאן ומה אירע לך'
ויצטרך להגיד לו שמכרוהו אחיו, כי היה ירא
שלא יקללם אציו (צעלי החוספות פרשת וחי עה"פ
ויאמר ליוסף). וזה היתה מסירות נפש גדולה
מאדו, כי בודאי היה לו הרבה לשאול מאציו,
ורצה לדעת מה נעשה עמו ומה רוצים ממנו
בשמים, ואפילו את אציו לא היה יכול לשאול,
והיה כאצו גדול עד לב השמים, ונפטר מן
העולם מתוך כאב עמוס כזה.

ואמנם כאשר באו בני ישראל לים סוף,
נאמר 'הים ראה וינוס' (תהלים קד,
ג), ואמרו חז"ל (מדרש שוחר טוב שם, ועוד) 'מה
ראה, ארונו של יוסף', שנקרע הים בזכות
ארונו של יוסף שהיה עמהם. ולכאורה,
מהו ענין של 'ארונו של יוסף' כאן, הלא
יוסף כבר אינו בחיים זה יותר ממאה שנים,
ובקושי הוצא ארונו עמהם בצאתם ממזרים,
שהרי משה רבינו נזקק לחפש אחריו (סוטה
יג.), וכן יוסף עצמו היה צריך לבקש שיזכרוהו

ובן אס נתצונן צחיו של דוד המלך, נראה ג"כ את ענין זה, כי דוד המלך חי כל ימיו בתוך הסתרות ותמיהות, עזר נרות ורדיפות רבות, ועל הכל 'זיכה אותו' השי"ת בציונות שאין כמוהו, כאשר גלגל עליו המכשול עם צת שצע, שאין לזה ידיים ורגלים כיצד מלך ישראל, אדם שהעיד על עצמו 'לצי חלל בקרבי' (תהלים קט, כב) - שאין לו יצר הרע כלל (צ"ב יו'; ע"ז ד), נכשל בדבר כזה (ע"ז סס). ועל אף שעשה אח"כ תשובה גמורה, וכפי שהשי"ת אמר לו שמחל לו (סנהדרין קו.), מכל מקום כאשר ציקש דוד המלך שיודיע השי"ת לכל העולם שנסלח לו, השיב לו השי"ת 'לא, אתה תמות בציונות..'. (שם קו:) ואכן מת מתוך ציונות עזומות, שהיו הכל מצפים כבר למיתתו, כמו שאמרו (מסות י.). עה"פ (תהלים קכב א) 'שמחתי באומרים לי צית ה' נלך', שהיו אומרים מתי ימות דוד המלך כדי שנוכל לצנות את צית המקדש, כי כל זמן שדוד חי אי אפשר לצנותו, כי הוא מעכב את צנינו צעונוותיו.

ואמנם כאשר באו לחנוכת צית המקדש, ורצו להכניס את הארון למקומו - כמו שקראנו בהפטרת שמיני עצרת (מלים א' פרק ח) צענין שלמה המלך שחנך את צית

ישראל ויסעו' (שמות יד, טו) - 'פֶּאֶרְטִס!'/, ובזכות זה ראו את כבוד השי"ת בגלוי, בצחינת 'זה קלי ואנוהו'.

ובן אנונו כשאין אנו יודעים לאן אנו הולכים וחיים צסתירות רבות, עלינו ללכת בצחינת 'דבר אל בני ישראל ויסעו'. ואף ששם לפחות היה להם דיבור מפורש מפי השי"ת 'דבר אל בני ישראל ויסעו', ואנו אין לנו עתה אפילו דיבור כזה, מ"מ אנו מאמינים באמונה שלמה והולכים הלאה, 'אונז פֶּאֶרְהֵן מיר', ואנו עושים זאת באמונה פשוטה, ומאמינים שיש דבר הנקרא 'זה א-לי ואנוהו', היינו שלאחר עבודת יוסף הנדיק גילה השי"ת את עצמו בצחינת 'זה א-לי ואנוהו', והראה צוה שארנו של יוסף ובחינת 'נדיק יסוד עולם' הם ענין חי וקיים, ועל ידי עבודת בני ישראל צמנצ נצון כזה דייקא נתעורר צחינת 'זה א-לי ואנוהו'. ואותה שירה של 'זה א-לי ואנוהו' עתידים אנו לומר לעתיד לבוא כאשר יתגלה לנו השי"ת אחר כל עבודת הגלות. ואלו שרצו באמת לקנות לעצמם בתוך עומק הגלות צחי' ראיית ה', ודציקות ה', ואהבת ה', נעשה קנין זה אללס לנצחיות, בכוחו ובזכותו של יוסף הנדיק.



מה. ז"ל המדרש שם: כיון כיון שבא להכניסו לא היה יכול עמד שלמה והיה מתבייש ולא היה יודע מה לעשות התחיל להתפלל לפני הקב"ה מה עשה שלמה ארז"ל הלך והביא אורנו של דוד ואמר (ד"ה ב ו) ה' אלהים אל תשב פני משיחך א"ר ברכיה בשם ר' חלבו באותה שעה חיה דוד והכל ממך לדרוש שכן דוד אומר (תהלים ל) ה' העלית מן שאול נפשי חייני מירדי בור והיה שלמה אומר רבון העולמים עשה בזכותו של זה שנאמר (ד"ה ב ו) זכרה לחסדי דוד עבדך מיד נענה מה כתיב אחריו וככלות שלמה להתפלל והאש ירדה מהשמים ותאכל העולה והזובחים וכבוד ה' מלא את הבית.

נפתחו השערים, ונחזר שכל כח בנין צית המקדש והשראת השכינה הוא רק בזכותו.

ובן מצניו (שיהש"ר ח, 1) שדוד המלך בנה את היסודות של ציהמ"ק, וחפר אז את ה'תהום' להכין המקום לצניית המקדש (סוכה נג.). כי לצניית ה'יסוד' של ציהמ"ק צריכים דווקא לאדם כזה שהשי"ת אמר לו שאינו יכול לבנות את הבית בעצמו ומת מתוך ציונות. כי השי"ת חפץ בעבודתו של אדם שחי חיים של ציונות, ונפטר מן העולם בתמימות על גבי תמימות אצל מעולם לא הפסיק מאמונתו ודבקותו בהשי"ת; ודוקא מעשיו נעשים נכחים. ואכן, ידוע שהיסודות של הצימ"ק הם קיימים ועומדים עד היום הזה^מ.

ובן צריך כל אדם לדעת, כי כאשר הוא עושה דבר למען השי"ת, ואינו יודע מה ועל שום מה הוא עושה זאת, ולפעמים אף נדמה לו לו שהשי"ת ריחקו מאתו, ועכ"ז אינו מרפה מעבודתו, עליו לדעת ולהאמין שעבודה זו היא היסוד הכל, והיא דבר נכחי.



ועומק ענין צניית ה'יסודות' של צית המקדש על ידי דוד המלך, הוא עפ"י הידוע שענין 'יסוד' הוא מקור התענוג ומקום התקצנות והתכללות כל המידות יחד, והיינו שכל אחת ממידות

המקדש שאז היה יחוד השלם בין ישראל לאציהם שבשמים (עי' זוה"ק ח"א רכג. ענין 'סיהרא בשלימותא' שהיה ציני שלמה המלך), ואכן חינוכו ציוס שמיני עצרת שהוא זמן גמר היחוד והזיווג - ראו הכל שכל היחוד הזה לא נעשה אלא בזכות דוד המלך (עי' סנהדרין טס.).

ובמו שאיתא (שמו"ר ח ח) מ"ה, שכיון שבא שלמה להכניס את הארון למקומו דבקו שערים זה בזה ולא היה יכול להיכנס, הלך והביא ארונו של דוד ואמר (ד"ה ז 1) 'ה' אלקים אל תשב פני משיחך וזכרה לחסדי דוד עבדך'. ולכאורה הדבר תמוה מאד, כי הלוא אסור להכניס מת לבית המקדש; אם רוצים שתשרה שכינה ושהשי"ת ישרה בבית, האף מציאים לשם ארון של מת, אלא באמת לא הביאו כאן ארון של מת, כי הביאו דבר חי! - 'דוד מלך ישראל חי וקיים'. וכן אמרו שם חז"ל 'צאונה שעה חיה דוד'. וכל זה מחמת שהיה חי חיים של תמיהון ושל יסורים, והיה נראה כאילו השי"ת מסתיר פניו ממנו ואינו מגלה את נדקתו לעיני כל, ומכל מקום הוא לא פסק מעבודתו ולא נחלשה דבקותו בצוראו. ודוקא עבודה זו, הנמשכת גם בתוך ההסתרה והתמימה, נעשתה לכת נכחי שאינו נפקס.

ובעת חנוכת צית המקדש נחגלה הדבר לעיני כל, שאותו דוד המלך שנפטר מתוך ציונות והסתרה, הוא אשר בזכותו

שענינס הוא שהם משתוקקים תמיד למעלה כגודע (תיקון"ז תיקון ה' יט:) ^{בז}, וכענין תפילת אדם הראשון שהיתה צהלהצות והתעוררות מלתחא, וכמבאר לעיל שעצודת האדם מלמטה היא צחנית אש ההתלהצות וההשתוקקות העולה מלמטה למעלה (ועל דה ממשיכים כגדו המים מלמעלה כנ"ל).

ואמנם, אף שלמעשה אין אש ההתלהצות של האדם עומדת תמיד צמצב אחד, כי פעמים הוא צוער צהלהצות להשי"ת, ולפעמים הוא צוער גם לדברים אחרים, הרי אין דורשים מן האדם שיהיה בכל שעה מופשט לגמרי מכל ענייני העולם ומכל נטיותיו הטבעיות, אלא עיקר העבודה היא, שכאשר הוא נכנס לעסק התורה, או לעצודת התפילה או לקיום מנוה, ירכז אז את כל דעתו ואת כל כוחותיו ותענוגיו צדצר אחד, ויכניס את עצמו כולו צעצודת השי"ת.

ובך היה אלל דוד המלך, אף שמצניו שהתעורר אללו כח ההתלהצות גם צעניינס אחרים, אלל כאשר הגיע לצניית צית המקדש, לא הניח לעצמו להתעכב ולהיעצר מפני שום דבר, כל התמיהות וכל ההסתרות לא תפסו אללו מקום צאותה שעה, אלא נכנס כולו למצב של צלתי לה' לצדו. ומשום כך זכה לצנות את יסודות הצית, הקיימים ועומדים עד היום הזה, כנ"ל.

האדם יש כח המושך את האדם אחר אותה מידה, אלל צחנית 'יסוד' היא המאחדת את כל המדות כולם לתענוג אחד הכולל את כל מהות האדם, עד שכל כוחותיו ומידותיו נמשכים אחריו.

וענין זה נעשה כאשר מעורר האדם את פנימיות מידותיו ומאחד את כולן צנקודת הדציקות צהשי"ת והצטטול לפניו, ויוצא מכל ענייני העולם ומקשר עצמו לשורשו להמשיך 'דעת עליון' שלמעלה מכל מידותיו אל תוך מידותיו, ואז כל המידות נכללים צתענוג אחד עליון, וכולו משתוקק רק להשי"ת, וזו צחנית מידת ה'יסוד'.

ומשום כך זכה דוקא דוד המלך לצנות את 'יסודות' צית המקדש ולהעמיד את ה'תהום' שעליו נצנה הצית, כי זאת היתה כל מהותו של דוד המלך, להיות צצטטול גמור לפני השי"ת. ואף שלא היה לו מאומה כל ימי חייו, כי חייו היו מלאים נסיונות, רדיפות, צזיונות והסתרות, מכל מקום צשעה שנכנס לעצודת ה' היה מוסר את עצמו לגמרי, עד שכל תענוגו וכל כוחותיו נתאחדו צנקודת אחת של צלתי לה' לצדו. וצזה זכה לגלות את ה'יסוד', ולצנות צפועל את אותם יסודות הנעלמים שעליהם עומד ציהמ"ק.

וגם ענין ה'תהום' הוא על זה הדרך, כי צתהום נמצאים המים התחתונים,

מו. ז"ל התיקונים שם: דמים תתאין אינון בוכין ואמרין אנן בעיין למהוי קדם מלכא עלת העלות, ובען לסלקא לעילא, רקיע אפריש ביניהו וכו'. ועי' ביאור הענין באריכות בספר שבת מלכא קדישא ח"א מאמר ה' - 'רחיצה וטבילת מקוה בשבת ועש"ק'.

ובאמת ההשתוקקות וההתלהבות הזאת הן ענש יסוד ענין צית המקדש, שהרי הרצה פעמים מנינו בספר דברים שהמורה קוראת את מקום המקדש 'צמקום' אשר יצחר ה' אלוקים' ואינה מגלה בפירוש אפילו פעם אחת היכן הוא אותו מקום. ולכאורה תמוה, מהו הלשון 'המקום' אשר יצחר ה', וכי לא היה אפשר לפרש היכן הוא המקום? אלא שעומק הענין הוא, ש'המקום' אשר יצחר ה' אינו מורה על מקום מסוים, אלא הוא המקום שבו מחליט האדם שהוא נפרד עתה מכל שאר ענייני העולם, ומאחד את כל כוחותיו להתדבק אל שורשו בשעה שהוא נכנס בעצודת ה'.

וענין זה אכן מנינו אלל העצודה צצית המקדש, צעת שנכנס הכהן הגדול לקודש הקדשים ציום הקדוש, שמע את הכרוצים משוררים שאין כלום צעולם חוץ ממנו יתצרך - 'כי כל אלהי העמים אלילים וה' שמים עשה' (תהלים נא, ה; וזה"ק ויקרא נט). [ותצית 'שמים' נוטריקון 'אש ומים' כידוע,

והוא מורה על הקשר המרומז צאש ומים כנ"ל, דהיינו התעוררות האדם וההתלהבות מלמטה והמים שהקצ"ה משפיע מלמעלה]. כי זאת היתה עצודת הכהן גדול להתפשט צאותה שעה מכל ענייני העולם ולהיכנס כולו צדציקות צצורה כל עולמים^מ, ולהמשיך עמו כל כלל ישראל שהתאחדו כולם עמו צאותו זמן לנקודה אחת צאומרים 'אנו רוצים להתקשר צצורה כל עולמים ולהיפרד מכל ענייני עוה"ז, ואנו מתאווים להישאר צמצצ זה צתמידות', וע"י התעוררות זו אכן נשפע אז מלמעלה כל טוב.

ובן היתה עצודת דוד המלך כנ"ל, ולכן זכה הוא למצוא את מקום המקדש צפועל, ולצנות את היסודות אשר עליהם עומד ציהמ"ק.



וענין כריית ה'תהום' שהוא מקור מים מתחת לקרקע, יוצן צהקדם מה שאיתא צספרים הקדושים צציאור ענין

מח. ראה ויקרא רבה כא, יב: 'וכל אדם לא יהיה באהל מועד' (ויקרא טז, יז), וכו', אמר ר' אבהו וכהן גדול לא אדם היה אלא כההוא דאמר ר' פנחס בשעה שהיה רוח הקודש שרוי עליו היו פניו בוערות כלפידים עליו הה"ד (מלאכי ב, ז) 'כי שפתי כהן ישמרו דעת וגו'.

ממ. וזה המשך לשון הליקוטי תורה שם: וזהו ושאתם מים בששון ממעיני הישועה כי בחינת מים הנ"ל צריך להיות בבחי' מעיין כדכתיב אותי עזבו מקור מים חיים כו'. דהיינו ע"ד משל כמקור הנובע מתחת לארץ ואינו נראה ומושג כ"א הנביעה משא"כ המקור עצמו עמוק עמוק מי ימצאנו. וכך צריך האדם באתערותא דלתתא ג"כ לחפור בעומק המעיין במה שהוא נובע מן המקור עמוק עמוק מתחת לעפר דהיינו שיהי' בבחי' נפשית כעפר לכל תהיה וגם להעמיק עיון שכלו בעסק התורה שהיא בחי' ח"ע ראשיתה לעפר דכולא נמשך ממקור מים חיים העליונים ולמטה ירדה ונשתלשלה מאד עד שהם בבחינת מתחת לעפר ענינים גשמיים^מ זרעים מועד כו' ומשם הם נובעים להיות מעייני הישועה. וזהו מעייני תרי שהם ב' בחינות בחינת נפשית כעפר לכל תהיה ובחי' התורה שמלוכשת בעפר גשמי כנ"ל ועי"ז דוקא נקרא בחינת מים חיים כי המים אשר על פני הארץ אינם נקראים מים חיים כידוע...

‘מעין’ הנוצב מתחת לקרקע, והטעם למה מעין מטהר בכל שהוא (מקוואות פ”ה מ”א). ובעל התניא מאריך בזה (שם כ”ט ועוד מקומות, ועי’ גם ב”רע קודש ה”ל), כי עיקרו ושורשו של המעין אינם אותם המים המעטים הנראים לעין, כי מקור המעין נסתר בעומק הארץ ושם הוא מקום רחב וגדול מאד, שהרי המעין נוצב תמיד עוד ועוד ואינו פוסק, והמים הנראים בחוץ הם מחוצרים למקור גדול ונעלם שאינו נראה לעין.

וזוהו יסוד טהרתו של המעין, דאף שהאדם נוגע רק ב’כל שהוא’, הרי הוא מחובר אל מקור נעלם וגדול מאד שאינו פוסק מלנצוץ.

ובן הוא צעזועת האדם, שצנעם יש לאדם כוחות עזומים הרבה יותר ממה שנראה לעיניו, אלא שהם מכוסים ונעלמים, אך כשהוא מתחבר אל השורש ומתדבק בהש”ת צביטול עד שידו מגעת, אף שחיצורו הוא רק צנחנית ‘כל שהוא’ אצל עכ”פ צעת ההוא הוא כל כולו שם, והרי הוא מקושר לשורש המעין הנוצב, ושואב משם כוחות והשגות שלמעלה מטבעו ומשיג ‘דעת עליון’ כנ”ל.

ועל דרך זה העמיד הש”ת גם את יסוד קיום מקום המקדש, כי צעת שצנה שלמה המלך את בית המקדש כבר הכין מקום לגנוז בו את הארון, כפי שהציא הרמז”ם (הל’ בית הבחירה פ”ד ה”א)². וצאמת חידוש גדול הוא שהרמז”ם מציא ענין זה, כיון שדרכו צספרו להציא רק את הדברים הנוגעים להלכה למעשה, אלא שאכן הוא הלכה למעשה הנוגע עד היום הזה, כי צוה שהארון נגנו שם צמקומו נמשכת קדושת המקום עד היום הזה (היעצ”ן צקונטרס בית הבחירה על הרמז”ם שם)³, והארון חי וקיים, וצנחנית ‘ופניהם איש אל אחיו’ (שמות כה, כ) המורה על חיבור ויחוד צין ישראל לאציהם שצשמים כדוגמת איש ואשה (יומא מד), נמשכת גם עתה; אלא שהוא צהעלם, גנוז למטה מתחת לקרקע, צמקום נעלם ונסתר כמו שורש המעין.

וזוהו ענין ה’תהום’ שהכין דוד המלך מתחת לקרקע מקום המקדש, וכן היסודות שצנה להעמיד עליהם את נצחיות המקום. כי אף שאין רואים כלום צגלוי, אצל כאשר מתדצקים אל השורש, הרי מתחברים

ג. וז”ל: ובעת שבנה שלמה את הבית וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום לגנוז בו הארון למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות ויאשיהו המלך צוה וגנוז במקום שבנה שלמה שנאמר (דברי הימים-ב לה ג) ‘ויאמר כלוים המבינים לכל ישראל הקדושים לה’ תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דויד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה’ אלקיכם וגו’.

נא. קונטרס זה נדפס בסוף ספרו ‘לחם שמים’ על משניות סדר זרעים ומועד, ולשונו הועתק לעיל של”ס האזינו - שובה הערה טו עיי”ש.

נב. ראה אבן עזרא שמות כה, יב בא”ד: ע”כ הוצרכתי לפרש כי רגלים היו לארון, כי דרך בזיון הוא שישב הארון בארץ.

רגל שם, ואנחנו עומדים מרחוק. אבל עכ"ז קדושת המקום קיימת לנצחיות.

ואבן, אילו היינו יכולים להתפשט לגמרי מכל עניי העולם בשעת עבודת ה', ולהיות כולנו מסורים אליה לגמרי, היינו מעוררים שוב את כל המקום והארון להתגלות. לדאבונו אין לנו יכולים להתפשט לגמרי כמו דוד המלך שצחינת המעין הנובע היתה אלנו בשלימות כנ"ל, ולכן הוא זכה להצין היכן הוא 'המקום אשר יבחר ה' אלקינו'. אמנם עכ"ז זריכים לדעת אשר ענין זה של 'דוד מלך ישראל חי וקיים' - שנתגלה בשעת חינוך המקדש - אכן עדיין חי וקיים, וכל מי שרוצה להיכנס 'בנעליו' של דוד המלך ולהיות צחינת 'חי וקיים', להיות 'איש חי', היינו להתחבר אל שורש כוחותיו שהוא מעין הנובע מקור מים חיים, הרי הוא יכול להיות דבוק בהשי"ת על אף כל הכיסוים וההסתרות.

ואת הכח הזה קנה האדם כנ"צ ימים אלו, ויכולים להמשיכו הלאה באמצעות כח התורה כנ"ל. ואין דורשים ממנו ליצור כוחות חדשים, כי המעין כבר נוצע, אלא עבודתו היא רק להסיר הכיסוי ולהתחבר אליו ב'כל שהוא', לקחת את התורה, התפלה והמזוה שבו עוסק, ולהכניס בהם את כל דעתו וכוחותיו צעת שהוא עוסק בהם.



ואחר עבודה זו שהיא צחינת דוד, צאה צחינת שלמה המלך שהוא צחינת

למקום הנעלם והנסתר, והוא כמעין הנובע, מקור מים חיים.

ולדרבינו יתיישב מה שכבר העירו הראשונים איך יתכן שהארון צביהמ"ק היה מונח על הארץ^ב, כי הא גופא הוא הרמז בזה, שאין עושים חשבונות מי הוא האדם ומה מדריגתו, אלא כל מי שמוכן ומזומן להיכנס לתוך העבודה ולהסיח את דעתו מכל ענייניו בשעה שעוסק בתורה, הרי הוא עושה בזה מקום להשראת השכינה, ואפילו הוא צמדריגה נמוכה מאד. וכאמור, יכולים ללכת אף נמוך יותר מזה, לא רק על הארץ אלא למטה מן הארץ, כי מי שרוצה להתפשט ולהסיר מעליו את ה'כיסוי עפר', ומוכן להסיר מעליו ה'כתנות עור' שנעשו לאדם הראשון לאחר החטא, ולהפכן ל'כתנות אור' באל"ף, הרי הוא מתחבר אל המעין הנובע והדעת העליון שהוא שורשו האמיתי, ונקרא 'איש חי'. והוא כאמור שכאשר האדם מעורר את פנימיות מידותיו, צידעו שיש בתוכו נקודה שלמעלה מכל מידותיו והשגותיו, ונכנס להתענג בתענוג הצורא יתברך עד שהוא יוצא באתה שעה מכל שאר ענייני העולם, אז מתעורר בו אותו מעין הנובע ממקום הנעלם ונסתר.

ובזה נבוא להתבונן צמצם מקום המקדש צומן הזה. הארון גנוז בתוך הארץ בציון, ואין אחד יודע היכן הוא, ואי אפשר לנו לגשת אל המקום, ורק לאנשים המצויים ומחללים את מקום המקדש רח"ל יש דריסת

ובן זוכים עי"ז שלא יחסר שום דבר בגשמיות, וכפי שהיה אלל שלמה המלך שסבף וזה לא היו שווים אז למאומה (מלכים-ב' י, כה), כי מרוב השפע לא ידעו מה לעשות עם כל ההון רב. והסיבה פשוטה, כי כמו בקשר שבין איש ואשה, כאשר האשה כולה מסורה לבעלה, הרי הבעל מצדו עושה כל מה שצרכו לעצורה, נותן לה ממון צרכיו ומצא לה עזר וסיוע וכיו"ב, כדי שתוכל לעשות הכל בנקל. כן הוא כצרכו צעודת השי"ת, שכאשר האדם מראה שהוא מוכן למסור את עצמו לעבודתו יתברך בכל יכולתו, ולהיות כולו עמו בשעת תורה ותפילה, אזי השי"ת משפיע עליו את ההרחצה והסיוע הנצרכים לו כדי שיוכל לעדו כראוי. ובאופן זה התנהגו בני ישראל אז צימי שלמה המלך, שצעת שעסקו צעודת הצורה, הרי היו לגמרי שם.

וזוהו ה'געשעפט' שאנו עושים עם השי"ת צימים אלו, שאנחנו מראים לו שאנו מוכנים לעשות כל מה שצרכנו למענו, צוה שאנו יודעים מצינים כי בשעת עסק התורה הננו דבקים באינו שבשמים, דער קינד איז צוואמען מיטן טאטן יענט', ואין שום דבר אחר בעולם, והוא צודאי ישפיע לנו הרחצה גדולה שאנו זקוקים לה כדי לעדו כראוי.

וזוהו עין שמיני עצרת, כי כל ימי הסוכות היינו צבחינת בן הרץ אל אצו מתוך אש של געגועים והשתוקקות, אלל בשמיני עצרת כבר הגיע הבן אל אצו, ואין עוד אותו צמאון של צחינת 'אש', מפני שכבר

שמיני עצרת, שאז שוב אין אותו ההשתוקקות והתלהבות הצא מתוך הריחוק, אלל כבר הגענו אל השי"ת ואנו יחד עמו, צבחינת בן שכבר הגיע אל אצו ומתייחד עמו, והוא מה שקראנו בהפטר (מלכים-ב' ח) שאמר שלמה המלך שהשי"ת שוכן בכותנו.

ובל מי שיש לו עינים רואה ומצין שהדבר היחידי השומר אותנו הוא שהשי"ת נמצא בכותנו. וכן רואים בעליל צמאורעות הזמן, כי אם הרצונו של עולם מסתיר את השגחתו מאתנו לרגע אחד, אין לנו שום שמירה אחרת, ואין לנו שום מקום בעולם כי כולם שונאים אותנו מכל ד. והדרך היחידה להשיג שמירה עליונה היא כמו שמצינו באותה תקופה שבה חנק שלמה המלך את בית המקדש, כי אז כל אומות העולם השלימו עמו ורדפו אחריו לשמוע את חכמתו (מלכים-ב' יד). ומה היתה 'חכמתו'? שהצטל להרצש"ע צציטול גמור ולא היה צריך לכלום. וכדברי הר"ק ברוזין זי"ע - שהיה אומר בשמיני עצרת 'האושפיזין שלי היום', כי הוא היה צחי' מלכות כמו שלמה המלך - שהתנהג בכל גינוי המלכות, והנהיג את עצמו כמלך בכל ענינו, ועכ"ז אמר על עצמו 'לא נהניתי מהעולם הזה אפילו באצבע קטנה', ולא היה לו שום שייכות לעולם הזה. וכן שלמה המלך שהיה צבחינת 'מלך שהשלוש שלו' (עפ"י צמ"ר יב, ד) שכל ענינו היו צלתי לה' לצדו, ולכן השלימו עמו כל העולם. וכאשר אנו מתנהגים באופן זה עד שידינו מגעת כנ"ל, אז יש לנו שמירה מכל ד.

היום על הגשמים, שהם כח ההולדה כנ"ל (כמוצא לעיל מהזרע קודש), והיינו שהשי"ת השפיע ביום זה כח הולדה, וכל אחד מאתנו יוכל להתחדש לגמרי, ככה אהבה חדש, וככה דביקות חדש, ושיוכל האדם לעשות את עצמו צריה חדשה ממש, ולהתחזק באמת בעבודת השי"ת.

ורב"ר זה למדנו מעבודת יוסף ודוד כמוצאר, ויוסף ודוד הם צחינות יסוד ומלכות, והנה כאשר היסוד והמלכות מתחברים, אזי כל המידות מתאחדות באמצעות הדעת העליון, שהוא הקשר עם שורשן, ומקבלים חיות חדשה ונעלית, 'און ס'לעצט'. ולא יאמר שום אדם שאין לו כח זה, כי הרי יש לנו את הנדיקים האלו יוסף ודוד - יסוד ומלכות - שהם חיים וקיימים, יוסף הנדיק הוא 'נדיק יסוד עולם', ודוד הוא 'דוד מלך ישראל חי וקיים', ומכוחם נמשכות צחינות משיח בן יוסף ומשיח בן דוד העומדים עמנו עד היום הזה (עי' סנהדרין נ"ח:) ומחזיקים אותנו בעומק הגלות. כמו שאמרו הנדיקים שאף על פי שאנו מתפללים על משיח ואין אנו נענים לפי שעה, אין זה חס ושלום צחינת תפלת שוא, אלא שכל תפלה מתעורר כח המשיח שיהיה יחד עם כלל ישראל, כי בלא כחם של שני המשיחין הללו אין אנו יכולים להתקיים בגלות.

ועד כדי כך גדול כח החיות הנשחית ע"י שני מדות אלו - יסוד ומלכות, שאע"פ שצנחי יסוד יכול להיות צחי' ירידה ונפילה, מ"מ, ע"י צחינת המלכות יכולים

נמצאים יחד, אלא האהבה היא צחינת 'מים' כנ"ל, והיא נרמזת צמה שאנו מתפללים על הגשמים ביום זה, כי עיקר ענין היום הוא עזם איחוד הין עם אציו.

וגם כאשר נראה לעינינו שאין הדבר כן כנ"ל, אין לנו ליפול בדעתנו מחמת כן, אלא להתחזק ולהמשיך הלאה ולהתנהג עם השי"ת בכל מצב ומצב בקשר של אב ובן המתאחדים יחד, ואז אכן אנו מתאחדים עמו ממש.

ועבודה כזאת וקדושה כזאת הנצאה מתוך ההסתדר דווקא נשאת לנצח כנ"ל, כמוצאר צענין הארון הנגנו, אשר גם בהיותו מכוסה צעפר, העפר אינו חונף, ומחמת כן קיי"ל ש'קדושה שניה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא' (רמב"ם בית הבחירה פ"ו הי"ד-ט"ו, ותורות פ"א ה"ה, וכנ"ל עפ"י היעב"ץ עיי"ש). וזה מורה לנו שכאשר פושט האדם מעליו את ה'כיסוי עפר' שלו, והוא מקשר עצמו למעין הנובע שמתחת לעפר, אזי 'כל המחוצר לטהור טהור', והמעין מטהר בכל שהוא, וכל זה נעשה על ידי שמתחבר האדם אל התורה הקדושה שהיא מעין הטהרה שיכול האדם להתחבר אליו בכל עת (עי' גלשון הליקוטי תורה לעיל בהערה מט), ולהמשיך על ידה את כל מה שקנינו צימים אלו כנ"ל. ועל התורה נאמר 'הלל כה דברי כאש' (ירמי' כג, כט -

תענית 1), האש היא התעוררות האדם מלמטה כאשר הוא מכניס את עצמו בתורה בכל דעתו וכוחותיו (ע"ש שם בליקו"ת לעיל), וכנגדה נמשכים עליו המים מלמעלה ע"ד שהתפללנו

שתמיד יש בחינת 'ראשית' שיכולים להתקשר אליה ולהתחדש על ידו, על אף המצב הנראה לעינים.



אך כל זה תלוי בדבר אחד כנ"ל, שכדי שיגיע האדם לנקודת 'ראשית' זאת, אין האדם יכול לומר להתחיל עכשיו ללמוד מעט, ואעשה מעט, ואסתפק בכך. כי באופן זה לא יפעול ולא יצליח, אלא 'ראשית' היינו כאשר האדם הוא צה"ג'סעטע' כמו בראש השנה, שהוא הראש וראשית כוחות האדם כנ"ל, ואז שורש וראשית כוחות האדם פועלים צו כנ"ל (עד שהוא יכול לשבת כל היום צה"המ"ד וכיו"ב). ובראש השנה התחלנו בצחינת ה'ראשית', והורדנו והמשכנו אותה לתוך כל קומת האדם והמדות כנ"ל, ועכשיו צשמיני עזרת כבר מגיעים לדביקות אמיתית. וכדי להמשיך דביקות זאת לריך הדבר להיעשות ע"י עסק התורה מתוך יגיעה והתמסרות ע"ד כריתת צרית כנ"ל.

וזהו עיקר השמחה שיש לנו אחר הימים הקדושים, כי צכ"צ ימים אלו קנינו בתוכנו את נקודת ה'ראשית' שהוא דעת

להתחזק שוב ולהמשיך הלאה. דהנה ידוע שמשיח בן יוסף עתיד ליהרג, כמו שאמרו חז"ל (סוכה נב). עה"פ (תהלים כא, ה) 'חיים שאל ממך נתתה לו אורך ימים', שמשיח בן דוד עתיד לבקש שיהיו לו חיים, כי יראה שמשיח בן יוסף מוכרח למות, [וכבר מוצא בספרים שכבר אין הכרח שמשיח בן יוסף ימות בפועל, כיון שכבר מסרו ישראל נפשם הרבה, אך עומק ענין מיתתו הוא] שצחינת משיח בן יוסף שהוא קדושת היסוד אי אפשר שיהיה בלא מכשול, ולפעמים יש צו בחינת 'מיתה', וכמו שקראנו (צשמיני עזרת) בספר קהלת ^(ו), 'כי אדם אין לדיק צארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא'. אך עכ"ז, אפילו אם נופלים, מכל מקום יש תמיד עליה, שצריך האדם לדעת מה דאיתא (תשובת רב האי גאון, הוצאה בטעם זקנים דף נט ובאור הגאונים לסוכה נב). שמשיח בן יוסף עתיד להיות שוב ע"י משיח בן דוד, ובדרך העבודה, בחינת תחית המתים היא שמתחזקים שוב וממשיכים הלאה, ע"י בחינת ה'מלכות' הנמשכת הלאה, כמו דוד המלך שמעולם לא הפסיק צעודתו אלא המשיך והלך הלאה על אף כל ההסתרות והירידות^נ. וכן הוא ענין 'יסוד ומלכות',

נ. ועומק הענין הוא כידוע אשר בחינת יסוד הוא נקודת התענוג, ולעומתו בחינת מלכות היא הביטול הגמור להשי"ת וקבלת עול מלכותו עד שאין אדם מעמיד את עבודתו על מה שהוא מרגיש ומקבל ממנו, אלא גם כאשר אור היסוד נסתר ממנו, ואינו מרגיש עוד אותו תענוג וחיות של דביקות, הוא אינו מפסיק ללכת, מפני שאינו חי לעצמו אלא עומד כעבד לפני אדונו. וזהו בחינת דוד המלך אשר לא הפסיק מעולם, אלא המשיך הלאה בכל מצב, לא מפני שתמיד הרגיש את אור הדביקות, אלא מפני שכל מציאותו היתה בטלה לרצון השי"ת. וזהו כח המלכות - שגם בשעה שהואור והחיות נסתרים, עצם הקבלת עול והביטול מחזיקים את האדם שלא ייפרד מעבודתו. ואע"פ שבבחינת יסוד יש בחינת מיתה שאין מרגישים תמיד התענוג, מ"מ בחינת המלכות אינה נפסקת מעולם.

עכ"פ זמן שקבע לעצמו ללימוד התורה מוכרח להיות מציאות של יגיעת התורה - להכניס את הראש והמוח כולו בתוך התורה, ולא רק לדפדף בעלמא".

ובא"ש מכניסים את כל הראש והמוח בהש"ת ועבודתו מגיעים לבחי' 'ראשית' ונעשית צריאה חדשה ועולם חדש לגמרי, כמו שאכן היה אלל אותם יהודים שהקימו וחדשו שוב את כלל ישראל בצחינת 'מאשפות ירום אציון' (תהלים קיג, ו) ממש. הם היו 'ציבראכענע אידן', ועברו שצעה מדורי גיהנום שאיני מאמין שהיה כדבר הזה בדורות האחרונים, ונתנסו בדרכים וצנסינות שאין לנו יכולים להשיג כלל, 'אונז האצן נישט קיין השגה צהוה אמינא שצהוה אמינא'. אצדו את הכל וצאו למדינה נכריה צעירוס וצחוסר כל. אך הם הראו גזורה שאין להשיג, ועשו דברים למעלה מדרך הטבע. וכל זה מפני שנדבקו בדבר אחד, והשתדלו ככל שיכלו להסית דעתם מכל וכל והדציקו את עצמם בהש"ת עד שידם מגעת. צוודאי היתה להם סיעתא דשמיא, וצדיקי אמת שליוו אותם, אך עכ"פ הם עשו כל מה שציכלתם.

ב"ה, אין לנו צמצם כזה חס ושלום, אך לנו צמצם שאנו צריכים להתעורר משנתנו, שלא לשכב 'מתחת הארץ' מכוסה צעפר, אלא להסיר את כיסוי העפר לפתוח את המעיין

עליון, אשר אליה יכולים להתחבר תמיד כאשר נכנסים אל עסק התורה והמצוות בשלימות גמורה.

וזהו תכלית יום ראש השנה, שהאדם יקבל על עצמו 'זמן עבודת ה' אהיה יחד עם הש"ת לגמרי בכל רמ"ח אצרי ושס"ה גידי', וכן שצעה שאני עוסק בתורה אשתדל בכל רמ"ח אצרי ושס"ה גידי ללימוד ולהצין היטב מה שאני לומד, ולחדש חידושים בתורה, ולא רק ללימוד צדרך קלה ונוחה ולהסתפק בהצנה שטחית'.

הגני זוכר שלפני שנים לא רבות, כשהייתי 'צחור'ל', ישנו יהודים שעמלו קשה כל השצוע לפרנסתם - לא היה אז כמו היום שיכולים להרויח צנקל, אלא היו צריכים לעמול צעצודת כפיים - אך צצוא שצת קודש אחר הצהרים ישצו ועמלו צגמרא רש"י ותוספות, מהרש"א ופני יהושע, מ'האט געהארעוועט! כמו שלמדו צישיצות 'אינדערהיים' צצירופה. לצערם לא זכו להמשיך צלימודיהם, מחמת שנות המלחמה, ואח"כ הוצרכו להעמיד צתים ולהציא פרנסה, אך כשהיה להם מעט פנאי עמלו ויגעו צגמרא ותוספות, 'געהארעוועט!'. 'זיי האצן געהאט אן אנדערע פנים'. וכן אנו צריכים לדעת שזהו הדרך הנכונה לגשת לתורה ולעצודת הש"ת, אף שאין האדם ציכולת להיות צציהמ"ד כל היום כולו, אך

וַיֵּשׁ עוד הרצה לדבר צוה, אך אין לי כח לדבר יותר. מכל מקום נריכים להאמין צוה, שהרי אנו נריכים שמירה מכל נד, ונריכים ישועה בעוד הרצה עניינס, וזאת נשיג רק ע"י המעשים שלנו, והאדם נריך להאמין בעצמו ולהאמין שזקוקים לתפילתו ותורתו, 'א מענטש דארף גלייבן אז זיין תורה און זיין תפילה פעלט אױס, דאס איז דער עיקר, עס פעלט אױס!'.


וַע"י זה שאנו נכנסים לעבודת השי"ת צהצטלטות גמורה, אנו נכנסים למצב שלמעלה מכל גדר העולם כנ"ל. וכן מצינו בצית המקדש שזכו שם לפתיחת שערי שמים והתעלו למדרגה שלמעלה מכל גדר העולם כלל, כגון בעבודת יום הקדוש, שהכהן הגדול בקודש הקדשים נשא עמו את כל כלל ישראל שהנטרפו עמו, ונתעלו כולם למדרגה נפלאה - עד כדי כך שאחר שהתענו כל היום לא רצה אף אחד ללכת לציתו לאכול, רק רדפו כולם אחר הכהן הגדול (עי' לעיל צמוצי"א יום הקדוש שיחה א' ושיחה ג'). וכן צהושענא רבה, שהיה אחר ימים שלימים שחיו צהם למעלה מדרך הטבע, שרקדו כל הלילה בכל לילות החג, ואף ציום לא היה להם פנאי לישון, אלא היו מנמנמים איש על כתף רעהו, ועכ"ז היו צשמחה רבה (סוכה ג). ועצדו עבודות נפלאות. 'און דאס איז טייטש איין זאך, ס'איז טייטש אז מ'האט געגאסן פון אױבן'. ועי"ז היו כולם צשמחה רבה

הנוצצ וצוה להיות מחוצרים למקום הטירה. כי שם צעומק טמון מקור הטירה, המעין, וזהו יסוד הדעת. ודבר נפלא הוא, שהדרך להשיג את הדעת האמיתית אינה דורשת מן האדם אלא שיכניס את מוחו ויתחצר צצחינת 'כל שהוא' ככל שציקלתו, וכבר יש לפנינו דרך כלולה שכללו הנדיקים מדורי דורות, והם ממשיכים ללות אותנו עד היום הזה.

ובצמו הדור הקודם שזכו שהקצ"ה חיזק אותם, והנדיקים חיזקו אותם, היינו רצותיהם שהלכו עמם תמיד אף לאחר שכבר נסתלקו מן העולם, כי הם התקשרו צרצותיהם וצערו צהם כצימי חיותם, וכאילו הם חיים עמהם הלאה, וצכן אכן חיו הלאה, כי תלמידיהם שמו אותם לפני עיניהם בכל רגע ורגע, וכך חיו צאופן שהרגישו תמיד 'הרצי שלי עמי והקצ"ה עמי', וצמחשצה זו חיו צכל רגע ורגע.

ובן נריך האדם להאמין ולחשוב שהשם יתצרך נמצא עמו צכל רגע. כאשר אני עומד להתפלל, השם יתצרך עמדי, ואני מכניס את כל ראשי ומוחי צעבודתו. וכן כשאגיע ללימוד התורה, אכניס צה את כל ראשי, כי השם יתצרך עמי. וזהו הדרך אשר צה אוכל להעמיד דור חדש, וזו הדרך שתהיה לי גישה אמיתית אל השם יתצרך. כי התפללנו על כך כל הימים הלאה, וצודאי פעלנו, ונריך רק להמשיך זאת הלאה.

המקום הגשמי, כי נעשו אנשים רוחניים; וכי יש לרוחניות מקום וגבול! הרי 'מקום ארון' אינו מן המדה' (יומא כה). כי הלא כן נתייחד המקום ההוא ע"י דוד המלך, שידע שמקום, סדר וטבעי עוה"ז הגשמי אינו תופס מקום כלל ועיקר - 'איך טרעף מיך נישט דאס פלאך אויף דיע וועלט', בעולם הזה יש הרבה קשיים, הרבה פריצות, הרבה תאוות והרבה בעלים, אך כאשר מתבטלים להשי"ת נמצאים במקום שלמעלה מן העולם כנ"ל. וזה היה ענין ההשתחויה צבית המקדש, שכל אחד ואחד היה משתחוה צב' אמותיו, ושם היה מתקשר למעלה בהתבטלות גמורה, ובאותו שעה היה בצחינת 'מקום הארון' אינו מן המדה', 'ס'טרעפט זיך נישט דא דאס פלאך, ער האט נישט דאס פלאך דא', אלא הוא מחובר עם הבורא כל עולמים לדוד.



'אונז' זעמיר נישט צאמת אויף א פלאנעט וואס הייסט ערד' ^גה אלא אנו נמצאים צ'צילא דמהימנותא' וצ'אלו של הקדוש ברוך הוא כל השנה כולה, כי הוא המשגיח עלינו ושומר עלינו צבית וצחוק, הוא נותן לנו חיות, הוא נותן לנו נשמה, הוא נותן לנו נשימה, והוא נותן לנו הכל, כמ"ס 'ואתה מחיה את כולם' (נחמיה ט, ו) וצ'לעדיו אין אנו כלום, אנו חתיכת בשר אשר צלי החיות שנותן צו

על אף היותם דחופים וצפופים, ולא היה להם מקום אפילו לעמוד. מ'האט געגאסן! מ'האט געגאסן!

ובל זה כי בני ישראל צאו בהתמסרות אמתית, והשליכו עצמם תחת הכהן גדול, וכן לפני הנדיקים שהיו מרקדים לפניהם 'אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחל לו' (סוכה שס), והכל צביטול גמור לפני הבורא יתברך באופן פלאי פלאים.

ובבן זכו לצחינת 'עומדים' צפופים ומשתחווים רוחנים', שצשעת ההשתחויה נעשה לכל אחד ואחד מקום צפני עצמו, עד שהיה יכול להשתטח על הארץ צב' אמות שלו, להתבטל לפניו יתברך ולהתודות (תשצ"ד חלק ג' ענין ל"ו, ע"פ ויק"ר י, ט ואצ"ת דרבי נתן פל"ה, ועי' לעיל ש"ס האינו - שובה, ועי"כ ומוצאי יו"כ שיהא ג'), וצתוך אותו מקום הרגיש כל אחד את קירצתו הפרטית אל השי"ת, כיצד הוא מתבטל לפניו לגמרי, והקצ"ה מקימו ומרימו מחדש.

ואם נצוא לחשב זאת צמושגי מקום גשמי - כיצד היה מקום לכל אחד ואחד לד' אמות צפני עצמו, ועד היכן נתפשט כל אותו המקום - אין לדבר סוף, ואכן הרי איתא (ילקוט ישעיה רמז תקג) שעתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל העולם כולו אך עומק הענין הוא, שצשעה שנתבטלו כולם לפני השי"ת, לא היו נתונים עוד תחת גבולי

השי"ת הוא נופל לארץ ומונה כאצן דומם - זהו אדם צלי הצורא כל עולמים. אלא שצאמת צאמת צאמת אין אנו חיים צחוקי עולם הזה כלל, אלא אנו גורמים לעצמנו צרות ע"י זה שאנו מסתובבים ומתחשבים בעולם הזה, וחושבים מחשבות האץ להיות מסודרים לפי כללי העוה"ז 'מיר ווילן זיך דעקן אויף דיע וועלט', ותמיד רואים לידע מה נעשה בעולם הזה ולהצין הכל עפ"י דרכי העולם הזה, ומשימים את עצמנו תחת השגחת עולם הזה, וחושבים כך וחושבים כך.. צריכים אנו להתחיל לחשוב אחרת, 'אונז דארפן טראכטן אציסל אנדערש'.

וזוהו מה שהיה צחוקפת שלמה המלך שהוא האושפיזא של יום זה, שאז היה יחוד ויוווג אמיתי, 'אונז זעמיר איינס, אונז זעמיר איינס'. וכפי שאמר שלמה המלך שם שמכל מה שדציר עם דוד אציו להקים את הצייהמ"ק לא חסר דצ"ר, והיינו כאמור שכל היחוד הזה היה דוקא ע"י עצודת דוד המלך אשר הרצה פעמים צחיו היה יכול לצוא צתלונה אל השי"ת ולומר 'רצונו של עולם דו האסט מיך איצער געלאזט', אך מעולם לא עלה על דעתו כן, אלא חי תמיד עמו יתצרך ולא הסתכל על מה שהיה נראה לפי חוקי עולם הזה.

אנו חיים צללא דקודשא צריך הוא, וענין הסוכה שהיא 'צילא דמהימנותא' אינו רק לשצעת ימי החג, אלא שצעת ימים אלו הם שצע המידות המתעוררות צמים אלו, ועל ידי הדעת עליון שאנו ממשיכים על ידי הלולב שצצעת ימים אלו אנו יכולים לשנות ולתקן את המידות כראוי לכל השנה, וצפרט בהושענא רצה שאנו עושים שצעה הקפות וממשיכים את השצעה מקיפים, ואח"כ כאשר צאים לשמיני עצרת נעשים 'אחד' עם הקדוש צרוך הוא, 'איינס ווערן מיר'.

ובן צריכים אנו להתנהג תמיד צמנצ כזה להיות 'אחד' עם השי"ת תמיד, וכמו שהרה"ק מרוז"ן היה אומר 'ווען ס'איז זייגער איינס דענסמאל דאווען איך'. ומי יוכל להצטרף להשיט שרפי קודש של הקדוש הזה, אצל מכל מקום עלינו להתקשר על דעת הצדיקים ועל דעת קודשא צריך הוא עד כמה שדינו מגעת.

וברגע שנוכל להתקשר עמו ולהיות 'אחד' עד שדינו מגעת, צוודאי יעזור ה' יתצרך 'מ'זאל מיר טאקע האצן א

נו. עי' בזה לעיל מוצאי יו"כ שיחה ד'.

נו. מלכים שם פסוקים טו - כ: ויאמר ברוך ה' אלקי ישראל אשר דבר בפיו את דוד אבי ובידו מלא לאמר. מן היום אשר הוצאתי את עמי את ישראל ממצרים לא בחרתי בעיר מכל שבטי ישראל לבנות בית להיות שמי שם ואבחר ברוד להיות על עמי ישראל. ויהי עם לבב דוד אבי לבנות בית לשם ה' אלקי ישראל. ויאמר ה' אל דוד אבי יען אשר היה עם לבבך לבנות בית לשמי הטיבת כי היה עם לבבך. רק אתה לא תבנה הבית כי אם בנך היצא מחלצין הוא יבנה הבית לשמי. ויקם ה' את דברו אשר דבר ואקם תחת דוד אבי ואשב על כסא ישראל כאשר דבר ה' ואבנה הבית לשם ה' אלקי ישראל.

היום קראנו 'והארץ היתה תהו ובהו
 וחושך על פני תהום' - דהיינו שיש
 מצב חושך בעולם כמו שאמרו רז"ל (בר"ר
 ג, ד), אבל 'ורוח אלקים מרחפת על המים'
 דהיינו 'רוחו של משיח' (שם), שעל ידו יהיה
 שוב אור בעולם, 'ויאמר אלקים יהי אור ויהי
 אור' - רק השי"ת יכול להאיר בעדנו, 'אז
 אורו וועלן אינזין האצטן' 'רוח אפינו משיח
 ה'" (ע"פ אברהם ד, כ), משיח בן יוסף, משיח
 בן דוד, און גלייבן אין זייער אמונה, אין
 זייערע כוחות, אין די נדיקים וואס זיי לעבן
 מיט אורו ווייטער, און זיי זענען אונזערע
 שומרים, זיי האצטן אזוי פיל געארבעט
 פאר די שכינה, וואס די שכינה איז מיט
 אורו צוזאמען, וועט דער אייבערשטער אורו
 אוודאי לעכטיג מאכן די וועלט, מיר זאלן
 טאקע זוכה זיין צו לעכטיגע זמנים, און
 מיר זאלן זוכה זיין צוציאת גואל נדק צמהרה
 בימינו אמן^{נח}.

לעכטיגן ווינטער, דער אייבערשטער וועט
 מקבל זיין אונזערע אלע תפילות, ס'זאל
 שוין ווערן לעכטיג אויף דער וועלט, מ'זאל
 קענען פארשטיין דעם אייבערשטן. דער
 אייבערשטער רעדט צו אורו, ער רעדט פאר
 אורו ליידער אין א שפראך וואס אורו האצטן
 נישט קיין פותר חלומות וואס זאל פארשטיין
 די שפראך וואס ער רעדט, אצער ער רעדט
 דאך, ער מאכט דא שינויים, ס'טוט זיך,
 ס'מאכט זיך, ס'קערט זיך^{נח}.

לראבוננו אנו מגושמים ואין אנו יכולים
 להצין את השפה שבה הוא
 ית' מדבר אלינו, כי אנו חיים בעולם הזה,
 ורוצים להצין הכל על פי דרכי הטבע, אבל
 לא זו הדרך שנגיע לכולם! עלינו לחיות כפי
 שמיו צדור הקודם, שלא הציטו על דרך
 הטבע אלא הלכו עם השם יתצרך, ועם
 רבותיהם הנדיקים, וכך חיו בכל עד ועד,
 ואז נזכה להיות מקושרים בחיי החיים.



נח. יהיה לנו חורף טוב ומאיר, ויקבל השי"ת את כל תפילותינו לרחמים ולרצון, ונוכל להבין את השי"ת ואת דרכיו,
 כי הרי השי"ת 'מדבר אלינו' במאורעות הזמן, אך הוא בשפה שאין לנו מי שיבין את הדברים'

נח. אם אנו נעלה בדעתנו תמיד את 'רוח אפינו משיח ה'", משיח בן יוסף, משיח בן דוד, ולהאמין באמונתם
 ובכוחותם, ולהאמין בכח הצדיקים אשר הם עדיין חיים עמנו, והם השומרים שלנו, אשר הם פעלו כ"כ הרבה
 עבור השכינה הק' שתהיה עמנו תמיד, בכח אמונה זו בוודאי יעזור השי"ת ויאיר לנו את העולם, ונזכה לראות
 בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

שבת בראשית

[כ"ט תשרי יומ"ד של מרן הצמח צדיק זי"ע]

ליל שב"ק

דברות קודש

זרא אלקים' - שהעולם נזרז ונתחדש ע"י הקצ"ה, עכט"ד.

וביאור הענין הוא, שהקצ"ה מחדש את הצריחה בכל רגע ורגע, כמו

שומרים (צרכת יו"ר) 'המחדש צטוצו בכל יום תמיד מעשה בראשית', ו'בראשית זרז אלקים' אינו מעשה שהיה רק לפני ששת אלפי שנה, אלא הוא דבר הוה הנעשה עד היום הזה, ועד בכלל, בכל רגע ורגע. והרציה לזה הוא ממה שעשה הקצ"ה ניסים ונפלאות במזרים בשינוי הטבע וסדרי בראשית, אשר מזה מוכח שהעולם מתחדש תמיד, ואינו מתנהג מעצמו כפי שנזרז מתחלה.

והנה כיון שהעולם מתחדש תמיד, הרי בהכרח שהקצ"ה חפץ בעבודתו, ואין יכול האדם לומר שאין עבודתו מביא תועלת כל כך, והעולם נזרז רק בשביל עבודת הנדיקים הקדמונים כדוגמת אברהם אבינו, והבעש"ט וכיוצא בהם, שהרי גם ברגע הזה הקצ"ה מחדש את הצריחה, ונדיקים הללו כבר אינם צעולם כעת, וע"כ

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ.

הנה היום (כ"ט תשרי) חל היארצייט של מרן ה'צמח צדיק' זי"ע. הוא מתחיל ספרו הקדוש צענין חיבור סוף התורה לתחילתה, ומזכיר שם אשר ידוע דיציאת מזרים מורה על חידוש העולם, שאז ראו הכל שיש יכולת ציד הקצ"ה לשדד המערכות ולשנות הטבע, וזהו קשר והמשך הפסוקים של סוף התורה לתחילתה, כי בסוף התורה כתיב 'לכל האותות והמופתים אשר שלחו ה' לעשות בארץ מזרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו, ולכל יד החזקה וגו' (דברים לז, יא-יג), היינו האותות והמופתים של יציאת מזרים, ואח"כ כתיב 'לעיני כל ישראל' - 'בראשית זרז אלקים', שעל ידי האותות והמופתים שעשה משה בארץ מזרים, שהם עדות על חידוש העולם, נתוודע 'לעיני כל ישראל' אשר 'בראשית

ולא היו צריכים לעמוד ולטרוח עליה כלל והשיגו הכל, ועכשיו הולך משה לשבטם 'לעיני כל ישראל', ואצדו את כל זה - עכ"ז חזרו בני ישראל ושבנו בתשובה להשי"ת בהתלהבות, וכמו שאמרו חז"ל (ע"ז ד:) לא היו ישראל ראויין לאותו מעשה אלא להורות תשובה. ואכן הורו תשובה באופן נפלא, שהרי נתקבלה תשובתם, וציוס הקדוש אמר הקב"ה למשה 'סלחתי כדצריך' (במדבר יד, כ, ע"י רש"י דברים ט, יח), ונקבע יום זה ליום סליחה ומחילה עד סוף כל הדורות (רש"י שם).

ועד כדי כך חידשו בני ישראל את עצמם מחדש, עד שאמר השי"ת להם שהוא מתאוה לשכון ביניהם וזהו לצנות את המשכן. ומשה רבינו תמה על ענין המשכן ואמר 'הנה השמים ושמי השמים לא יכללוך' (מלכים א' ט, כז; במדבר כה יב ג) ואתה בא לשכון בשטח קטן של עשר על שלשים אמות' איך יתכן שהקב"ה, אשר מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה, יתאמצה לשכון באיזה מקום מוגבל בעוה"ז? אצל הקב"ה השיבו שהוא רוצה דווקא באופן זה, לאמצה שכינתו ולשכון צין צניו האהובים, בצניות 'אהבה דוחקת את הצער' (ע"פ ד"מ פד.).

שהקב"ה מחדש את הצריחה בשבילנו. ומהאי טעמא 'חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם' (סנהדרין לו.), שהרי אכן עכשיו נברא העולם מחדש, ולמי נברא עכשיו אם לא בשבילנו ובשביל עצודתנו.

ועוד עומק צנין ההתחדשות מרומז כאן בהמשך פסוקים אלו, דהנה פירש רש"י ז"ל על הפסוק 'לעיני כל ישראל' דקאי על שצירת הלוחות. והרי שצירת הלוחות אינם מן המעשיות הכי נאות שעברו על כלל ישראל, שהרי הגיעו בני ישראל למצב שהולך משה רבינו לשבור את הלוחות מחמת חטאם שעשו את העגל, אצל עם כל זה, [הרי כתוב בעבודת ישראל (כי תשא ד"ה שני לוחות העדות, ומקורו צרע"מ כי תשא רעו). שכל ענין שצירת הלוחות הוא ענין של שצירת הצתולים*, ונמצא שבהכרח הולך להיות כן, ובכן הרי שממנו זה דייקא] באים אח"כ ל'בראשית צר', דהיינו התחדשות מחדש.

ואע"פ שהנפילה היתה גדולה מאד, שהרי ע"י שצירת הלוחות אצדו כלל ישראל את המעלה הגדולה של לוחות הראשונות - כי בזמן שהיה להם לוחות הראשונות היתה כל התורה פתוחה לפניהם,

א. ע"י ביאור הענין לעיל בנפילת החג שמחת תורה.

ב. כמ"ש חז"ל (עירובין נד.): מאי דכתיב חרות על הלחם אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל. וראה מ"ש הרה"ק ר' צדוק הכהן בספרו דברי סופרים (אות לב): וזהו שבירת לוחות ראשונות דעל ידי זה למדין תורה ושוכחים, כי אילו זכו היו רואים הכל מבורר וגלוי בתורה שבכתב דליכא מידי דלא רמיזא באוריתא (תענית ט.), ולא הוצרכו לתורה שבעל פה כלל, ולא שייך שכחה בהכתוב מפורש, אבל אחר החטא בלוחות אחרונות נגנז האור הגלוי שהיה בתורה שבכתב ועל ידי זה בא ההעלם, והתגלות האור הוא רק בהעלם.

וכאן באים עס השצרי לוחות המזכירים את חטא העגל! ועוד יש להקשות בדומה לזה, שהרי אמרו חז"ל (ר"ה כו.) שאין הכהן גדול נכנס לפני ולפנים בצגדי זהב, שאין קטיגור נעשה סניגור, וקשה והרי הארון עצמו היה מזהב, וגם למה עושים על גביו כרוזים של זהב, הרי זה עצמו הוא לכאורה ה'קטיגור' הכי גדול ששייך, שהרי בחטא העגל עשו פסל של זהב (עי' ר"ה סס.) [ואכן, אי לאו שזוהי ה' לעשות כן להדיא היה אסור לעשות כן משום 'לא תעשה לך פסל' (שמות כ, ד), וכמו שאיתא בחז"ל (מדרש איכה פתיחתא ט, ע"י גס יומא נד:) שבשעת חורבן הבית כשראו המואבים את הכרוזים הלעיגו על בני ישראל, שהם אומרים לכל העולם שאין ישראל עובדים עבודה זרה, והם עצמם עשו פסל בתוך מקום הכי קדוש שלהם].

אלא ודאי, שיש כאן מציאות של התחדשות עד כדי כך שמשתנה כל המצב לגמרי, והדבר שהוא לכאורה הקטיגור הכי גדול - שמזכיר את עון העגל שעשו פסל זהב - הוא עצמו מתהפך ומשתנה להיות הסניגור, והוא המקום מנוח להשכינה אחר שנשלח להם חטאם וצא השי"ת לשכון בינותם על הארון. ולא באנו לתרץ הקושיא מתי אומרים 'אין קטיגור נעשה סניגור' ומתי לא; אין אנו יכולים להצין דברים אלו; אצל עכ"פ רואים שיש מקום שהקצ"ה

ובתשובה כזאת הורו בני ישראל לכל הדורות הבאים, שגם מתוך מצב שפל מאוד יכולים להתחדש לגמרי מן הקצה אל הקצה, ואף במצב כזה אשר 'לעיני כל ישראל' נראה שאין עוד מהלך וכבר אצדה תקותם חלילה, מ"מ הרי הצריחה מתחדשת בכל רגע ורגע, ורגע אחד של כעס אינו מחייב כלל שהרגע הבא אח"כ יהיה ג"כ כזעם, כי יכולים להתחדש מחדש ממש. וכן במצב שלנו, אע"פ שעבר עלינו דינים קשים, יכול העולם להתחדש לגמרי ולהשתנות להנהגה של חסדים גדולים - כי אנו צריכים עכשיו לישועות ורפואות^ג, ויעזור השי"ת שאכן יושפע עלינו.

ועוד יותר גדול כוחו של התחדשות, דהנה ידוע שכשהלכו ישראל למלחמה לקחו עמם את הארון והלוחות (משנה סוטה נב. ובגמ' שם מג.), ולוחות אלו היו השצרי לוחות הראשונות ולא הלוחות שניות (ירושלמי שקלים פ"ו ה"א, ספרי בהעלותך פכ"ד מוצא דבר"י שם י לג), וע"י זכות זו ניצחו את אויביהם. ולכאורה אינו מובן, הרי השצרי לוחות מזכירים את עון העגל, שהרי לכן הוצרך משה רבינו לשברם, והרי כאשר יוצאים למלחמה כתיב 'מי האיש הירא וכן הלצב ילך וישב לביתו' (דברים כ, ח), ואמרו ז"ל (משנה סוטה מד.) שהכוונה היא שירא מעצירות שצידו, והיינו כדי שלא יוזכר שום חטא ועון אשר צעת אשר צריכים לזכויות יתרות,

ג. אחר המעשה הנוראה בשמיני עצרת העבר.

ד. ר"ל, בפרט לכל אלו המוכים והפצועים והשבויים ע"י המחבלים, ולכל תושבי ארצינו הק' במצב המלחמה.

שיחות קודש

א

היום הוא הארצייט של ה'צמח' זי"ע, הוא היה 'יונגע רצי', כי מילא מקום אציו ה'תורת חיים' זי"ע צהיותו בן כ"ד שנים בלבד, וגם לא היה לו אריכות ימים ונסתלק בן נ"ד שנים (נולד בשנת תק"ך ונסתלק בשנת תרמ"ה).

אצל אציו ה'תורת חיים' היה יותר הנהגה של פחד, אמנם אלל ה'צמח' היתה הנהגה אחרת לגמרי. וכן עשה מופתים גדולים, שהיו נכרכים על מנת לחזק אמונת בני ישראל במקומות אלו (-צוקצונה והסצירה), שלא היו עוד 'רצי'ס' גדולים במקומות הללו, ומכל הסצירה נסעו אליו.

יידוע שלא היו יכולים להתפלל עמו תחת קורת גג אחד, כיון שקולו היה קול חזק מאד, ולא שהיה צועק, אלא קולו הטבעי היה קול רעש גדול מאד. מי שהיה שם צעיר ויוזינא יודע שיש שם נהר שאינו קרוצ כל כך להציהמ"ד, ומספרים שכאשר התחיל ה'צמח' להתפלל היו הרועים הנכרכים שמעבר הנהר אומרים 'דער ראצינער צרומט שוין'.

על כל פנים, בספרו הקדוש כתב צפרשתנו עה"פ (בראשית ג, ט-) 'ויקרא ה' אלוקים אל האדם ויאמר לו אֵיפֶה, ויאמר את קולך שמעתי בגן ואירא כי עירוס אנכי

מוֹפֵר על הקטרוג כל כך, עד שמחדש את הדבר לגמרי ומתהפך הקטיגור צענמו להיות סניגור. ואע"פ שמה שנכרך משה רבינו לשצור את הלוחות 'לעיני כל ישראל' היה קטרוג גדול, אעפ"כ 'בראשית צרא' ונתחדשו השצרי לוחות צענמם להיות לנו למגן ולנצח את אויבינו.

ודבר זה תלוי באמונתנו, לפי מה שנאמין שיש התחדשות בן אכן יהיו שינוים, ורק חוסר אמונתנו היא המעכבת, כי כשאומרים להאדם 'צשצילך מתחדש העולם', יענה ויאמר: 'וואס נאך איז נייעסד?', 'יישר כח פאר די חיזוק', אצל גם אתה אינך מאמין באמת בן, אצל האמת הוא שאין זה חיזוק אלא אמת לאמתו ממש כנ"ל, כי אי לאו הכי למה מתחדש העולם, ועל כרחק שמקבלים נחת רוח למעלה מעבודתנו הדלה, ואם נאמין בזה צשלימות, אזי אכן יהיו שינויים גדולים, והקצ"ה צענמו ישמרנו ויגילנו מכל רע, ויתהפך הכל לחסדים גמורים.

יעזור השי"ת שמהמאצ של 'והארץ היתה תהו ובהו וחושך על פני תהום' שמרמז על הגלויות (צ"ר ג, ד), יתהפך הכל להיות 'ויאמר אלוקים יהי אור ויהי אור', כמו שפירשו הספה"ק (ע"י 'תולדות יעקב יוסף' ועוד) שכאשר יאמין האדם ש'יהי אור' אז 'יהי אור', בן נזכה שיהיה 'ויהי אור', ויתגלה כבוד השי"ת בעולם צציאת גואל צדק במהרה צימינו אמן.

ומחדש, לא משנה באיזה מצב הוא נמצא ולאיזה מקום נפל, מכל אחד ואחד שואל השי"ת 'איפה' והשי"ת רוצה לקרבו אליו בהתחדשות גמורה.

ואילו היה אדם הראשון משיב 'מטאמי, ועוזר לי לנצח מן הרפש', אז היה הקצ"ה מוציאו משם ומוחל לו, ובכניסת שבת היה העולם מתוקן (עי' שער מאמרי רש"י פר' קדוש; שער הכוונות ראש השנה דרוש א), ולא היינו צריכים לעבודת שש אלפי שנים אלו, כי מיד היה יום שכולו שבת, אבל הוא לא אמר כן אלא מיד התחיל להתנצל ולומר 'האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל', והיו לו הרבה תירוטים למה עבר על ציווי ה', ולא הודה על חטאו כראוי באופן כזה שיתעורר ממצבו השפל וישליך עצמו על השי"ת (עי' צר"ר יט, יא).

ואחצא'ה, שאחר שחטא אדם הראשון הרי נסתלקו ממנו ה'כתנות אור' [צאל"ף], והיה מתיירא להיות עוד בגן עדן, כי היה סבור שקדושת המקום תשרוף אותו, וצפרט כאשר קרא לו ה' לא היה יכול לסבול האור, ולכן הלך אלל כוחות הטומאה והטמין את עצמו שם. וזהו שהקצ"ה תמה עליו ושאל אותו 'איפה', וכמו שפירש בעל התניא זי"ע כששאל אותו השר צפעטערבורג על פסוק זה: וכי לא היה יודע הקצ"ה היכן האדם (עי' רש"י), והשיב לו בעל התניא שהקצ"ה שואל את כל אדם ובכל זמן 'איפה', דהיינו איפה מעמדך ומצבך בעולם, וזווא שטייטסטו אויך די וועלט' (ולא היכן גופך נמצא בפועל), וכן שאל השי"ת מאדם הראשון 'איך נפלת לתוך טיט ורפש כזה להתחצא אלל הטומאה'.

ובן הקצ"ה שואל את כל אחד ואחד אשר בשם ישראל יכונה, בכל רגע ורגע

ה. וזל"ק: יש להבין איך שייך לשאול לאדם איכה כשמדבר עמו לנוכח, גם יש להבין מה שאמר אדם ואירא כי עירום אנכי, דהול"ל ואבוש כי עירום אנכי, ומה שייכות יראה מחמת שהוא ערום. ואפשר לומר כי אדם הראשון אחר שחטא ונפשט ממנו הכתנות אור, היה ירא לנפשו אם יתראה אליו אלקים ישרוף אותו, כי אש לפניו תלך (תהלים צו ג), ולא יוכל לסבול אור הקדושה כיון שנעשה ערום בלי לבוש. לכן נתן עצות בנפשו להתחבא אצל האילן עץ הדעת טוב ורע, ששם עבר על ציווי הקב"ה ומסתמא השרה שם כח הטומאה, ואין אני והוא יכולין לדרור (סוטה ה). ועל ידי זה לא נגלה עליו שם אור השכינה, וכמו שעשה יונה הנביא לברוח תרשישה, כדי שלא יתנבא שם מחמת שהוא חוץ לארץ מקום טומאה (עי' מו"ק כה. וברש"י ד"ה בבל). וזה ששאל לו הקב"ה איכה, פירוש בתמיה איך אתה במקום טומאה, והשיב את קולך שמעתי בגן ואירא כי עירום אנכי, שיראתי מחמת גודל הקדושה לכן ואחבא במקום טומאה. וזה שאמרו רז"ל במדרש רבה (בר יט, יב) שאדם הראשון אמר אכלתי ואוכל עוד, והיינו על ידי שהשרה עליו כח הטומאה וכנ"ל.

ו. ראה בראשית רבה (כ, יב): בתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב כתנות אור, ע"כ. וראה בדברי הוזה"ק שכן היה דרגת אד"ר קודם החטא, שהיה לבוש בכתנות של אור, ואחר שנתגרש מגן עדן נעשו לו כתנות עור תמורת כתנות אור שהיו לו מקודם, וזל"ל הוזה"ק (פקודי רכט): ותא חזי, אדם הראשון כד הוה בגנתא דעדן הוה מתלבש בלבושא כגונא דלעילא ואיהו לבושא דנהורא עלאה, כיון דאתתריך מגנתא דעדן ואצטריך לגווינך דהאי עלמא מה כתיב, ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, בקדמיתא הוו כתנות אור, אור דההוא נהורא עלאה דשמש ביה בגן עדן, כיון דאתתריך מתמן אצטריך למלבושא אחרא, כדין ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור.

יסתפק במה שיש לו והנחוץ לו, ויעבוד את השי"ת ולא יטרידו אותו כל כך הצלי הזמן המתחדשים וצאים.

ב

בענין המשל הנ"ל על המלצושים, הנה העולם הולכים אחר ה'מאדעס', ועושים עסק גדול באופן המלצושים, וכן 'מחנכים' את הילדים מקטנותם שילכו תמיד עם המלצושים הכי חדשים, וכל אחד מחיירא שלא יאמרו עליו שהוא 'צוריק געשטאנען' וכיו"ב, ואח"כ אין מציינים למה זה מתגדלים צנים שאין בהם שום חיות לדברים שצקדושה.. הלא פשוט הוא שדווקא מי שאינו מחיירא להיות 'צוריק געשטאנען' ואינו עושה צציתו עיקר מעניי גשמיות עוה"ז, הוא יזכה לצנים טובים והגונים.

והנה רואים שההליכה אחר ה'מאדעס' נפוך צעיקר אלל הנשים, ולא כל כך אלל האנשים.

והענין הוא, שאף לאחר שניטלו מן האדם הכתנות 'אור' [צאל"ק], וניתנו לו תחתיהם לבושים של כתנות 'עור' [צעי"ן], עדיין נתן לנו הקצ"ה דרך ומהלך אשר בזה נוכל שוב להשיג צחי' כתנות אור ע"י עבודתנו, והוא מנחת טלית ותפילין, שהתפילין הם חתיכות 'עור' מצהמה, שמעצדים אותם לבתים וקלף וכותצים עליהם את הפרשיות ומתקנינים אותם כראוי וכהלכה, ועי"ז נעשים כתנות 'אור' כנודע (עי' תיקון"א נה; לקוטי תורה

עוד מציא שם ה'צמח' המשל הידוע, למלך אחד שהיה לו אוהב נאמן, ופעם אחת נכשל האוהב בצאיזה עוון חמור נגד המלך אשר אחת דתו להמית, והיה קשה צעיני המלך להמיתו מחמת גודל רחמנותו עליו, לכן ציוה לו המלך שיתלה קולר על צוארו הוא וכל זרעו אחריו, כדי שיזכרו תמיד שצעס נתיצב מיתה למלך אלל שהמלך חס עליו ולא הרגו. והנה האוהב תלה על עצמו הקולר והלך עמו צעצות ובושה, אלל צנו כבר התחיל לילך בקולר של משי על צוארו, וכן צנו כבר הלך בקולר של זהב, עד שצצות השנים נשכה מלצס מדוע הולכים בקולר על צואריהם, והיו סוצרים שזה מחמת רוצ עשרם וחשיצותם. ופעם אחת מנאס איזה זקן אחד שהיה זוכר את כל המעשה הנ"ל, ואמר להם 'טפשים שצעולס! הקולר הזה בוש וכלימה הוא לכם להיזכר לכם חטאת אצותיכם', וסיפר להם את המעשה שהיה עם המלך וזקינס.

והנמשל בזה הוא, כי אדם הראשון קודם החטא לא היה צריך מלצושים כי היו לו 'כתנות אור', ורק אחר שחטא ונתיצב מיתה ריחם עליו הקצ"ה ולא המיתו מיד, אלל קנסו בזה שפשוט ממנו הכתנות אור, והוצרך להתחיל ללבוש בגדים גשמיים, נמנא שכל ענין הצגדים הוא צעס בוש לנו, כי הוא מחמת חטא זקינינו, והטפשים שכחו זאת ועושים צגדים נאים ומפוארים צכל מיני 'מאדעס', ועושים מן הטפל והבושה עיקר, אלל כל צר דעת

צמשך כל היום כולו כדורות הקודמים, אלא שבהיום אין הגופים שלנו טהורים ונקיים כראוי להיות בקדושה כזאת כל היום, אך מכל מקום זהו הלבוש האמיתי שלנו ואין לנו לבוש אחר זולת לבוש קדוש זה.

ואף בזמן הזה נשארה לנו צחינה זו ע"י הטלית קטן שאנו לובשים צמשך כל היום כולו, והיא השמירה שלנו.

אמנם כאמור, כל זה הוא רק לגבי האנשים, אבל הנשים אין להם מצות טלית ותפילין, ולכן איתרחש מילתא שאזלס רואים יותר את ענין ה'מאדעס', והלבושים והתחדשותם הם עסק גדול אזלס.

ולמעשה נריך לדעת שכאשר הנשים לובשות לבושים ננועים כראוי, גם זה נחשב להן ל'כתנות אור', כי זהו מצותן, וזה יהיה גם להם שמירה והארה מענין כתנות אור".

בראשית ד"ה ועש ה'; ש"ה הק' פסחים מ"ה עשירה). והטלית היא ג"כ כתנות 'אור', שהיא אור מקיף כנודע (שער הכוונות דרושי הצינית, דרוש א-ב). וכאשר אנו לובשים את הטלית והתפילין אנו זוכים לצינית כתנות 'אור'. [ואה"נ יש גם מי שמניח תפילין כמנצות אנשים מלומדה והם אללו רק ככתנות 'עור', אבל מי שמניחם עם הכנה וכוונה הראויה הרי הוא לובש כתנות 'אור'].

ובאחר שניתן לנו גם כהיום להשיג צחינת כתנות 'אור', אין נעשים המלבושים גשמיים שהם צחינת כתנות 'עור' לעסק גדול כל כך אללנו. ולכן אף נהגו חסידים ואני מעשה ללכת תמיד בצחות המלבושים, כגון ה'רעקל' השחור וחלוק לנן שהם מלבושים פשוטים, ואין אנו משנים נורת הלבוש מיום ליום ומזמן לזמן, להורות שאין זה הלבוש האמיתי שלנו, אלא הלבוש האמיתי שלנו הוא הטלית ותפילין. כי צאמת היינו צריכים ללכת בטלית ותפילין

ז. ומרגלא בפומי' דרבינו שנחוץ מאד ללמוד לפני התפילה כדי להמשיך מוחין, שהם עיקר כוונת התפילין כנודע, ואם לאו אינו מניח 'תפילין' רק 'סתם קעסטלעך'...

ח. כי כאשר כל המח עסוק בעניני עוה"ז ובפרט במלבושים גשמיים וחיצוניות הגוף, אז האדם היא בבחינת כתנות 'עור'. משא"כ כאשר אין עושים עיקר מגשמות, וגם במלבושי הגוף מתנהגים על פי תורה, הרי זה בחינת כתנות 'אור'.

רעווא דרעוויין

הנה אנו עומדים עכשיו אחר הימים הקדושים, ימי הרחמים והרלון, שבהם היה כל אחד יכול להיפגש עם השי"ת, ולעשות שינויים אמיתיים בנפשו. ואח"כ נכנסנו אל הסוכה, שהיא החיצוק שהקב"ה מחזק אותנו, על דרך הפסוק (שה"ש ת, ג) 'שמאלו תחת לראשי וימינו תחזקנו', וכמ"ש האר"י (שעה"כ ענין הסוכות דרוש ד) על ההלכה של דפנות הסוכה שמים כהלכתן ושלישית אפילו טפת, שהיא דוגמת ג' חלקי היד שבה מחזק אותנו השי"ת (עי' באריכות לעיל ליל א' וב' דסוכות), והסוכה מלאה שמות הק', כגון מה שסוכ"ה גימטריא ל"א כמנין הוי"ה אדני"י (וזה"ק פנחס רנה; תיקו"ז ב), ועוד הרבה שמות מרומזים בה (עי' פרי עץ חיים שער חג הסוכות פ"ג, וראה ברית כהנות עולם מאמר סוכת שלם, ועוד).

ובנוסף להסוכה שהיא החיצוק של כללות ישראל, יש גם חיצוק פרטי לכל אחד ואחד מישראל צפרטיות, והוא ע"י הד' מיינס. ועיקר הד' מיינס הוא הלולב שהוא צחי' הממח וחוט השדרה (וזה"ק וחי רכ; פנחס רנה; שעה"כ סוכות דרוש ה), ואח"כ הוא יורד עד היסוד (וזה"ק פנחס רנה; שעה"כ סס).

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ. וזרש"י: אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ'החדש הזה לכם' (שמות יב, ב) שהיא מלוא ראשונה שנלטו ישראל, ומה טעם פתח בצראשית משום 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים' (תהלים קיא, ו), שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסקטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה היא, הוא צראה ונתנה לאחר ישר צעינו, צרנו נתנה להם וצרנונו נטלה מהם ונתנה לנו (ע"כ).

ולבאורה צריכים להבין, מי ישאל זאת ולמי נשיב תירוק זה, 'ווער איז נייגעריג צו הערן וואס אונז האבן צו זאגן?'.
 ונקדים את היסוד הנחון המרומז כאן

בדברי רש"י, אשר מיד צהתחלת התורה צריך האדם לדעת את ענין 'החדש הזה לכם', והיינו שהקב"ה מסר את כל הנהגת הצריאה צדינו, שצדינו לקצוע מתי יהיה ראש חודש (שמו"ר יט, ב), וכן גם בכל הנהגת העולם, שהכל תלוי בעבודת צני ישראל, ועל ידם מתנהג הכל.

ז. מ' מעוניין במה שיש לנו להשיב ולומר

י. ד"ל המדרש שם: ד"א החדש הזה לכם, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבון העולם אימתי אתה עושה את המועדות... אמר להם אני ואתם נסכים על מה שישאל גומרין ומעברין את השנה... אמר להם הקב"ה לישראל לשעבר היה בידי שנאמר (תהלים קד יט) עשה ירח למועדים אבל מכאן ואילך הרי מסורה בידכם ברשותכם, אם אמרתם הן הן אם אמרתם לאו לאו, מ"מ יהא החדש הזה לכם, ולא עוד אלא אם בקשתם לעבר את השנה הריני משלים עמכם, לכך כתיב החדש הזה לכם.

וע"י שקוראים בשמחת תורה 'לעיני כל ישראל - בראשית צרא חלקים' מתעורר ההתחדשות להמשיך גם הלאה כמו שציארנו (בלי ש"ק) דצברי ח' צמח' ז"ע. ורוקדים עם התורה, כי התורה היא הדבר שאנו לוקחים עמנו למשך לילות החורף הארוכים, והבחורי קודש חוזרים להשיבות ללמוד, וכן כל אחד כפי יכולתו, ורק ע"י התורה אנו נשארים מקושרים להשי"ת.

ובבן צריכים לדעת שכל מה שפעלנו בחודש תשרי קיים, ואינו רק 'תכנית שנתית' שאחריו 'מפטירין' כדאמול', אלא פעלנו באמת שיהיו נעשים בנו שינויים אמיתיים. והזיווג והקשר בין קוצ"ה וכנס"י שנעשה ביום שמיני עזרת אחר כל עצודת חודש תשרי ימשיך הלאה בהתחדשות, ע"י זה שבני ישראל מוסרים נפשם תמיד בעצודת השי"ת, ולעומתם גם הקצ"ה אינו מקיח דעתו מהם ושומרם מכל רע.

וזוה ענין המזוזה שיש לנו צפתה בתינו, כי מזוז"ה מרמז על מה שכותבים בנוסח התנאים 'אל יצריחו ועל יעלימו לא זה מזו ולא זו מזוה', שהקצ"ה הוא ש'ומר ד'לות י"שראל מצחוק, שלא יצא עליהם שום רע ומכשול, וכן בני ישראל לא יסירו דעתם מהשי"ת. וכן כותבים על המזוזה הפרשיות של 'שמע' ו'יהיה עם שמוע', המרמזים על שני עניינים: ענין 'שמע ישראל' היא המסירות נפש הנלך מכל אחד ואחד מישראל, שצוה נעשה הקשר קשר של קיימא, ואל יצריחו ואל יעלימו לא זה מזו ולא זו מזוה.

לסייע להאדם בקדושת היסוד, והוא צחינת לו - לַב (וזה"ק ח"צ רעא, ע"י ברכות נו. וסוכה מה), והוא גימטריא חיי"ם (שעה"כ סס), ועל ידם נמשך אור גדול, המרמז בג"פ הד"ס שגי' או"ר (בית כהנא עולם מאמר פרי עץ הדור פ"ג), וצוה מתעורר ורע חדש ע"י הערצ"ה שגימטריא זר"ע (פעה"ח שער הלולב פ"ג), ועוד הם מלאים הרבה שמות הק' המרמזים בהם, (ע"י צית כהנא עולם מאמר פרי עץ הדור, ועוד), וכידוע מהכוונות שכל זה צריכים להמשיך לעצמו ע"י הלולב והנענועים.

ואח"ב בשמיני עזרת היא היסוד הגמור בין קוצ"ה וכנס"י, שאז אין קרצנות כמעט, ואין מלואות מיוחדות, והוא רק זמן חיבור עם הקצ"ה בעצמו והתורה הקדושה, דקוצ"ה ואורייתא וישראל חד הם (וזה"ק אחרי עג.).

ובל השמות האלו אין מסתלקים מאתנו אחר חג הסוכות; את הדפנות והסכך הגשמיים אכן סותרים ומניחים לשנה הבאה, אבל החיבוק והשמות הקדושים עדיין נמצאים, ונמשכו צחוקנו. והראיה לזה, שהרי בשמיני עזרת יש קירצה גדולה עוד יותר מסוכות, ואז אין אוכלים בהסוכה, אלא ע"כ שממשיכים את כל ענייני ואורות הסוכה אל הבית, שגם בבית נעבוד את השי"ת בכל האופנים ששייך. והשמות של הסוכה, והק"ה של השי"ת שהקצ"ה מציט ומשגיח עלינו דרך הסכך (סכך הוא לשון הסתכלות, מלשון 'סוכה צדוק הקודש', ראה אמרי פנחס שער המועדים ענין סוכות; בני ישכר מאמר תשרי מאמר י) צאה עמנו לתוך הבית.

גם בצחינת 'על הארץ', צומנים ומנצים הנמוכים, שלא יפול ולא יחטא, וע"י זה יעבוד את השי"ת בהתחדשות תמידית.

ופרשיות אלו כתובים גם בתפילין שאנו מניחים בכל יום ויום, כדי להחזיר זאת לתוך לבנו ומוחנו, והתפילין הם הכתנות אור [צאל"ף], שאנו יכולים להשיג אף לאחר שנתגרשנו מגן עדן וניטל מאיתנו הכתנות 'אור' וניתן לנו כתנות 'עור' [צעי"ן], והטלית היא ג"כ כתנות אור שהיא אור המקיף (כמובאר לעיל כליל שצ"ק שיחות קודש ב) ועל ידם אנו יכולים להמשיך את הקשר שיהיה קשר של קיימא וצנין עדי עד.

והנה בפרשת 'החודש הזה לכם' נזה לנו השי"ת ליתן דם על שתי המזוזות (שמות יב, ז), והוא הוראה על הקירבה הזאה ע"י מסירות נפש כנ"ל, ואכן פעולה זו לשחוט את העבודה זרה של מצרים ולפרסם הדבר על פתח הבית, היתה המסירות נפש שלהם בתוך עומק גלות מצרים, שהרי עדיין היה פרעה בתוקפו עד הרגע האחרון. ומזוזות אלו נעשו מזבח, כי נתינת הדם עליהם היה כמו זריקת הדם על המזבח (פסחים טו).

והנה אמרו חז"ל (תרגום יונתן שמות יט, ד) שנשא אותם הקב"ה למקום המקדש

וענין 'והיה אם שמוע' מורה על הדרך והאופן לצוא לזה, והוא ע"י שמכיר עד היכן מגיע עבודתו, ושהקב"ה צריך לו תמיד ומחדש את הצריאה בשביל עבודתו כנ"ל (וכמובאר לעיל כליל שצ"ק ויבאר עוד להלן), וע"י הכרה זו יעבוד את השי"ת בהתחדשות תמידית. וענין זה מרומז בפרשת 'והיה אם שמוע', כי ע"פ הלכה (יו"ד ס"ו רפח ס"ו) התיבות 'כימי השמים על הארץ' צריכים לכתבם באופן שתיבות 'כימי השמים' יהיו בסוף השורה, ותיבות 'על הארץ' יהיו בתחילת השורה שאחריו, והרמז בזה הוא על דרך מה שכתב האור החיים הקדוש"י (ד"ה ויטעו בן עדן), שמתחילה כשנצרא אדם הראשון בגן עדן היה יכול לראות למעלה מה שפועל על ידי מעשיו, וטעם הדבר הוא כדי שאחר כך - אף שנתגרש משם - יכיר וידע שמעשיו בתחתונים פועלים גדולות ונאורות צעליונים. וזהו תכלית פרשה זו, שהתורה מאריכה בסיפור צריאת אדם הראשון וחטאו, ללמד אותנו שאכן מיד בתחילת הצריאה כבר מוכן האדם לחטוא, אצל כוחו צא ציסודו ממקום גבוה - מגן עדן". ולדרכנו היינו שצנחי 'כימי השמים' שהם הזמנים הנעלים והגבוהים, ואז צריך הוא לשאוב מזה חיזוק ולהמשיך ענין זה

יא. זל"ק בסוף דבריו: והנה בימים ההם כשהניח ה' האדם בגן עדן היה מביט וצופה בפעולות צדיק לחיים במעשיו מה שהיה פועל בגן עדן, אך אחר אשר נגרש האדם הושלל ממנו ראות הדבר, אבל המעשה נפש עמל עמלה לו כי הרוחניות לא ימנענה ההרחקה והפעולה נעשית, אשרי המחכה ויגיע בעולם הזה לאכול מפרי דרכו שהוא מזון הנשמה בגן עדן. ע"כ. ועי' הערה הבאה.

יב. עי' לעיל ליל ב' דראש השנה.

הצמירה פ"ד ה"א) ד', והיסודות של הצמי מקדש
עדיין קיימים^ט, ושם היה מקור השמירה של
כלל ישראל בכל העולם כולו, וכן הוא עד
היום הזה. וכן אמרו חז"ל (זוה"ק פר' חיי שרה
קכט. במדרש הנעלם) שהפסוק 'ועשו לי מקדש
ושכנתי בתוכם' (שמות כה, ח) קאי על התפילין,
שעל ידם שורה השכינה על האדם, הרי שכל
אחד ואחד מישראל צפרטיות פועל צעבודתו
כמו צביהמ"ק.

ואם רואים שציוס שמיני ענרת צאו פריצים
ופרטו פרץ בכלל ישראל, והרגו ורצחו
ועשו מה שעלה צרוחם, והכל תמהים
ושואלים איך יכול להיות שציוס הקדוש
הזה שצו נעשה הזיווג הגדול שהוא תכלית
המכוון של כל עבודת חודש תשרי, יארע
מעשה כזה?! התיורן הוא דאין הכי נמי,
מוכת מזה שהזיווג לא היה צסלימות, מחמת
שהתורה ומלוות שלנו אינס כדעני, ונדרש
מאתנו יותר מסירות נפש! ו'מסירות נפש'
היינו שחיים עם התחדשות^ט, ומאמינים
שהבריאה מתחדשת בכל רגע ורגע, ולכן
צריכים לעבודתנו בכל רגע ורגע. שהרי לכן
קצב הקצ"ה צסדר הצריאה שהעולם עגול

ע"י עננים והקריצו שם את הקרצן פסח.
ולכאורה ממה נפשך, אם הלכו למקום
המקדש להקריב את הפסח שם, למה הוצרכו
ליתן הדם על המשקוף ושתי המזוזות ולא
על המזבח צמקום המקדש, ואם רצון ה'
היה שיקריצו אותו צמארים דוקא, למה נשא
אותם למקום המקדש. אלא הענין צזה היה
להראות שעבודת אדם מישראל צציתו נוגע
עד למקום המקדש, ולא יאמר האדם 'וועם
גיט אהן צי איך האצ יא געדאווענט אדער
נישט געדאווענט, יא געלערענט נישט
געלערענט'^י, לכן ציה להם השי"ת ליתן את
הדם על המזוזות שלהם, ואח"כ לקח את
כל זה למקום המקדש, להראותם שהמסירות
נפש הפרטי שלהם צתוך עומק הגלות, פועל
גדולות ונצורות עד למקום המקדש.

ובמו כן צריכים אנו להאמין שעבודתנו
הפרטית גם צומננו צתוך עומק
הגלות פועלת גדולות ונצורות עד למקום
המקדש, שהרי הגם שאין ציהמ"ק קיים
כעת, הא קיימא לן קדושה שניה קידשה
לשעתה וקידשה לעתיד לצא (רמב"ם תרומות פ"א
ה"ה), וארון נגנו צמקומו (יומא נג, רמב"ם צית

יג. 'מי איכפת ליה אם התפללתי או לא, אם למדתי או לא'

יד. ע"י בקונטרס בית הבחירה להיעב"ץ (נדפס בספרו לחם שמים) על הרמב"ם שם בהל' בית הבחירה, דע"י שהארון
נגנו במקומו נשאר קדושת המקדש לעולם, וע"י לעיל של"ס האזינו - שובה, ושם מובא לשונו בהערה טו.

טז. ע"י במדבר רבה יג, יד; סוטה ט; פסיקתא רבתי, פרשה ב', וע"ע בזה"ק ח"ב רמ" ע"ב. (וע"י בספה"ק ליקוטי
הלכות ח' אור"ח הלכות ברכת הודאה הלכה ו' אות סח-סט שכתב כן להדיא באריכות).

טז. ר"ל כמו שביאר רבות ש'מסירות נפש' אין עיקר הכוונה למסור את עצמו למיתה כפשוטו, רק זיך אועק עגבן
פאר'ן אייבערשט'ן, היינו לעשות כל מצוה ומצוה בכל נפשו ובכל כוחותיו, ולשום את נפשו בכפו לעשות תמיד
כל מה שיוכל כדי להביא עוד נחת רוח להשי"ת. וזה בא רק מתוך הכרה זו שהבריאה מתחדשת תמיד, ושלכן
צריכים לעבודתינו בכל רגע ורגע, כמבואר בהמשך.

שומר אֹתוֹנוּ, ככתוב 'אֵם ה' לֹא יִשְׁמֹר עִיר וגו' שׁוֹא לְכֶם מִשְׁכִּימֵי קוֹם וגו' (תהלים קכו, א-ג). העֲנֵה הַיַּחֲדָה לְשִׁמְרָהּ הִיא לְהַמְשִׁיךְ אֲלוֹקוֹת צִעוּלָם! וְאִי הוּא ית' צִעֲמֹנוּ יִשְׁמְרֵנוּ, כִּי הוּא שׁוֹמֵר דְּלֹתוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא הַר"ת שֶׁל שֵׁם שְׁד"י, וְכִידוּעַ שֶׁלָּכֵן כּוֹתֵצִים אֹתוֹ עַל הַמְּזוּזָה (דרכי משה יו"ד ס' רפ"ח בַּשֵּׁם הַכְּלָוִי ס' ג').

וְשֵׁם שְׁד"י הוּא שֵׁם הַלְיָמָלוֹס (ע"ד אִמְרֵם חֲגִיגָה יב. 'שְׁאִמְרֵתִי לְעוֹלָם ד'; ע"י זוה"ק פִּנְחָם רַחֲמֵי; שֶׁר מֵאִמְרֵי רַשִׁי פ' קְדוּשִׁים; סֵפֶר הַלִּיקוּטִים וִירָא) וְהוֹרָאָתוֹ לָנוּ הוּא שֶׁאֵנוּ צָרִיכִים ג"כ לְצַמֵּס תְּאוֹתֵינוּ, וְלִהְיוֹת צִעוּ וּבְגִזְרוֹהָ נִגְדַּת הַנְּסִיּוֹנוֹת בְּמִסְכִּירוֹת נִפְשָׁ. וְהַקָּשֶׁר שֶׁלָּנוּ עִם הַשִּׁי"ת הַמְּרוֹמָהּ בְּמְזוּזָה כְּנ"ל צָרִיךְ לִהְיוֹת צָאוּפֵן שֶׁל 'דָּס', אֲשֶׁר לָכֵן לֹא הַשִּׁי"ת לִיתֵן דָּס קֶרֶבֶן פֶּסַח עַל הַמְּזוּזוֹת, שֶׁזֶה הִיא הַמִּסִּי"נ שֶׁלָּהֶם, וְכֵן נִדְרָשׁ מֵאִתְּנוּ מִסִּי"נ לֵה' וּלְחֹתְרֵנוּ וּלְקִיּוֹם מְלוֹתֵינוּ, שֶׁמִּסִּי"נ אֱמִיתִית הִיא כְּמוֹ דָּס, וְאֵם אֵין מִסְכִּירוֹת נִפְשָׁ לְתוֹרָה וּמְלוֹת כְּרָאוֹי, נִעֲשֶׂה ח"ו שְׁפִיכוֹת דָּמִים מִמֶּשׁ כְּמוֹ שֶׁרָאִינוּ בְּשִׁמְיֵי עֲלֵת הַעֶבֶר.

וְאֵע"פ שֶׁהִרְאָה לָנוּ הַשִּׁי"ת שְׂרוֹז הַהֲרוּגִים הִיוּ מִן הַחֹפְשִׁים שֶׁאֵינֶם שׁוֹמְרֵי תוֹרָה וּמְלוֹת, וְהִרְצָה שֶׁהִיוּ שׁוֹמְרֵי שֶׁבֶת כְּרָאוֹי נִיָּלוּ כִידוּעַ", וְזֶה אֲכֵן חִיּוּק גְדוֹל לָנוּ שֶׁשֵּׁ מִנְהִיג לְצִירָה וְהַכֵּל בְּחִשְׁבּוֹן מְדוּיק, וְהַקְצָ"ה שׁוֹמֵר דְּלֹתוֹתֵיהֶם שֶׁל עוֹבְדֵי ה' מִצָּחוֹן, מִכֵּל מִקוֹם הִרִי נִפְרָצוּ גְבוּלוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֵם

כְּדוֹר, וְנִמְצָא שֶׁאֵין הַזְמִינִים שׁוּיִם וְצוּמֵן שְׁצִמְקוֹם אֶחָד הוֹלְכִים לִישׁוֹן קִמִּים בְּמִקוֹם אֶחָד, וְהִיָּינוּ כִּי בְּכָל רִגַע וּרְגַע צָרִיכִים לְעִבּוֹדַת צִנִּי יִשְׂרָאֵל, וְכַדְבְּרֵי חו"ל (פִּסְחִים סב וְע"י נִפְשָׁ הַחַיִּים ש"ד פ"א) שֶׁאֵילוֹ יִהְיֶה רִגַע אֶחָד צִנִּי תוֹרָה אֵין הַעוֹלָם יִכּוֹל לְהַתְקִיִּים, וְהִרִי בְּכָל רִגַע וּרְגַע מִתְחַדֶּשֶׁת הַצִּירִיָּה, לֹא רַק בְּכָל יוֹם וְלֹא רַק בְּכָל שָׁעָה, אֲלָא תַחַר"פּ פְּעֻמִּים בְּשָׁעָה [שֶׁהִם ה'חֲלָקִים' שְׁחֹשְׁצִים בְּקִידוּשׁ הַחוֹדֶשׁ, שֶׁשׁ תַּחַר"פּ צִירופֵי הו"ה לְכָל שָׁעָה (פֶּרֶדֶס רְמוּיִם שֶׁר כֹּא פ"צ), וְלִדְקִיקִים הִיוּ מְכוּוֹנִים בְּכָל רִגַע וּרְגַע צִירוֹף אֶחָד]. וּמִתּוֹךְ הַכְּרָה זֶה שֶׁהַצִּירִיָּה מִתְחַדֶּשֶׁת בְּכָל רִגַע וּרְגַע מִמֶּשׁ מִחֲמַת שֵׁשׁ לוֹרֶךְ צִעֲבּוֹדָתָנוּ בְּאֹתוֹת רִגַע, הִרִי תַמִּיד יִתְאַמֵּץ הָאָדָם לַעֲשׂוֹת רְלוּנוֹ ית' בְּכָל כּוֹחוֹ בְּמִסִּי"נ בְּכָל רִגַע וּרְגַע מִתְחַדֶּשׁ.

וְעוֹד זֹאת, כִּיּוֹן שֶׁבְּכָל רִגַע וּרְגַע מִתְחַדֶּשֶׁת הַצִּירִיָּה לְגַמְרִי, הִרִי רִגַע אֶחָד שֶׁל כַּעַס אֵינוֹ מִחִיֵּץ כֹּלל שֶׁהִרְגַע שֶׁאַחֲרָיו יִהְיֶה בְּכַעַס, וְעַל אֵף כֹּל הַחֲרוֹן אֵף שֶׁהִיא, הִרִי שֶׁמִּכָּאֵן וְאֵילֶךְ צוֹדֵאֵי יִשְׁמְרֵנוּ הַקְצָ"ה מִכֵּל רַע.

וְכָל זֶה נִוָּגַע גַּם לָנוּ הַיּוֹשְׁעִים בְּחוֹךְ לְאַרֶץ, וְאֵין לָנוּ לְחַשׁוֹב שֶׁכָּאֵן בְּחו"ל הַמִּצֵּב מִמִּילָא בְּטוֹת מִכֵּל רַע; דְּצֵר יְדוּעַ הוּא שֶׁשׁוֹנֵאִים אֹתָנוּ מִכֵּל לֹד וְלֹד וְאֵף כָּאֵן בְּאַמְעִרִיקָה, וְעַם יִשְׂרָאֵל בְּכָל מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם הֵם 'כִּצֵּשׁ אֶחָד צִין שְׁעִים זֹאצִים' (עפ"י אֶתְרֵר רַצָּה ט, יא), וְרַק הַקְצָ"ה צִעֲמֹנוּ

י. כִידוּעַ שֶׁהִיוּ הַרְבֵּה מַעֲשִׂיּוֹת פְּרִטוֹת שֶׁרָאוּ הַשְּׁגָחַת הַשִּׁי"ת לְהַדִּיא, שְׁבוּכּוֹת שְׁמִירַת שֶׁבֶת וְכִי"ב, נִיָּצְלוּ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים מִן הַמַּחְבְּלִים, וְכִגוֹן הַמַּעֲשֶׂה הַיְדוּעַ בְּמִשְׁפָּחָה אֶחָת מִבְּנֵי הַיִּישׁוּבִים אֲשֶׁר הִתְחַזְּקוּ בְּתַקּוּפָה הָאַחֲרוֹנָה

שגם הצריאה הראשונה (שעדיין לא היה אז צדושים למטה לעורר מ"ן) היתה ע"י שהסתכל הקצ"ה על התענוג ונחת רוח שיקבל מאתנו לעתיד, ועי"ז ברא העולם (ע"י בני יששכר מאמרי השבחות מאמר ד). וזהו 'החודש הזה לכם' שהקצ"ה מקר צידינו את חידוש הצריאה כנ"ל.

ובזמנים אלו שהעולם מתענע, אין לו להאדם לרדוף אחר החדשות לשמוע מה נעשה בעולם, ולחשוב שמה שנראה עפ"י דרך הטבע הוא האמת, מ'דארף נישט הערן נייעס, מ'דארף מאכן נייעס'י, דהיינו להאמין שעל ידי עצודתנו יהיו חידושים ושינויים בעולם, בצחינת 'החודש הזה לכם'.

שהרי עפ"י דרך הטבע יש הרבה יותר כוחות שעומדים לנגדנו מן הכוחות שיש לנו, ואע"פ שמדינה גדולה זו או אחרת עומדת לימין היהודים, ההיסטוריה כבר הוכיחה שאין צדצרים אלו כלום, ובאמת

דבר כזה יכול לקרות ציום שמיני עזרת, שאז עיקר הזיווג, ואין עולה על הדעת שאחד יעז להפריע זאת, וכלשון חז"ל (סנהדרין קו.) 'מי מטיל כסותו צין לציא ללציאה בשעה שנוקקין זה עם זה', ואם אחד אכן העיז פניו לפרוץ את הזיווג, פירושו שאכן הזיווג לא היה כמו שצריך להיות, שהקשר שלנו עם ה' ותורתו אינו קשר של קיימא כדצעי, ו'קשר של קיימא' פירושו שנמסור את נפשינו לעבודתו יתצרך יותר מכפי יכלתינו!

והעומק בזה הוא שהרי לכל דבר ודבר צריכים העלאת מ"ן, והיינו שאי אפשר לשום השפעה לירד מלמעלה כי אם ע"י עצודתנו העולה מלמטה, וכדברי רש"י על הפסוק 'ואל יעלה מן הארץ' (ב' ו'), 'ואדם אין לעבוד את האדמה' (ס' ה'), שהיה נצרך שיתפלל האדם כדי שירדו הגשמים"י, וכן לכל דבר ולכל רגע ורגע של חידוש הצריאה, צריכים תמיד לעצודתנו כאן למטה, וכידוע

בשמירת שבת, וכיון שהיה קשה עליהם לשמור שבת בתוך היישוב שכל תושביה מחללים את השבת נסעו במשך כמה חדשים לעיר אחרת שבה היו אנשים שסייעו להם לשמור את השבת כראוי, והנה ביום שמיני עצרת שחל בשב"ק נאלצו להישאר בביתם ולא יכלו לנסוע כדרכם. בבוקר יום שמע"צ פרצו הרשעים הרוצחים אל היישוב והתחילו לעבור מבית לבית ולרצוח באכזריות את כל מי שמצאו, והנה היה בידם רשימה מדויקת שקיבלו מן הערבים שעבדו בהיישוב, ובה היה מצוין שמשפחה זו אינה נמצאת בביתה ביום השבת, ולכן דילגו הרוצחים ימ"ש על בית זה, וכך היו חיי כל בני המשפחה לפליטה, בזכות שמירת שבת.

יח. בפסוק, וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה. וכתב רש"י וז"ל: ומאי טעמא לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם, התפלל עליהם וירדו וצמחו האילנות והדשאים.

יב. 'אין לשמוע החדשות, אלא 'לעשות' את החדשות'

ב. ענין זה ביאר רבינו פעמים רבות אין מספר; שכל זמן שאנחנו נרדוף אחר ה'נייעס', ונחשוב שהעולם אכן מתנהג עפ"י טבע, ואנו נשענים על דעתם של מנהיגי המדינות, ורוצים לשמוע מה אמר שר פלוני ומה מבטיח אלמוני, ומדברים מה'נייעס' כאילו באמת יש נפק"מ מה הם אומרים, אז אכן נהיה תלויים בדעתם וברצונם, אבל אם נאמין שבאמת כל הבריאה תלוי בידינו, וע"י התורה והעבודה שלנו נפעלים בעולם שינויים גדולים, אז אכן יהיה כן, ובמהרה יתהפך כל העולם כולו ומלאה הארץ דעה. וע"י בזה לעיל מוצאי יו"כ שיחה ד'.

המניעות האלו, הצחורים צריכים לחזור להשיצות, ועוד ועוד. 'מ'זעהט אז עפעס קאכט זיך, ווען ס'קאכט זיך מיינט אז זאכן רוקען זיך, אזוי דארפן ארבעטן ס'זאל זיך שוין אויס קאכען^{בב}. המעיין במגלה עמוקות צפרשה הצאה (פרשת נח צאמצע ד"ה עין דור הפלגה) יראה שהוא מדבר דברים נפלאים מעיין מלחמת גוג ומגוג וציאת משיח, איך שמשית יהפך את כל העולם כולו אל השי"ת, וכל זה שלא ע"י מלחמה גשמית כלל, אלא ע"י הנהגה שלמעלה מטבע העולם לגמרי - המשתעורר רק ע"י התורה ועבודה שלנו בכוחות שלמעלה מן העולם מתוך אמונה חזקה שהכל יכול להתהפך (ע"ש)^{בב}. ואע"פ שיש בעולם מנצח של 'והארץ היתה תהו ובהו וחושך על פני תהום' שזה קאי על הגלויות כידוע (בר"ר ג ד), אצל משתעורר כאן 'רוח אפינו משיח ה' כמ"ש 'ורוח אלקים מרחפת על פני המים' שהוא רוחו של משיח (סע). והפסוק ממשיך 'ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור', כן נזכה שיהיה 'ויהי אור', ויתגלה כבודו יתברך בעולם, ונוכל לעבדו באנפין נהירין, עד שיוריד השי"ת עלינו רוח טהרה ממרום, ונזכה לציאת גואל נדק במהרה בימינו אמן.

כולם כאחד שונאים אותנו ואין לנו לצטות בהם, שכן דרכם שהיום אומרים כך ומחר אחרת. ואין לנו שום קיום רק ע"י הקצ"ה צעמנו, כמו שרואים שכל ה'אימפעריעס'^{בא} שהיו במשך הדורות כבר צטלו לגמרי ולא נשאר מהם שום זכר, ואנחנו עם ה' חיים וקיימים לעולם, והעסבר היחיד צוה הוא רק מה שהקצ"ה צעמנו שומר אותנו.

וזדו כוונת רש"י, שכאשר אומות העולם מערערים על ארץ ישראל ונלחמים נגדינו, אין אנו צריכים ללחוס נגדם, או אף להתוכח עמם ולהשיצם דבר, כי אין הכוונה ברש"י שניצב דברים אלו להם, אלא הכוונה היא שנאמר זאת לעצמנו, ונחדיר לחוך לצנו ונאמין צאמת שכל העולם כולו של הקצ"ה הוא, וזלעדו לא ירים איש את ידו ואת רגלו, והכל מתנהג צרנונו, ורק הוא צעמנו ישמרנו מאומות העולם. והכל תלוי רק צמעשים שלנו ובהתחדשות העבודה שלנו, שעל ידם מנהיג הקצ"ה את עולמו. וכאשר נדע ונאמין צוה צאמת לא תהיה להם שום שליטה עלינו.

ובקשתנו מהשי"ת הוא שאנו רוצים לעבדו באנפין נהירין, צלי כל

בא. 'הממלכות הגדולות'

בב. 'רואים שדברים גדולים מתרחשים בעולם, ואנו צריכים להתפלל שכבר יתרחש הדבר הגדול האמיתי'

בג. אצל שיעור השבועי בספה"ק שפת אמת ליל שישי פרשת לך לך, ביאר רבינו באריכות את דברי המגלה עמוקות אלו, וחובת השעה היוצא ממנו לזמנינו, ע"ש.